

**SOCIJALNA PSIHIJATRIJA –
ČASOPIS HRVATSKOGA PSIHIJATRIJSKOG DRUŠTVA**
**SOCIJALNA PSIHIJATRIJA –
THE JOURNAL OF THE CROATIAN PSYCHIATRIC SOCIETY**

Izдаваč/Publisher
Medicinska naklada

UREDNIČKI ODBOR/EDITORIAL BOARD

Glavni urednici/Editors in Chief
Dražen Begić (Zagreb), Miro Jakovljević (Zagreb)

Počasni urednik/Honorary Editor
Vasko Muačević (Zagreb)

Članovi Uredničkog odbora/Members of the Editorial Board
D. Begić (Zagreb), D. Beritić-Stahuljak (Zagreb), P. Brečić (Zagreb), I. Filipčić (Zagreb),
M. Jakovljević (Zagreb), M. Kramarić (Zagreb), M. Kuzman (Zagreb), D. Marčinko (Zagreb),
A. Mihaljević-Peleš (Zagreb), A. Raič (Zagreb)

Adresa Uredničkog odbora/Address of the Editorial Board
SOCIJALNA PSIHIJATRIJA
Klinika za psihijatriju i psihološku medicinu, Klinički bolnički centar Zagreb, Kišpatičeva 12,
10000 Zagreb, Hrvatska
Department of Psychiatry and Psychological Medicine, University Hospital Centre Zagreb,
Kišpatičeva 12, 10000 Zagreb, Croatia

Tehnička urednica/Technical Editor
Dunja Beritić-Stahuljak (Zagreb)

Oblikovanje korica/Cover design
Andrea Knapić (Zagreb)

Prijelom/Layout
Marko Habuš (Zagreb)

Tisk/Printed by
Medicinska naklada d.o.o., Zagreb

Časopis je utemeljen 1973. u Klinici za psihijatriju Kliničkog bolničkog centra Zagreb i Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, gdje je i sjedište Uredničkog odbora.

The journal was established in 1973. in Zagreb, in the Clinic for Psychiatry, University Hospital Centre Zagreb, School of Medicine, Zagreb and the Editorial board headquarters are situated there as well.

Socijalna psihijatrija indeksirana je u/Socijalna psihijatrija is indexed in: SCOPUS, PsychINFO, Excerpta Medica (EMBASE), Index Copernicus, Google Scholar, EBSCO, HRČAK, CiteFactor (<https://www.citefactor.org/impact-factor/impact-factor-of-journal-Socijalna-psihijatrija.php>).

Izlazi četiri puta godišnje.

Godišnja pretplata za ustanove iznosi **300,00 kn**; za pojedince **150,00 kn**. Cijena pojedinačnog broja **50 kn** (u cijenu su uključeni poštanski troškovi).
IBAN: HR2223600001101226715, Medicinska naklada, Cankarova 13, 10000 Zagreb, Hrvatska (za časopis Socijalna psihijatrija).

The Journal is published four times a year. Orders can be made through our office-address above.

The annual subscription for foreign subscriber is: for institutions **40 €**, for individuals **20 €**, and per issue **10 €** (the prizes include postage).
Payment by check at our foreign currency account:

Zagrebačka banka d.d., 10000 Zagreb, Croatia

IBAN: HR2223600001101226715, SWIFT: ZABAHR2X (for Socijalna psihijatrija).

Kontakt/Contact

socijalna.psihijatrija@kbc-zagreb.hr
<http://www.kbc-zagreb.hr/soc.psi>

SADRŽAJ / CONTENTS

PREGLEDI / REVIEWS

- M. Pavlić
291 Etiologija patološkog narcizma
/Etiology of Pathologic Narcism

T. Mastelić, V. Višić, T. Borovina Marasović, M. Milanović, Ž. Kralj, E. Burilović, M. Pernat, D. Vukorepa, N. Rančić, M. Baković, M. Mavar, T. Glavina

- 340 Sarkopenija kod osoba oboljelih od demencije**
/Sarcopenia in Persons Suffering from Dementia

STRUČNI RAD /

PROFESSIONAL PAPER

I. Barun, D. Šmida, K. Habuš, V. Martić, D. Varga, D. Šago

- 354 Likovna terapija u Dnevnoj bolnici za psihotične poremećaje i ranu intervenciju**
/Visual Arts Therapy in Daily Hospital for Psychotic Disorders and Early Interventions

OSVRT /

ANNOTATION

D. Begić

- 365 Pola stoljeća časopisa „Socijalna psihiatrija“**
/Half Century of the Journal „Socijalna psihiatrija“

- 377 Sadržaji svih tiskanih brojeva „Socijalne psihiatrije“ vol. 1–51**

- 454 KONGRESI U 2024. GODINI / CONGRESSES IN 2024**

- 457 PREDMETNO I AUTORSKO KAZALO ZA VOLUMEN 51/2023**
/SUBJECT AND AUTHOR INDEX FOR VOLUME 51/2023

- 459 UPUTE AUTORIMA / INSTRUCTIONS TO AUTHORS**

Etiologija patološkog narcizma

/ Etiology of Pathological Narcissism

Matej Pavlić

Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, Zagreb, Hrvatska

/ University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences, Zagreb, Croatia

ORCID: 0000-0002-5524-4163

U ovom preglednom radu iznose se aktualne definicije i suvremena saznanja o etiologiji narcističkog poremećaja ličnosti. Obuhvaćanjem literature bazirane na subkliničkim, kao i one koja se temelji na kliničkim manifestacijama narcizma ovaj rad nastoji pružiti cjelovitu sliku narcizma kao dimenzije individualnih razlika u široj populaciji čije razvojne putanje mogu rezultirati ekstremnim ponašajnim obrascima službeno prepoznatima dijagnozom narcističkog poremećaja ličnosti. Glavna svojstva narcizma predstavljena su u okviru strukturnih i procesnih konceptualizacija, uz poseban naglasak na distinkciju između njegovih grandioznih i vulnerabilnih aspekata, te njihovu paradoksalnu simultanu ekspresiju kod kliničkih slučajeva. Razmatranja multifaktorske etiologije narcističkog poremećaja ličnosti, koja se najbolje može razumjeti unutar šireg konteksta razvoja ličnosti, organizirana su prema dijateza-stres modelu po kojemu maladaptivna socijalizacijska iskustva aktiviraju latentne genetičke i temperamentne predispozicije za razvoj narcističkih crta.

/This review article presents the current definitions and contemporary knowledge with regard to the etiology of narcissistic personality disorder. By encompassing literature based both on subclinical and clinical manifestations of narcissism, the aim of this article is to provide a comprehensive overview of narcissism as a dimension of individual differences within the wider population, the developmental paths of which can result in extreme behavioral patterns officially recognized as a diagnosis of narcissistic personality disorder. The main characteristics of narcissism are presented within the framework of structural and process conceptualizations, with special emphasis on the distinction between its grandiose and vulnerable aspects, as well as their paradoxical simultaneous expression in clinical cases. Considerations of multifactorial etiology of narcissistic personality disorder, which can be best understood within the wider context of personality development, are organized according to the diathesis-stress model in which the maladaptive socialization experiences activate the latent genetic and temperamental predispositions for the development of narcissistic traits.

ADRESA ZA DOPISIVANJE /

CORRESPONDENCE:

Matej Pavlić

Aleja pomoraca 19

10020 Zagreb, Hrvatska

E-pošta: mpavlic2@ffzg.hr

KLJUČNE RIJEČI / KEY WORDS:

Narcizam / Narcissism

Narcistički poremećaj ličnosti / Narcissistic Personality

Disorder

Etiologija / Etiology

Grandiozni narcizam / Grandiose Narcissism

Vulnerabilni narcizam / Vulnerable Narcissism

TO LINK TO THIS ARTICLE: <https://doi.org/10.24869/spsi.2023.291>

Poimanje narcizma u javnom prostoru obično se oslanja na primjere hvalisavih, samodopadnih i arogantnih egocentrika, pretjerano osjetljivih na kritiku, a neosjetljivih na osjećaje, želje i potrebe drugih ljudi. Za današnju raširenost i značenje pojma "narcizam" zaslužan je Havelock Ellis, koji se poslužio Ovidijevim (43 p.n.e. – 17/18 n.e.) mitom o Narcisu kako bi ilustrirao fenomen divljenja i seksualne preokupiranosti čovjeka samim sobom (1). Prema mitu, Narcisova iznimna ljepota i prateći joj ponos činili su ga nedodirljivim mnogim udvaračicama koje je bešćutno odbijao, sve dok jedna od njih nije zamolila bogove da Narcisu uskrate osobu koju on zavoli. Na molitvu se odazvala Nemeza, božica koja kažnjava aroganciju. Jednoga dana Eho, gorska nimfa kletvom osuđena na oponašanje i ponavljanje tudihi riječi, opazi Narcisa u lovnu i odmah se zaljubi, no zbog straha od Narcisove reakcije na njenu manu, odluči ostati sakrivena i reagirati tek kada on prozbori. Kada Narcis nakon nekoliko razigranih verbalnih razmjena pozove Echo da se otkrije, ona pohrli zagrliti ga, no on ostane vjeran sebi i grubo je odbije. Umoran od lova Narcis zatim nađe na bespriječoran, neokaljani izvor vode. Sagnuvši se kako bi utazio žeđ ugleda svoj odraz, i toliko se zaljubi da zaplače jer ne može zagrliti i poljubiti svoju vlastitu sliku. Isprva ni ne shvati da je riječ o njemu samome, ali onda uvidi da je općinjen sa mim sobom. Unatoč spoznaji, pred svojom slijedom ostane zarobljen u očaju do smrti. Nakon dva milenija te mnogih umjetničkih, literarnih i znanstvenih rekapitulacija Narcis i Echo su se ipak ujedinili u našem suvremenom shvaćanju narcizma: arogancija i taština u kombinaciji s izrazitom potrebom za tudištim priznanjem (2).

Od Ellisovog uvođenja, preko razrade unutar okvira psihoanalitičkih teorija 20. stoljeća, zatim formaliziranja i uvođenja dijagnoze "narcistički poremećaj ličnosti" (NPL) u treće izdanje Dijagnostičkog i statističkog priručnika za duševne poremećaje (DSM; 3) do recen-

INTRODUCTION

The notion of narcissism in the public sphere generally refers to boastful, self-centered and arrogant egocentric individuals who are overly sensitive to criticism, but at the same time are insensitive to the feelings, desires and needs of others. The term "narcissism", in the sense in which we use it today, was popularized by Havelock Ellis, who used Ovid's (43 BC - 17/18 AD) myth of Narcissus in order to illustrate the phenomenon of admiration and sexual preoccupation with oneself (1). According to the myth, due to his exceptional beauty and its accompanying pride Narcissus became out of reach to the many admirers whom he ruthlessly rejected, until one of them asked the gods to deny him the one person *he will love*. Nemesis, the goddess who punished arrogance, answered this prayer. One day, Echo, a mountain nymph cursed to only be able to imitate and repeat the words of others, spotted Narcissus during his hunt and immediately fell in love with him. However, due to the fear of his reaction to her curse, she decided to remain hidden and react only when he speaks. After a brief playful conversation, he invited Echo to reveal herself, to which she hurried to hug him, but he remained true to himself and rudely rejected her. Tired after the hunt, Narcissus then found a pristine, clean spring. When he bent down to have a drink, he saw his reflection and fell so madly in love that he cried because he was not able to hug and kiss his own image. At first, he was not aware that he was looking at his own reflection, but he soon realized that he was, in fact, mesmerized by himself. Despite this realization, he remained desperately captured by his own image until he died. After two millennia and numerous artistic, literary and scientific recapitulations, Narcissus and Echo have reunited in our modern interpretation of narcissism: arrogance and vanity in combination with a strong need to be recognized by others (2).

Ever since Ellis introduced the term, through its ensuing elaboration within the framework of psychoanalytic theories of the 20th century, its formalization and introduction of the diagnosis of "narcissistic personality disorder" (NPD) into

tnih rasprava o njegovoj srži i strukturi, interes kliničara i istraživača za narcizam u stalnom je porastu (4). Tijekom proteklog desetljeća istraživanja narcizma popularnija su nego ikad, ali debate oko temeljnih pitanja vezanih za konstrukt i dalje traju (2,5,6). Štoviše, neu-skladene i višestruke definicije samog termina "narcizam", znatno preklapanje dijagnostičkih kriterija s onima za druge poremećaje ličnosti, prepoznavanje simultanog postojanja zdravih i nezdravih aspekata narcizma u svakom pojedincu te izrazito raznolika manifestacija narcističke patologije umalo su doveli do isključenja narcističkog poremećaja ličnosti (NPL-a) iz petog izdanja DSM-a (7,8). Međutim, slijedom prigovora iz kliničkih krugova zbog njegovog praktičnog značenja (npr. 9), NPL je ipak uključen u DSM-ovu Sekciju II (dijagnostički kriteriji) te Sekciju III, koja poremećaje ličnosti obrađuje sa stajališta alternativnog hibridnog dimenzionalno-kategorijskog modela (10).

Porast pažnje koju znanstvena zajednica obraća narcizmu pozitivan je trend, pogotovo ako uzmemo u obzir nekoliko činjenica. U prvom redu zapadnjačko, ali i istočnjačko društvo sustižu efekti dugogodišnjeg kultiviranja individualističkih vrijednosti te popratni porast narcističkih sklonosti (11, 12, 13). Nadalje, NPL je zapravo jedan od poremećaja ličnosti kojemu je posvećeno najmanje empirijskih istraživanja (6,14,15). Konačno, narcizam je uspio privući pažnju raznolikih subdisciplina psihologije, od socijalne i kliničke do razvojne i organizacijske, pružajući plodnu platformu za interdisciplinarnu razmjenu i integraciju ideja (12).

Iz prije navedenih razloga, a prije nego što se otvori naslovna tema ovog rada, uputno je osvrnuti se na suvremenu konceptualizaciju poremećaja ličnosti općenito, i NPL-a specifično. Ličnost možemo opisati kao organizirani skup relativno trajnih psihičkih osobina i mehanizama unutar pojedinca, koji utječe na njegovu interakciju i prilagodbu svijetu (16). Sve je veća suglasnost oko ideje da poremećaj

the Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Third Edition (DSM; 3) to the more recent discussions on its core and structure, the interest of clinicians and researchers in narcissism has been constantly increasing (4). Over the past decade, narcissism research has become more popular than ever, however debates over the fundamental questions relating to the construct are still present. (2, 5, 6). Furthermore, the inconsistent and multiple definitions of the very term "narcissism", the significant overlap of diagnostic criteria with those associated with other personality disorders, the recognition of simultaneous presence of healthy and unhealthy aspects of narcissism in each individual, as well as the particularly diverse manifestation of narcissistic pathology have almost led to the exclusion of narcissistic personality disorder (NPD) from the fifth edition of DSM (7, 8). However, after objections from the clinical circle due to its practical meaning (e.g. 9), NPD was eventually included into DSM, i.e. in Section II (Diagnostic Criteria and Codes) and Section III, which covers personality disorders from the viewpoint of an alternative hybrid categorical-dimensional model (10).

The increased attention paid to narcissism by the scientific community has been a positive trend, especially if we take into account several facts. First and foremost, the Western, but also the Eastern societies, have been affected by the long-term cultivation of individualistic values, along with the corresponding increase in narcissistic tendencies (11, 12, 13). Furthermore, NPD is among the personality disorders which have been least empirically studied (6, 14, 15). Finally, narcissism has managed to become subject of various subdisciplines of psychology, from social and clinical to developmental and organizational psychology, providing a productive platform for interdisciplinary exchange and integration of ideas (12).

Due to the aforementioned reasons, and before engaging in the title topic of this article, the modern conceptualization of personality disorders in general, and NPD in particular, should be addressed. Personality can be described as an organized set of relatively permanent psychological traits and

ličnosti onda podrazumijeva nekakvu *nepričuvljenu* varijaciju ili kombinaciju temeljnih osobina i mehanizama: motiva, emocija i kognicija (17,18). Sukladno tome sve je veći broj dokaza, pa i teorija, koje patološki oblik narcizma oslikavaju kao ekstremnu formu crte narcizma koju većina ljudi posjeduje u manjoj ili većoj mjeri, tj. kao prepoznatljivu dimenziju po kojoj se šira populacija može razlikovati (19-21). Primjerice, analiza latentne strukture narcizma odmјerenog Inventarom narcističke ličnosti (22,23) nije pokazala jasno razgraničenje između subkliničkog i kliničkog narcizma, već su podatci razotkrili kontinuum koji ukazuje na strukturu sličnu drugim dimenzijama ličnosti (24). Osim toga, pokazalo se da uglavnom nema razlike između narcizma kao osobine i NPL-a u pogledu obrazaca povezanih s raznim korelatima, te da postoji snažna korelacija između crte narcizma i NPL-a ustaljenog putem intervjuja (15). S obzirom na navedeno, istraživanja subkliničkog oblika narcizma često se uzimaju u obzir pri razmatranju njegove patološke strane (npr. 25), pa će se stoga razradi ove teme služiti i literaturom koja se prvenstveno bavi narcizmom kao subkliničkom pojmom.

DEFINICIJA

DSM-5

Trenutna službena dijagnostička definicija, prema sekciji II DSM-5, NPL opisuje kao sveprožimajući obrazac ponašanja sačinjen od grandioznosti (u fantaziji ili ponašanju), stalne potrebe za tuđim divljenjem, osjećaja povlaštenosti te manjka empatije, a koji se pojavljuje do rane odrasle dobi te se manifestira u raznolikim kontekstima (26). Konkretno, kod osobe mora biti prisutno 5 od 9 sljedećih kriterija: 1. grandiozni osjećaj vlastite važnosti (npr. osoba preveličava vlastita dostignuća i talente te očekuje da ju se smatra superiornom

mechanisms within an individual, which affects their interaction and adjustment to the surrounding world (16). There is a growing consensus around the idea that a personality disorder implies some sort of *unadapted* variation or combination of fundamental characteristics and mechanisms: motives, emotions and cognitions (17, 18). Accordingly, there is a growing number of evidence, as well as theories, that portray the pathological form of narcissism as an extreme form of a narcissistic trait present in most people to a greater or lesser extent, i.e. as a recognizable dimension by which the wider population can be distinguished (19-21). For example, an analysis of the latent structure of narcissism as measured by the Narcissistic Personality Inventory (22, 23) did not show a clear distinction between subclinical and clinical narcissism, but the data have revealed that there is a continuum indicating a structure similar to other personality dimensions (24). In addition, it has been determined that there is generally no difference between narcissism as a trait and NPD in terms of patterns of association with various correlates, and that there is a strong correlation between a narcissistic trait and NPD diagnosed by means of an interview (15). In light of the above, studies concerning the subclinical form of narcissism are often taken into account when considering its pathological side (e.g. 25), therefore literature primarily dealing with narcissism as a subclinical occurrence will be used for the purposes of elaborating this subject.

DEFINITION

DSM-5

According to the current official diagnostic definition in DSM-5 Section II, NPD is defined as a pervasive behavioral pattern of grandiosity (in fantasy or behavior), constant need for admiration from others, sense of privilege and lack of empathy, which manifests by early adulthood and in a variety of contexts (26). Specifically, a person must display 5 out of the following 9 criteria: 1. a grandiose sense of self-importance (e.g. a person exaggerates their own achievements and talents, and expects to be

bez primjerenog pokrića), 2. preokupacija fantazijama beskrajnog uspjeha, moći, ljepote ili idealne ljubavi, 3. uvjerenje osobe da je posebna i jedinstvena te da ju mogu razumjeti ili da bi se trebala asociрати jedino s drugim posebnim ili visokostatusnim ljudima ili institucijama, 4. potreba za tuđim prekomjernim divljenjem, 5. osjećaj povlaštenosti tj. nerazumno očekivanje posebnog tretmana ili automatskog uđovoljavavanja vlastitim očekivanjima, 6. međuljudsko izrabljajuće ponašanje, 7. manjak empatije, 8. zavist ili uvjerenje osobe da joj drugi zavide, 9. pokazivanje arogantnih i oholih ponašanja ili stavova.

Osim toga, u sekciju III DSM-5 tentativno je dodan alternativni model poremećaja ličnosti kako bi se zajednicu potaknulo na dodatna istraživanja i kako bi se doskočilo manjkavosti prijašnjeg klasifikacijskog pristupa (26). Prema ovom modelu, dva glavna kriterija za dijagnozu poremećaja ličnosti su 1. umjerene ili veće smetnje u *funkcioniranju* ličnosti te 2. prisutnost patoloških *crti* ličnosti. Prvi kriterij – smetnje u funkciranju ličnosti – jezgra su poremećaja ličnosti općenito te se manifestiraju u domenama *samopoimanja* i *međuljudskog funkcioniranja*. Deficiti samopoimanja očituju se u potpodručjima *identiteta* i *samousmjerenoštiti*, dok se deficiti u međuljudskim odnosima očituju u potpodručjima *empatije* i *intimnosti*.

Konkretno, kod NPL-a bismo ispitivanjem identiteta mogli pronaći prekomjerno referiranje na druge pri definiranju sebe ili pri regulaciji samopoštovanja, kao i neodgovarajućoj samoevaluaciji. Procjenom samousmjerenoštiti mogli bismo pronaći želju za pohvalama u podlozi postavljanja ciljeva te nerazumno standarde. Kada govorimo o međuljudskim odnosima, deficiti empatije pokazuju se u obliku smanjene mogućnosti prepoznavanja ili identificiranja s osjećajima i potrebama drugih, ali i u obliku pretjerane osjetljivosti na tuđe povratne informacije (no samo ako su osobno relevantne) ili neodgovarajuće procjene učinka vlastitog po-

recognized as superior without basis for such treatment), 2. a preoccupation with fantasies of unlimited success, power, beauty or perfect love, 3. a belief that they are special and unique and can only be understood by, or should associate with, other special or high-status people or institutions, 4. a need for excessive admiration from others, 5. a sense of entitlement i.e. unreasonable expectation of favorable treatment or automatic compliance with their expectations, 6. interpersonally exploitative behavior, 7. lack of empathy, 8. envy of others or a belief that others are envious of them, 9. a demonstration of arrogant and haughty behaviors or attitudes.

Moreover, an alternative personality disorder model was tentatively added to DSM-5 Section III in order to encourage the community to conduct further studies, as well as to make up for the shortcomings of the previous classification approach (26). According to this model, the two main criteria for diagnosing a personality disorder are 1. moderate or severe impairments in personality *functioning* and 2. the presence of pathological personality *traits*. The first criterion - impairments in personality functioning - represent the core of personality disorders in general, and are manifested within the domains of *self-perception* and *interpersonal functioning*. Deficits in self-perception are evident in the subareas of *identity* and *self-direction*, while deficits in interpersonal functioning are evident in the subareas of *empathy* and *intimacy*.

Specifically, as regards NPD, by conducting an assessment of identity we could encounter excessive reference to others for the purpose of self-definition and self-esteem regulation, as well as inadequate self-evaluation. In an assessment of self-direction, we could encounter a desire for praise from others underlying an individual's goal-setting, as well as unreasonable standards. In reference to interpersonal functioning, a deficit of empathy is manifested in the form of impaired ability to recognize or identify the feelings and needs of others, but also in the form of excessive sensitivity to the reactions of others (however, only if they are personally relevant) or an inadequate assessment of the effects of own behavior on others. Finally, relationships with others could be charac-

našanja na druge. Konačno, odnosi s drugim ljudima mogli bi se okarakterizirati kao površni, pri čemu je njihova glavna svrha regulacija vlastitog samopoštovanja. Uz to, nedostatak iskrenog interesa za tuđe iskustvo glavni je pokazatelj manjka intimnosti.

Način ekspresije prije navedenih smetnji u funkciranju ličnosti opisuje se prisutnošću patoloških crta ličnosti, operacionalizacijom izraženošću jedne ili više od ukupno 25 specifičnih crta, ili 5 domena po kojima su crte organizirane (negativna afektivnost, odvojenost, antagonizam, dezinhibicija i psihoticizam). Kada govorimo o NPL-u, ovdje je riječ o *grandioznosti* – otvorenim ili prikrivenim osjećajima povlaštenosti i superiornosti – i *traženju pažnje* – prekomjernim pokušajima dovođenja sebe u fokus tuđe pažnje.

Kratki pregled empirijskih nalaza

Pregled gore navedenih kriterija odaje dojam da je otvoreno grandiozno ponašanje lajtmotiv života osobe koja ispunjava uvjete za dijagnozu. S druge strane, klinički opisi te istraživanja u području socijalne psihologije i psihologije ličnosti dosljedno otkrivaju dva lica narcizma: *grandiozno* i *vulnerabilno* (4,27-30). Grandiozni narcizam karakteriziraju visoko samopoštovanje, samouzdizanje, beščutnost, asertivnost i ekshibicionizam, dok vulnerabilni obično uključuje nisko samopoštovanje, pretjeranu usmjerenošć na uvrede, povučenost, i negativnu emocionalnost. Primjerice, Pincus i sur. primjerima slučajeva iz psihoterapijskog konteksta razlažu suvremenim kliničkim model patološkog narcizma koji poznatu grandioznu simptomatologiju uparuje s regulatornim deficitima u obliku srdžbe, zavisti, agresije, bespomoćnosti, osjećaja praznine, niskog samopoštovanja, srama, socijalnog izbjegavanja, pa čak i suicidalnosti (29). Elementi grandioznosti i vulnerabilnosti naizgled djeluju nekompatibilno, pa se narcizam katkada opisuje kao "paradoks" (31), no

terized as superficial, whereby their main purpose is to regulate one's own self-esteem. Moreover, a lack of genuine interest in the experiences of others is the main indicator of a lack of intimacy.

The manner of expressing the above mentioned impairments in personality functioning is described through the presence of pathological personality traits, operationalization, manifestation of one or several of the 25 specific traits, or 5 domains according to which these traits are organized (negative affectivity, detachment, antagonism, disinhibition and psychoticism). In terms of NPD, this refers to *grandiosity* - overt or covert feelings of entitlement and superiority - and *attention-seeking* - excessive attempts to become the focus of attention of others.

A brief overview of empirical findings

An overview of the criteria listed above gives the impression that openly grandiose behavior is the leitmotif of the life of an individual who meets the criteria for such diagnosis. On the other hand, clinical descriptions and studies in the field of social psychology and personality psychology consistently reveal the two sides of narcissism: *grandiose* and *vulnerable* (4, 27-30). Grandiose narcissism is characterized by high self-esteem, self-enhancement, insensitivity, assertiveness and exhibitionism, while vulnerable narcissism generally includes low self-esteem, excessive focus on insults, seclusion and negative emotionality. For example, Pincus et al. presented cases from the psychotherapeutic context in order to analyze the modern clinical model of pathological narcissism which pairs the familiar grandiose symptomatology with regulatory deficits such as anger, envy, aggression, helplessness, feeling of emptiness, low self-esteem, shame, social avoidance and even suicidality (29). The elements of grandiosity and vulnerability are seemingly incompatible, resulting in narcissism sometimes being described as "paradoxical" (31), however it has been observed that both presentations have common traits from the domain of antagonism (28).

uočeno je da obje prezentacije dijele crte iz domene antagonizma (28).

Prototipni narcis smatra da je poseban, jedinstven i izvanredan, i u središte svojih fantazija stavlja moć, uspjeh i slavu, a iz njih izostavlja teme ljubavi i bliskosti (32,33). On žudi za pažnjom i divljenjem, a intenzitet motivacije u narcisa odražava se u njegovoј autokratičnosti i asertivnosti (34), hvalisavosti (35), sklonosti da dominira razgovorima (36) te u pretjeranom korištenju socijalnih medija u samo-promocijske svrhe (37,38). Pokazalo se da narcisi zapravo nisu natprosječno učinkoviti ili kompetentni koliko tvrde da jesu, iako to valja potkrijepiti dodatnim dokazima (20). S druge strane, kada prime negativnu povratnu informaciju, okrivljuju i napadaju druge (39,40). Oni derogiraju uspješnije konkurenте (41), ali i općenito derogiraju druge, čak i one koje smatraju prijateljima, bez obzira na to jesu li primili neku negativnu povratnu informaciju (42). Slično tome Lamkin i sur. su pokazali da su i grandioznost i ranjivost povezane s negativnom percepcijom vlastite socijalne mreže (obitelji i najbližih prijatelja) te su to pripisali središnjoj ulozi antagonizma, tj. niske ugodnosti u narcizmu (43).

Narcisi su skloniji isticati vlastite superiorne sposobnosti nego društvene vrline kao što su ljubaznost i susretljivost (44,45; ali vidi 46), što je možda podržano manjkom motivacije i/ili kapaciteta za empatiju (47-51). Njihov doživljaj vlastite superiornosti proteže se i na odnos s partnerom (44, 52). Štoviše, oni će prije odbратi partnera koji im se divi, nego onog koji im nudi intimnost (53), a bit će mu i manje predani (54). Njihova samouvjerjenost i šarm (55), uparena sa željom za usponom u društvenoj hijerarhiji često ih dovodi do rukovoditeljskih pozicija (56), no većina dokaza opet ukazuje da narcisi nisu učinkovitiji vođe (12,57). Količko brzo ih šarm dovede do vrha, toliko brzo im nepoželjni aspekti njihovog karaktera oduzmu tu poziciju (58, 59).

A prototypical narcissist views himself/herself as special, unique and extraordinary, and places power, success and fame at the center of their own fantasies, all the while omitting love and closeness (32, 33). They crave attention and admiration, and the intensity of a narcissist's motivation is reflected in their autocracy and assertiveness (34), boastfulness (35), tendency to dominate conversations (36) and excessive use of social media for self-promotion (37, 38). In fact, it has been observed that narcissists are not above-average efficient or competent as they claim to be, although this should be supported by additional evidence (20). On the other hand, if they receive negative feedback, they tend to blame and attack others (39, 40). They derogate more successful competitors (41), but derogate others in general as well, even the individuals they view as friends, regardless of whether they received any type of negative feedback (42). Similarly, Lamkin et al. observed that grandiosity and vulnerability are associated with a negative perception of one's own social network (family and close friends), attributing this to the central role of antagonism, i.e. low agreeableness in narcissism (43).

Narcissists are more likely to emphasize their own superior capabilities than social skills such as pleasantness and kindness (44, 45; also see 46), which could be supported by a lack of motivation and/or capacity for empathy (47-51). Their perception of own superiority also extends to the relationship with their partner (44, 52). Moreover, they are more likely to select a partner who admires them, than one who offers intimacy (53), and will be less devoted to them as well (54). Their confidence and charm (55), paired with the desire to move up in the social hierarchy, often lead them to managerial positions (56), however most evidence indicates that narcissists are not more efficient leaders (12, 57). As quickly as their charm leads them to the top, so quickly do the undesirable aspects of their characters cause them to lose these positions (58, 59).

Understanding the narcissistic point of view and their behavior can be facilitated by understanding the relationship between narcissism and perfec-

Razumijevanje narcističkog doživljavanja i poнаšanja može biti facilitirano razumijevanjem veze između narcizma i perfekcionizma. Millon i sur. zamjećuju da je život narcisa vrlo težak jer oni sebi samima ne dozvoljavaju ništa manje od savršenstva (60), što Morf i Rhodewalt tumače kao metodu samoobrane (31). U skladu s time, meta-analiza Smitha i sur. pokazala je vezu između grandioznosti i perfekcionističke samo-promocije te očekivanja savršenstva od sebe i drugih, a vulnerabilnosti sa skrivanjem nesavršenstava te s percepcijom osobe da drugi od nje očekuju savršenstvo (61). Dakle, imidž je grandioznim i ranjivim narcisima jednako važan, no za razliku od prvih, potonji imaju obrambeni stav i nesigurnu preokupaciju nesavršenstvom. Grandiozni narcisi drugima beskompromisno nameću perfekcionističke standarde istovremeno osjećajući trajno nezadovoljstvo tuđim nesavršenostima, dok sami neumoljivo teže savršenstvu i sebe besramno prikazuju savršenima (7,61). Ranjivi narcisi pak očekuju kritiku i osuđivanje. U tom su smjeru pristrani pri tumačenju nejednoznačnih poruka, te svijet vide kao prijeteće mjesto gdje su drugi zlonamjerni (62-64).

Objedinjujući ove nalaze Marčinko i sur. su pokazali da je narcistička vulnerabilnost znatno jače povezana sa simptomima depresije od grandioznosti, te da je upravo perfekcionizam značajan medijator tog odnosa (65). U nešto recentnijem istraživanju, Jakšić i sur. pokazali su da su doživljavanje srama i suicidalnost znatno jače povezani s vulnerabilnosti nego s grandioznosti, te da specifično sram vezan za vlastiti karakter i onaj vezan za vlastito tijelo imaju ulogu medijatora u odnosu vulnerabilnosti i suicidalnosti (66).

Dijagnostičke nejasnoće

Unatoč inicijalnim psihanalitičkim viđenjima koja su ju opisivala kao kompenzatori mehanizam koji brani osobu od duboke nesigurno-

tionism. Millon et al. noted that narcissists lead very difficult lives because they allow themselves nothing less than perfection (60), which Morf and Rhodewalt interpreted as a self-defense method (31). Accordingly, a meta-analysis conducted by Smith et al. showed that there is a link between grandiosity and perfectionist self-promotion, and the expectations of perfection from oneself and others, while vulnerability is linked with the hiding of imperfections and the perception of a person in such manner that others expect perfection from them (61). Image is, therefore, of equal importance both to grandiose and vulnerable narcissists, however as opposed to the grandiose ones, the latter have a defensive attitude and an insecure preoccupation with imperfection. Grandiose narcissists uncompromisingly impose perfectionist standards on others, at the same time feeling permanently dissatisfied with the imperfections of others while aiming for perfection for themselves and shamelessly presenting themselves as perfect (7, 61). Vulnerable narcissists, on the other hand, expect criticism and judgment. In that sense, they are biased when it comes to the interpretation of ambiguous messages, and view the world as a threatening place where all the others are malicious (62-64).

By combining these findings, Marčinko et al. showed that there is a significantly stronger link between narcissistic vulnerability and symptoms of depression, as opposed to the grandiose one, and perfectionism was proved to be a significant mediator in this connection (65). In a more recent study conducted by Jakšić et al., it was presented that the perception of embarrassment and suicidality are much more associated with vulnerability than with grandiosity, and embarrassment specifically relating to one's own character, as well as the one relating to one's body, plays a mediating role in the connection between vulnerability and suicidality (66).

Diagnostic uncertainties

Despite the initial psychoanalytic views describing the narcissistic phenomenology as a compensatory mechanism protecting an individual

sti (67, 68) te kasnijim radovima koji su isticali vulnerabilni aspekt narcističke fenomenologije (30,31,69-72), DSM-ovo naglašavanje grandioznosti te zanemarivanje složene psihološke strukture u podlozi narcizma desetljećima nakon uvođenja dijagnoze NPL-a bitno je doprinijelo produžetku rasprave o definiciji narcizma kao i o slaboj kliničkoj upotrebljivosti dijagnoze (7,73). Nadalje, Inventar narcističke ličnosti, koji je proizašao iz DSM-ove definicije i za kojeg se glavnina autora slaže da je ponajviše mjera njegovog grandioznog aspekta (6) donedavno je bio predominantno korišteni instrument u istraživanjima narcizma (5), što je dodatno odvlačilo pažnju znanstvene zajednice od njegovog ranjivog naličja. Ipak, objava istaknutih preglednih radova (27,28) te razvoj Pet-faktorskog inventara narcizma (74) i Inventara patološkog narcizma (63), koji je preveden na hrvatski jezik te čijom je primjenom na hrvatskom uzorku replicirana originalna latentna struktura i ustanovljena adekvatna kriterijska valjanost (75), označili su prekretnicu i početak desetljeća u kojem je uravnotežen odnos istraživanja posvećenih dvama licima narcizma.

Dapače, zbog dugog vijeka takve definicije narcizma kakvu se danas smatra selektivnom u odnosu na suvremenu sliku, neki su autori opravdano slutili da su se slučajevi poremećaja ličnosti koje bi se danas smatralo vulnerabilnim ekspresijama narcizma vjerojatno često ili previđali, ili dijagnosticirali kao neki drugi poremećaj ličnosti. U prvoj studiji koja se bavila diferencijalnom dijagnostikom subtipova narcizma Dickinson i Pincus istražili su valjanost konstrukata grandioznog i vulnerabilnog narcizma putem analize dijagnostičkih kriterija za poremećaje ličnosti, interpersonalne smetnje te stilove privrženosti (62). U njihovom istraživanju, uvježbani ispitivači primijenili su Intervju Poremećaja Ličnosti-IV (engl. *Personality Disorder Interview-IV*; 76) na subkliničkom uzorku sudionika podijeljenih u tri grupe: grandiozne narcističke ličnosti, vulnerabilne narci-

from deep insecurities (67, 68), as well as later works emphasizing its vulnerable aspect (30, 31, 69-72), the emphasis on grandiosity presented in DSM and a neglect of the complex psychological structure underlying narcissism decades after the introduction of NPD diagnosis have significantly contributed to the prolonged discussion regarding the definition of narcissism, as well as the poor clinical usability of the diagnosis (7, 73). Furthermore, the Narcissistic Personality Inventory which originated from the DSM definition and for which the majority of authors agree that it mainly represents its grandiose aspect (6), was until recently the most predominantly used instrument in narcissism research (5), thus further distracting the scientific community from its vulnerable side. Nevertheless, publication of prominent review articles (27, 28) as well as the development of the Five-Factor Narcissism Inventory (74) and the Pathological Narcissism Inventory (63), which has been translated into Croatian and the Croatian application of which replicated the original latent structure and established an adequate criterion validity (75), have marked a turning point and the beginning of a decade in which a balanced relationship was created in terms of research dedicated to the two sides of narcissism.

Indeed, due to the longevity of such definition of narcissism, which is nowadays considered selective compared to the modern understanding, some authors justifiably suspected that cases of personality disorders which would today be considered as vulnerable expressions of narcissism, were previously probably often either overlooked or diagnosed as some other personality disorder. In the first study addressing the differential diagnosis of narcissism subtypes, Dickinson and Pincus explored the validity of grandiose and vulnerable narcissism constructs by analyzing the diagnostic criteria for personality disorders, interpersonal disturbances and attachment styles (62). In their study, trained researchers applied the Personality Disorder Interview-IV (76) to evaluate a subclinical sample of participants divided in three groups: grandiose narcissistic personality, vulnerable narcissistic personality and

stičke ličnosti, i kontrolnu skupinu. Pokazalo se da je od 30 sudionika (23 žena i 7 muškaraca) iz skupine vulnerabilnih narcističkih ličnosti 11 uredno zadovoljilo kriterije za dijagnozu izbjegavajućeg poremećaja ličnosti iz četvrtog izdanja DSM-a, dok je od 30 sudionika (13 žena i 17 muškaraca) iz skupine grandioznih narcističkih ličnosti 10 zadovoljilo kriterije za narcistički poremećaj ličnosti. Općenito su za pojedince klasificirane kao grandiozne ispitivači u projektu označili da zadovoljavaju više kriterija za antisocijalni, histrionski i narcistički poremećaj ličnosti u odnosu na one iz drugih dviju skupina. S druge strane, skupina vulnerabilnih narcisa u projektu je zadovoljila više kriterija za izbjegavajući poremećaj ličnosti od drugih dviju skupina.

Ovi nalazi u skladu su s očekivanjima proizašlima iz teorijskih razmatranja i dotadašnjih istraživanja. Trajni osjećaj povlaštenosti koji je, kako ćemo uskoro vidjeti, prema suvremenom shvaćanju jedna od središnjih komponenti narcizma općenito, uparen s kroničnom hiper-senzibilnosti dovodi do razvoja ličnosti koja na van prezentira sramežljivost, oprez i anksioznost, no u odnosima s vremenom pokazuje i sklonosti izrabljivanju. Takva konstelacija crta može potaknuti vulnerabilne narcise na socijalno povlačenje i izbjegavanje zbog nemogućnosti samouzdizanja (kojim se grandiozni narcisi uspješnije služe), manjka samopouzdanja u vlastite sposobnosti iniciranja i održavanja društvenih odnosa, te straha od razočarenja i srama vezanog za vlastite potrebe u odnosima. U tom smislu Dickinson i Pincus predlažu identificiranje potreba i strahova u podlozi izbjegavajućeg ponašanja kako bi se razlikovalo vulnerabilnu manifestaciju narcističkog poremećaja ličnosti od izbjegavajućeg poremećaja ličnosti (62). Specifično, ključ je u očekivanjima koja pojedinac ima od sebe i od drugih. Osoba s izbjegavajućim poremećajem ima potrebu svidjeti se i biti prihvaćena, ali strahuje da to neće biti. S druge strane, u podlozi izbjegavanja kod ranjivog nar-

control group. The results showed that out of the 30 participants (23 women and 7 men) from the vulnerable narcissistic personality group, 11 of them met the criteria for the diagnosis of avoidant personality disorder as presented in the fourth edition of DSM, while out of the 30 participants (13 women and 17 men) from the grandiose narcissistic personality group, 10 of them met the criteria for narcissistic personality disorder. In general, the individuals classified as grandiose were on average rated by the researchers as meeting more criteria for antisocial, histrionic and narcissistic personality disorders, as opposed to those from the other two groups. On the other hand, when compared to the other two groups, the individuals from the vulnerable narcissistic group on average met more criteria for the avoidant personality disorder.

These findings are in line with the expectations derived from theoretical considerations and previous research. When paired with chronic hypersensitivity, the lasting sense of entitlement which, as will soon be presented, according to the modern understanding of narcissism generally represents one of its central components, leads to the development of a personality that on the outside appears as shy, cautious and anxious, but over time shows a tendency to exploit. Such a constellation of traits can promote social withdrawal and avoidance in vulnerable narcissistic individuals due to the inability to self-enhance (which is a trait better used by grandiose narcissists), lack of confidence in their own abilities to initiate and maintain social relations, and a fear of disappointment and shame when it comes to their needs in relationships. In this respect, Dickinson and Pincus propose an identification of needs and fears underlying avoidant behavior, in order to distinguish the vulnerable manifestation of narcissistic personality disorder from the avoidant personality disorder (62). More precisely, the key lies in the expectations of the individual, both with regard to themselves and to others. An individual suffering from avoidant personality disorder feels the need to be liked and accepted, but is afraid they will not accomplish that. On the

cisa je strah od nemogućnosti toleriranja razočarenja zbog vlastitih nerealnih očekivanja, a to je očekivanje *divljenja* bez obzira na to kako se on ponaša.

Iako su Dickinson i Pincus predviđeli i rezultate koji bi upućivali na dijagnostičko preklapanje narcističke ličnosti, i to posebice vulnerabilne narcističke ličnosti, s graničnom ličnosti, rezultati, premda su bili u smjeru očekivanih, nisu ostvarili statističku značajnost, što su autori pripisali provedbi istraživanja na nekliničkom uzorku. Fokusiranje kliničara na očiglednu emocionalnu labilnost, uz popratno previđanje kognitivnih i socio-emocionalnih iskustava koja ju prate, može dovesti do pogrešne dijagnostike. Na tom tragu Fossati i sur. su, provevši psihometrijsku analizu Ljestvice hipersenzibilnog narcizma (engl. *Hypersensitive Narcissism Scale*; 71) na kliničkom uzorku, pokazali da je rezultat na toj ljestvici statistički značajan pozitivan prediktor izbjegavajućeg i graničnog poremećaja ličnosti, ali i nekih drugih poremećaja ličnosti (npr. paranoidnog i shizotipnog; 77). S druge strane, ukupni rezultat na Inventaru narcističke ličnosti bio je negativan prediktor izbjegavajućeg, a pozitivan prediktor histrionskog, kao i samog narcističkog poremećaja ličnosti za koji je bio bitno prediktivniji od rezultata na Ljestvici hipersenzibilnog narcizma. Ovi rezultati dodatno upućuju na mogućnost da zanemarivanje ranjivog naličja narcizma može završiti dijagnozom koja možda i ne bi bila najprikladnija kada bi se u obzir uzela cjelokupna prezentacija simptoma.

Strukturni modeli

Recentne psihometrijske analize i teorijske razrade uspjele su iznjedriti obećavajući integrativni strukturalni model narcizma (5,19,78). Pokazalo se, naime, da grandiozna i vulnerabilna prezentacija narcizma dijele interpersonalno antagonističke crte kao što su osjećaj povlaštenosti, egotizam i nesuradljivost (npr. 5,79).

other hand, the basis of avoidance in vulnerable narcissists is the fear of not being able to tolerate disappointment due to their own unrealistic expectations, specifically the expectation to be *admired* regardless of their behavior.

Dickinson and Pincus also predicted results that would indicate a diagnostic overlap of narcissistic personalities, particularly vulnerable narcissistic personality and borderline personality, and although in line with the expectations, the final results did not achieve a statistical significance. The authors attributed this to the study being conducted on a non-clinical sample. Focusing on the obvious emotional instability, along with additional predictions of cognitive and socio-emotional experiences accompanying it, may lead clinicians to false diagnoses. With such considerations in mind, having conducted a psychometric analysis of the Hypersensitive Narcissism Scale (71) on a clinical sample, Fossati et al. showed that the results on this scale represent a statistically significant positive predictor of avoidant and borderline personality disorders, as well as some other personality disorders (e.g. paranoid or schizotypal; 77). On the other hand, the total result in the Narcissistic Personality Inventory proved to be a negative predictor for avoidant disorder, but a positive predictor for histrionic disorder, as well as narcissistic personality disorder for which it was significantly more predictive than the result obtained on the Hypersensitive Narcissism Scale. These results additionally point to the possibility that neglecting the vulnerable side of narcissism can lead to a diagnosis which would not necessarily be the most suitable if all of the presented symptoms were taken into consideration.

Structural models

Recent psychometric analyses and theoretical elaborations have managed to produce a promising integrative structural model of narcissism (5, 19, 78). In fact, it has been observed that grandiose and vulnerable presentations of narcissism share interpersonally antagonistic traits such as a sense of entitlement, egotism and noncompli-

U skladu s time, Krizan i Herlache narcizam u najširem smislu riječi definiraju kao povlaštenu samovažnost (engl. *entitled self-importance*), tj. *arroganciju* ili *egotizam* (19). Prema njihovom modelu spektra narcizma, poimanje sebe i vlastitih potreba kao važnijih i posebnijih od tuđih može se smatrati psihološkom srži narcizma. Ova srž zajednička je svim ekspresijama narcizma, dok čitav spektar osobina ličnosti koje u različitoj mjeri odražavaju vulnerabilnost i grandioznost proizlazi iz različitih obrazaca utjecaja dvaju funkcionalnih orientacija: jedne usmjerenе na izbjegavanje (vulnerabilnost) i druge usmjerenе na približavanje (grandioznost). Miller i sur. su, pošavši od pet-faktorskog modela ličnosti, došli do sličnog rješenja, stavljajući u središte narcizma *interpersonalni antagonizam*, a dvije prominentne prezentacije simptoma objašnjavajući putem moderirajućih učinaka ekstraverzije (grandioznost) i neuroticizma (ranjivost; 5).

Analizirajući faktorsku strukturu više od 300 čestica iz 12 instrumenata namijenjenih mjerenju narcizma, među ostalima i iz Inventara narcističke ličnosti, Inventara patološkog narcizma te Pet-faktorskog inventara narcizma, Crowe i sur. su dobili rezultate koji su dodatno poduprli gore spomenute modele: središnji faktor – egotistični antagonizam – obuhvaća čestice vezane za antagonizam i za osjećaj povlaštenosti, dok su *djelatna ekstraverzija* (engl. *agentic extraversion*; npr. asertivnost) i *narcistički neuroticizam* (npr. emocionalna vulnerabilnost) crte specifične za određenu konfiguraciju narcizma (78). Dodatno su istaknuli podrepräsentiranost u ljestvicama narcizma komponente nepovjerljivosti, koju znanstvenici (80), kliničari (81), a i laici drže karakterističnom za NPL (12).

Među istraživačima narcizma, dakle, postoje određeni stupanj konsenzusa oko toga da su njegova definirajuća obilježja prekomjerni osjećaj vlastite važnosti, antagonizam, i preokupiranost zadovoljavanjem vlastitih potreba nauštrb tuđih. Distinkcija koja postoji izme-

nce (e.g. 5, 79). Accordingly, Krizan and Herlache defined narcissism, in the broadest sense of the word, as entitled self-importance, i.e. arrogance or egotism (19). According to their Narcissism Spectrum Model, viewing oneself and one's own needs as being more important and significant than those of others can be considered the psychological core of narcissism. This core is common to all expressions of narcissism, while the entire spectrum of personality characteristics which to varying degrees reflect vulnerability and grandiosity derives from different influential patterns of two functional orientations: one oriented towards avoidance (vulnerability) and the other oriented towards approach (grandiosity). Starting with the five-factor personality model, Miller et al. reached a similar conclusion by placing *interpersonal antagonism* at the center of narcissism, while explaining the two prominent symptom presentations through the moderating effects of extraversion (grandiosity) and neuroticism (vulnerability; 5).

By analyzing the factor structure of over 300 items from 12 instruments utilized for the measurement of narcissism, among others from the Narcissistic Personality Inventory, the Pathological Narcissism Inventory and the Five-Factor Narcissism Inventory, Crowe et al. obtained results which additionally supported the above-mentioned models: the central factor - egotistical antagonism - includes items relating to antagonism and the sense of entitlement, while *agentic extraversion* (e.g. assertiveness) and *narcissistic neuroticism* (e.g. emotional vulnerability) are traits specific to a certain configuration of narcissism (78). They additionally emphasized the underrepresentation of the distrust component in narcissism scales, which both scientists (80), clinicians (81) and laymen consider to be characteristic of NPD (12).

There is, therefore, a certain degree of consensus among narcissism researchers regarding the fact that its defining characteristics include an excessive sense of self-importance, antagonism and preoccupation with meeting one's own needs at the expense of the needs of others. The distinction that exists between the grandiose and vulnerable expressions of narcissism is, nev-

đu grandiozne i vulnerabilne ekspresije je pak izvor rasprava o dodatnim faktorima koji bi se trebali inkorporirati u poimanje narcizma. Ranjivi narcizam karakterizira dominantnija internalizirajuća simptomatologija i psihološke teškoće, dok je grandiozni jače povezan s eksternaliziranjem, posebice reakcijama ljutnje i agresije na percipirane provokacije ili prijetnje egu. Međutim, tradicionalno gledano, mjerjenje narcizma uglavnom se oslanjalo na globalne samoizvještaje koji pokušavaju zahvatiti individualne razlike u procesima ličnosti (34,46,63,71,74, 82,83). Iako ove domene individualnih razlika mogu dati uvid u njegove komponente, one ne omogućuju detaljno razumijevanje kompleksnog dinamičkog sustava koji zovemo „narcizam“. Ne umanjujući njihovu vrijednost vezanu za pouzdanost i ekonomičnost, dominantno korišteni mjerni instrumenti namijenjeni su procjeni nečije *tipične* razine narcizma, a to znači da smanjuju rezoluciju koja je potrebna za analizu intrapsihičke dinamike koja ga definira. Iako imaju važnu prediktivnu snagu, crte ličnosti ne mogu dati uvid u detaljnu vremensku dinamiku stanja unutar pojedinca, pa su one tek početni, deskriptivni korak u objašnjavanju i razumijevanju neke kliničke pojave. Potpuna teorija narcizma zato treba povezati dispozicije na razini crta ličnosti s ponašajnim manifestacijama na razini stanja preciziranjem procesa unutar osobe koji u konačnici dovode do individualnih razlika u prosječnim ponašajnim sklonostima.

Procesni modeli

Gledano iz procesno-orientirane perspektive, crte ličnosti su dosljedni i relativno stabilni obrasci aktivacije regulatornih procesa (84, 85). Općenito postoji konsenzus da bihevioralnu i afektivnu disregulaciju koja karakterizira poremećaje ličnosti podržavaju neprikładne mentalne reprezentacije sebe i drugih (86). Suvremeni procesni modeli narcizam opisuju upravo pomoću raznih intra- i interpersonalnih

ertheless, a source of debate when it comes to the additional factors which should be incorporated into the notion of narcissism. Vulnerable narcissism is characterized by a more dominant internalizing symptomatology and psychological distress, while grandiose narcissism is more associated with externalization, particularly reactions of anger and aggression towards perceived provocations or threats to the ego. However, traditionally speaking, the measurement of narcissism has mostly relied on global self-reports in an attempt to encompass the individual differences in personality processes (34, 46, 63, 71, 74, 82, 83). Although these domains of individual differences may provide an insight into its components, they do not provide a detailed understanding of the complex dynamic system we call “narcissism”. Without detracting from their value in terms of reliability and cost-effectiveness, the measuring instruments dominantly used are intended for the evaluation of an individual's *typical* narcissism level, which means that they reduce the resolution necessary for an analysis of the intrapsychic dynamics which defines it. Despite having a significant predictive influence, personality traits cannot provide an insight into the detailed temporal dynamics of the internal state of an individual, therefore they represent only the initial, descriptive step in the explanation and understanding of a clinical phenomenon. A complete theory of narcissism should, therefore, connect the dispositions at the personality trait level with the behavioral manifestations at the state level by specifying the processes occurring within an individual that ultimately lead to individual differences in the average behavioral tendencies.

Process models

Viewed from a process-oriented perspective, personality traits are consistent and relatively stable patterns of regulatory processes activation (84, 85). There is a general consensus that behavioral and affective dysregulations which characterize personality disorders are supported by inappropriate mental representations of oneself and

regulatornih procesa, a kojima je svrha stvaranje i održavanje grandioznog samopoimanja, tj. takvih mentalnih reprezentacija sebe i drugih koje osobu prikazuju superiornom i posebnom (31,87,88). Generalno, ljudi obično teže pozitivnom viđenju sebe samih (89), jer pozitivno samopoimanje izaziva ugodu, dok negativno izaziva neugodu (90), no ponašanje osobe s NPL-om toliko je fokusirano na ostvarenje i održavanje pozitivnog viđenja sebe da je u literaturi narcistički obrazac ponašanja okarakteriziran i kao *ovisnost*, i to ovisnost o poštovanju (91).

Zašto se narcisi ponašaju tako? Zašto su toliko preokupirani samouzdanjem? Ova pitanja dove do veze između narcizma i samopoštovanja. Narcisi silno žele imati pozitivnu sliku o sebi i osjećaju se jako loše kada u tome ne uspijevaju. Primjerice, Thomaes i sur. su pronašli da su djeca koja pokazuju narcističke obrasce ponašanja sklona emocionalnim ekstremima pokazujući visoke razine i ugodnih (npr. euforija, ponos) i neugodnih (npr. sram, srdžba) emocija u svakodnevici (92). Nadalje, rezultati eksperimenta Thomaesa i sur. sugerirali su da se patološka reaktivnost narcisa najvjerojatnije iskazuje zbog događaja koje osoba tumači prijetećima za ego (93). U tom eksperimentu samopoštovanje djece s povećanim rezultatima na ljestvici grandioznog narcizma naglo je palo zbog negativne povratne informacije vršnjaka. Slične rezultate dobili su i Thomaes i sur. eksperimentalno manipulirajući stupnjem ego-prijetećnosti koji je imao negativni ishod namještene kompetitivne igre (94). Naime, u ego-prijetećoj situaciji je sudionicima, mladim adolescentima dobi između 10 i 13 godina, prije početka igre rečeno da imaju sreće nadmetati se s jednim od najgorih igrača, a nakon namještenog gubitka pokazana im je rang lista s njihovim imenom na dnu. U kontrolnoj situaciji su sudionici također tobože izgubili, ali prije igre im nije rečeno da im je suparnik loš i nije im pokazana rang lista. Rezultat na Ljestvici dječjeg narcizma (92)

others (86). Contemporary process models describe narcissism precisely by means of various intra- and interpersonal regulatory processes, the purpose of which is the creation and maintenance of grandiose self-perception, i.e. mental representations of oneself and of others that perceive the individual as superior and special (31, 87, 88). People generally tend to view themselves in a positive manner (89) because positive self-perception produces comfort, while negative perception causes discomfort (90). However, the behavior of an individual with NPD is focused on the achievement and maintenance of a positive self-perception to such extent that the narcissistic behavior pattern is defined in literature as *addiction*, specifically addiction to esteem (91).

Why do narcissists behave in such manner? Why are they so preoccupied with self-enhancement? These questions lead us to the connection between narcissism and self-esteem. Narcissists desperately want to create a positive image of themselves and feel very bad when they do not succeed in doing so. For example, Thomaes et al. discovered that children who display narcissistic behavior patterns are prone to emotional extremes, displaying high levels of pleasant (e.g. euphoria, pride) and unpleasant (e.g. embarrassment, anger) emotions in their daily lives (92). Furthermore, the results of the experiment conducted by Thomaes et al. suggested that pathological reactivity of narcissists is most likely caused by events interpreted by the individual as threatening to the ego (93). In this experiment, the self-esteem of children with higher scores on the grandiose narcissism scale plummeted after negative feedback from their peers. Thomaes et al. obtained similar results by experimentally manipulating the degree of the threat to the ego caused by a negative outcome of a rigged competitive game (94). More precisely, in an ego-threatening situation, the participants, younger adolescents between 10 and 13 years of age, were told before the game that they were lucky to compete with one of the worst players, and after the rigged loss they were presented with the ranking list with their name at the bottom. The participants

je bio u pozitivnoj korelacijsi s razinom srdžbe o kojoj su sudionici izvijestili nakon pregleda rang liste, ali samo u situaciji ego-prijetnje. U drugoj skupini nije bilo razlike ovisno o razini narcizma.

Povjesno gledano, termini "narcizam" i "visoko samopoštovanje" često su se zamjenjivali (95). Jedan od mogućih razloga zbog kojih se narcizam asocirao sa psihološkim zdravljem je taj što su mnoge čestice Inventara narcističke ličnosti, donedavno najčešće korištenog instrumenta za mjerjenje narcizma, zapravo bolji indikatori konstrukta samopoštovanja (96), no danas se narcizam smatra različitim od samopoštovanja (97). Temelj te razlike pronalazi se u oprečnim uvjerenjima o sebi koja karakteriziraju narcise s jedne i osobe visokog samopoštovanja s druge strane (2). Narcisi vjeruju, i to često neutemeljeno, da su superiorni drugima, koje pak obezvrijedjuju, dok osobe zdravog visokog samopoštovanja uvjerenje o vlastitoj vrijednosti crpe iz realnih dokaza, a uvažavaju intrinzičnu vrijednost drugih ljudi. Ne čudi stoga da, iako empirijska korelacija između ova dva konstrukta postoji, ona u najboljem slučaju ima nisku vrijednost ($r = .28$; 97).

U svom preglednom radu Sedikides opisuje povijesnu putanju razmatranja odnosa narcizma i samopoštovanja (2). Prve ideje razvile su se početkom 20. stoljeća unutar okvira psihodijamske škole mišljenja, koja je s vremenom iznjedrila i dandanas živuće konceptualizacije obuhvaćene *modelom maske* (98). Pojednostavljeni, prema ovom modelu, grandioznost je maska koja krije ranjivu unutrašnjost, tj. ona je kompenzacija koja štiti osobu od dubokih osjećaja manje vrijednosti i nesigurnosti. Ova konfiguracija samopoimanja po kojoj narcizam definira visoko eksplicitno i nisko implicitno samopoštovanje u fokusu je Morfova i Rhodewaltova *modela dinamične samoregulatorne obrade*, prema kojemu su procesi ličnosti narcisa organizirani oko cilja uspostavljanja grandioznog samopoimanja (31). Njihov mo-

supposedly lost the game in the control situation as well, but they were told before the game that their opponent was a bad player and they were not presented with the ranking list. There was a positive correlation between the score on the Childhood Narcissism Scale (92) and the level of anger reported by the participants after viewing the ranking list, but only in the ego-threatening situation. There were no differences depending on the narcissism levels in the other group.

Historically, the terms "narcissism" and "high self-esteem" were often used interchangeably (95). One of the possible reasons due to which narcissism was associated with psychological health was that many items in the Narcissistic Personality Inventory, the instrument most widely used to measure narcissism until recently, actually represent better indicators for the self-esteem construct (96). Nowadays, however, narcissism is considered to be distinct from self-esteem (97). The basis for such difference lies in the conflicting beliefs about oneself which characterize narcissists on the one hand and individuals with high self-esteem on the other hand (2). Narcissists, often unjustifiably, believe that they are superior to others and consequently belittle them, while individuals with healthy high self-esteem base the belief in their own value from actual evidence and appreciate the intrinsic value of other people. It is, therefore, no surprise that even though an empirical correlation between these two constructs exists, it has a low value at best ($r = .28$; 97).

In his review article, Sedikides describes the historical path of exploring the relationship between narcissism and self-esteem (2). The first ideas were developed in the early 20th century within the framework of the psychodynamic school of thought which, over time, produced conceptualizations encompassed in the *mask model*, which remain recognized to this day (98). In simplified terms, according to this model, grandiosity is a mask that hides a vulnerable interior, i.e. it is a compensation that protects the individual from deep feelings of inferiority and insecurity. This configuration of self-perception in which narcissism is defined by high explicit and low implicit

del, informiran kliničkom literaturom i istraživanjima iz socijalne psihologije te psihologije ličnosti, opisuje ciklus regulacije samopoštovanja koji počiva na krhkem samopoimanju, koje zahtijeva izvanjsku validaciju vlastite grandioznosti. Međutim, upravo zbog toga što odnose doživljavaju samo kao sredstvo za regulaciju vlastitog samopoimanja, narcisi sami sebe eventualno kompromitiraju, što stvara proverbijalni začarani krug traženja validacije, primanja kritike ili odbijanja, te ponovnog traženja validacije. Dugoročna stabilnost takvog sustava regulatornih procesa kojima je cilj održavanje grandioznog samopoimanja eventualno se manifestira u individualnim razlikama u crtama poput arogancije, hostilnosti i osjećaja povlaštenosti.

Ipak, akumulirani empirijski nalazi (5, 99, 100) uglavnom su diskreditirali operacionalizaciju narcizma kao diskrepancije između visokog eksplisitnog i niskog implicitnog samopoštovanja. Pregled dotadašnjih empirijskih nalaza Millera i sur. (5) nagovijestio je recentnije rezultate Motaa i sur. (100) koji su testirajući meta-analizom razne formacije povezanosti narcizma s eksplisitnim i implicitnim samopoštovanjem jedino pronašli dosljednu, robustnu vezu između eksplisitnog samopoštovanja i specifičnih prezentacija narcizma: vulnerabilni narcizam je u negativnoj, a grandiozni u pozitivnoj korelaciji s eksplisitnim samopoštovanjem. Njihove nalaze ipak valja tumačiti imajući na umu dvojbena psihometrijska svojstva mjera implicitnog samopoštovanja (101), kao i činjenicu da nisu testirali sve konceptualizacije modela maske, jedna od kojih veže narcizam uz krhko, a ne visoko samopoštovanje (102). Sukladno gore opisanim rezultatima eksperimentirana Thomaesa i sur. (92-94), danas najviše podrške ima hipoteza *kontingentnog samopoštovanja*, koja tvrdi da je samopoštovanje narcisa izrazito krhko jer je prekomjerno vezano za eksternalnu validaciju (3, 97), no relevantnost izvora validacije ovisi o prezentaciji narcizma:

self-esteem is also the focus of Morf and Rhodewalt's *dynamic self-regulatory processing model*, according to which the processes of narcissistic personality are organized around the goal of creating a grandiose self-view (31). Their model, informed by clinical literature and research derived from social psychology and personality psychology, describes a self-esteem regulation cycle based on a fragile self-view, which requires external validation of one's own grandiosity. However, precisely because they perceive relationships only as a means of regulation of their own self-views, over time narcissists compromise themselves, which creates the proverbial vicious cycle of seeking validation, receiving criticism or rejection, as well as seeking revalidation. Long-term stability of such regulatory process systems in which the goal is to maintain a grandiose self-view eventually manifests itself in individual differences of traits such as arrogance, hostility and a sense of entitlement.

The accumulated empirical evidence (5, 99, 100), however, has mostly discredited the operationalization of narcissism as a discrepancy between high explicit and low implicit self-esteem. A review of empirical evidence collected by Miller et al. (5) up to that moment pointed to the more recent results proposed by Mota et al. (100), who, by using meta-analysis to examine the various formations of the connection between narcissism and explicit and implicit self-esteem encountered only a consistent, robust correlation between explicit self-esteem and specific presentations of narcissism: vulnerable narcissism has a negative correlation, while grandiose narcissism has a positive correlation with explicit self-esteem. Their findings should, nevertheless, be interpreted by keeping in mind the questionable psychometric properties of implicit self-esteem measures (101), as well as the fact that not all the conceptualizations of the mask model were examined, one of which associates narcissism with fragile, instead of high self-esteem (102). In accordance with the results of the experiments conducted by Thomaes et al. described above, (92-94), the hypothesis most widely supported nowadays is the hypothesis of *contingent self-esteem* which describes the self-esteem of narcissists as

ranjivi narcizam vezan je za relativno globalni oblik kontingentnog samopoštovanja, dok je grandiozni vezan za ishode u domenama koje nude priliku za demonstraciju superiornosti i statusa (npr. 103).

Pitanje ovisnosti o eksternalnoj validaciji dovođi nas do narcisove silne želje za poštovanjem (91) ili potrebe za divljenjem (31,82), čime se u priču neizravno upliće motiv za statusom (33), koji su mnogi teoretičari koristili za objašnjavanje narcističkog ponašanja. Gore navedeni, a i mnogi drugi nalazi upućuju na to da za grandiozne narcise nisu sve domene iskustva jednako relevantne, već da oni imaju relativno snažniji motiv za moći i statusom u odnosu na motiv za afilijacijom. Oni snažnije, rigidnije i nauštrbostalih vlastitih temeljnih motiva teže ostvarenju statusa. Istraživanja implicitne motivacije (104,105) pokazala su da oni često konstruiraju projektivne narative koji odaju motivaciju za moći, tj. potrebu da utječu na druge. Također, oni veću važnost pripisuju stjecanju rukovoditeljskih pozicija, slave i bogatstva (106). I djeca i odrasli s narcističkim crtama skloni su postavljati statusno relevantne ciljeve kao što su povećanje društvenog ranga, stjecanje poštovanja, zaštita reputacije, i utjecanje na druge (92,107,108). Ova saznanja inkorporirana su u većinu suvremenih procesnih modela narcizma (20,33,88,109).

Primjerice, Grapsas i sur. tvrde da "u srži grandioznog narcizma leži hijerarhijska i komparativna perspektiva koja karakterizira statusne hijerarhije: vidjeti sebe superiornim implicira vidjeti druge inferiornima; sebe držati povlaštenim implicira da drugi nisu" (87, str. 151). Ovaj hijerarhijski pogled na sebe i druge je upravo ono što razlikuje narcizam od samopoštovanja. Samopoštovanje je nehijerarhijsko vrednovanje sebe: ono proizlazi iz procjene vlastite adekvatnosti i vrijednosti, a ne superiornosti (95,110). Za Grapsasa i sur., intrapsihički motiv ostvarenja grandiozne slike o sebi ultimativno služi socijalnom motivu višeg reda

very fragile due to its excessive dependence on external validation (3, 97), however the relevance of validation sources depends on the presentation of narcissism: vulnerable narcissism is associated with a relatively global form of contingent self-esteem, while grandiose narcissism relates to the outcomes in the domains offering an opportunity to demonstrate superiority and status (e.g. 103).

The issue of dependence on external validation leads us to the narcissists' strong desire for respect (91) or the need for admiration (31,82), thus also indirectly involving motivation for status (33) which has been used by many theorists for the purpose of explaining narcissistic behavior. The findings listed above, as well as many other findings, indicate that not all domains of experience are equally relevant to grandiose narcissists, meaning that their motive for power and status is relatively stronger than the motive for affiliation. They strive for the achievement of status more intensely, more rigidly and at the expense of their own other fundamental motives. Studies on implicit motivation (104, 105) have shown that they often construct projective narratives indicative of power motivation, i.e. the need to influence others. Furthermore, they attribute greater importance to acquiring managerial positions, fame and wealth (106). Both children and adults with narcissistic traits tend to set status-relevant goals, such as increasing in social rank, gaining respect, protecting their reputation, and influencing others (92, 107, 108). These findings have been incorporated into the majority of the modern narcissistic process models (20, 33, 88, 109).

For example, Grapsas et al. argue that "at the core of grandiose narcissism lies the hierarchical and comparative perspective that is characteristic of status hierarchies: viewing oneself as superior implies viewing others as inferior; viewing oneself as entitled to special privileges implies viewing others as not." (87, p. 151). This hierarchical view of oneself and of the others is what differentiates narcissism from self-esteem. Self-esteem represents nonhierarchical self-evaluation: it emerges from the assessment of one's own adequacy and worth, as opposed to superiority (95,

(87). Prema njima, narcizam zapravo odražava individualne razlike u slijedu samoregulacijskih procesa namijenjenih stjecanju *društvenog statusa*. Ti procesi su situacijska selekcija, pažnja, procjena te izvršni procesi (npr. 84, 111-113). Njihov model narcize opisuje kao sklonije *biranju* situacija koje doživljavaju kao priliku za uspon u društvenoj hijerarhiji te sklonije obraćanju *pozornosti* na znakove koji signaliziraju njihov vlastiti i tuđi status, a *procjena* tih signala daje narcisima uvid u smjer njihovog kretanja u društvenoj hijerarhiji, kao i u načine ostvarivanja statusa, što u konačnici informira *izvršne procese* vođene statusnim ciljevima. Opetovano aktiviranje tih regulatornih procesa stvara naviku, što tijekom vremena pak dovođi do oblikovanja stabilnog i održivog sustava ponašanja, tj. crte ličnosti, koja se iskazuje u raznim domenama transakcija osobe i okoline. Ipak, samouzdizanje samo po sebi nije definirajuće svojstvo narcističke disfunkcije već je to relativno oštećena samoregulacija, gdje patološki narcizam uključuje "značajne regulatorne deficite i maladaptivne strategije suočavanja s razočaranjima i prijetnjama pozitivnoj predodžbi o sebi" (4, str. 426). Patološki narcizam se stoga često opisuje kao relativna distorzija u identitetu i regulaciji predodžbe o sebi (8). Klinički teoretičari dugo su primjećivali da narcistički samoregulatorni problemi obuhvaćaju puno više od samouzdizanja istaknutog u DSM-ovim kriterijima za NPL (4,8,27,67,68,114). Dapače, literatura o narcizmu obilno se referira na krhke samoreprezentacije, osjećaje bezvrijednosti, te otvoreno izbjegavajuće i bespomoćno ponašanje (27,29,115). Ukratko, patološki narcizam definira narušena samoregulacija i samopoštovanje, popraćeni samozaštitnom reaktivnošću i emocionalnom disregulacijom, a grandiozna i samouzdižuća ponašanja mogu se shvatiti kao pokušaji popravljanja deficitarnog pojma o sebi i dio su samoregulatornog spektra NPL-a (116). Mada su se grandioznost i vulnerabilnost znale tumačiti kao podtipovi narcizma (114, 117), i

110). For Grapsas et al., the intrapsychic motive to establish a grandiose self-image ultimately serves a social motive of higher order (87). According to them, narcissism actually expresses individual differences in a sequence of self-regulation processes aimed at the attainment of *social status*. These processes are situation selection, vigilance, appraisal and response execution (e.g. 84, 111-113). Their model describes narcissists as prone to *selecting* situations they perceive as an opportunity to move up in the social hierarchy, and prone to *vigilance* when it comes to the cues signaling their own or the others' status, while the *appraisal* of these cues provides narcissists with an insight into the direction of their movement in the social hierarchy and the methods for achieving status, which ultimately forms the *response execution* guided by status goals. Repeated activation of these regulatory processes creates a habit, which over time leads to the formation of a stable and sustainable behavior system, i.e. personality trait, which is manifested in various person-environment transactions domains.

Nevertheless, self-enhancement alone is not a defining property of narcissistic dysfunction, but represents relatively damaged self-regulation where pathological narcissism involves "significant regulatory deficits and maladaptive strategies to cope with disappointments and threats to a positive self-image" (4, p. 426). Pathological narcissism is, therefore, often described as a relative distortion in the identity and regulation of self-image (8). Clinical theorists have long noticed that narcissistic self-regulatory issues encompass much more than self-enhancement presented in DSM criteria for NPD (4, 8, 27, 67, 68, 114). Moreover, literature focusing on narcissism includes numerous references to fragile self-presentation, feelings of worthlessness and openly avoidant and helpless behavior (27, 29, 115). In short, pathological narcissism is defined by impaired self-regulation and self-esteem, accompanied by self-protective reactivity and emotional dysregulation, while grandiose and self-serving behaviors may be understood as attempts to enhance a depleted sense of self and are part of a self-regulatory spectrum of NPD (116).

unatoč tome što istraživači ličnosti često naglašavaju razlike između tih dviju dimenzija, klinički teoretičari skloniji su vidjeti zajedničke aspekte ovih prezentacija te ih češće smatraju ne-ortogonalnima, pri čemu jedna od njih može biti izraženija kod nekih pacijenata (6,8,118). Klinički dokazi sugeriraju da pacijenti s NPL-om pokazuju istovremena ili oscilirajuća stanja grandioznosti i vulnerabilnosti (4, 29), a nedavna sustavna istraživanja potvrđuju da je to posebice slučaj kada govorimo o pojedincima koji su identificirani kao grandiozni narcisi, a koji imaju prepoznatljive epizode ranjivosti (119). Stoga, moguće je da specifična ekspresija narcizma više nalikuje stanju nego crtama. Istovremeno, vidljiva ponašanja narcisa mogu se bitno razlikovati od njihovog subjektivnog iskustva, gdje ili grandioznost može prekrivati unutarnji osjećaj nemoći, srama i neadekvatnosti, ili vidljiva povučenost i sramežljivost mogu balansirati unutarnji osjećaj pretjerane samovažnosti (29), što dodaje još jedan sloj kompleksnosti u već poprilično složeni sustav.

O tranziciji iz zdravog u nezdravi oblik narcizma zna se relativno malo (4), ali kada je o subkliničkim uzorcima riječ, korelacija između mjera grandioznog i vulnerabilnog narcizma izostaje (5,78,120). Naizgled proturječno rezoniranje istraživača ličnosti i kliničara vjerojatno je barem dijelom posljedica različitih populacija koje su uključivane u istraživanja. Rezultati nedavnih istraživanja Jauka i suradnika ukazuju da razina grandioznosti možda moderira njenu vezu s ranjivosti (121, 122). Pretpostavivši da visok rezultat na odgovarajućim mjernim instrumentima može ukazati na klinički relevantnu razinu izraženosti crte pokazali su da se korelacija između dva aspekta narcizma značajno povećava pri gornjem rubu distribucije grandioznog narcizma, a čitavu zajedničku varijancu grandioznosti i vulnerabilnosti pri višim razinama grandioznosti statistički su uspjeli objasniti pomoću antagonizma. Ovaj rezultat ide u prilog shvaćanju NPL-a kao stanja deficitarne

Although grandiosity and vulnerability were sometimes interpreted as subtypes of narcissism (114, 117), and despite the fact that personality researchers often emphasize the differences between these two dimensions, clinical theorists tend to observe the common aspects of these presentations and more commonly consider them non-orthogonal, whereby it can occur that one of them is more pronounced in some patients (6, 8, 118). Clinical evidence suggests that patients with NPD display concurrent or oscillating states of grandiosity and vulnerability (4, 29), and recent systematic studies have confirmed that this is particularly the case in individuals who are identified as grandiose narcissists, and yet display recognizable episodes of vulnerability (119). It is, therefore, possible that a specific expression of narcissism bears more resemblance to a condition than a trait. At the same time, visible narcissistic behaviors may differ heavily from their subjective experience, where either grandiosity can cover an internal feeling of helplessness, shame and inadequacy, or visible withdrawal and shyness can balance the internal feeling of excessive self-importance (29), which adds yet another layer of complexity to an already complex system.

There is relatively little information on the transition from the healthy form of narcissism to its unhealthy form (4), and when it comes to subclinical samples, the correlation between the measures of grandiose and vulnerable narcissism is missing (5, 78, 120). The seemingly contradictory reasoning presented by personality researchers and clinicians is most likely at least partly a consequence of the different populations included in the studies. The results of recent studies conducted by Jauk et al. indicate that the level of grandiosity might moderate its connection with vulnerability (121, 122). With the assumption that high scores on the corresponding measuring instruments could indicate clinically relevant levels of trait prominence, they have shown that the correlation between two aspects of narcissism increases significantly at the upper border of grandiose narcissism distribution, and they have managed to statistically explain the entire common variance

samoregulacije gdje se međusobno izmjenjuju epizode grandioznosti i vulnerabilnosti.

Etiologija

Nasuprot stoljeću teorijskih spekulacija o faktorima koji doprinose razvoju NPL-a stoji dojmljiv manjak empirijskih istraživanja. Literatura o etiologiji narcizma uglavnom potječe iz psihanalitičke i psihodinamske tradicije, ali svoj doprinos dali su i teorija socijalnog učenja te istraživanja privrženosti. Hipoteze su uglavnom bile informirane kliničkim iskustvom, a provjeravalo ih se poglavito korelacijskim istraživanjima s retrospektivnim samoizvještajima kao glavnim izvorom podataka zbog čega njihove nalaze valja tumačiti s oprezom. Postojeća istraživanja ukazuju na multifaktorsku etiologiju NPL-a, a rezultati upućuju na značajne utjecaje nasljeda (npr. 123), temperamenta (npr. 124), psihološke traume (npr. 125,126) kao i izvršavanja dobro neprikladnih uloga (127). U svrhu što jasnije sistematizacije relevantnih čimbenika kao polazišnu točku ču uzeti dijateza-stres model Thomaesa i sur. prema kojem maladaptivna socijalizacijska i/ili sociokulturalna iskustva (stres) aktiviraju latentne genetičke i temperamentne predispozicije (dijateza) za razvoj narcističkih crta (21,128). Za početak ču se osvrnuti na aktualna razmatranja evolucijskog podrijetla dijateze.

Evolucija dijateze NPL-a

Tradicionalno u psihologiji prevladavaju proksimalna, mehanistička objašnjenja psiholoških fenomena, no sve je učestalije razmatranje psihičkih sklonosti i funkcija u kontekstu njihovog evolucijskog, adaptivnog značenja. Gledano iz filogenetske perspektive, ljudski ponašajni repertoar oblikovali su procesi evolucije favorizirajući ona ponašanja koja su povećavala vjerojatnost preživljavanja i reprodukcije i mada narcizam obično ima negativne konotacije, moguće je da neko njegovo svojstvo

between grandiosity and vulnerability at higher levels of grandiosity by means of antagonisms. This result supports the perception of NPD as a state of deficient self-regulation with alternating episodes of grandiosity and vulnerability.

Etiology

Despite a century of theoretical speculations with regard to the factors contributing to the development of NPD, there is a noticeable lack of empirical research. Literature on the etiology of narcissism mainly originates from psychoanalytic and psychodynamic tradition, with contributions from the social learning theory and attachment research. Hypotheses were generally formed through clinical experience, and were mainly verified in correlation studies with retrospective self-reports as the main source of data, which is why such findings should be interpreted with caution. The existing studies indicate a multifactorial etiology of NPD, and the results point to a significant influence of inheritance (e.g. 123), temperament (e.g. 124), psychological trauma (e.g. 125, 126) and performing age-inappropriate roles (127). In order to systematize the relevant factors as clearly as possible, as a starting point I will use the diathesis-stress model created by Thomaes et al., according to which maladaptive socialization and/or sociocultural experiences (stress) activate the latent genetic and temperamental predispositions (diathesis) for the development of narcissistic traits (21, 128). As a start, I will address the current observations on the evolutionary origins of diathesis.

Evolution of NPD diathesis

Psychology has traditionally been dominated by proximal, mechanistic explanations of psychological phenomena, however it is becoming more and more common to consider psychological tendencies and functions in the context of their evolutionary, adaptive meaning. From a phylogenetic perspective, human behavioral repertoire has been shaped by evolutionary processes favoring those behaviors that increased the likelihood of survival and reproduction, and although nar-

ima relevantne adaptivne prednosti (129). Primjerice, evolucijski modeli i istraživanja narcističkih karakteristika pokazuju da grandiozna slika o sebi može povećati socijalnu dobit kroz sposobnost uvjerenavljanja drugih u vlastite superiorene vještine (130-133).

Logika u podlozi rezoniranja o evolucijskoj podlozi narcizma temelji se na dvije pretpostavke. Prva je da postoje geni koji utječe na fenotip koji vežemo uz narcizam, a druga je da je taj fenotip vezan za neku reproduktivnu funkciju koja utječe na propagiranje gena generacijama (129). Najsnažniji dokaz u korist prve pretpostavke bio bi pronalazak specifičnih gena koji bi objasnili varijabilitet u narcizmu u populaciji (129). Oni još nisu pronađeni, ali relativno nedavno je antisocijalni poremećaj ličnosti povezan s jasno određenim genima (134). Kako je on u relativno visokoj korelaciji s narcizmom postoji mogućnost da ova dva fenotipa dijele genetski supstrat. Bihevioralno genetičke studije narcizma nešto su slabiji oslonac za evolucijsku hipotezu jer na procjene heritabilnosti posredno utječe i okolina putem interakcijskog efekta okoline i gena, a osim toga nenulta heritabilnost ne jamči genetsku podlogu (129). Imajući navedeno na umu, kada govorimo o heritabilnosti, prema Holtzmanu i Donnelanu (135) tri su glavna smjera razmišljanja, koji nisu međusobno isključivi: 1. genetski faktori možda utječu na fizičke karakteristike koje doprinose razvoju narcističkih karakteristika, 2. određeni genetski uvjetovani atributi u interakciji s okolinskim faktorima proizvode narcističke karakteristike (interakcija gena i okoline) i 3. mnogobrojni se geni aditivno i interaktivno kombiniraju i tako proizvode narcističke karakteristike (interakcija gena).

Temelj prvog smjera razmišljanja je ideja da organizam, ovisno o vlastitim fizičkim karakteristikama, bira različite interpersonalne strategije. Primjerice, Buss je, navodeći nalaze da su fizički veća djeca od 3 godine u dobi od 11 godina sklonija agresivnjem ponašanju, predložio da

cissism usually has negative connotations, it is possible that some of its traits represent relevant adaptive advantages (129). For example, evolutionary models and studies of narcissistic characteristics indicate that a grandiose self-image can increase social benefits through the ability to convince others of one's superior skills (130-133).

The logic behind the reasoning about the evolutionary basis of narcissism is based on two assumptions. The first assumption promotes the existence of genes which affect the phenotype we associate with narcissism, while the other states that this phenotype relates to a reproductive function which affects the propagation of genes through generations (129). The strongest proof in favor of the first assumption would be to discover the specific genes that would explain the variability of narcissism in the population (129). They have not been discovered yet, however the antisocial personality disorder has recently been associated with clearly defined genes (134), and since it shares a relatively strong correlation with narcissism, there is a possibility that these two phenotypes share a genetic substrate. Behavioral genetic studies of narcissism provide a somewhat weaker proof of evolutionary hypothesis since heritability estimates are also indirectly influenced by the environment through the interaction effect of the environment and genes, and in addition, non-zero heritability does not guarantee a genetic basis (129). In light of the above, in terms of heritability, Holtzman and Donnelan (135) propose the following three main lines of thought which are not mutually exclusive: 1. genetic factors may influence the physical characteristics which contribute to the development of narcissistic characteristics, 2. particular genetically-influenced attributes interact with environmental factors and produce narcissistic characteristics (interaction of genes and the environment) and 3. numerous genes combine additively and interactively so as to produce narcissistic characteristics (interactions between genes).

The idea that organisms select different kinds of interpersonal strategies based on their own physical features is the basis of the first line of thought. For example, when presenting the find-

je agresivna međuljudska strategija isplativija fizički razvijenijoj djeci (136). Djeca relativno rano nauče što im njihov specifični fenotip "dozvoljava", što u kasnijem razvoju elaboriraju u složenije strukture ličnosti. Ovakav obrazac razvoja svojstava, gdje fizičke karakteristike omogućavaju i ograničavaju razvoj karakteristika ličnosti naziva se *reaktivna heritabilnost* (137).

Prema ovom slijedu razmišljanja narcizam je možda profil ličnosti koji se razvija zbog određenih fizičkih atributa (138). Naime, opaženo je da narcisi doista jesu fizički jaki (139), da njihovi pokreti sugeriraju da su sportski aktivni (55), te da imaju specifične crte lica (138). Najmanje dva razvojna procesa mogu povezati naslijedena fizička svojstva i individualne razlike u narcizmu. Prvo, osoba može uočavanjem veze između vlastitih fizičkih svojstava i onoga što joj ona omogućuju steći određenu sliku o sebi. Drugo, određeni fizički atributi osobe mogu u drugima stvoriti očekivanja koja su više ili manje neovisna o tome kako se ona poнаша (140,141). Primjerice, od fizički jake osobe možda se češće očekuje da preuzme ulogu vođe neovisno o njenim preferencijama. Stoga, fizičke karakteristike, dijelom oblikovane procesima evolucije (npr. 142), možda moderiraju samoreflektivne i socijalne proceze, utječući tako na razvoj ličnosti općenito i narcizam specifično.

Druga hipoteza o evolucijskom podrijetlu narcizma je da genetski determinirane sklonosti i okolinski faktori međusobnom interakcijom proizvode varijacije u ličnosti (143) uključujući atrbute vezane za narcizam. Prema ovoj perspektivi, varijacije u genotipu stvaraju varijacije u potencijalu za razvoj narcizma čija realizacija zatim ovisi o okolinskim faktorima u razvojnem procesu. Preliminarni nalazi sugeriraju da razlike u temperamentu kod djece u dobi od 3 do 4 godine ukazuju na različite sklonosti narcizmu te da se te sklonosti realiziraju ovisno o roditeljskom stilu (144). Temperament bi, na temelju procjene heritabilnosti

ings which stated that physically larger children aged between 3 and 11 are more prone to aggressive behavior, Buss suggested that an aggressive interpersonal strategy may be more successful in case of physically more formidable children (136). Children learn what their specific phenotype "allows" them to do relatively early, which they elaborate to more complex personality attributes in their later development. Such pattern of attributes development, where physical characteristics enable and limit the development of personality characteristics are called *reactive heritability* (137).

According to this line of thought, narcissism might be a personality profile that develops due to certain physical attributes (138). Specifically, it has been observed that narcissists indeed tend to be physically strong (139), their movements are indicative of athleticism (55), and they have specific facial features (138). There are at least two developmental processes that can link heritable physical features and individual differences in narcissism. First, an individual may notice a connection between their own physical features and what they enable them to do, and thus form a certain opinion about themselves. Second, certain physical attributes in an individual may generate expectations in others that are more or less independent of their behavior (140, 141). For example, physically strong individuals may be expected to take a leadership role more frequently, regardless of their preferences. Physical characteristics partially shaped by evolutionary processes (e.g. 142) may, therefore, moderate the self-reflective and social processes, thus influencing personality development in general and narcissism in particular.

The second hypothesis on the evolutionary origin of narcissism is that genetically determined tendencies and environmental factors may interact to produce variations in personality (143), including attributes associated with narcissism. According to this perspective, variations in genotypes create variations in the potential to become narcissistic, the realization of which then depends on the environmental factors in the developmental process. Preliminary findings suggest that differences in the temperament of children between three and

narcizma kod djece (33 %; 145), trebao biti pod nekim netrivijalnim genetskim utjecajem, a interakcija temperamenta sa strategijama roditeljstva možda dovodi do razvoja narcističkih crta u adolescenciji i odrasloj dobi. Mali je broj bihevioralno genetičkih studija koje su analizirale izvore varijance u mjerama NPL-a (npr. 123,146), ali rezultati studija blizanaca dosljedno ukazuju na značajan doprinos gena s procjenama heritabilnosti u rasponu od 37 % do 77 %, gdje ostatak varijance objašnjavaju isključivo nedijeljeni okolinski faktori (jedinstveni životni događaji), dok oni dijeljeni (npr. isto odgojno okruženje) nisu pokazali značajan utjecaj, a slični su rezultati dobiveni i mjerama subkliničkog narcizma kao što je Inventar narcističke ličnosti (147).

Fokus trećeg smjera razmišljanja je na pitanju evolucijske važnosti heritabilnih varijacija u narcističkim sklonostima. Teorije koje se bave evolucijskim podrijetlom i funkcijama narcizma oslanjaju se na različite modele evolucijske selekcije, a dva oblika seleksijskih pritisaka smatraju se ključnima: *izravna selekcija* i *balansirajuća selekcija*. Izravna selekcija djeluje putem općenitog favoriziranja određenih atributa u populaciji, pri čemu obično ne favorizira mutacije, no akumuliranjem mutacija generacijama stvara se fenotipski varijabilitet unutar populacije (148,149). Modeli koji naglašavaju izravnu selekciju općenito dobivaju sve više podrške (npr. 150), jer se pokazuje da se društveno nepoželjne crte gomilaju u populacijama gdje je srođivanje uobičajeno, što sugerira da je izravna selekcija na djelu. Ipak, balansirajuća selekcija čini se prikladnjom za objašnjenje pojave narcizma (135). Ona je na djelu kada su održive dvije ili više alternativnih strategija ponašanja, a to je slučaj kada se optimum za crte ličnosti razlikuje za različita okruženja (151). Primjerice, istaknuta crta neuroticizma mogla bi pospješiti preživljavanje u iznimno opasnim staništima, gdje bi vrlo oprezne jedinke osjetljive na prijetnje imale veću vjerojatnost pre-

four years of age indicate different narcissistic tendencies, and these tendencies are then realized depending on the parenting style (144). Based on the assessment of average heritability of narcissism in children (33%; 145), temperament is assumed to be under a certain amount of non-trivial genetic influence, and the interaction of temperament with parenting strategies could lead to the development of narcissistic traits in adolescence and adulthood. Few behavioral genetic studies have analyzed the sources of variance in NPD measures (e.g. 123, 146), however the results of studies conducted on twins consistently indicate a significant genetic contribution with heritability estimates ranging between 37% and 77%, where the remaining variance is explained exclusively by non-shared environmental factors (unique life events), and the shared ones (e.g. common upbringing environment) did not have a significant impact. Similar results were also obtained in measurements of subclinical narcissism such as the Narcissistic Personality Inventory (147).

The focus of the third line of thought is on the question of evolutionary significance of heritable variations in narcissistic tendencies. Theories focusing on the evolutionary origin and functions of narcissism rely on different models of evolutionary selection, and two types of selection pressures are considered to be key: *direct selection* and *balancing selection*. Direct selection involves a general favoring of particular attributes in the population, whereby there is typically no favoring of mutations, however an accumulation of mutations across generations creates a phenotypic variability within the population (148, 149). Models emphasizing direct selection are generally gaining more and more support (e.g. 150) since it has been observed that socially undesirable traits tend to accumulate in populations where inbreeding is common, thus suggesting the presence of direct selection. Nevertheless, balancing selection seems more appropriate for the purpose of explaining the occurrence of narcissism (135). Balancing selection takes place when two or more alternative behavior strategies are viable, which is the case if the optima for personality traits differ between

življavanja. S druge strane, u relativno sigurnim okruženjima vrlo reaktivni živčani sustav, karakterističan za visoke razine neuroticizma, možda nosi više štete nego koristi uzmemu li u obzir biološku cijenu osjetljivosti na stresore te cijenu propuštanja prilika za istraživanje. Ukratko, prednosti i cijene određene crte ličnosti ovise o kontekstu, a takvo stanje stvari češće dovodi do preživljavanja varijacija u ličnosti generacijama, posebice zato što su ljudi tijekom svoje evolucijske povijesti nastanjivali širok dijapazon staništa. Holtzman i Donnellan predlažu da se varijabilnost u narcističkim crtama zadržala tijekom evolucijske povijesti, jer troškovi i prednosti povezani s narcističkim atributima ovise o širokom rasponu okolinskih faktora (135).

Dakle, ideja je da empirijski utvrđene varijacije postoje jer narcistički atributi, kao što je gore spomenuto, u određenim kontekstima možda nose prednost za reprodukciju i preživljavanje. Primjerice, Holtzman i Strube su predložili da su se geni u podlozi narcizma zadržali u populaciji specifičnom vrstom balansirajuće selekcije – selekcijom ovisnom o frekvenciji (152). Ovdje je riječ o prirodnom odabiru svojstva čija relativna prednost ovisi o njegovoj frekvenciji u populaciji. Konkretno, njihova je ideja je da su se narcističke strategije zadržale generacijama zbog održivosti kratkoročnih strategija parenja u populaciji koja većinom odabire dugoročne strategije. Dokazi u korist ovoj ideji postoje u obliku povezanosti narcizma s mnogim karakteristikama koje bi u kontekstu kratkoročnih strategija parenja mogle biti favorizirane, no Holtzman, evaluirajući postojeću literaturu, zaključuje da su dokazi u prilog ovoj hipotezi nedostatni kako bi se podržala cijela evolucijska teorija narcizma jer okolinski razvojni faktori nisu isključeni kao objašnjenje povezanosti između narcizma i kratkoročnih strategija parenja (129).

Još jedna mogućnost je da je narcizam vezan za dominantnost te da to objašnjava njegovo po-

environments (151). For example, pronounced neuroticism traits could facilitate survival in extremely dangerous environments, where very cautious organisms who are sensitive to threat would have a higher likelihood of survival. On the other hand, in relatively safe environments, a highly reactive nervous system characteristic of high levels of neuroticism, might impart more harm than benefits if we take into account the biological costs of sensitivity to stressors and the costs of missed exploration opportunities. In summary, the costs and benefits of a particular personality trait seem to depend on the context, and this type of situation more frequently leads to the preservation of personality variations across generations, especially because humans have inhabited a wide range of environments over the course of their evolutionary history. Holtzman and Donnellan assumed that the narcissistic traits variability has been preserved throughout the evolutionary history due to the fact that the costs and benefits associated with narcissistic traits depend on a wide range of environmental factors (135).

The idea, therefore, is that empirically determined variations exist because narcissistic traits, as mentioned above, might be beneficial for reproduction and survival in certain contexts. For example, Holtzman and Strube suggested that the genes responsible for narcissism were maintained in the population through a specific type of balancing selection - frequency dependent selection (152). In this case, we are referring to a natural selection of features the relative advantage of which depends on their frequency in the population. More precisely, they presented the idea that narcissistic strategies have been preserved for generations due to the sustainability of short-term mating strategies in a population largely engaging in long-term strategies. Evidence supporting this idea refers to the association of narcissism with many characteristics which might be favored in the context of short-term mating strategies, however, after reviewing the existing literature, Holtzman came to the conclusion that evidence in favor of this hypothesis is insufficient to support the entire evolutionary theory of narcissism, because

drijetlo (153). Evolucijski procesi su favorizirali dominantnost jer je to jedan od puteva ostvarenju društvenog statusa (154); istovremeno je prirodna selekcija favorizirala kapacitet za doživljavanje i izražavanje ponosa i samopouzdanja, koji je jedan od sržnih emocionalnih elemenata narcizma (155). Prema ovom modelu prekomjerni ponos i samopouzdanje potpomažu ostavljanje dojma dominantnosti, što doprinosi usponu u društvenoj hijerarhiji, što pak povećava pristup resursima, a to pospješuje preživljavanje. Važno je istaknuti da argument u prilog dominantnosti ovisi o pitanju omogućuje li ona i veći reproduktivni uspjeh, što nas dovodi do integrativnog modela koji kombinira dominantnost i ideju kratkoročnih strategija parenja. Prema ovom modelu, crte koje potiču na kratkoročne strategije parenja potpomažu reproduktivni uspjeh, dok dominantnost potpomaže težnji ka statusu, koji primarno utječe na vjerojatnost preživljavanja, a sekundarno na reproduktivni uspjeh.

Nakon ovog pregleda ideja o evolucijskom podrijetlu narcizma, u sljedećoj sekciji ću se usmjeriti na razmatranja njegovog razvoja tijekom ontogeneze, odnosno na to kako se dijateza i utjecaj stresa na dijatezu očituju na razini razvoja pojedinca.

Temperament

Postoji konsenzus oko toga da se narcizam obično javlja prilično prije odrasle životne dobi (156). Dapače, od 8. godine nadalje, individualne razlike u narcizmu mogu se pouzdano odmjeriti, a manifestacije i posljedice narcizma slične su onima među odraslima (92, 157). Postoje naznake da se narcizam u dječjoj dobi možda javlja kao odstupanje od normativnog razvoja ličnosti. Ušavši u kasno djetinjstvo, čovjek posjeduje kognitivne sposobnosti koje omogućuju simulaciju tuđih mentalnih stanja – konkretno, tuđeg viđenja njih samih – te stvaranje općih vrijednosnih sudova o sebi kao

the environmental factors have not been ruled out as an explanation for the association between narcissism and short-term mating strategies (129).

Another possibility is that narcissism is associated with dominance, and that this explains its origins (153). Evolutionary processes have favored dominance because it is one of the routes leading to the achievement of social status (154); at the same time, natural selection favored the capacity to feel and exhibit pride and confidence, which is one of the core emotional elements of narcissism (155). According to this model, excessive pride and confidence help narcissists appear dominant, which contributes to their rise in social hierarchy, thus increasing their access to resources and promoting survival. It is important to note that the argument in favor of dominance largely depends on the question whether or not dominance enables greater reproductive success, which leads us to an integrative model that combines dominance and the idea of short-term mating strategies. According to this model, the traits encouraging short-term mating strategies enable reproductive success, while dominance supports the pursuit of status which primarily affects the likelihood of survival and, secondarily, has an effect on reproductive success.

Having reviewed the ideas on the evolutionary origins of narcissism, in the following section I will focus on the exploration of its development in the course of ontogenesis, i.e. on the manner in which diathesis and the effects of stress on diathesis are manifested at the level of individual development.

Temperament

There is a consensus around the fact that narcissism usually develops well before adulthood (156). Moreover, individual differences in narcissistic traits can be reliably measured from the age of 8 onwards, while the manifestations and consequences of narcissism tend to be similar to those occurring in adults (92, 157). There are indications that narcissism during childhood may appear as a deviation from normative personality development. Entering late childhood, an individual pos-

osobi (158). Od ostvarenja tog razvojnog preduvjeta djeca imaju snažnu potrebu osjećati se vrijednima i steći tuđe poštovanje. Narcizam je, kako neki prepostavljuju, pretjerana manifestacija tih normativnih motiva, pa mlade narcise od ostale djece možda razlikuje uglavnom stupanj u kojemu teže zadovoljiti te motive. To implicira da bi se individualne razlike u narcizmu trebale javljati od kasnog djetinjstva nadalje, a podatci to i potvrđuju (92,156,157). Većina istraživanja razvoja narcizma fokusirala su se na roditeljsko ponašanje i premda njihovi rezultati ukazuju da su socijalizacijski utjecaji iznimno važan faktor u razmatranju etiologije NPL-a, većina teoretičara smatra da su temelji za razvoj narcizma postavljeni već u najranijim stadijima života.

U prethodnoj je sekciji već spomenuto da rano prepoznatljive razlike u temperamentu ukazuju na različite sklonosti narcizmu (156,159), koje služe kao podloga na kojoj kasnija socijalizacijska iskustva ostavljaju svoj trag (144). Jedan od središnjih zadataka psihologije ličnosti je identificiranje osnovnih strukturnih dimenzija ličnosti, a većina istaknutih pristupa ovoj problematici svoja rješenja predstavlja kao biološki utemeljena. Biološki fokus je tako od centralne važnosti za pristupe afektivnih dispozicija (160), motivacijskih sustava (161, 162), kao i za pristup dispozicijskim crta (163,164). I premda nude različite okvire za razumijevanje ličnosti, oni konvergiraju o pitanju prirode i sadržaja osnovnih konstrukata ličnosti, a slažu se i da su oni nasljedni, prisutni rano u djetinjstvu, relativno stabilni tijekom života, te da sadrže afektivni element, a to su sve karakteristike koje se smatraju aspektima *temperamenta* (165). Dapače, svi su predstavnici tih pristupa koristili termin "temperament" kako bi opisali prirodu predloženih konstrukata (159). Pojam temperament označava rano zamjetljive individualne razlike u reagiranju na okolinu te u reguliranju tih reakcija, a nasljedne varijacije u hipersenzibilno-

sesses the cognitive abilities that enable them to simulate the mental states of others – more precisely, how others view them – and create general value judgments of themselves as individuals (158). After reaching this developmental prerequisite, children have a strong need to feel valued and respected by others. As assumed by some, narcissism is an exaggerated manifestation of these normative motives, therefore the main difference between young narcissists and other children may be in the degree to which they strive to satisfy these motives. This implies that individual differences in narcissism should appear from late childhood onwards, and the data support this notion (92, 156, 157). Most studies addressing the development of narcissism focused on parental behavior, and although their results suggest that socialization influences are an extremely important factor in the study of NPD etiology, most theorists believe that the foundations for the development of narcissism are laid already in the earliest stages of life.

It was already noted in the previous section that early recognizable differences in temperament indicate different narcissistic tendencies (156, 159) which represent a foundation on which later socialization experiences will leave their mark (144). One of the central tasks of personality psychology is to identify the basic structural dimensions of personality, and the majority of prominent approaches to this issue represent their solutions as biologically-based. Biological focus is, therefore, of central importance for the affective disposition approach (160), motivational systems approach (161, 162), and the dispositional trait approach (163, 164). Although they offer different frameworks for understanding personality, they converge on the question of nature and content of basic personality constructs and agree that they are hereditary, present in early childhood, relatively stable throughout life and contain an affective element, which are all characteristics considered to be the aspects of *temperament* (165). Moreover, all representatives of these approaches have used the term "temperament" to explain the nature of the proposed constructs (159). The term temperament refers to early no-

sti, nagonu agresiji, anksioznosti ili toleranciji frustracije i manjkavostima u regulaciji afekta važne su za razvoj NPL-a (166). Primjerice, u nedavno objavljenom longitudinalnom istraživanju na uzorku studenata Lenzenweger je pokazao da je veća razina srdžbe kao dio sastavnice emocionalnosti u temperamentu značajno i dosljedno vezana za veću razinu prisutnosti obilježja NPL-a prema DSM-ovim kriterijima (167).

Elliot i Thrash nastoje centralne konstrukte gore navedenih pristupa objediniti pojmovima *temperament prilaženja* i *temperament izbjegavanja* kako bi naglasili da su oni osnovni oblici motivacije prilaženja i izbjegavanja koji imaju i navedene karakteristike temperamenta (159). Temperament prilaženja tako označava općenitu neurobiološku osjetljivost na pozitivne/poželjne, tj. nagrađujuće podražaje koju prate perceptivna usmjerenost, afektivna reaktivnost i bihevioralna predispozicija *prema* takvim podražajima. Temperament izbjegavanja, s druge strane, označava istovjetnu neurobiološku osjetljivost na negativne/nepoželjne, tj. kažnjavajuće podražaje što organizam usmjerava *podalje od* takvih podražaja.

Kada govorimo o narcisima, oni vjerojatno imaju izražen temperament prilaženja (168,169). Nadalje, impulzivnost, fizička aktivnost i traženje pažnje u predškolskoj dobi ukazuju na veću vjerojatnost kasnijeg razvoja narcističkih crta (170). Odrasli narcisi povišenim rizikom za razvoj problema s kockanjem i ovisničkim obrazaca te sklonosću rizičnim finansijskim ulaganjima također pokazuju karakterističnu usmjerenost na nagrađujuće podražaje (171,172). Što se tiče temperamenta izbjegavanja, njegova povezanost s narcizmom manje je jasna jer po toj dimenziji, čini se, postoje značajne individualne razlike među narcisima (21). Možda upravo individualne razlike u temperamentu izbjegavanja predisponiraju djecu na kasnije manifestiranje snažnijih grandioznih (slabiji temperament izbjegavanja) ili vulnerabilnih

ticeable individual differences when it comes to reactions to the environment and the regulation of these reactions, while hereditary variations in hypersensitivity, aggression instinct, anxiety or tolerance to frustration and defects in affect regulation represent important factors in the development of NPD (166). For example, in his recently published longitudinal study conducted on a sample of students, Lenzenweger concluded that increased levels of anger as part of the emotional component of temperament are significantly and consistently associated with increased levels of NPD traits, according to DSM criteria (167).

Elliot and Thrash aim to unite the central constructs of the aforementioned approaches by using the terms *approach temperament* and *avoidance temperament*, in order to emphasize that these are the basic forms of motivation for approach and avoidance which also encompass the subject temperament characteristics (159). Approach temperament, thus, refers to a general neurobiological sensitivity to positive/desirable, i.e. rewarding stimuli that are accompanied by perceptual vigilance for, affective reactivity to, and a behavioral predisposition *toward* such stimuli. Avoidance temperament, on the other hand, refers to an equivalent neurobiological sensitivity to negative/undesirable, i.e. punishment stimuli, which directs the organism *away* from such stimuli.

Speaking of narcissists, they are likely to have a pronounced approach temperament (168, 169). Furthermore, impulsivity, physical activity and attention seeking in preschool age children indicate a greater likelihood of developing narcissistic traits later on (170). Since they have an increased risk for developing gambling problems and addictive patterns, as well as a tendency to make risky financial investments, adult narcissists also display a characteristic focus on rewarding stimuli (171, 172). As regards avoidance temperament, its association with narcissism is less clear, since there appear to be significant individual differences among narcissists in this dimension (21). Perhaps it is precisely the individual differences in the avoidance temperament what predisposes children to manifest more pronounced grandiose

(jači temperament izbjegavanja) tendencija (173).

Prema Krizanu i Herlache ove temperamentne sklonosti kasnije se odražavaju u izraženosti dvaju biološko-ponašajnih funkcionalnih orientacija: jedne usmjerene na izbjegavanje (*reaktivnost*) i druge usmjerene na približavanje (*odvažnost*; 19). Razina aktivnosti tih sustava proizvodi čitav spektar osobina ličnosti koje u različitoj mjeri odražavaju vulnerabilnost (izbjegavanje) i grandioznost (približavanje), a patološki procesi ličnosti često se mogu opisati u terminima pretjerane aktivacije jednog ili oba ova sustava (174). U tom smislu grandioznost podrazumijeva snažnu privučenost nagradama i prilikama koja prevagne nad njihovom mogućom cijenom, dok vulnerabilnost implicira istaknuti oprez spram prijetnjama koji nadjačava privlačnost nagrada (175,176). U terminima temperamenta i ličnosti, snažna pozitivna emocionalnost, ekstraverzija i assertivnost - konstrukti povezani s orijentacijom prilaženja - s tek nešto sniženom negativnom emocionalnošću karakteristične su za grandiozne manifestacije narcizma, dok vulnerabilnost karakteriziraju konstrukti vezani za orijentaciju izbjegavanja: snažnija negativna emocionalnost, inhibiranost, te slabija tolerancija na frustraciju (19,177).

Privrženost i odgoj

Sljedeća važna tema u raspravi o etiologiji NPL-a je teorija privrženosti koju su razvili John Bowlby i Mary Ainsworth (178). Štoviše, ova teorija, konzistentna s empirijskim nalazima iz evolucijske biologije i neuroznanosti, psihologije ličnosti te komparativne, razvojne, i eksperimentalne socijalne psihologije, pruža parsimonični okvir za razumijevanje etiologije, održavanja i tretmana svih poremećaja ličnosti (179). Središnji koncept ove teorije je odnos privrženosti – afektivni odnos između djeteta i skrbnika koji se razvija tijekom ranih interak-

(weaker avoidance temperament) or vulnerable (stronger avoidance temperament) tendencies later in life (173).

According to Krizan and Herlache, these temperamental tendencies are later reflected in the expression of two biological-behavioral functional orientations: one oriented towards avoidance (*reactivity*) and the other oriented towards approach (*boldness*, 19). The activity level of these systems produces an entire spectrum of personality traits which reflect vulnerability (avoidance) and grandiosity (approach) to different extents, and the pathological processes can often be described in terms of excessive activation of one or both of these systems (174). In this respect, grandiosity refers to a strong attraction to rewards and opportunities that prevails over their potential price, while vulnerability implies pronounced caution with regard to threats which supersedes the attraction of rewards (175, 176). In terms of temperament and personality, strong positive emotionality, extraversion and assertiveness - constructs associated with approach orientation - with only slightly lower negative emotionality, are a typical trait of grandiose narcissism, while vulnerability is characterized by constructs associated with avoidance orientation: stronger negative emotionality, inhibition and lower tolerance of frustration (19, 177).

Attachment and upbringing

Another important topic in the discussion about the etiology of NPD is the attachment theory developed by John Bowlby and Mary Ainsworth (178). Moreover, this theory, consistent with the empirical findings in evolutionary biology and neuroscience, personality psychology and comparative, developmental and experimental psychology, provides a parsimonious framework for the understanding of etiology, maintenance and treatment of all personality disorders (179). The central concept of this theory is the attachment relationship – affective relationship between a child and its caregiver that develops during their early interactions, and which is the basis for the

cija, a koji je temelj na kojem se gradi buduće poimanje sebe i drugih ljudi (180). Riječ je o ponašajnom sustavu kojemu je tijekom evolucije ljudi funkcija bila štititi dijete od opasnosti poticanjem djeteta da od skrbitnika traži zaštitu, povećavajući tako vjerojatnost djetetovog preživljavanja (179).

Teorija privrženosti oslanja se na ideju *unutarnjih radnih modela* (181) – kognitivno-afektivnih mentalnih struktura sebe i drugih ljudi koje nastaju tijekom ranih interakcija između djeteta i skrbitnika, a koje igraju ulogu medijatora u vezi između ranih odgojnih iskustava i ličnosti u odrasloj dobi (182). Unutarnji radni modeli navode međuljudsku interakciju i obradu informacija oblikujući na taj način pojedinčev stil privrženosti. Dijete čije su potrebe pravovremeno zadovoljene i koje je primilo adekvatnu emocionalnu njegu razvit će radne modele koji druge prikazuju pouzdanima i podržavajućima, te poimanje sebe kao osobe koja i zasluzuje njegu i podršku odnosno *sigurni* stil privrženosti. Ako pak dijete ne primi adekvatnu skrb, ono može razviti unutarnje sheme drugih koje ih prikazuju nedostupnima ili zlonamernima te poimanje sebe kao osobe koja pažnju ne zaslzuje. To se očituje u tri prepoznatljiva oblika *nesigurnog* stila privrženosti: (1) *anksiozni*, (2) *izbjegavajući*, i *dezorganizirani* (179). Meta-analiza longitudinalnih studija pokazala je da su unutarnji radni modeli relativno stabilni: djetetov stil privrženosti umjereno je prediktivan za stil privrženosti u odrasloj dobi, što znači da kasnija iskustva i odnosi ipak mogu utjecati na unutarnje sheme te promijeniti neadaptivno i otežavajuće poimanje sebe i drugih (183).

Promotrimo li NPL pod svjetлом teorije privrženosti, prototip grandioznog narcisa mogao bi se opisati u terminima izbjegavajućeg stila privrženosti, karakteriziranog pretjerano pozitivnim unutarnjim radnim modelom sebe i negativnim radnim modelima drugih ljudi gdje osoba druge doživljava kao inferorne, nedostatne izvore bezuvjetnog divljenja koje

future perception of self and others (180). It is a behavioral system which during the evolution served the purpose of protecting a child from danger by encouraging the child to seek protection from the caregiver, thus increasing the likelihood of the child's survival (179).

Attachment theory relies on the idea of *internal working models* (181) – cognitive-affective mental structures of self and others which are formed during the early interactions between a child and its caregiver, and which play a mediating role in the relationship between the early experiences in the course of upbringing and personality in the adult age (182). The internal working models encompass interpersonal interaction and processing of information, in this way forming the individual's attachment style. A child whose needs have been met in a timely manner and who has received adequate emotional care will develop working models that view others as reliable and supportive, and will view themselves as worthy of care and support, i.e. they will develop a *secure* attachment style. On the other hand, if a child does not receive adequate care, it may develop internal schemes presenting others as unavailable or malicious, and can view themselves as unworthy of attention. This is manifested in three recognizable forms of *insecure* attachment styles: (1) *anxious*, (2) *avoidant*, and *disorganized* (179). A meta-analysis of longitudinal studies has shown that internal working models are relatively stable: a child's attachment style is moderately predictive of the attachment style in adult age, which means that later experiences and relationships can still affect the internal schemes and change a non-adaptive and aggravating perception of self and others (183).

If we observe NPD in light of the attachment theory, the grandiose narcissist prototype could be described in terms of the avoidant attachment style, which is characterized by an overly positive internal working model of self and negative working models of others, where the individual perceives others as inferiors, insufficient sources of unconditional admiration which the superior, unrecognized "I" deserves (182). Meyer and Pil-

zaslužuje superiorno, neprepoznato "ja" (182). Međutim, Meyer i Pilkonis predlažu da teorija privrženosti može akomodirati i vulnerabilni oblik narcizma te tako pospješiti razumijevanje narcizma na većoj rezoluciji (182).

Pošavši od Youngove (184) ideje o *ranim maladaptivnim shemama* Zeigler-Hill i sur. su proveli prvu empirijsku provjeru kognitivnih shema u podlozi subkliničkih i kliničkih oblika narcizma (185). Pojam ranih maladaptivnih shema blizak je gore spomenutim unutarnjim radnim modelima, a riječ je o rano stičenim, duboko ukorijenjenim negativnim uvjerenjima o sebi, drugima i svijetu, koja tvore negativnu prizmu kroz koju pojedinac promatra buduća iskustva, što rezultira pristranim i disfunkcionalnim percepcijama, emocijama, mislima i ponašanjima. Hoffart i sur. su, ispitujući strukturu višeg reda u podlozi Youngove originalne sistematizacije od 16 maladaptivnih shema, pronašli sljedeće četiri domene maladaptivnih shema: nepovezanost s drugima, narušena autonomija, narušene granice, i previsoki standardi (186). Young i suradnici, imajući u vidu ponajprije grandiozni oblik narcizma, predložili su *povlaštenost* (domena narušenih granica), *emocionalnu depriviranost i manjkavost* (domena nepovezanosti s drugima) kao glavne rane maladaptivne sheme u njegovojoj podlozi (187). Oni smatraju da ove sheme nastaju kao odgovor na razne nepovoljne aspekte roditeljstva kao što su popustljivost, manjak empatije i zaštite, ili pretjerana kritičnost i posramljivanje, a Zeigler-Hill i sur. su ovo rezoniranje preuzeli kao polazište za oblikovanje hipoteza vezanih za grandiozni oblik narcizma, ali prepostavili su i da će vulnerabilni oblik pokazati povezanost sa širim dijapazonom maladaptivnih shema.

Njihovi rezultati otkrili su nešto složeniju povezanost između narcizma i ranih maladaptivnih shema, no važno je istaknuti da je shema povlaštenosti bila značajno povezana sa svim pokazateljima narcizma, što je u skladu i s gore opisanom strukturom narcističke ličnosti u

konisu, however, suggest that attachment theory could accommodate the vulnerable narcissism form as well, and thus improve the understanding of narcissism in a higher resolution (182).

Starting with Young's (184) idea of *early maladaptive schemas*, Zeigler-Hill et al. conducted the first empirical study of cognitive schemas underlying the subclinical and clinical forms of narcissism (185). The notion of early maladaptive schemas is close to the above mentioned internal working models, and refers to early-acquired, deeply rooted negative views of oneself, the others and the world, which form a negative prism through which an individual sees future experiences, thus resulting in biased and dysfunctional perceptions, emotions, thoughts and behaviors. By examining the higher order structure underlying Young's original systematization consisting of 16 maladaptive schemas, Hoffart et al. discovered the following four maladaptive schema domains: disconnection, impaired autonomy, impaired limits and exaggerated standards (186). Primarily bearing in mind the grandiose form of narcissism, Young et al. suggested *entitlement* (impaired limits domain), *emotional deprivation* and *defectiveness* (disconnection domain) as the main early maladaptive schemas which form its basis (187). They believe that these schemas are formed as a response to the various unfavorable aspects of parenting such as permissiveness, lack of empathy and protection, or excessive criticizing and belittling, while Zeigler-Hill et al. took over this reasoning as a starting point for the formation of hypotheses relating to grandiose narcissism, but they assumed that the vulnerable form would be somewhat connected to the wider range of maladaptive schemas as well.

Their results revealed a somewhat more complex connection between narcissism and early maladaptive schemas, but it should be emphasized that the entitlement schema had a significant association with all narcissism indicators, which aligns with the narcissistic personality structure described above, the very basis of which is the sense of entitlement (5, 19, 78, 79). It was observed that both narcissism expressions - the

čijoj srži se nalazi upravo osjećaj povlaštenosti (5,19,78,79). Obje ekspresije narcizma - i grandiozni, i vulnerabilni - pokazale su značajnu povezanost i sa shemom nepovjerenja, tj. uvjerenjem da su drugi skloni iskoristiti i manipulirati, što može poslužiti i kao objašnjenje zašto oni upravo tako tretiraju druge. Osim navedenih, grandiozni narcizam pokazao je povezanost sa shemama manjka samokontrole, samožrtvovanja i nepopustljivih standarda, koje ukazuju na visoki prioritet koji dobivaju samodisciplina i emocionalna kontrola, uvjerenje da tuđa inferiornost zahtjeva narcisovu žrtvu i vodstvo, te sklonost perfekcionizmu. S druge strane, vulnerabilni narcizam bio je povezan sa shemama pokornosti, zavisnosti i napuštenosti, što upućuje na uvjerenje da su tuđe potrebe i želje relativno važnije uz simultano negiranje ovisnosti o drugima, ali i visoku razinu interpersonalne osjetljivosti zbog uvjerenja da drugi ne mogu pružiti potrebnu emocionalnu podršku jer će eventualno otići. Budući da je riječ o korelacijskom istraživanju, važno je napomenuti da podatci ne isključuju mogućnost da je narcizam uzrok navedenim maladaptivnim shemama, a ne njihova posljedica, kao ni mogućnost da neka treća varijabla poput temperamenta nezavisno podržava razvoj i maladaptivnih shema i narcizma.

Kakva rana iskustva s primarnim skrbnikom facilitiraju razvoj onih oblika privrženosti i unutarnjih radnih modela koja podržavaju narcizam? Klinička opažanja i klasične teorije nudila su oprečna objašnjenja podrijetla NPL-a: možda mu prethodi prekomjerno divljenje i neselektivno ugađanje roditelja ili možda njihovo zanemarivanje ili odbacivanje djeteta. Gledajući iz perspektive teorije privrženosti, Meyer i Pilkonis uočavaju da neselektivno hvaljenje djeteta može dovesti do inflacije unutarnjeg radnog modela sebe, te ideje da drugi postoje samo da bi zadovoljili njegove potrebe (182). Osim toga, radni modeli drugih mogu sadržavati elemente negativnosti jer narcisova očekiva-

grandiose and the vulnerable one - have a significant association with the mistrust schema, i.e. the belief that others will take advantage of them and manipulate them, which can also serve as an explanation for their equal treatment of others. In addition to the above, an association was also observed between grandiose narcissism and the insufficient self-control, self-sacrifice and unrelenting standards schemas, which indicate that high priority is given to self-discipline and emotional control, a belief that the inferiority of others requires a sacrifice from the narcissist and their leadership, and a tendency to perfectionism. On the other hand, vulnerable narcissism was associated with the subjugation, dependence and abandonment schemas, indicating a conviction that the needs and wishes of others are relatively more important, with a simultaneous negation of dependence on others, but a high level of interpersonal sensitivity due to the conviction that others cannot provide the necessary emotional support because they will eventually leave. Since this was a correlational study, it should be noted that the data do not exclude the possibility that narcissism is the cause of the aforementioned maladaptive schemas, rather than their consequence, as well as the possibility that a third variable such as temperament independently supports the development of both the maladaptive schemas and narcissism.

What early experiences involving the primary caregiver facilitate the development of those attachment forms and internal working models that support narcissism? Clinical observations and classical theories have offered conflicting explanations with regard to the origins of NPD: it could be preceded by excessive admiration and unselective parental pleasing or perhaps their neglect or rejection of the child. From the attachment theory perspective, Meyer and Pilkonis observed that unselective praising of a child could lead to an inflation of the internal working model of self, and an idea that others exist only to satisfy their needs (182). In addition, working models of others could include elements of negativity since the expectations of a narcissist to receive

vanja o besprijeckornom tretmanu i neupitnom, neprestanom obožavanju neminovno moraju ostati neispunjena. Uz to, hladan, kontrolirajući i odbijajući stil roditeljstva, gdje se dijete opetovano suočava s odbijanjem, može rezultirati obrambenim udaljavanjem od odnosa, tj. izbjegavajućim stilom privrženosti. Na taj način dijete uči da su drugi nezainteresirani i irelevantni kao izvor pomoći za emocionalnu regulaciju, te unutarnji radni modeli drugih ljudi postaju negativni. Ovaj obrazac, čini se, odgovara pojavnosti grandioznog narcizma, a izbjegavajući stil privrženosti je i empirijski demonstriran na uzorku adolescenata s dijagnozom narcističkog poremećaja ličnosti u jednom od prvih istraživanja povezanosti stila privrženosti i psihopatologije (188).

S druge strane, kada je roditeljska pažnja nekonzistentna, moguć je razvoj anksioznog stila privrženosti. U takvoj okolini dijete nauči da je nježnost moguća, ali i da je prijetnja napuštanja uvijek prisutna, što dovodi do negativnih unutarnjih radnih modela sebe i pretežito pozitivnih radnih modela drugih. Ovaj obrazac privrženosti odgovara vulnerabilnoj manifestaciji narcizma, što pokazuju i rezultati nekoliko studija koje su pronašle vezu između anksioznog stila privrženosti i ranjivog narcizma pokazavši da je briga oko napuštanja i čežnja za intimnošću povezana s hiperosjetljivim egocentrizmom vulnerabilnih narcisa (61,189,190).

Fossati i sur., pokazavši značajnu pozitivnu korelaciju između rezultata na Inventaru patološkog narcizma i nesigurnih stilova privrženosti na subkliničkom i kliničkom uzorku, također su podržali diferencijalnu valjanost vulnerabilnih i grandioznih svojstava narcizma (191). Subklinički dio uzorka ostvario je znatno veći rezultat na faktoru grandioznog narcizma nego na faktoru vulnerabilnog narcizma, no vulnerabilni narcizam je bio faktor koji diskriminira klinički od subkliničkog oblika narcizma. Autori su klinički oblik narcizma okarakterizirali kao istovremenu prisutnost nepovjerljivosti i

flawless treatment and unquestionable, constant adoration must inevitably remain unfulfilled. Furthermore, a cold, controlling and rejecting parenting style, where a child repeatedly faces rejection, could result in defensive distancing from the relationship, i.e. avoidant attachment style. In this way, a child learns that the others are not interested and do not represent a relevant source of assistance for the purpose of emotional regulation, and the internal working models of others become negative. This pattern, as it seems, corresponds to the emergence of grandiose narcissism, and the avoidant attachment style was empirically demonstrated on a sample of adolescents who were diagnosed with narcissistic personality disorder in one of the first studies addressing the association between attachment style and psychopathology (188).

On the other hand, when parental attention is inconsistent, there is a possibility of developing the anxious style of attachment. In such surroundings, a child learns that affection is possible, but that the threat of abandonment is always present, which leads to negative internal working models of self and predominantly positive working models of others. This pattern of affection corresponds to the vulnerable manifestation of narcissism, which has been observed in the results of several studies where a connection was found between the anxious attachment style and vulnerable narcissism, proving that a fear of abandonment and craving for intimacy are associated with hypersensitive egocentrism in vulnerable narcissists (61, 189, 190).

Having demonstrated the significant positive correlation between the scores obtained in the Pathological Narcissism Inventory and the insecure attachment styles in subclinical and clinical samples, Fossati et al. also supported the differential validity of vulnerable and grandiose features of narcissism (191). The subclinical part of the sample achieved significantly higher scores in terms of the grandiose narcissism factor compared to the vulnerable narcissism factor, however vulnerable narcissism was the factor discriminating the clinical from the subclinical form of

straha od ovisnosti o drugima karakterističnih za izbjegavajući stil privrženosti s jedne strane te intenzivnih potreba za privrženošću svojstvenih anksioznom stilu, što je u skladu sa suvremenim kliničkim modelima NPL-a (29). Prema njihovom tumačenju aspekt vulnerabilnosti uključuje i ponašajne strategije svojstvene anksioznom stilu privrženosti, gdje neugodna percepcija vlastite emocionalne potrebitosti prekomjerno aktivira sustav privrženosti, ali i strategije izbjegavanja, kojim osoba pokušava deaktivirati sustav privrženosti priskrbljivanjem statusnih simbola štiteći se tako od povrede naglašavanjem vlastitih postignuća i nezavisnosti. Nasuprot tome, aspekt grandioznosti, u skladu s prethodnim nalazima (62,189,190) služi kao samozaštitni sustav pružajući nerealistični osjećaj samopouzdanja i sigurnosti, i to i kod subkliničkih i kliničkih oblika narcizma. Ovi su rezultati u skladu raspravom Batemana i Fonagyja o jednoj mogućoj razvojnoj putanji koja rezultira narcističkim obrascima: oni relevantnim faktorom smatraju neuspjeh skrbnika da budućem narcisu da osjećaj sigurnosti uz prikladno zrcaljenje njegovog unutarnjeg iskustva (192). Umjesto toga, a u nastojanju da mu povrati osjećaj sigurnosti, skrbnik djetetu daje reprezentaciju koja ne odgovara njegovom unutarnjem iskustvu.

Kada govorimo o klasičnim teorijama, a u skladu s modelom dinamične samoregulatorne obrade (31), one predlažu da potreba za izvanjskom validacijom nastaje zbog disfunkcionalnih ranih socijalizacijskih iskustava. Kernberg i Kohut, istaknuti psihodinamski teoretičari iz druge polovice 20. stoljeća, smatrali su da je NPL posljedica roditeljske hladnoće i indiferentnosti, ali u svojim su se mišljenjima donekle razilazili (21,193). Prvi je smatrao da roditeljsko odbacivanje i emocionalno invalidirajuća okolina, u kojoj su roditelji nedosljedni ili interakciju s djetetom temelje primarno na vlastitim (a ne djetetovim) potrebama, izazivaju kod djeteta obrambeno povlačenje i izgradnju

narcissism. The authors characterized the clinical form of narcissism as the simultaneous presence of distrust and fear of dependence on others characteristic of the avoidant attachment style on the one hand and intense needs for attachment characteristic of the anxious style on the other, which is consistent with the contemporary clinical models of NPD (29). In light of their interpretation, the vulnerability aspect also includes behavioral strategies attributable to the anxious attachment style, where an unpleasant perception of one's own emotional needs over-activates the attachment system, but also the avoidant strategies, through which the individual is trying to deactivate the attachment system by obtaining status symbols, thus protecting themselves from being hurt by emphasizing own achievements and independence. Contrary to the above mentioned and in accordance with previous findings (62, 189, 190), the grandiosity aspect serves as a self-protective system by providing an unrealistic sense of confidence and security, both in subclinical and clinical forms of narcissism. These results are in line with Bateman and Fonagy's discussion on one possible developmental path which results in narcissistic patterns: they consider the caregiver's failure to provide a future narcissist with a sense of security while appropriately mirroring their internal experience, to be a relevant factor (192). Instead, in an attempt to recover the sense of security, the caregiver provides the child with a representation which does not correspond to their internal experience.

On the subject of classic theories, but in accordance with the dynamic self-regulatory processing model (31), they suggest that the need for external validation arises due to early dysfunctional socialization experiences. Kernberg and Kohut, prominent psychodynamic theorists of the second half of the 20th century, considered NPD to be a consequence of parental coldness and indifference, however, they somewhat differed in their opinions (21, 193). Kernberg believed that parental rejection and emotionally invalidating environment, in which parents are inconsistent or base their interaction with the child primar-

patološke grandiozne mentalne reprezentacije sebe koja služi kao unutarnje utočište. Kohut je pak narcizam držao normativnom fazom razvoja, tj. normalnim procesom koji može zastraniti zbog roditeljskog odbacivanja ili indiferentnosti te tome shodne nemogućnosti njihovog idealiziranja. Prema njemu, dijete nastoji steći divljenje prisvajanjem atributa kojima se ono divi, no potrebna je adekvatna modulacija izgradnje te grandiozne samoreprezentacije. U protivnom će osoba i u odrasloj dobi druge ljudi doživljavati kao svojevrsne ekstenzije sebe i kao regulatore njenog unutarnjeg stanja, nestabilnog zbog manjka čvrstog identiteta.

S druge strane, unutar okvira kognitivno-behavioralnog pristupa dominira model socijalnog učenja, i njegovi pobornici, predvođeni Theodorom Millonom, tvrde da je narcizam zapravo posljedica roditeljskog precjenjivanja djeteta (2,21). Djeca internaliziraju poimanje sebe koje oslikavaju roditelji, a ako roditelji svoje dijete vide kao povlašteno i posebno, ono će usvojiti upravo takvo samopoimanje, a bilo kakva devijacija od povlaštenog tretmana onda može izazvati hostilnost, a moguće i agresiju. Zanimljivo, Kernberg je kasnije spekulirao da je razvoj NPL-a najvjerojatniji upravo u situaciji kada su površne, neselektivne pohvale uparene s neresponsivnim, odbijajućim stilom roditeljstva iz čega se može naslutiti razvoj paradoxne kombinacije grandioznosti i ranjivosti (127).

Provjere suprotstavljenih hipoteza psihodinamske teorije i teorije socijalnog učenja uglavnom se temelje na korelacijskim, kros-sekcijskim istraživanjima retrospektivnih izvještaja, i dale su nejednoznačne nalaze (21). Primjerice, Otway i Vignoles su testirali predikcije ovih modela na subkliničkom uzorku odraslih ljudi, a pronašli su da i precjenjivanje i indiferentnost roditelja pozitivno doprinose narcizmu, i to obima njegovim oblicima (189). Posebice jakom se pokazala veza između precjenjivanja i grandioznosti, ali i indiferentnost i neselektivno hvaljenje bili su povezani s oba oblika nar-

ily on their own (rather than the child's) needs, cause the child to defensively withdraw and result in the creation of a pathological grandiose mental representation of self which serves as an inner sanctuary. Kohut, on the other hand, considered narcissism to be a normative developmental phase, i.e. a normal process that can go awry due to parental rejection or indifference, and the corresponding inability to idealize them. According to his theory, a child seeks to gain admiration by acquiring the attributes it admires, however, proper modulation is required for the construction of this grandiose self-representation. Otherwise, even as an adult this individual will see others as extensions of themselves and as regulators of their inner state, which is unstable due to a lack of a strong identity.

On the other hand, the social learning model dominates as part of the cognitive-behavioral approach, and its supporters, led by Theodore Millon, claim that narcissism is in fact a consequence of parental overvaluation of the child (2, 21). Children internalize the view of themselves presented by the parents, so if the parents see their child as privileged and special, it will acquire such self-views, and any deviation from preferential treatment can cause hostility, and possibly, aggression. Interestingly, Kernberg later speculated that an individual is most likely to develop NPD precisely in a situation when superficial, nonselective praise was paired with a non-responsive, rejecting parenting style, which may lead to the development of a paradoxical combination of grandiosity and vulnerability (127).

Reviews of the opposed hypotheses of psychodynamic theory and social learning theory are mainly based on correlational, cross-sectional studies of retrospective reports, and have provided inconclusive findings (21). For example, Otway and Vignoles tested the predictions of these models on a subclinical sample of adults, and found that parental overvaluation and indifference have a positive contribution to the development of narcissism, in both its forms (189). A particularly strong link was found between overvaluation and grandiosity, but indifference

cizma. Autori spekuliraju da prospektivni narcisi konstantno primaju neselektivne pohvale od skrbnika, koje su popraćene implicitnim odbijajućim i hladnim porukama. Na tom tragu Horton i sur. su pronašli značajnu pozitivnu povezanost između nezdravog narcizma i roditeljske topline, ali i razine psihološke kontrole (npr. induciranje krivnje i uvjetovanje topoline) (194). Nadalje, niže razine roditeljskog nadzora (npr. postavljanje granica) bile su povezane s višom razinom nezdravog narcizma, što ukazuje da hvaljenje koje nije moderirano postavljanjem granica može potaknuti razvoj narcizma.

U jednom istraživanju novijeg datuma, Marčinko i sur. (195) su na nespecifičnom kliničkom uzorku pokazali da su i grandioznost i vulnerabilnost povezane i s majčinim i s očevim disfunkcionalnim odgojnim praksama, ali vulnerabilnost jače nego grandioznost. U još jednom recentnom istraživanju, van Schie i sur. (196) su, ispitujući na subkliničkom uzorku starijih adolescenata sjećanja o interpersonalnom okruženju odrastanja te uzimajući istovremeno u obzir razne roditeljske stilove, pokazali da su i grandiozni i vulnerabilni narcizam u pozitivnoj korelaciji s prekomjernom roditeljskom zaštitom, i to i majčinom i očevom. Prekomjerna zaštita, autori spekuliraju, može ograničiti dječi prilike za učenje iz vlastitog iskustva čineći ih manje autonomnima odnosno ovisnijima o tuđem vodstvu i povratnim informacijama, što pak podržava razvoj osjećaja povlaštenosti te negativnih uvjerenja vezanih za oštećenu autonomiju. Nadalje, precjenjivanje, koje je u fokusu teorija socijalnog učenja, bilo je snažnije povezano s grandioznim narcizmom, a roditeljska brižnost se pokazala kao zaštitni faktor u odnosu između precjenjivanja i oba naličja narcizma. Gdje precjenjivanje izravno potiče razvoj nerealistično pozitivnog samopoimanja, koje može potaknuti strah od neuspjeha te razvoj strategija izbjegavanja i varanja kako bi se pozitivno samopoimanje pod svaku cijenu održalo, posvećenost djetetovim stvarnim

and nonselective praise were associated with both forms of narcissism as well. The authors speculate that prospective narcissists constantly receive nonselective praise from their caregivers, accompanied by implicit rejecting and cold messages. Along these lines, Horton et al. found a significant positive correlation between unhealthy narcissism and parental warmth, as well as the level of psychological control (e.g. inducing guilt and conditioning warmth) (194). Furthermore, lower levels of parental supervision (e.g. setting up boundaries) were associated with higher levels of unhealthy narcissism, suggesting that praise that is not moderated by boundaries can foster the development of narcissism.

In a more recent study, Marčinko et al. (195) used a nonspecific clinical sample to demonstrate that grandiosity and vulnerability are associated with dysfunctional educational practices from both mothers and fathers, with the link being stronger in reference to vulnerability than to grandiosity. In another recent study, by analysing a subclinical sample of older adolescents with regard to their memories of interpersonal surroundings and simultaneously taking into account the various parenting styles, van Schie et al. (196) observed that both grandiose and vulnerable narcissism have a positive association with excessive parental protection, from both mothers and fathers. Excessive protection, as the authors speculate, can limit the children's opportunities to learn from their own experience, thus making them less autonomous, i.e. more dependent on the leadership of others and receiving feedback, which in turn, supports the development of a sense of privilege and negative convictions with regard to impaired autonomy. Furthermore, overvaluating, which is the focus of social learning theories, had a stronger association with grandiose narcissism, while parental care proved to be a protective factor in the relationship between overvaluation and both forms of narcissism. While overvaluation directly encourages the development of an unrealistic positive self-perception, which can lead to a fear of failure and the development of avoidance strategies and cheating in order to maintain the positive self-per-

potrebama možda stvara protutežu u obliku realističnih elemenata djetetove slike o sebi. Konačno, majčina popustljivost bila je povezana s vulnerabilnim, a očeva s grandioznim narcizmom. Kao što to čini prekomjerna zaštita, manjak granica i neograničena sloboda povezana s popustljivim roditeljskim stilom ograničavaju mogućnost učenja iz vlastitog iskustva, te mogu potaknuti razvoj nerealnih ideja o sebi i vlastitoj povlaštenosti. Na tom su tragu u sustavnom pregledu istraživanja povezanosti roditeljskih stilova s narcizmom Kilićkaya i sur. (197) također pronašli da je popustljivo roditeljstvo, koje u njihovoj konceptualizaciji obuhvaća i precjenjivanje djeteta, s njime pozitivno povezano. Sve u svemu, čini se da evaluativna okolina odrastanja u kojoj izostaje razvojno prikladno frustriranje djetetovih kapaciteta, uz prisutnost nediferenciranog prihvaćanja i precjenjivanja djetetovog ponašanja koči razvoj zdravog doživljaja autonomije, a njeguje viđenje sebe kao povlaštene osobe koja *a priori* zaslužuje poseban tretman.

Zanimljivo, u istraživanju od van Schie i sur. (196), zlostavljanje je bilo povezano s prisutnošću vulnerabilnosti, ali povezujući svoje nalaze s onima od prethodnih istraživanja, autori ga ipak drže nespecifičnim rizičnim faktorom. Gao i sur. (198) su u meta-analizi pokazali da je zlostavljanje povezano i s grandioznim narcizmom, ali u manjoj mjeri nego s vulnerabilnim, za koji su pronašli, u skladu s razmišljanjima psihodinamskih teoretičara, da je zanemarivanje oblik zlostavljanja koji ima jači efekt od fizičkog. Korelacija s vulnerabilnim, kao i ona s grandioznim narcizmom zapravo je imala relativno malu veličinu efekta pa su autori u svojem zaključivanju naglasili važnost multifaktorske etiologije patološkog narcizma.

Pri tumačenju rezultata ovih istraživanja, valja imati na umu da je riječ o kros-sekcijskim istraživačkim nacrtima kojima je svojstvena nemogućnost zaključivanja o uzročno-posljedičnim odnosu varijabli od interesa, te da su podatci

ception at all costs, a dedication to the child's actual needs could create a counterbalance in the form of realistic elements integrated into the child's self-image. Finally, a mother's permissiveness was associated with vulnerable narcissism, while a father's permissiveness was associated with grandiose narcissism. As with excessive protection, a lack of boundaries and unlimited freedom associated with a permissive parenting style limit the opportunities to learn from own experience, and can foster the development of unrealistic ideas about oneself and one's privilege. Along these lines, in their systematic review of research concerning the connection of parenting styles with narcissism, Kilićkaya et al. (197) also observed that permissive parenting, which in their conceptualization encompasses child overvaluation as well, is also positively associated with narcissism. All in all, it appears that the evaluative environment of growing up in which there is no developmentally appropriate frustration of a child's capacities, with the presence of undifferentiated acceptance and overvaluation of the child's behavior, hinders the development of a healthy sense of autonomy and nurtures the view of oneself as being privileged and deserving special treatment *a priori*.

Interestingly, in a study conducted by van Schie et al. (196), abuse was associated with the presence of vulnerability, but after comparing their findings with those obtained from previous studies, the authors still considered it to be a nonspecific risk factor. In their meta-analysis, Gao et al. (198) demonstrated that abuse was associated with grandiose narcissism as well, but to a lower extent than to vulnerable narcissism in terms of which, in accordance with the opinions of psychodynamic theorists, they argued that neglect represented a form of abuse that had a stronger effect than physical abuse. In fact, the correlation with vulnerable narcissism, as well as with grandiose narcissism, had a relatively small effect and, in their conclusion, the authors emphasized the importance of multifactorial etiology of pathological narcissism.

When interpreting the results of these studies, it should be noted that they concern cross-sectional research designs with a characteristic in-

rezultat retrospektivnih samoizvještaja, a da je specifičnost ciljne populacije veća spremnost iskrivljavanja stvarnosti pri izvještavanju o vlastitim iskustvima (156). Longitudinalna su istraživanja zato vrlo vrijedna, ali i izvedbeno zahtjevna te stoga i rijetka. Brummelman i sur. su pratili uzorak od 565 djece u dobi od 7 do 12 godina i njihove roditelje putem 4 vala svaki 6 mjeseci (199). Rezultati tog istraživanja jasno su išli u prilog teoriji socijalnog učenja: roditeljsko precjenjivanje (a ne manjak topline) predviđa narcizam, dok je roditeljska toplina u pozitivnoj korelaciji s djetetovim samopoštovanjem. Autori zaključuju da se djeće samopoimanje razvija iz njihove percepcije kako ih drugi doživljavaju, odnosno da uče vidjeti sebe očima drugih ljudi.

Ranije spomenuto longitudinalno istraživanje Lenzenwegera (167) koristilo je nešto drugačiji razvojno-psihološki pojam *proksimalnih procesa* kako bi, pored povezanosti temperamenta s obilježjima NPL-a, ispitalo i njihovu povezanost s ranim odgojnim praksama. Proksimalni procesi su trajne, aktivne, angažirane, i s vremenom sve kompleksnije i sofisticiranije psihološke interakcije između djeteta i osoba, predmeta i simbola u njegovoj okolini koje aktualiziraju genetske potencijale za učinkovito psihološko funkcioniranje (200). Podaci dobiveni retrospektivnom procjenom proksimalnih procesa tijekom odrastanja (npr. putem pitanja o tome tko je sudioniku pomagao pisati domaću zadaću, ili tko je s njim čitao knjige) pokazali su da je njihova veća kvaliteta povezana s nižom razinom obilježja NPL-a u sva tri vala mjerena (167). Međutim, budući da konstrukt proksimalnih procesa na neki način obuhvaća i roditeljsku njegu i toplinu, ostaje pitanje koje su točno komponente proksimalnih procesa tijekom odrastanja aktivne u moderiranju narcističkih obilježja. Važno ograničenje obih ovih longitudinalnih studija je činjenica da se korištene mjere narcizma usmjeravaju isključivo na njegov grandiozni aspekt, što ostavlja prostor

ability to draw conclusions about the cause-and-effect relationships of the variables of interest, that the data represent a result of retrospective self-reports, and that the specificity of the target population is their greater willingness to distort reality when reporting about their own experiences (156). For this reason, longitudinal studies are very valuable, but are also very demanding in terms of performance and, therefore, are very rare. Brummelman et al. monitored a sample of 565 children between 7 and 12 years of age and their parents, in four waves every six months (199). The results of this study clearly supported the social learning theory: parental overvaluation (as opposed to a lack of warmth) predicts the occurrence of narcissism, while parental warmth is positively correlated with the child's self-esteem. The authors concluded that the self-perception of children develops from their perception of how they are viewed by others, i.e. that they learn to view themselves through other people's eyes.

The previously mentioned longitudinal study conducted by Lenzenweger (167) used a somewhat different developmental-psychological notion of *proximal processes* so that, in addition to the connection between temperament and the features of NPD, they could also assess their connection with early educational practices. Proximal processes are permanent, active, engaged, and, over time, more complex and more sophisticated psychological interactions between a child and other individuals, objects and symbols in their surroundings which actualize the genetic potential for effective psychological functioning (200). The data obtained through retrospective assessment of proximal processes in the course of growing up (e.g. by asking questions such as who helped the participant to write their homework or who read books with them) have showed that their higher quality correlates with a lower level of NPD features in all three waves of measurement (167). However, since the proximal processes construct in a way encompasses parental care and warmth as well, the question remains as to what are the exact components of proximal processes while growing up which are active in the moderation of narcissistic features. An important limita-

budućim empirijskim provjerama utjecaja stila roditeljstva na vulnerabilnost.

ZAKLJUČAK

Teorijsko razumijevanje razvoja strukture narcističke ličnosti najbolje se postiže unutar šireg konteksta razvoja ličnosti koji možemo pojmiti kao niz transakcija između različitih aspekata pojedinca (temperamenta, interesa, sposobnosti ili emocija) i različitih aspekata njegove okoline (ljudi, situacija ili radnih izazova; 19). Odnos crta ličnosti i pojedinčeve situacije i iskustva je recipročan: crte ličnosti oblikuju i oblikovane su pojedinčevom situacijom i iskustvima, u skladu s odvijanjem različitih utjecaja tijekom vremena (201, 202). Pri razmatranju razvoja NPL-a valja imati na umu i princip ekvifinalnosti, tj. ideju da različite razvojne putanje mogu dovesti do sličnih ishoda, te multifinalnost – pravilo po kojemu slične startne pozicije mogu imati različite ishode (203). Oslanjajući se na dijateza-stres model Thomaesa i sur. (21,128) ovaj pregledni rad ocrtava razne putanje i najvažnije čimbenike u razvoju NPL-a.

Većina istraživanja podrijetla NPL-a fokusirala se na roditeljsko ponašanje, a njihovi nalazi konvergiraju zaključku da je disfunktionalno roditeljstvo doista značajno povezano s razvojem patološkog narcizma u odrasloj dobi (204). Za ovo pitanje posebice su relevantna recentna longitudinalna istraživanja, koja su pokazala da roditelji djece s naglašenijim narcističkim obrascima neselektivno precjenjuju i obasipaju svoju djecu komplimentima o njihovoj posebnosti (196,199), te da prekomjernom zaštitom i popustljivošću oduzimaju djeci prilike za izgradnju osjećaja autonomije, a hrane djete-tove ideje o povlaštenosti (196). Osim toga, određeni obrasci privrženosti čine se posebno formativnim. To uključuje izbjegavajuću privrženost, povezanu s grandioznom ekspresijom narcizma, te anksioznu privrženost, koja je posebice povezana s narcističkom vulnerabilnosti

tion to both of these longitudinal studies is the fact that the narcissism measures used are directed at its grandiose aspect exclusively, thus leaving room for future empirical assessments of the impact of the parenting style on vulnerability.

CONCLUSION

Theoretical understanding of the narcissistic personality structure development is best achieved within the wider context of personality development which we could explain as a series of transactions between various aspects of the individual (temperament, interests, abilities or emotions) and various aspects of their surroundings (people, situation or work-related challenges; 19). The relationship between personality traits, the situation an individual is in, and their experience is reciprocal: personality traits shape and are shaped by the individual's situation and experiences, in accordance with the course of different influences over time (201, 202). When reviewing the development of NPD, the equifinality principle should also be taken into account, i.e. the idea that different developmental paths may lead to similar outcomes, as well as multifinality – the rule according to which similar starting positions could have different outcomes (203). Relying on the diathesis-stress model developed by Thomaes et al. (21, 128), this review article depicts the various paths and most relevant factors in the development of NPD.

Most studies addressing the origins of NPD have focused on parental behavior, and their findings converge towards the conclusion that dysfunctional parenting indeed plays a significant role in the development of pathological narcissism in adulthood (204). Recent longitudinal studies are of particular relevance with regard to this question, observing that parents of children with more pronounced narcissistic patterns display nonselective overvaluation of their children, showering them with compliments that emphasize how special they are (196, 199), and deny the children the opportunities to develop a sense of autonomy and nourish their ideas of privilege through excessive protection and permissiveness

(182). Naravno, hoće li se kao posljedica ovih ranijih maladaptivnih socijalizacijskih utjecaja razviti NPL ovisi o mnogim drugim faktorima, među kojima je i temperament (159), te dodatni sociokulturalni utjecaji većeg opsega. Konkretno, utjecaj bi mogla imati pripadnost određenoj generacijskoj kohorti (13, 205, 206, 207, ali vidi 208, 209), čiji efekt je možda dodatno pojačan pojmom digitalnih društvenih mreža koje u svakom trenutku osobi nude pozornicu i priliku za samopromociju (37).

Ovdje bih iskoristio priliku za još jedan osvrt na zanimljivo pitanje o sličnosti NPL-a i klasičnih oblika ovisnosti. Cijena koju je mitski Narcis u Ovidijevoj priči bio spreman platiti odajući se vlastitoj slici, zapostavljajući sve druge tjelesne potrebe, neizbjježno podsjeća na najcrnje scenarije iz života ovisnika. Može li se NPL doista uspoređivati s prototipnim ovisnostima (91), i ako može, jesu li im razvojni putevi slični? Je li NPL ukorijenjen u sličnim predispozicijama tj. dijatezama kao klasični oblici ovisnosti? Konačno, do koje mjere su ponašajne i neurobiološke reakcije narcisa na nagrađujuće podražaje (npr. pohvale) slične reakcijama ovisnika na klasična sredstva ovisnosti? Neke empirijske naznake da bi odgovori na ova pitanja mogla dodatno obogatiti naše viđenje NPL-a doista postoje.

Za početak, nemala je količina literature koja evidentira povezanost narcizma (grandioznog i vulnerabilnog) sa zlouporabom opojnih sredstava u subkliničkim skupinama kao i komorbiditet NPL-a i ovisnosti o opojnim sredstvima u kliničkim skupinama (210). Ipak, budući da stope komorbiditeta kod NPL-a nisu nužno veće nego kod drugih poremećaja ličnosti (211), moguće je da komorbiditet nije posljedica specifičnosti narcizma već općenitih funkcionalnih teškoća, a Jauk i Dieterich predlažu da su samoregulatorne funkcije, posebice stabiliziranje samopoštovanja, glavni posrednici između narcizma i zlouporabe opojnih sredstava (210). Drugim riječima, zlouporaba opojnih sredstava je kompenzacija ili nadomjestak - način suoča-

(196). Furthermore, certain attachment patterns appear to be particularly formative. This includes avoidant attachment associated with grandiose expression of narcissism, and anxious attachment which is particularly associated with narcissistic vulnerability (182). Of course, whether NPD will develop as a consequence of these early maladaptive socialization influences depends on many other factors, including temperament (159) and additional sociocultural influences of a wider scope. More specifically, belonging to a certain generational cohort (13, 205, 206, 207, also see 208, 209) could also be an influencing factor, the effects of which could potentially be further enhanced by the appearance of digital social networks which offer individuals a stage and opportunities for self-promotion at any moment (37).

At this point, I would like to use the opportunity to once again address the interesting question of similarities between NPD and classic forms of addiction. The price which the mythical Narcissus in Ovid's story was prepared to pay by indulging in his own image and neglecting all other physical needs, inevitably reminds of the darkest scenarios in the lives of addicts. Could NPD actually be compared to prototypical addictions (91), and if yes, are their developmental paths similar? Is NPD rooted in similar predispositions, i.e. diatheses, as the classic forms of addiction? Finally, to what extent are the behavioral and neurobiological reactions of narcissists to rewarding stimuli (e.g. praise) similar to the reactions of addicts to classic addictive drugs? Some empirical indications suggesting that the answers to these questions could additionally contribute to our understanding of NPD indeed exist.

First of all, a significant amount of literature contains evidence that there is a connection between narcissism (both grandiose and vulnerable) and substance abuse in subclinical groups, as well as a comorbidity of NPD and drug addiction in clinical groups (210). However, since comorbidity rates in NPD are not necessarily higher than in other personality disorders (211), it is possible that comorbidity is not a consequence of a narcissistic specificity, but of general functional difficulties, and Jauk and Dieterich suggest that self-regulatory

vanja s neugodnim afektivnim stanjima koja nastaju zbog manjka tuđeg divljenja ili srama (212). Međutim, istraživanja su povezala narcizam i s drugim oblicima ovisničkog sindroma, primjerice patološkim kockanjem (213, 214), radoholičarstvom (215), ili kompulzivnim korištenjem pametnih telefona (216). U ovom je kontekstu posebice interesantna pojava narcisovog problematičnog korištenja društvenih medija (217) koje može poslužiti i kao svojevrsni model za razumijevanje narcističkog ponašanja. Naime, uz napomenu da je vrsta društvenog medija vjerojatno nezanemariv faktor u razmatranju njegova ponašanja na internetu (218), u ovom je slučaju narcis u potrazi upravo za onime što mu je potrebno. Primjerice, pokazalo se da je potreba za divljenjem (ali u manjoj mjeri i potreba za pripadanjem) medijator odnosa između narcizma i ovisničkog korištenja *Facebook-a* (219), a moglo bi se tvrditi da, u odnosu na druge društvene medije, *Facebook* nudi široke mogućnosti za samopromociju. U skladu s idejom da su opojna sredstva narcisov neadaptivni način suočavanja s manjkom divljenja (212) čini se da motivacijska orijentacija prilaženja ima važniju ulogu u odnosu grandioznog narcizma i problematičnog korištenja društvenih medija nego u njegovom odnosu s korištenjem opojnih sredstava (220).

Iako je slika koju imamo o narcizmu sve potpunija i bogatija, ona i dalje zahtjeva pažljivu analizu i dodatna istraživanja kako bismo što bolje upoznali sve njene nijanse, te razvili prilagođenije pristupe u tretmanu njenih kliničkih manifestacija (221). Budućnost NPL-a i njegovog ispitivanja zasigurno će biti i pod utjecajem nove, 11. revizije Međunarodne klasifikacije bolesti (MKB-11), koja donosi paradigmatsku promjenu klasifikacije poremećaja ličnosti (222). Naime, MKB-11 napušta kategorijalni pristup koji je dominirao dosadašnjom kliničkom praksom i istraživanjima (223). Premještanjem fokusa na općenita obilježja primjenjiva na sve poremećaje ličnosti ostva-

functions, stabilization of self-esteem in particular, are the main mediators between narcissism and substance abuse (210). In other words, substance abuse is a compensation or substitution - a way of coping with unpleasant affective states occurring due to a lack of admiration from others or embarrassment (212). Nevertheless, studies have shown that narcissism is associated with other forms of addiction syndrome as well, e.g. pathological gambling (213, 214), workaholism (215) or compulsive use of smartphones (216). In this context, what is particularly interesting is the appearance of problematic use of social media by narcissists (217) which could serve as a model for the understanding of narcissistic behavior. In fact, noting that the type of social media is probably a non-negligible factor in considerations of their behavior on the Internet (218), in this case narcissists are looking for exactly what they need. For example, it has been observed that the need for admiration (to a lesser extent also the need to belong) is a mediator in the relationship between narcissism and addictive use of *Facebook* (219), and it could be argued that, compared to other social media, *Facebook* offers a wide spectrum of opportunities for self-promotion. In accordance with the idea that addictive substances are a narcissist's nonadaptive way of coping with a lack of admiration (212), it seems that the motivational approach orientation plays a more important role in the relationship between grandiose narcissism and problematic use of social media than in its relationship with the use of addictive substances (220).

Even though our insight into narcissism is becoming more and more complete and comprehensive, it still requires careful analysis and additional research in order for us to get a better understanding of all of its nuances, and to develop more adjusted approaches when it comes to the treatment of its clinical manifestations (221). The future of NPD and its research will surely be influenced by the new, 11th revision of the International Classification of Diseases (ICD-11), which introduced a paradigmatic change in the classification of personality disorders (222). More precisely, the categorical approach which dominated clinical practice and research so far, was abandoned in ICD-11 (223). By

ruje se kontinuitet sa suvremenim, empirijski podržanim pet-faktorskim modelom ličnosti te s alternativnim dimenzionalnim modelom poremećaja ličnosti iz 5. izdanja DSM-a (224). Prema novom izdanju MKB-a, dijagnoza poremećaja ličnosti zasniva se na globalnoj procjeni ličnosti i međuljudskog funkciranja, kognitivnih, emocionalnih i ponašajnih manifestacija, te psihosocijalnih tegoba. Razmjeri poteškoća mogu se označiti klasifikacijom intenziteta, pa tako poremećaj ličnosti može dobiti predznak "blagi", "umjereni" ili "teški", a daljnji opis čini se pomoću jedne ili većeg broja od ukupno pet maladaptivnih domenskih crta, te dalnjih facetnih karakterizacija za još finiju rezoluciju (224). Osim za granični poremećaj ličnosti, za koji se zbog njegovog kliničkog značenja uključio poseban specifikator tzv. graničnog obrasca, novim se pristupom na svojevrstan način prekida dugogodišnji kontinuitet dobro poznate i povijesno značajne tipologije, istraživanja i kliničkih preporuka. Narcistički poremećaj ličnosti, obilježen nestabilnim, kontingentnim samopoimanjem i problematičnim međuljudskim odnosima bit će u prvom redu karakteriziran domenom disocijalnosti (engl. *dissociality*) s naglaskom na usmjerenost na sebe, domenom anankastije u obliku perfekcionizma i taštine, te domenom negativne afektivnosti, kojom će se obuhvatiti vulnerabilna svojstva specifične manifestacije poremećaja. Nesumnjivo, ove će promjene donijeti nove izazove i prilike za istraživače. Suvremena istraživanja već su prepoznala manjkavosti dosadašnjih klasifikacijskih sistema zbog kojih su važni elementi i raznolikost manifestacija narcističkog poremećaja ličnosti bili sustavno zanemarivani. Nijansiranjem pristup poremećajima ličnosti koji dolazi sa najnovijim izdanjima glavnih dijagnostičkih priručnika otvorit će nova istraživačka pitanja o interakcijama domenskih crta svojstvenih narcizmu, potaknuti razvoj novih mjernih instrumenata i postupaka, te bi se s vremenom, nadamo se, mogla oblikovati jedna nova mapa, vjernija teritoriju koji opisuje.

shifting focus to the general characteristics applicable to all personality disorders, a continuity was achieved with the modern, empirically supported five-factor personality model, as well as with the alternative dimensional model of personality disorders presented in the fifth edition of DSM (224). According to the new edition of ICD, the diagnosis of personality disorder is based on a global assessment of personality and interpersonal functioning, cognitive, emotional and behavioral manifestations, as well as psychosocial impairments. The extent of impairments can be classified according to their severity, so that a personality disorder can be classified as "mild", "moderate" or "severe", and further description is done using one or more of the five maladaptive personality trait domains, as well as further facet characterizations for an even finer resolution (224). In addition to the borderline personality disorder, for which due to its clinical significance a special specifier was produced, the so-called borderline pattern, the new approach also in a way ended the long-term continuity of well-known and historically significant typology, research and clinical recommendations. Narcissistic personality disorder, marked by unstable, contingent self-perception and problematic interpersonal relationships, will primarily be characterized through the domains of dissociality with an emphasis on self-centeredness, anankastia in the form of perfectionism and vanity, as well as negative affectivity which will include vulnerable features of a specific manifestation of the disorder. These changes will undoubtedly lead to new challenges and opportunities for the researchers. The flaws of classification systems used so far, due to which important elements and the diversity of narcissistic personality disorder manifestations were systematically neglected, have already been recognized in modern studies. A more nuanced approach to personality disorders represented in the most recent issues of the main diagnostic manuals will produce new research questions with regard to interactions of the domain traits characteristic of narcissism, encourage the development of new measuring instruments and procedures, and we hope that in time a new map will be created, which will more accurately depict the territory it is devoted to.

1. Ellis H. Auto-erotism: A psychological study. *Alienist Neurologist (1880-1920)* 1898; 19(2):260-99.
2. Sedikides C. In search of Narcissus. *Trends Cogn Sci* 2021;25(1):67-80. <https://doi.org/10.1016/j.tics.2020.10.010>
3. American Psychiatric Association. Diagnostic and statistical manual of mental disorders. 3. izd. Washington, DC: APA, 1980.
4. Pincus AL, Lukowitsky MR. Pathological narcissism and narcissistic personality disorder. *Annu Rev Clin Psychol* 2010;6(1):421-46. <https://doi.org/10.1146/annurev.clinpsy.121208.131215>.
5. Miller JD, Lynam DR, Hyatt CS, Campbell WK. Controversies in narcissism. *Annu Rev Clin Psychol* 2017;13:291-315. <https://doi.org/10.1146/annurev-clinpsy-032816-045244>.
6. Wright AG, Edershile EA. Issues resolved and unresolved in pathological narcissism. *Curr Opin Psychol* 2018;21:74-9. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2017.10.001>.
7. Ronningstam E. Narcissistic personality disorder: A current review. *Curr Psychiatry Rep* 2010;12(1):68-75. <https://doi.org/10.1007/s11920-009-0084-z>
8. Ronningstam E. Narcissistic personality disorder in DSM-V—in support of retaining a significant diagnosis. *J Pers Disord* 2011;25(2):248-59. <https://doi.org/10.1521/pedi.2011.25.2.248>.
9. Shedler J, Beck A, Fonagy P, Gabbard GO, Gunderson J, Kernberg O i sur. Personality disorders in DSM-5. *Am J Psychiatry* 2010;167(9):1026-28. <https://doi.org/10.1176/appi.ajp.2010.10050746>.
10. Skodol AE. Personality disorders in DSM-5. *Annu Rev Clin Psychol* 2012;8:317-44. <https://doi.org/10.1146/annurev-c-linpsy-032511-143131>.
11. Miller JD, Maples JL, Buffardi L, Cai H, Gentile B, Kisbu-Sakarya Y i sur. Narcissism and United States' culture: The view from home and around the world. *J Pers Soc Psychol* 2015;109(6):1068-89. <https://doi.org/10.1037/a0039543>.
12. Sedikides C, Ntoumanis N, Sheldon KM. I am the chosen one: Narcissism in the backdrop of self-determination theory. *J Pers* 2018;87(1):70-81. <https://doi.org/10.1111/jopy.12402>.
13. Twenge JM, Konrath S, Foster JD, Keith Campbell W, Bushman BJ. Egos inflating over time: A cross-temporal meta-analysis of the Narcissistic Personality Inventory. *J Pers* 2008;76(4):875-902. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.2008.00507.x>
14. Caligor E, Levy KN, Yeomans FE. Narcissistic personality disorder: Diagnostic and clinical challenges. *Am J Psychiatry* 2015;172(5):415-22. [Plnucus https://doi.org/10.1176/appi.ajp.2014.14060723](https://doi.org/10.1176/appi.ajp.2014.14060723).
15. Miller JD, Campbell WK. The case for using research on trait narcissism as a building block for understanding narcissistic personality disorder. *Pers Disord: Theory, Res, Treat* 2010;1(3):180-91. <https://doi.org/10.1037/a0018229>.
16. Larsen RJ, Buss DM. Psihologija ličnosti. 2. izd. Jastrebarsko: Naklada Slap, 2009.
17. Krueger RF, Markon KE. Understanding psychopathology: Melding behavior genetics, personality, and quantitative psychology to develop an empirically based model. *Curr Dir Psychol Sci* 2006;15(3):113-17. <https://doi.org/10.1111/j.0963-7214.2006.00418.x>
18. Markon KE, Krueger RF, Watson D. Delineating the structure of normal and abnormal personality: An integrative hierarchical approach. *J Pers Soc Psychol* 2005; 88(1):139-57. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.88.1.139>.
19. Krizan Z, Herlache AD. The narcissism spectrum model: A synthetic view of narcissistic personality. *Pers Soc Psychol Rev* 2018;22(1):3-31. <https://doi.org/10.1177/1088868316685018>
20. Sedikides C, Campbell WK. Narcissistic force meets systemic resistance: The energy clash model. *Perspect Psychol Sci* 2017;12(3):400-21. <https://doi.org/10.1177/1745691617692105>.
21. Thomaes S, Brummelman E, Sedikides C. Narcissism: A social-developmental perspective. U: Zeigler-Hill V, Shackelford TK (ur.) *The Sage handbook of personality and individual differences*. London: Sage, 2018, str. 377-396.
22. Raskin RN, Hall CS. A Narcissistic Personality Inventory. *Psychol Rep* 1979;45(2): 590-590. <https://doi.org/10.2466/pr0.1979.45.2.590>.
23. Raskin R, Hall CS. The Narcissistic Personality Inventory: Alternative form reliability and further evidence of construct validity. *J Pers Assess* 1981;45(2):159-62. https://doi.org/10.1207/s15327752jpa4502_10.
24. Foster JD, Campbell WK. Are there such things as "narcissists" in social psychology? A taxometric analysis of the Narcissistic Personality Inventory. *Pers Individ Dif* 2007; 43:1321-32. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2007.04.003>.
25. Wright AG, Pincus AL, Thomas KM, Hopwood CJ, Markon KE, Krueger RF. Conceptions of narcissism and the DSM-5 pathological personality traits. *Assessment* 2013; 0(3): 339-52. <https://doi.org/10.1177/1073191113486692>.
26. American Psychiatric Association. Diagnostic and statistical manual of mental disorders. 5. izd. Washington, DC: APS, 2013.
27. Cain NM, Pincus AL, Ansell EB. Narcissism at the crossroads: Phenotypic description of pathological narcissism across clinical theory, social/personality psychology, and psychiatric diagnosis. *Clin Psychol Rev* 2008;28(4):638-56. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2007.09.006>.
28. Miller JD, Campbell WK. Comparing clinical and social-personality conceptualizations of narcissism. *J Pers* 2008;76(3):449-76. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.2008.00492.x>
29. Pincus AL, Cain NM, Wright AG. Narcissistic grandiosity and narcissistic vulnerability in psychotherapy. *Pers Disord: Theory, Res, Treat* 2014;5(4):439-43. <https://doi.org/10.1037/per0000031>.
30. Wink P. Two faces of narcissism. *J Pers Soc Psychol* 1991;61(4):590-7. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.61.4.590>.
31. Morf CC, Rhodewalt F. Unraveling the paradoxes of narcissism: A dynamic self-regulatory processing model. *Psychol Inq* 2001;12(4):177-96. https://doi.org/10.1207/S15327965PLI1204_1.

32. Raskin R, Novacek J. Narcissism and the use of fantasy. *J Clin Psychol* 1991;47(4): 490-9. [https://doi.org/10.1002/1097-4679\(199107\)47:4<490::AID-JCLP2270470404>3.0.CO;2-J](https://doi.org/10.1002/1097-4679(199107)47:4<490::AID-JCLP2270470404>3.0.CO;2-J).
33. Zeigler-Hill V, Vrabel JK, McCabe GA, Cosby CA, Traeder CK, Hobbs KA i sur. Narcissism and the pursuit of status. *J Pers* 2019;87(2):310-27. <https://doi.org/10.1111/jopy.12392>.
34. Raskin R, Terry H. A principal-components analysis of the Narcissistic Personality Inventory and further evidence of its construct validity. *J Pers Soc Psychol* 1988; 54(5):890-902. <https://doi.org/10.1037//0022-3514.54.5.890>.
35. Paulhus DL, Westlake BG, Calvez SS, Harms PD. Self-presentation style in job interviews: The role of personality and culture. *J Appl Soc Psychol* 2013;43(10): 2042-59. <https://doi.org/10.1111/jasp.12157>.
36. Buffardi LE, Campbell WK. Narcissism and social networking web sites. *Pers Soc Psychol Bull* 2008;34(10): 1303-14. <https://doi.org/10.1177/0146167208320061>.
37. McCain JL, Campbell WK. Narcissism and social media use: A meta-analytic review. *Psychol Pop Media Cult* 2018;7(3):308-27. <https://doi.org/10.1037/ppm0000137>.
38. Gnambs T, Appel M. Narcissism and social networking behavior: A meta-analysis. *J Pers* 2018;86(2): 200-12. <https://doi.org/10.1111/jopy.12305>.
39. Campbell WK, Reeder GD, Sedikides C, Elliot AJ. Narcissism and comparative self-enhancement strategies. *J Res Pers* 2000;34(3):329-47. <https://doi.org/10.1006/jrpe.2000.2282>.
40. Stucke TS, Sporer SL. When a grandiose self-image is threatened: Narcissism and self-concept clarity as predictors of negative emotions and aggression following ego-threat. *J Pers* 2002;70(4):509-32. <https://doi.org/10.1111/1467-6494.05015>.
41. Bushman BJ, Baumeister RF. Threatened egotism, narcissism, self-esteem, and direct and displaced aggression: Does self-love or self-hate lead to violence? *J Pers Soc Psychol* 1998;75(1):219-229. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.75.1.219>.
42. Park SW, Colvin CR. Narcissism and other-derogation in the absence of ego threat. *J Pers* 2015;83(3): 334345. <https://doi.org/10.1111/jopy.12107>.
43. Lamkin J, Clifton A, Campbell WK, Miller JD. An examination of the perceptions of social network characteristics associated with grandiose and vulnerable narcissism. *Personal Disord* 2013;5(2):137-45. <https://doi.org/10.1037/per0000024>.
44. Campbell WK, Rudich EA, Sedikides C. Narcissism, self-esteem, and the positivity of self-views: two portraits of self-love. *Pers Soc Psychol Bull* 2002;28(3):358-68. <https://doi.org/10.1177/0146167202286007>.
45. Grijalva E, Zhang L. Narcissism and self-insight: A review and meta-analysis of narcissists' self-enhancement tendencies. *Pers Soc Psychol Bull* 2016;42(1):3-24. <https://doi.org/10.1177/0146167215611636>.
46. Gebauer JE, Sedikides C, Verplanken B, Maio GR. Communal narcissism. *J Pers Soc Psychol* 2012;103(5):854-78. <https://doi.org/10.1037/a0029629>.
47. Burgmer P, Weiss A, Ohmann K. I don't feel ya: How narcissism shapes empathy. *Self Identity* 2021;20(2): 199-215. <https://doi.org/10.1080/15298868.2019.1645730>.
48. Hepper EG, Hart CM, Sedikides C. Moving Narcissus: Can narcissists be empathic?. *Pers Soc Psychol Bull* 2014;40(9):1079-91. <https://doi.org/10.1177/0146167214535812>.
49. Leunissen J, Sedikides C, Wildschut T. Why narcissists are unwilling to apologize: The role of empathy and guilt. *Eur J Pers* 2017;31(4):385-403. <https://doi.org/10.1002/per.2110>.
50. Lishner DA, Hong PY, Jiang L, Vitacco MJ, Neumann CS. Psychopathy, narcissism, and borderline personality: A critical test of the affective empathy-impairment hypothesis. *Pers Individ Dif* 2015;86:257-65. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2015.05.036>.
51. Urbonaviciute G, Hepper EG. When is narcissism associated with low empathy? A meta-analytic review. *J Res Pers* 2020;89:104036. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2020.104036>.
52. Krizan Z, Bushman BJ. Better than my loved ones: Social comparison tendencies among narcissists. *Pers Individ Dif* 2011;50(2):212-216. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2010.09.031>.
53. Campbell WK. Narcissism and romantic attraction. *J Pers Soc Psychol* 1999;77(6): 1254-1270. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.77.6.1254>.
54. Foster JD, Shrira I, Campbell WK. Theoretical models of narcissism, sexuality, and relationship commitment. *J Soc Personal Relationships*. 2006;23(3):367-86. <https://doi.org/10.1177/0265407506064204>.
55. Back MD, Schmukle SC, Egloff B. Why are narcissists so charming at first sight? Decoding the narcissism-popularity link at zero acquaintance. *J Pers Soc Psychol* 2010;98(1):132-145. <https://doi.org/10.1037/a0016338>.
56. Brunell AB, Gentry WA, Campbell WK, Hoffman BJ, Kuhnert KW, DeMarree KG. Leader emergence: The case of the narcissistic leader. *Pers Soc Psychol Bull* 2008; 34(12):1663-1676. <https://doi.org/10.1177/0146167208324101>.
57. Grijalva E, Harms PD, Newman DA, Gaddis BH, Fraley RC. Narcissism and leadership: A meta-analytic review of linear and nonlinear relationships. *Pers Psychol* 2015;68(1):1-47. <https://doi.org/10.1111/peps.12072>.
58. Ong CW, Roberts R, Arthur CA, Woodman T, Akehurst S. The leadership is sinking: A temporal investigation of narcissistic leadership. *J Pers* 2016; 84(2): 237-47. <https://doi.org/10.1111/jopy.12155>.
59. Sedikides C, Hoorens V, Dufner M. Self-enhancing self-presentation: Interpersonal, relational, and organizational implications. U: Guay F, Marsh H, McInerney DM, Craven RG (ur.) *Self-concept, motivation and identity: Underpinning success with research and practice*. Charlotte, NC: Information Age Publishing, 2015, str. 29-55.
60. Millon T, Grossman S, Millon C, Meagher S, Ramnath R. *Personality disorders in modern life*. New York: Wiley, 2004.
61. Smith MM, Sherry SB, Chen S, Saklofske DH, Flett GL, Hewitt PL. Perfectionism and narcissism: A meta-analytic review. *J Res Pers* 2016;64:90-101. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2016.07.012>.

62. Dickinson KA, Pincus AL. Interpersonal analysis of grandiose and vulnerable narcissism. *J Pers Disord* 2003;17(3):188-207. <https://doi.org/10.1521/pedi.17.3.188.22146>.
63. Pincus AL, Ansell EB, Pimentel CA, Cain NM, Wright AG, Levy KN. Initial construction and validation of the Pathological Narcissism Inventory. *Psychol Assess* 2009;21(3):365-379. <https://doi.org/10.1037/a0016530>.
64. Hansen-Brown AA, Freis SD. Assuming the worst: Hostile attribution bias in vulnerable narcissists. *Self Identity* 2021;20(2):152-64. <https://doi.org/10.1002/ijop.12924>.
65. Marčinko D, Jakšić N, Ivezic E, Skočić M, Surányi Z, Lončar M i sur. Pathological narcissism and depressive symptoms in psychiatric outpatients: Mediating role of dysfunctional attitudes. *J Clin Psychol* 2014;70(4):341-52. <https://doi.org/10.1002/jclp.22033>.
66. Jaksic N, Marcinko D, Skocic Hanzek M, Rebernjak B, Ograniczuk JS. Experience of shame mediates the relationship between pathological narcissism and suicidal ideation in psychiatric outpatients. *J Clin Psychol* 2017;73(12):1670-81. <https://doi.org/10.1002/jclp.22472>.
67. Kernberg OF. Borderline conditions and pathological narcissism. New York: Jason Aronson, 1975.
68. Kohut H. Thoughts on narcissism and narcissistic rage. *Psychoanal Study Child* 1972; 27(1):360-400. <https://doi.org/10.1080/00797308.1972.11822721>.
69. Salman Akhtar MD, Thomson Jr JA. Overview: Narcissistic personality disorder. *Am J Psychiatry* 1982;139(1):12-20. <https://doi.org/10.1176/ajp.139.1.12>.
70. Emmons RA. Narcissism: Theory and measurement. *J Pers Soc Psychol* 1987;52(1): 11-17. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.52.1.11>.
71. Hendin HM, Cheek JM. Assessing hypersensitive narcissism: A reexamination of Murray's Narcism Scale. *J Res Pers* 1997;31(4):588-99. <https://doi.org/10.1006/jrpe.1997.2204>.
72. Rhodewalt F, Morf CC. On self-aggrandizement and anger: A temporal analysis of narcissism and affective reactions to success and failure. *J Pers Soc Psychol* 1998; 74(3):672-85. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.74.3.672>.
73. Ronningstam E. Narcissistic personality disorder: Facing DSM-V. *Psychiatry Ann* 2009;39(3):111-21. <https://doi.org/10.3928/00485713-20090301-09>.
74. Glover N, Miller JD, Lynam DR, Crego C, Widiger TA. The Five-Factor Narcissism Inventory: A five-factor measure of narcissistic personality traits. *J Pers Assess* 2012; 94(5):500-12. <https://doi.org/10.1080/00223891.2012.670680>.
75. Jakšić N, Milas G, Ivezic E, Wertag A, Jokić-Begić N, Pincus AL. The Pathological Narcissism Inventory (PNI) in transitional post-war Croatia: Psychometric and cultural considerations. *J Psychopathol Behav Assess* 2014;36(4):640-52. <https://doi.org/10.1007/s10862-014-9425-2>.
76. Widiger TA, Corbitt EM, Ellis CR, Mangine S, Thomas GV. Personality Disorder Interview-IV. A semistructured interview for the assessment of personality disorders. Professional manual. Odessa, FL: Psychological Assessment Resources, 1995.
77. Fossati A, Borroni S, Grazioli F, Dornetti L, Marcassoli I, Maffei C i sur. Tracking the hypersensitive dimension in narcissism: Reliability and validity of the Hypersensitive Narcissism Scale. *Personal Ment Health* 2009;3(4):235-47. <https://doi.org/10.1002/pmh.92>.
78. Crowe ML, Lynam DR, Campbell WK, Miller JD. Exploring the structure of narcissism: Toward an integrated solution. *J Pers* 2019;87(6):1151-69. <https://doi.org/10.1111/jopy.12464>.
79. Miller JD, Hoffman BJ, Gaughan ET, Gentile B, Maples J, Keith Campbell W. Grandiose and vulnerable narcissism: A nomological network analysis. *J Pers* 2011; 79(5):1013-42. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.2010.00711.x>.
80. Lynam DR, Widiger TA. Using the Five-Factor Model to represent the DSM-IV personality disorders: An expert consensus approach. *J Abnorm Psychol* 2001;110(3): 401-12. <https://doi.org/10.1037/0021-843X.110.3.401>.
81. Samuel DB, Widiger TA. Clinicians' personality descriptions of prototypic personality disorders. *J Pers Disord* 2004;18(3):286-308. <https://doi.org/10.1521/pedi.18.3.286.35446>.
82. Back MD, Dufner AC, Gerlach TM, Rauthmann JF, Denissen JJ. Narcissistic admiration and rivalry: Disentangling the bright and dark sides of narcissism. *J Pers Soc Psychol* 2013;105(6):1013-37. <https://doi.org/10.1037/a0034431>.
83. Campbell WK, Goodie AS, Foster JD. Narcissism, confidence, and risk attitude. *J Behav Decis Mak* 2004;17(4):297-311. <https://doi.org/10.1002/bdm.475>.
84. Denissen JJ, van Aken MA, Penke L, Wood D. Self-regulation underlies temperament and personality: An integrative developmental framework. *Child Dev Perspect* 2013; 7(4):255-60. <https://doi.org/10.1111/cdep.12050>.
85. Winter DG, John OP, Stewart AJ, Klohnen EC, Duncan LE. Traits and motives: Toward an integration of two traditions in personality research. *Psychol Rev* 1998; 105(2):230-50. <https://doi.org/10.1037/0033-295x.105.2.230>.
86. Bender DS, Morey LC, Skodol AE. Toward a model for assessing level of personality functioning in DSM-5, part I: A review of theory and methods. *J Pers Assess* 2011; 93(4):332-346. <https://doi.org/10.1080/00223891.2011.583808>.
87. Grapsas S, Brummelman E, Back MD, Denissen JJ. The "why" and "how" of narcissism: A process model of narcissistic status pursuit. *Perspect Psychol Sci* 2020; 15(1):150-72. <https://doi.org/10.1177/1745691619873350>.
88. Mahadevan N, Gregg AP, Sedikides C. Is self-regard a sociometer or a hierometer? Self-esteem tracks status and inclusion, narcissism tracks status. *J Pers Soc Psychol* 2019;116(3):444-66. <https://doi.org/10.1037/pspp0000189>.
89. Sedikides C, Gregg AP. Self-enhancement: Food for thought. *Perspect Psychol Sci* 2008;3(2):102-116. <https://doi.org/10.1111/j.1745-6916.2008.00068.x>
90. Gregg AP, Sedikides C, Gebauer JE. Dynamics of identity: Between self-enhancement and self-assessment. U: Schwartz SJ, Luyckx K, Vignoles VL (ur.) *Handbook of identity theory and research*. New York: Springer, 2011, str. 305-327.

91. Baumeister RF, Vohs KD. Narcissism as addiction to esteem. *Psychol Inq* 2001;12(4):206-210.
92. Thomaes S, Stegge H, Bushman BJ, Olthof T, Denissen J. Development and validation of The Childhood Narcissism Scale. *J Pers Assess* 2008;90(4):382-91. <https://doi.org/10.1080/00223890802108162>.
93. Thomaes S, Reijntjes A, Orobio de Castro B, Bushman BJ, Poorthuis A, Telch MJ. I like me if you like me: On the interpersonal modulation and regulation of preadolescents' state self-esteem. *Child Dev* 2010;81(3):811-25. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2010.01435.x>
94. Thomaes S, Stegge H, Olthof T, Bushman BJ, Nezlek JB. Turning shame inside-out: "humiliated fury" in young adolescents. *Emotion* 2011;11(4):786-93. <https://doi.org/10.1037/a0023403>.
95. Brummelman E, Thomaes S, Sedikides C. Separating narcissism from self-esteem. *Curr Dir Psychol Sci* 2016;25(1):8-13. <https://doi.org/10.1177/0963721415619737>.
96. Rosenthal SA, Hooley JM. Narcissism assessment in social-personality research: Does the association between narcissism and psychological health result from a confound with self-esteem?. *J Res Pers* 2010;44(4):453-65. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2010.05.008>.
97. Hyatt CS, Sleep CE, Lamkin J, Maples-Keller JL, Sedikides C, Campbell WK, Miller JD. Narcissism and self-esteem: A nomological network analysis. *PLoS One* 2018; 13(8): e0201088. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0201088>.
98. Kuchynka SL, Bosson JK. The psychodynamic mask model of narcissism: Where is it now?. U: Hermann AD, Brunell AB, Foster JD (ur.) *Handbook of trait narcissism: Key advances, research methods, and controversies*. Cham: Springer, 2018, str. 89-95.
99. Bosson JK, Lakey CE, Campbell WK, Zeigler-Hill V, Jordan CH, Kernis MH. Untangling the links between narcissism and self-esteem: A theoretical and empirical review. *Soc Personal Psychol Compass* 2008;2(3):1415-39. <https://doi.org/10.1111/j.1751-9004.2008.00089.x>
100. Mota S, Humberg S, Krause S, Fatfouta R, Geukes K, Schröder-Abé M i sur. Unmasking Narcissus: A competitive test of existing hypotheses on (agentic, antagonistic, neurotic, and communal) narcissism and (explicit and implicit) self-esteem across 18 samples. *Self Identity* 2020;19(4): 435-55. <https://doi.org/10.1080/15298868.2019.1620012>
101. Buhrmester MD, Blanton H, Swann WB Jr. Implicit self-esteem: Nature, measurement, and a new way forward. *J Pers Soc Psychol* 2011;100(2):365-85. <https://doi.org/10.1037/a0021341>.
102. Kernis MH. Toward a conceptualization of optimal self-esteem. *Psychol Inq* 2003; 4(1):1-26. https://doi.org/10.1207/S15327965PLI1401_01.
103. Zeigler-Hill V, Clark CB, Pickard JD. Narcissistic subtypes and contingent self-esteem: Do all narcissists base their self-esteem on the same domains?. *J Pers* 2008;76(4):753-774. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.2008.00503.x>
104. Carroll L. A study of narcissism, affiliation, intimacy, and power motives among students in business administration. *Psychol Rep* 1987;61(2):355-8. <https://doi.org/10.2466/pr0.1987.61.2.355>.
105. Joubert CE. Narcissism, need for power, and social interest. *Psychol Rep* 1998;82(2):701-702. <https://doi.org/10.2466/pr0.1998.82.2.701>.
106. Abeyta AA, Routledge C, Sedikides C. Material meaning: Narcissists gain existential benefits from extrinsic goals. *Soc Psychol Personal Sci* 2017;8(2):219-28. <https://doi.org/10.1177/1948550616667618>.
107. Bradlee PM, Emmons RA. Locating narcissism within the interpersonal circumplex and the five-factor model. *Pers Individ Dif* 1992;13(7):821-30. [https://doi.org/10.1016/0191-8869\(92\)90056-U](https://doi.org/10.1016/0191-8869(92)90056-U).
108. Jonason PK, Zeigler-Hill V. The fundamental social motives that characterize dark personality traits. *Pers Individ Dif* 2018;132:98-107. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2018.05.031>.
109. Mahadevan N, Gregg A, Sedikides C, Waal-Andrews D. Winners, losers, insiders, and outsiders: Comparing hierometer and sociometer theories of self-regard. *Front Psychol* 2016;7:1-19. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2016.00334>.
110. Harris MA, Donnellan MB, Trzesniewski KH. The Lifespan Self-Esteem Scale: Initial validation of a new measure of global self-esteem. *J Pers Assess* 2018;100(1):84-95. <https://doi.org/10.1080/00223891.2016.1278380>.
111. Baumeister RF, Schmeichel BJ, Vohs KD. Self-regulation and the executive function: The self as controlling agent. U: Kruglanski A, Higgins ET (ur.). *Social psychology: Handbook of basic principles*. 2. izd. New York: Guilford Press, 2007, str. 516-539.
112. Geukes K, van Zalk M, Back MD. Understanding personality development: An integrative state process model. *Int J Behav Dev* 2018;42(1):43-51. <https://doi.org/10.1177/0165025416677847>.
113. Gross JJ. The emerging field of emotion regulation: An integrative review. *Rev General Psychol* 1998;2(3):271-99. <https://doi.org/10.1037/1089-2680.2.3.271>.
114. Levy KN. Subtypes, dimensions, levels, and mental states in narcissism and narcissistic personality disorder. *J Clin Psychol* 2012;68(8):886-97. <https://doi.org/10.1002/jclp.21893>.
115. Roche MJ, Pincus AL, Lukowitsky MR, Ménard KS, Conroy DE. An integrative approach to the assessment of narcissism. *J Pers Assess* 2013;95(3):237-48. <https://doi.org/10.1080/00223891.2013.770400>.
116. Ronningstam E. Beyond the diagnostic traits: A collaborative exploratory diagnostic process for dimensions and underpinnings of narcissistic personality disorder. *Personal Disord* 2014;5(4):434-8. <https://doi.org/10.1037/per0000034>.
117. Russ E, Shedler J, Bradley R, Westen D. Refining the construct of narcissistic personality disorder: Diagnostic criteria and subtypes. *Am J Psychiatry* 2008;165(11): 1473-81. <https://doi.org/10.1176/appi.ajp.2008.07030376>.
118. Pincus AL, Roche MJ, Good EW. Narcissistic personality disorder and pathological narcissism. U: Blaney PH, Krueger RF, Millon T (ur.). *Oxford textbook of psychopathology*. New York: Oxford University Press, 2015, str. 791-813.

119. Gore WL, Widiger TA. Fluctuation between grandiose and vulnerable narcissism. *Personal Disord* 2016;7(4):363-371. <https://doi.org/10.1037/per0000181>.
120. Miller JD, Few LR, Wilson L, Gentile B, Widiger TA, MacKillop J, Keith Campbell W. The Five-Factor Narcissism Inventory (FFNI): A test of the convergent, discriminant, and incremental validity of FFNI scores in clinical and community samples. *Psychol Assess* 2013;25(3):748-58. <https://doi.org/10.1037/a0032536>.
121. Jauk E, Weigle E, Lehmann K, Benedek M, Neubauer AC. The relationship between grandiose and vulnerable (hypersensitive) narcissism. *Front Psychol* 2017;8: 1600. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2017.01600>.
122. Jauk E, Kaufman SB. The higher the score, the darker the core: The nonlinear association between grandiose and vulnerable narcissism. *Front Psychol* 2018;9:1305. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.01305>.
123. Torgersen S, Lygren S, Øien PA, Skre I, Onstad S, Edvardsen J i sur. A twin study of personality disorders. *Compr Psychiatry* 2000;41(6):416-25. <https://doi.org/10.1053/comp.2000.16560>.
124. Tritt SM, Ryder AG, Ring AJ, Pincus AL. Pathological narcissism and the depressive temperament. *J Affect Disord* 2010;122(3):280-84. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2009.09.006>.
125. Simon RI. Distinguishing trauma-associated narcissistic symptoms from posttraumatic stress disorder: A diagnostic challenge. *Harvard Rev Psychiatry* 2002;10(1):28-36. <https://doi.org/10.1080/10673220216206>.
126. Maldonado JL. Vicissitudes in adult life resulting from traumatic experiences in adolescence. *Int J Psychoanal* 2006;87(5):1239-57. <https://doi.org/10.1516/4vun-32cv-bpw9-8qbf>.
127. Kernberg P. Developmental aspects of normal and pathological narcissism. U: Ronningstam E (ur.). *Disorders of narcissism: Diagnostic, clinical and empirical implications*. Washington, DC: American Psychiatric Press, 1998, str. 103-120.
128. Thomaes S, Brummelman E, Reijntjes A, Bushman BJ. When Narcissus was a boy: Origins, nature, and consequences of childhood narcissism. *Child Dev Perspect* 2013;7(1):22-6. <https://doi.org/10.1111/cdep.12009>.
129. Holtzman NS. Did narcissism evolve?. U: Hermann AD, Brunell AB, Foster JD (ur.). *Handbook of trait narcissism: Key advances, research methods, and controversies*. Cham: Springer; 2018, str. 173-181.
130. Anderson C, Brion S, Moore DA, Kennedy JA. A status-enhancement account of overconfidence. *J Pers Soc Psychol* 2012;103(4): 718-35. <https://doi.org/10.1037/a0029395>.
131. Dufner M, Gebauer JE, Sedikides C, Denissen JJA. Self-enhancement and psychological adjustment: A meta-analytic review. *Pers Soc Psychol Rev* 2019;23(1):48-72. <https://doi.org/10.1177/1088868318756467>.
132. Kennedy JA, Anderson C, Moore DA. When overconfidence is revealed to others: Testing the status-enhancement theory of overconfidence. *Organ Behav Hum Decis Process* 2013;122(2):266-79. <https://doi.org/10.1016/j.obhdp.2013.08.005>.
133. Von Hippel W, Trivers R. The evolution and psychology of self-deception. *Behav Brain Sci* 2011;34(1):1-56. <https://doi.org/10.1017/S0140525X10001354>.
134. Rautiainen MR, Paunio T, Repo-Tiihonen E, Virkkunen M, Ollila HM, Sulkava S i sur. Genome-wide association study of antisocial personality disorder. *Transl Psychiatry* 2016;6(9):e883. <https://doi.org/10.1038/tp.2016.155>.
135. Holtzman NS, Donnellan MB. The roots of Narcissus: Old and new models of the evolution of narcissism. U: Zeigler-Hill V, Welling LLM, Shackelford TK (ur.). *Evolutionary perspectives on social psychology*. Cham: Springer; 2015, str. 479-489.
136. Buss DM. How can evolutionary psychology successfully explain personality and individual differences? *Perspect Psychol Sci* 2009;4(4):359-66. <https://doi.org/10.1111/j.1745-6924.2009.01138.x>
137. Tooby J, Cosmides L. On the universality of human nature and the uniqueness of the individual: The role of genetics and adaptation. *J Pers* 1990;58(1):17-67. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.1990.tb00907.x>
138. Holtzman NS. Facing a psychopath: Detecting the dark triad from emotionally-neutral faces, using prototypes from the Personality Faceaurus. *J Res Pers* 2011;45(6):648-54. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2011.09.002>.
139. Gangestad SW, Garver-Apgar CE, Simpson JA, Cousins AJ. Changes in women's mate preferences across the ovulatory cycle. *J Pers Soc Psychol* 2007;92(1):151-163. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.92.1.151>
140. Snyder M, Tanke ED, Berscheid E. Social perception and interpersonal behavior: On the self-fulfilling nature of social stereotypes. *J Pers Soc Psychol* 1977;35(9): 656-666. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.35.9.656>.
141. Zebrowitz LA, Hall JA, Murphy NA, Rhodes G. Looking smart and looking good: Facial cues to intelligence and their origins. *Pers Soc Psychol Bull* 2002;28(2): 238-49. <https://doi.org/10.1177/014616720228009>.
142. Liu F, van der Lijn F, Schurmann C, Zhu G, Chakravarty MM, Hysi PG i sur. A genome-wide association study identifies five loci influencing facial morphology in europeans. *PLoS Genet* 2012;8(9): e1002932-1. <https://doi.org/10.1371/journal.pgen.1002932>.
143. Penke L, Denissen JJ, Miller GF. The evolutionary genetics of personality. *Eur J Pers* 2007;21(5):549-587. <https://doi.org/10.1002/per.629>.
144. Cramer P. Young adult narcissism: A 20 year longitudinal study of the contribution of parenting styles, preschool precursors of narcissism, and denial. *J Res Pers* 2011;45(1):19-28. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2010.11.004>.
145. Coolidge FL, Thede LL, Jang KL. Heritability of personality disorders in childhood: A preliminary investigation. *J Pers Disord* 2001;15(1):33-40. <https://doi.org/10.1521/pedi.15.1.33.18645>.
146. Luo YL, Cai H, Song H. A behavioral genetic study of intrapersonal and interpersonal dimensions of narcissism. *PloS One* 2014;9(4):e93403. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0093403>.
147. Luo YL, Cai H. The etiology of narcissism: A review of behavioral genetic studies. U: Hermann AD, Brunell AB, Foster JD (ur.). *Handbook of trait narcissism: Key advances, research methods, and controversies*. Cham: Springer, 2018, str. 149-156.
148. Keller MC, Miller G. Resolving the paradox of common, harmful, heritable mental disorders: Which evolutionary genetic models work best?. *Behav Brain Sci* 2006;29(4):385-404. <https://doi.org/10.1017/S0140525X06009095>.

149. Lande R. The maintenance of genetic variability by mutation in a polygenic character with linked loci. *Genet Res* 1975;26(3):221-35. <https://doi.org/10.1017/s0016672300016037>.
150. Verweij KJ, Yang J, Lahti J, Veijola J, Hintsanen M, Pulkki-Råback L i sur. Maintenance of genetic variation in human personality: Testing evolutionary models by estimating heritability due to common causal variants and investigating the effect of distant inbreeding. *Evolution* 2012;66(10):3238-51. <https://doi.org/10.1111/j.1558-5646.2012.01679.x>
151. Nettle D. The evolution of personality variation in humans and other animals. *Am Psychol* 2006;61(6):622-31. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.61.6.622>.
152. Holtzman NS, Strube MJ. The intertwined evolution of narcissism and short-term mating: An emerging hypothesis. U: Campbell WK, Miller JD (ur.). *The handbook of narcissism and narcissistic personality disorder: Theoretical approaches, empirical findings, and treatments*. Hoboken, NJ: Wiley, 2011, str. 210-220.
153. Cheng JT, Tracy JL, Henrich J. Pride, personality, and the evolutionary foundations of human social status. *Evol Hum Behav* 2010;31(5):334-47. <https://doi.org/10.1016/j.evolhumbehav.2010.02.004>.
154. Henrich J, Gil-White FJ. The evolution of prestige: Freely conferred deference as a mechanism for enhancing the benefits of cultural transmission. *Evol Hum Behav* 2001;22(3):165-96. [https://doi.org/10.1016/S1090-5138\(00\)00071-4](https://doi.org/10.1016/S1090-5138(00)00071-4).
155. Tracy JL, Cheng JT, Robins RW, Trzesniewski KH. Authentic and hubristic pride: The affective core of self-esteem and narcissism. *Self Identity* 2009;8(2-3):196-213. <https://doi.org/10.1080/15298860802505053>.
156. Thomaes S, Bushman BJ, De Castro BO, Stegge H. What makes narcissists bloom? A framework for research on the etiology and development of narcissism. *Dev Psychopathol* 2009;21(4):1233-47. <https://doi.org/10.1017/S0954579409990137>.
157. Barry CT, Frick PJ, Killian AL. The relation of narcissism and self-esteem to conduct problems in children: A preliminary investigation. *J Clin Child Adolesc Psychol* 2003;32(1):139-52. https://doi.org/10.1207/S15374424JCCP3201_13.
158. Harter S. The self. U: Damon W, Lerner RM (ur.). *Handbook of child psychology: Social, emotional, and personality development*. 6. izd., sv. 3. New York: Wiley, 2007, str. 505-570.
159. Elliot AJ, Thrash TM. Approach-avoidance motivation in personality: Approach and avoidance temperaments and goals. *J Pers Soc Psychol* 2002;82(5):804-18. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.82.5.804>.
160. Watson D, Tellegen A. Toward a consensual structure of mood. *Psychol Bull* 1985; 98(2):219-235. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.98.2.219>.
161. Gray JA. The psychophysiological basis of introversion-extraversion. *Behav Res Ther* 1970;8(3):249-66. [https://doi.org/10.1016/0005-7967\(70\)90069-0](https://doi.org/10.1016/0005-7967(70)90069-0).
162. Gray JA. Brain systems that mediate both emotion and cognition. *Cogn Emot* 1990;4(3):269-88. <https://doi.org/10.1080/02699939008410799>.
163. Eysenck HJ. *The biological basis of personality*. Springfield, IL: Thomas, 1967.
164. McCrae RR, Costa PT. The five-factor theory of personality. U: John OP, Robins RW, Pervin LA (ur.). *Handbook of personality: Theory and research*. 3. izd. New York: The Guilford Press, 2008, str. 139-153.
165. Buss A, Plomin R. *Temperament (PLE: Emotion): Early developing personality traits*. 3. izd. London: Psychology Press, 2015.
166. Schore AN. *Affect regulation and the origin of the self: The neurobiology of emotional development*. Hillsdale, NJ: Erlbaum, 1994.
167. Lenzenweger MF. Proximal processes, temperament, and pathological narcissism: An empirical exploration from the Longitudinal Study of Personality Disorders. *Psychopathology* 2023;56(1-2):41-51. <https://doi.org/10.1159/000524796>.
168. Elliot AJ, Thrash TM. Narcissism and motivation. *Psychol Inquiry* 2001;12(4):216-19.
169. Foster JD, Misra TA, Reidy DE. Narcissists are approach-oriented toward their money and their friends. *J Res Pers* 2009;43(5):764-69. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2009.05.005>.
170. Carlson KS, Gjerde PF. Preschool personality antecedents of narcissism in adolescence and young adulthood: A 20-year longitudinal study. *J Res Pers* 2009;43(4):570-8. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2009.03.003>.
171. Foster JD, Reidy DE, Misra TA, Goff JS. Narcissism and stock market investing: Correlates and consequences of cocksure investing. *Pers Individ Dif* 2011;50(6):816-21. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2011.01.002>.
172. Luhtanen RK, Crocker J. Alcohol use in college students: Effects of level of self-esteem, narcissism, and contingencies of self-worth. *Psychol Addict Behav* 2005;19(1):99-103. <https://doi.org/10.1037/0893-164X.19.1.99>.
173. Foster JD, Trimm IV, RF. On being eager and uninhibited: Narcissism and approach-avoidance motivation. *Pers Soc Psychol Bull* 2008;34(7):1004-17. <https://doi.org/10.1177/0146167208316688>.
174. Newman JP, Wallace JF. Diverse pathways to deficient self-regulation: Implications for disinhibitory psychopathology in children. *Clin Psychol Rev* 1993;13(8):699-720. [https://doi.org/10.1016/S0272-7358\(05\)80002-9](https://doi.org/10.1016/S0272-7358(05)80002-9).
175. Carver CS, Sutton SK, Scheier MF. Action, emotion, and personality: Emerging conceptual integration. *Pers Soc Psychol Bull* 2000;26(6):741-51. <https://doi.org/10.1177/0146167200268008>.
176. Depue RA, Collins PF. Neurobiology of the structure of personality: Dopamine, facilitation of incentive motivation, and extraversion. *Behav Brain Sci* 1999;22(3):491-517. <https://doi.org/10.1017/s0140525x99002046>.
177. Clark LA, Watson D. Temperament: An organizing paradigm for trait psychology. U: Oliver JP, Robins RW, Pervin LA (ur.). *Handbook of personality: Theory and research*. 3. izd. New York: Guilford Press, 2008, str. 265-286.
178. Ainsworth MDS, Bowlby J. An ethological approach to personality development. *Am Psychol* 1991;46:331-341. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.46.4.333>.
179. Levy KN, Johnson BN, Clouthier TL, Scala J, Temes CM. An attachment theoretical framework for personality disorders. *Can Psychol/Psychologie Canadienne* 2015;56(2):197-207. <https://doi.org/10.1037/cap0000025>.

180. Bowlby J. The making and breaking of affectional bonds: I. Aetiology and psychopathology in the light of attachment theory. *Br J Psychiatry* 1977;130(3):201-10. <https://doi.org/10.1192/bjp.130.3.201>.
181. Bretherton I, Munholland KA. Internal working models in attachment relationships: Elaborating a central construct in attachment theory. U: Cassidy J, Shaver PR (ur.) *Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications*. New York: Guilford Press, 2008, str. 102-127.
182. Meyer B, Pilkonis PA. Attachment theory and narcissistic personality disorder. U: Campbell WK, Miller JD (ur.) *The handbook of narcissism and narcissistic personality disorder: Theoretical approaches, empirical findings, and treatments*. Hoboken, NJ: Wiley, 2011, str. 434-444.
183. Fraley RC. Attachment stability from infancy to adulthood: Meta-analysis and dynamic modeling of developmental mechanisms. *Pers Soc Psychol Rev* 2002;6(2):123-51. https://doi.org/10.1207/S15327957PSPR0602_03.
184. Young JE. Cognitive therapy for personality disorders: A schema-focused approach. 3. izd. Sarasota, FL: Professional Resource Press / Professional Resource Exchange, 1999.
185. Zeigler-Hill V, Green BA, Arnau RC, Sisemore TB, Myers EM. Trouble ahead, trouble behind: Narcissism and early maladaptive schemas. *J Behav Ther Exp Psychiatry* 2011;42(1):96-103. <https://doi.org/10.1016/j.jbtep.2010.07.004>.
186. Hoffart A, Sexton H, Hedley LM, Wang CE, Holthe H, Haugum JA i sur. The structure of maladaptive schemas: A confirmatory factor analysis and a psychometric evaluation of factor-derived scales. *Cogn Ther Res* 2005;29(6): 627-44. <https://doi.org/10.1007/s10608-005-9630-0>.
187. Young JE, Klosko JS, Weishaar ME. Schema therapy: A practitioner's guide. New York: Guilford Press, 2003.
188. Rosenstein DS, Horowitz HA. Adolescent attachment and psychopathology. *J Consult Clin Psychol* 1996;64(2):244-53. <https://doi.org/10.1037/0022-006X.64.2.244>.
189. Otway LJ, Vignoles VL. Narcissism and childhood recollections: A quantitative test of psychoanalytic predictions. *Pers Soc Psychol Bull* 2006;32(1):104-116. <https://doi.org/10.1177/0146167205279907>.
190. Smolewska K, Dion K. Narcissism and adult attachment: A multivariate approach. *Self Identity* 2005;4(1):59-68. <https://doi.org/10.1080/1357650044000218>.
191. Fossati A, Feeney J, Pincus A, Borroni S, Maffei C. The structure of pathological narcissism and its relationships with adult attachment styles: A study of Italian nonclinical and clinical adult participants. *Psychoanal Psychol* 2015;32(3):403-431. <https://doi.org/10.1037/a0037175>.
192. Bateman AW, Fonagy P. Mentalization-based treatment of BPD. *J Pers Disord* 2004;18(1):36-51. <https://doi.org/10.1521/pedi.18.1.36.32772>.
193. Levy KN, Ellison WD, Reynoso JS. A historical review of narcissism and narcissistic personality. U: Campbell WK, Miller JD (ur.). *The handbook of narcissism and narcissistic personality disorder: Theoretical approaches, empirical findings, and treatments*. Hoboken, NJ: Wiley, 2011, str. 3-13. <https://doi.org/10.1002/9781118093108.ch1>.
194. Horton RS, Bleau G, Drwecki B. Parenting Narcissus: What are the links between parenting and narcissism?. *J Pers* 2006;74(2):345-76. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.2005.00378.x>.
195. Marčinko D, Jakšić N, Rudan D, Bjedov S, Rebernjak B, Skopljak K, Bilić V. Pathological narcissism, negative parenting styles and interpersonal forgiveness among psychiatric outpatients. *Psychiatr Danub* 2020;32(3-4):395-402. <https://doi.org/10.24869/psyd.2020.395>.
196. van Schie CC, Jarman HL, Huxley E, Grenyer BF. Narcissistic traits in young people: understanding the role of parenting and maltreatment. *Bord Personal Disord Emot Dysregul* 2020;7(1):1-10. <https://doi.org/10.1186/s40479-020-00125-7>.
197. Kılıçkaya S, Ucar N, Denizci Nazlıgül M. A systematic review of the association between parenting styles and narcissism in young adults: From Baumrind's perspective. *Psychol Rep* 2023;126(2):620-40. <https://doi.org/10.1177/0033294121104101>.
198. Gao S, Yu D, Assink M, Chan KL, Zhang L, Meng X. The association between child maltreatment and pathological narcissism: A three-level meta-analytic review. *Trauma Violence Abuse* 2024;25(1):275-90. <https://doi.org/10.1177/152483802211475>.
199. Brummelman E, Thomaes S, Nelemans SA, Orobio de Castro B, Overbeek G, Bushman BJ. Origins of narcissism in children. *Proc Natl Acad Sci USA* 2015;112:3659-3662. <https://doi.org/10.1073/pnas.1420870112>.
200. Bronfenbrenner U, Ceci SJ. Nature-nurture reconceptualized in developmental perspective: A bioecological model. *Psychol Rev* 1994;101(4):568-86. <http://doi.org/10.1037/0033-295X.101.4.568>.
201. Caspi A, Roberts BW, Shiner RL. Personality development: Stability and change. *Annu Rev Psychol* 2005;56:453-84. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.55.090902.141913>.
202. Wood D, Gardner MH, Harms PD. How functionalist and process approaches to behavior can explain trait covariation. *Psychol Rev* 2015;122(1):84-111. <https://doi.org/10.1037/a0038423>.
203. Cicchetti D, Rogosch FA. Equifinality and multifinality in developmental psychopathology. *Dev Psychopathol* 1996;8(4):597-600. <https://doi.org/10.1017/S0954579400007318>.
204. Horton RS. Parenting as a cause of narcissism: Empirical support for psychodynamic and social learning theories. U: Campbell WK, Miller JD (ur.). *The handbook of narcissism and narcissistic personality disorder: Theoretical Approaches, Empirical Findings, and Treatments*. Hoboken, NJ: Wiley, 2011, str. 181-190.
205. Bianchi, EC. Entering adulthood in a recession tempers later narcissism. *Psychol Sci* 2014;25(7):1429-37. <https://doi.org/10.1177/0956797614532818>.
206. Twenge JM, Campbell WK. The narcissism epidemic: Living in the age of entitlement. New York: Free Press, 2009.
207. Twenge JM, Foster JD. Birth cohort increases in narcissistic personality traits among American college students, 1982-2009. *Soc Psychol Pers Sci* 2010;1(1):99-106. <https://doi.org/10.1177/1948550609355719>.

208. Trzesniewski KH, Donnellan MB, Robins RW. Is "Generation Me" really more narcissistic than previous generations?. *J Pers* 2008;76(4):903-918. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.2008.00508.x>
209. Wetzel E, Brown A, Hill PL, Chung JM, Robins RW, Roberts BW. The narcissism epidemic is dead; long live the narcissism epidemic. *Psychol Sci* 2017;28(12): 1833-47. <https://doi.org/10.1177/0956797617724208>.
210. Jauk E, Dieterich R. Addiction and the dark triad of personality. *Front Psychiatry* 2019;10:662. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.00662>.
211. Casadio P, Olivoni D, Ferrari B, Pintori C, Speranza E, Bosi M i sur. Personality disorders in addiction outpatients: Prevalence and effects on psychosocial functioning. *Subst Abuse Res Treat* 2014;8:17-24. <https://doi.org/10.4137/SART.S13764>.
212. Bilevicius E, Neufeld DC, Single A, Foot M, Ellery M, Keough MT i sur. Vulnerable narcissism and addiction: The mediating role of shame. *Addict Behav* 2019; 92:115-21. <https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2018.12.035>.
213. Lakey CE, Rose P, Campbell WK, Goodie AS. Probing the link between narcissism and gambling: the mediating role of judgment and decision-making biases. *J Behav Decis Making* 2008;21(2):113-37. <https://doi.org/10.1002/bdm.582>.
214. Trombly DRC, Zeigler-Hill V. The dark triad and disordered gambling. *Curr Psychol* 2017;36:740-46. <https://doi.org/10.1007/s12144-016-9461-z>
215. Clark MA, Lelchook AM, Taylor ML. Beyond the Big Five: How narcissism, perfectionism, and dispositional affect relate to workaholism. *Pers Individ Dif* 2010; 8(7):786-91. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2010.01.013>.
216. Ksinan AJ, Mališ J, Vazsonyi AT. Swiping away the moments that make up a dull day: Narcissism, boredom, and compulsive smartphone use. *Curr Psychol* 2021;40:2917-26. <https://doi.org/10.1007/s12144-019-00228-7>.
217. Casale S, Banchi V. Narcissism and problematic social media use: A systematic literature review. *Addict Behav Rep* 2020;11:100252. <https://doi.org/10.1016/j.abrep.2020.100252>.
218. Davenport SW, Bergman SM, Bergman JZ, Farrington ME. Twitter versus Facebook: Exploring the role of narcissism in the motives and usage of different social media platforms. *Comput Human Behav* 2014;32:212-220. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2013.12.011>.
219. Casale S, Fioravanti G. Why narcissists are at risk for developing Facebook addiction: The need to be admired and the need to belong. *Addict Behav* 2018;76:312-18. <https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2017.08.038>.
220. Lyvers M, Narayanan SS, Thorberg FA. Disordered social media use and risky drinking in young adults: Differential associations with addiction-linked traits. *Aust J Psychol* 2019;71:223-31. <https://doi.org/10.1111/ajpy.12236>.
221. Miller JD, Back MD, Lynam DR, Wright AG. Narcissism today: What we know and what we need to learn. *Curr Dir Psychol Sci* 2021;30(6):519-25. <https://doi.org/10.1177/09637214211044109>.
222. Reed GM, First MB, Kogan CS, Hyman SE, Gureje O, Gaebel W i sur. Innovations and changes in the ICD-11 classification of mental, behavioural and neurodevelopmental disorders. *World Psychiatry* 2019;18(1):3-19. <https://doi.org/10.1002/wps.20611>.
223. Hopwood CJ, Kotov R, Krueger RF, Watson D, Widiger TA, Althoff RR i sur. The time has come for dimensional personality disorder diagnosis. *Pers Ment Health* 2018;12(1):82-6. <https://doi.org/10.1002/pmh.1408>.
224. Bach B, Kramer U, Doering S, di Giacomo E, Hutsebaut J, Kaera A i sur. The ICD-11 classification of personality disorders: A European perspective on challenges and opportunities. *Bord Personal Disord Emot Dysregul* 2022;9(1):1-1. <https://doi.org/10.1186/s40479-022-00182-0>.

Sarkopenija kod osoba oboljelih od demencije

/Sarcopenia in Persons Suffering from Dementia

Tonći Mastelić¹, Vitomir Višić², Tonka Borovina Marasović¹,
Marjana Milanović^{1,3}, Žana Kralj^{1,3}, Eliana Burilović¹, Milena Pernat¹,
Dora Vukorepa¹, Nina Rančić¹, Marija Baković², Mladen Mavar²,
Trpimir Glavina^{1,3}

¹Klinika za psihijatriju, Klinički bolnički centar Split, Split, Hrvatska; ²Psihijatrijska bolnica Ugljan, Ugljan, Hrvatska;

³Medicinski fakultet, Sveučilište u Splitu, Split, Hrvatska

/¹Psychiatry Department, University Hospital of Split, Split, Croatia; ²Psychiatric Hospital Ugljan, Ugljan, Croatia;

³School of Medicine, University of Split, Split, Croatia

ORCID:

0000-0002-7181-7961 (Tonći Mastelić)

0000-0002-0913-7391 (Tonka Borovina Marasović)

Sarkopenija je slabo istražena, a sve intrigantnija tema u psihijatriji, a osobito u psihogerijatriji. Cilj našeg rada bio je pregledati literaturu o sarkopeniji kod osoba oboljelih od demencije. Literatura je pretraživana korištenjem baza PubMed i Google Scholar. Demencija i sarkopenija dijele određene etiološke procese i rizične faktore. Kod oboljelih od demencije postoji povećani rizik za razvoj sarkopenije. Kao alat probira za sarkopeniju preporuča se SARC-F, a za postavljanje dijagnoze bioelektrična impedancija i dinamometar. U prevenciji i liječenju svoju ulogu imaju vježbe, prehrana bogata proteinima i proteinski dodatci. O mogućim biomarkerima sarkopenije potrebna su dodatna istraživanja. Valjalo bi provesti dodatna istraživanja i o najboljim alatima probira, kao i o dijagnostičkim kriterijima i sredstvima. Metode prevencije i liječenja također zahtijevaju dodatna istraživanja. Istraživanja svih ovih aspekata sarkopenije trebala bi obratiti više pažnje populaciji oboljelih od demencije.

/Sarcopenia is a poorly researched, but increasingly intriguing topic in psychiatry, especially in psychogeriatrics. The aim of our study was to review the literature on sarcopenia in persons suffering from dementia. The literature was searched using the PubMed and Google Scholar databases. Dementia and sarcopenia share certain etiological processes and risk factors. People suffering from dementia have an increased risk of developing sarcopenia. SARC-F is recommended as a screening tool for sarcopenia, and bioelectrical impedance and dynamometer are recommended for diagnosis. Exercise, protein-rich diet and protein supplements play a role in prevention and treatment. Additional research is needed with regard to possible biomarkers of sarcopenia. Additional research should also be conducted regarding the best screening tools, as well as the diagnostic criteria and means used. Prevention and treatment methods require additional research as well. Research into all these aspects of sarcopenia should focus more on the population of individuals suffering from dementia.

ADRESA ZA DOPISIVANJE /

CORRESPONDENCE:

Tonka Borovina Marasović, dr. med.
Klinika za psihijatriju, KBC Split
Spinčićeva 1
21000 Split, Hrvatska
E-pošta: tborovina@gmail.com

KLJUČNE RIJEČI / KEY WORDS:

Demencija / Dementia
Sarkopenija / Sarcopenia
SARC-F / SARC-F
Smjernice / Guidelines
Proteinski dodatci / Protein Supplements

TO LINK TO THIS ARTICLE: <https://doi.org/10.24869/spsih.2023.340>

Demencija je kronična, progresivna bolest mozga koja pogarda pamćenje, razmišljanje, emocije, ponašanje, motivaciju i narušava svakodnevno funkcioniranje. Procjenjuje se da u svijetu boluje više od 55 milijuna ljudi od demencije. Svake godine se evidentira otprilike 10 milijuna novoboljelih (1). Smatra se da će prema procjenama udio osoba oboljelih od demencije ostati stabilan za razdoblje od 2019. do 2050. godine, no zbog rasta i starenja populacije broj oboljelih će vjerojatno doseći 152,8 (130,8-175,9) milijuna (2).

Demencija i sarkopenija dijele rizične faktore. Također, sarkopenija je faktor rizika za brže kognitivno propadanje, blagi kognitivni poremećaj, razvoj demencije, a vrijedi i obrnuto. Sarkopenija je gubitak mišićne mase i snage te time i funkcije. Dio je prirodnog procesa starenja no češća je kod osoba oboljelih od demencije (3-5). U populaciji zdravih osoba iznad 60 godina, i kod žena i kod muškaraca, prevalencija sarkopenije je 10-16 %. Kod osoba oboljelih od demencije prevalencija se kreće od 20 % do 65 %. Procjene toliko variraju zbog problema definiranja dijagnostičkih kriterija sarkopenije i različitih populacija (npr. ambulantni pacijenti vs. bolnički pacijenti), ali nije uočena razlika u prevalenciji s obzirom na tip demencije (6-10). Sarkopenija je značajna jer povećava rizik od pada, prijeloma, smanjene mobilnosti, invalidnosti, disfagije, upale pluća, delirija i smrti, na duži i kraći rok, kod inače zdravih starijih osoba, a osobito kod osoba oboljelih od demencije (5,11,12). Sarkopenija smanjuje samostalnost, funkcionalnost i kvalitetu života, povećava i rizik od hospitalizacije, broj hospitalizacija, otežava posthospitalno liječenje i oporavak, povećava troškove liječenja tijekom i nakon hospitalizacije. Prema procjenama Goatesa i sur. iz 2019. troškovi hospitalizacija osoba sa sarkopenijom u Sjedinjenim Američkim Državama iznosili su 40,4 milijardi američkih dolara. Trošak hospitalizacije i posthospitalnog

Dementia is a chronic, progressive brain disease that affects memory, thinking, emotions, behavior, motivation, and disrupts daily functioning. It is estimated that more than 55 million people suffer from dementia worldwide. Approximately 10 million new cases of dementia are recorded every year (1). The prevalence of persons suffering from dementia is expected to remain stable in the period from 2019 to 2050, however, due to the growing and aging population, the number of affected individuals is likely to reach 152.8 (130.8-175.9) million (2).

Dementia and sarcopenia share risk factors. Additionally, sarcopenia represents a risk factor for faster cognitive decline, mild cognitive impairment, development of dementia, and vice versa. Sarcopenia involves the loss of muscle mass and strength, thereby impacting function. It is part of the natural aging process, but is more common in persons suffering from dementia (3-5). In the population of healthy individuals over 60 years of age, both in women and in men, the prevalence of sarcopenia is between 10% and 16%. In individuals suffering from dementia, the prevalence ranges from 20% to 65%. Estimates vary due to issues in defining the diagnostic criteria for sarcopenia and the inclusion of different populations (for example, outpatients vs. hospitalized patients), but no difference in prevalence has been observed based on the type of dementia (6-10). Sarcopenia is significant because it increases the risk of falls, fractures, reduced mobility, disability, dysphagia, pneumonia, delirium and death, in the long and short term, in otherwise healthy older individuals, and especially in those suffering from dementia (5, 11, 12). Sarcopenia reduces independence, functionality and quality of life. It also increases the risk of hospitalization, the number of hospitalizations, complicates post-hospital treatment and recovery, and increases the costs of treatment during and after hospitalization. According to estimates provided by Goates et al. in 2019, the costs of hospitalization for individuals with sarcopenia in the United States amounted to 40.4 billion US dollars. The cost of hospitalization and post-hospital treatment in a period of one year

liječenja tijekom godine dana za osobe sa sarkopenijom veći je 35 % do 60 % u odnosu na osobe bez sarkopenije, a varira ovisno o dobi (13-15).

Zajedničkim pretraživanjem pojmove demencija i sarkopenija („dementia“ and „sarcopenia“) u PubMed-u dobije se 366 rezultata. U razdoblju od 2019. godine do danas pronalazimo 272 rezultata (16). Očito je riječ o novom i zanimljivom području u kojemu postoji još mnogo mesta za napredak u znanstvenom i kliničkom smislu. Značajan je i utjecaj sarkopenije na cjelokupno zdravlje i kvalitetu života pojedinca, kao i na troškove liječenja. S obzirom na navedeno, cilj našeg istraživanja je pregled literature na temu povezanosti sarkopenije i demencije te metoda probira, dijagnostike, prevencije i liječenja sarkopenije kod osoba oboljelih od demencije.

METODE

Literaturu smo pretraživali korištenjem baza PubMed i Google Scholar. Koristili smo pojmove: „dementia“, „dementia epidemiology“, „dementia WHO“, „sarcopenia“, „sarcopenia and dementia“, „sarcopenia etiology“, „sarcopenia and dementia and etiology“, „sarcopenia risk factors“, „dementia risk factors“, „sarcopenia and dementia and risk factors“, „sarcopenia guidelines“, „sarcopenia diagnostic criteria“, „diagnosis of sarcopenia“, „SARC-F“, „sarcopenia treatment“, „sarcopenia therapy“, „sarcopenia prevention“, „sarcopenia exercise“, „dementia exercise“, „sarcopenic obesity“. Literaturu su neovisno pretraživala dva istraživača.

PREGLED LITERATURE

Etiologija

Sarkopenija i demencija dijele rizične faktore i neke etiološke procese pa je stoga sarkopenija česta kod osoba oboljelih od demencije (4).

for individuals with sarcopenia is 35% to 60% higher than for those without sarcopenia, and it varies depending on age (13-15).

By conducting a combined search for the terms “dementia” and “sarcopenia” in PubMed, we obtained 366 results. In the period from 2019 to present day, 272 results were obtained (16). Clearly, this is a novel and interesting field with ample room for advancement in both scientific and clinical aspects. Furthermore, the impact of sarcopenia on the overall health and quality of life of an individual, including the treatment costs, is significant. In view of the above, the objective of our research was to review the literature addressing the association between sarcopenia and dementia, as well as the methods for screening, diagnosis, prevention, and treatment of sarcopenia in individuals suffering from dementia.

METHODS

We searched the literature using the PubMed and Google Scholar databases. Our search terms included the following: “dementia,” “dementia epidemiology,” “dementia WHO,” “sarcopenia,” “sarcopenia and dementia,” “sarcopenia etiology,” “sarcopenia and dementia and etiology,” “sarcopenia risk factors,” “dementia risk factors,” “sarcopenia and dementia and risk factors,” “sarcopenia guidelines,” “sarcopenia diagnostic criteria,” “diagnosis of sarcopenia,” “SARC-F,” “sarcopenia treatment,” “sarcopenia therapy,” “sarcopenia prevention,” “sarcopenia exercise,” “dementia exercise,” “sarcopenic obesity.” The literature was independently searched by two researchers.

LITERATURE REVIEW

Etiology

Sarcopenia and dementia share risk factors and some etiological processes, therefore, sarcopenia is common in individuals suffering from dementia (4).

Demencija i sarkopenija dijele upalnu etiologiju, tj. u oba procesa uključeni su medijatori upale. Ulogu ima i oksidativni stres. Sustavna upala, koja prati stariju životnu dob, dodatno je izražena kod osoba oboljelih od demencije. Uz Alzheimerovu bolest se osobito veže interleukin 6. Sustavna upala se povezuje s gubitkom mišićne mase i snage. Smatra se da potiče kataboličke procese što dovodi do razvoja sarkopenije. Proteini amilod beta i tau djeluju na glijalne stanice tako što potiču proizvodnju medijatora upale, a to dovodi do gubitka sinapsi. Gubitak nemasne tjelesne mase povezuje se s atrofijom mozga (4,10). I povišena razina homocisteina ima ulogu u razvoju demencije. Vežu se uz oksidativni stres i oštećenje endotele, uz to je i neurotoksičan, potiče akumulaciju proteina amiloid beta i povezan je s atrofijom mozga, osobito kore i hipokampusa. Povezuje se uz smanjenu mišićnu snagu, vjerojatno zbog smanjenja funkcije mitohondrija (17,18). Sa starenjem dolazi do disbioze crijevne mikroflore i slabljenja mukozne membrane crijeva. Veća permeabilnost crijeva pogoduje upali i oksidativnom stresu. Pokazalo se da osobe oboljele od Alzheimerove bolesti imaju povećane vrijednosti zonulina, biomarkera propusnosti crijeva. Njegove razine rastu s progresijom Alzheimerove bolesti, ali i s težinom sarkopenije. Dokazana je i korelacija između razine C terminalnog fragmenta agrina 22 (CAF22), produkta raspada agrina, i težine sarkopenije, tj. gubitka mišićne mase i snage. U sarkopeniji dolazi do propadanja neuromišićnih veza što uzrokuje otpuštanje agrina. Tako će osobe s umjerenom Alzheimerovom bolesti imati veće vrijednosti zonulina i CAF22, kao i teži oblik sarkopenije, negoli osobe s blagim oblikom bolesti (19). Poznata je i uloga angiotenzin-konvertirajućeg enzima 1 (ACE1) u upali i oksidativnom stresu, a sve više se istražuje njegovo mjesto u razvoju demencije i sarkopenije (20). Snižene vrijednosti vitamina B12 i vitamina D povezuju se i s demencijom i sa sarkopenijom. Snižene vrijednosti vitamina B12 posredno dovode do po-

Dementia and sarcopenia share an inflammatory etiology, meaning that both processes involve inflammatory mediators. Oxidative stress also plays a role in this aspect. Systemic inflammation, which accompanies older age, is additionally pronounced in individuals suffering from dementia. Alzheimer's disease, in particular, is associated with interleukin-6. Systemic inflammation is associated with the loss of muscle mass and strength, and is believed to stimulate catabolic processes thus leading to the development of sarcopenia. Amyloid-beta and tau proteins affect glial cells by promoting the production of inflammatory mediators, resulting in the loss of synapses. The loss of lean body mass is associated with brain atrophy (4, 10). Additionally, elevated levels of homocysteine contribute to the development of dementia. They are associated with oxidative stress and endothelial damage, in addition to being neurotoxic, promoting the accumulation of amyloid-beta protein and being linked to brain atrophy, particularly of the cortex and hippocampus. They are also associated with reduced muscle strength, likely due to decreased mitochondrial function (17, 18). Dysbiosis of the gut microbiota and weakening of the gut mucous membrane occur with ageing. Increased gut permeability favors inflammation and oxidative stress. Studies have shown that individuals suffering from Alzheimer's disease have elevated levels of zonulin, a biomarker of gut permeability. Zonulin levels increase with the progression of Alzheimer's disease, as well as with the severity of sarcopenia. Furthermore, a correlation has been proved between the levels of C-terminal agrin fragment-22 (CAF22), a breakdown product of agrin, and the severity of sarcopenia, i.e. loss of muscle mass and strength. Sarcopenia causes a breakdown of neuromuscular junctions, causing the release of agrin. Therefore, individuals suffering from moderate Alzheimer's disease will have higher levels of zonulin and CAF22, as well as a more severe form of sarcopenia, compared to those suffering from a mild form of the disease (19). The role of angiotensin-converting enzyme 1 (ACE1) in inflammation and oxidative stress is well-known, and more and more research is being conducted with regard to its involvement in the

višenih vrijednosti homocisteina što pogoduje razvoju sarkopenije što je već spomenuto. Niske razine vitamina D smanjuju anaerobni kapacitet i dovode do atrofije mišića (21-25).

Hipertenzija, dijabetes i hiperlipidemija su faktori rizika za razvoj demencije, ali i za razvoj sarkopenije (26-33). Malnutricija je česta kod starijih osoba, a osobito je prisutna kod osoba oboljelih od demencije. Najčešće je smanjen unos proteina što posebno pogoduje razvoju sarkopenije. Sjedilački način života i smanjena fizička aktivnost takođe povećavaju rizik za razvoj sarkopenije (10). Neuropsihijatrijski simptomi poput promjene apetita i depresivnosti mogu pogodovati smanjenom unosu hrane, pa i proteina, kao i smanjenom kretanju, što sve dovodi do razvoja sarkopenije. Paranoidnost, pa i psihotičnost općenito, kod osoba oboljelih od demencije mogu dovesti do anoreksije, a time i sarkopenije (10,34-36).

Metode probira i dijagnosticiranja sarkopenije

Europska radna skupina za sarkopeniju kod starijih osoba (EWGSOP2) 2018. je revidirala preporuke iz 2010. godine. Usuglašeno je da se rizik za sarkopeniju procjenjuje na temelju smanjene mišićne snage. Dijagnoza sarkopenije postavlja se potvrđivanjem smanjene kvalitete ili kvantitete mišića. Lošije fizičke sposobnosti upućuju na tešku sarkopeniju. Kao test probira preporuča se upitnik *Strength, assistance with walking, rising from a chair, climbing stairs, and falls* (SARC-F) (37). To je test u kojem pacijent daje procjenu vlastite snage, pomoći pri hodanju, ustajanja sa stolca, penjanja uz stube, učestalosti padova. Četiri ili više prikupljenih bodova upućuje na povećani rizik za sarkopeniju (tablica 1) (38,39).

U slučaju pozitivnog rezultata, potrebno je provjeriti mišićnu snagu. To se može napraviti pomoću testiranja snage stiska šake dinamometrom. Za muškarce je granična vrijednost ispod

development of dementia and sarcopenia (20). Reduced levels of vitamin B12 and vitamin D are also associated with both dementia and sarcopenia. Reduced levels of vitamin B12 indirectly lead to elevated homocysteine levels, promoting the development of sarcopenia, as previously discussed. Low levels of vitamin D reduce anaerobic capacity and lead to muscle atrophy (21-25).

Hypertension, diabetes, and hyperlipidemia all represent risk factors for the development of dementia, as well as for the development of sarcopenia (26-33). Malnutrition is common in older individuals, particularly among those suffering from dementia. The most frequent issue is a reduced intake of protein, which significantly contributes to the development of sarcopenia. Sedentary lifestyle and reduced physical activity also increase the risk of developing sarcopenia (10). Neuropsychiatric symptoms such as changes in appetite and depression can contribute to reduced food intake, thus affecting protein intake, as well as decreased mobility, all of which lead to the development of sarcopenia. Paranoid tendencies and psychosis in general can lead to anorexia and, consequently, sarcopenia in persons suffering from dementia (10, 34-36).

Screening and diagnosis methods for sarcopenia

The European Working Group on Sarcopenia in Older People (EWGSOP2) revised its recommendations in 2018, updating the guidelines from 2010. It was agreed that the risk of sarcopenia should be assessed based on reduced muscle strength. The diagnosis of sarcopenia is established by confirming reduced muscle quality or quantity. Poorer physical abilities indicate severe sarcopenia. The strength, assistance with walking, rising from a chair, climbing stairs, and falls (SARC-F) questionnaire is recommended as a screening test for sarcopenia (37). This test requires the patient to provide a self-assessment of their own strength, assistance needed with walking, rising from a chair, climbing stairs, and the frequency of falls. A score of four or more points suggests an increased risk of sarcopenia (Table 1.) (38, 39).

TABLICA 1. SARC-F: alat za procjenu rizika za sarkopeniju (36)
TABLE 1. SARC-F: sarcopenia risk assessment tool (36)

345

Sastavnica / Component	Pitanje / Question	Bodovanje / Scoring	Bodovi / Points
Snaga / Strength	Imaš li poteškoća s podizanjem i nošenjem 4,5 kg tereta? / How much difficulty do you have in lifting and carrying 4.5 kg?	Nemam / None = 0 Ponekad / Some = 1 Često ili uvijek / A lot or unable = 2	
Pomoć pri hodanju / Assistance in walking	Imaš li poteškoća pri hodanju sobom? / How much difficulty do you have walking across a room?	Nemam / None = 0 Ponekad / Some = 1 Često ili uvijek / A lot, use aids, or unable = 2	
Ustajanje sa stolca / Rise from a chair	Imaš li poteškoća pri premještanju sa stolca ili kreveta? / How much difficulty do you have transferring from a chair or bed?	Nemam / None = 0 Ponekad / Some = 1 Često ili uvijek / A lot or unable without help = 2	
Penjanje po stubama / Climb stairs	Imaš li poteškoća pri penjanju uz 10 stuba? / How much difficulty do you have climbing a flight of 10 stairs?	Nemam / None = 0 Ponekad / Some = 1 Često ili uvijek / A lot or unable = 2	
Padovi / Falls	Koliko puta si pao u posljednjih godinu dana? / How many times have you fallen in the past year?	Niti jednom / None = 0 1 – 3 pada / 1 – 3 falls = 1 4 ili više padova / 4 or more falls = 2	
Ukupno bodova / Total score:	Manje od 4 boda / Less than 4 points = nema rizika za sarkopeniju / no risk of sarcopenia 4 ili više bodova / 4 or more points = povećan rizik za sarkopeniju / increased risk of sarcopenia		

27 kg, dok je za žene manje od 16 kg. Druga mogućnost je test ustajanja sa stolca u kojem se mjeri vrijeme potrebno za pet ustajanja, pri čemu se ne smiju koristiti ruke. Ako to vrijeme iznosi više od 15 sekundi, osoba vjerojatno ima sarkopeniju. Da bi se potvrdila dijagnoza sarkopenije, tj. utvrđila kvantiteta ili kvaliteta mišića mogu se koristiti denzitometrija, bioimpedancija, kompjutorska tomografija (CT) ili magnetska rezonancija (MR). U praksi se najčešće apendikularna skeletna mišićna masa (udovi, rameni, obruč i zdjelica) utvrđuje analizom bioelektrične impedancije. Za muškarce, vrijednost manja od 20 kg upućuje na sarkopeniju, dok je kod žena ta vrijednost 15 kg. S obzirom da mišićna masa korelira s veličinom tijela, ove se vrijednosti mogu podijeliti s kvadratom visine. Za muškarce vrijednost ispod 7 kg/m² potvrđuje sarkopeniju, dok kod žena sarkopeniju potvrđuje vrijednost ispod 5,5 kg/m² (37).

In case of a positive result, it is necessary to assess muscle strength. This can be done using the handgrip strength test, for which a dynamometer is used. The threshold value for men is below 27 kg, while for women it is less than 16 kg. Another option is the chair stand test, where the time required to complete five chair stands without using hands is measured. If this time exceeds 15 seconds, the individual likely has sarcopenia. Techniques such as densitometry, bioimpedance, computed tomography (CT) or magnetic resonance imaging (MRI) can be used in order to confirm the diagnosis of sarcopenia, i.e. to determine the quantity or quality of muscles. In practice, apendicular skeletal muscle mass (limbs, shoulder girdle, and pelvis) is most commonly determined using bioelectrical impedance analysis. For men, a value below 20 kg indicates sarcopenia, while for women this value is 15 kg. Since muscle mass correlates with body size, these values can be divided by the square of height. For men, a value below

Da bi se utvrdila težina sarkopenije koriste se: test brzine hoda, set kratkih testova fizičke sposobnosti, test „ustani i idi“, test 400 metara hoda. Test brzine hoda mjeri brzinu potrebnu da osoba normalnim hodom pređe četiri metra ravne površine. Brzina od 0,8 m/s ili niža upućuje na tešku sarkopeniju. EWGSOP2 preporuča upravo test brzine hoda. Set testova uključuje test brzine hoda, test ravnoteže i test ustajanja sa stolca. Osam bodova ili više upućuje na tešku sarkopeniju. U testu „ustani i idi“ osoba mora ustati sa stolca, prošetati tri metra, okrenuti se, vratiti i sjesti na stolac. Ako je za to potrebno 20 sekundi ili više možemo reći da osoba ima tešku sarkopeniju. Tijekom testa 400 metara hoda osoba mora prošetati 20 krušgova od 20 metara, svaki najbrže moguće, pri čemu može dva puta stati i odmoriti se tijekom testiranja. Ako osoba ne može to izvršiti ili joj je potrebno šest minuta ili više, ima teški oblik sarkopenije. Testovi „ustani i idi“ te 400 metara hoda imaju prediktivnu vrijednost za procjenu smrtnosti (37).

Postoje i drugi testovi koji se mogu koristiti za ispitivanje sarkopenije. S obzirom da SARC-F ovisi o procjeni pacijenta, za probir se može koristiti i Ishii test. On u obzir uzima dob, snagu stiska šake i opseg potkoljenice (37). Erdogan i suradnici smatraju da Ishii test može potencijalno biti dijagnostički test za sarkopeniju (40). Postoji i SarSA-Mod, alat za probir koji uključuje dob, težinu i opseg potkoljenice (41). Kod starijih osoba, ako druge dijagnostičke metode nisu na raspolaganju, može donekle poslužiti opseg potkoljenice. Opseg potkoljenice manji od 31 cm ima prediktivnu vrijednost za očekivano preživljivanje i pokretljivost (37). Preporuča se mjeriti opseg potkoljenice u stojećem položaju. Preporuke za graničnu vrijednost, tj. opseg ispod kojega postoji povećani rizik za sarkopeniju, variraju od 31 cm za muškarce i 30 cm za žene do 34 cm za muškarce i 33 cm za žene. SARC-Calf je kombinacija SARC-F i opsega potkoljenice. Istraživanja mu daju prednost

7 kg/m^2 confirms sarcopenia, while for women a value below 5.5 kg/m^2 confirms sarcopenia (37).

Various tests are employed in order to assess the severity of sarcopenia: the gait speed test, a set of short physical performance battery tests, the “Timed Up and Go” test, the 400-meter walk test. The gait speed test measures the time it takes for an individual to walk four meters on a flat surface at a normal pace. A speed of 0.8 m/s or lower indicates severe sarcopenia, and EWGSOP2 specifically recommends this test. The set of tests includes the gait speed test, the balance test, and the chair stand test. A score of eight points or higher suggests severe sarcopenia. In the “Timed Up and Go” test, an individual must stand up from a chair, walk three meters, turn around, return, and sit back down on the chair. If this action takes 20 seconds or more, it indicates severe sarcopenia. During the 400-meter walk test, an individual must walk 20 laps of 20 meters each, as quickly as possible, with the option to stop and rest twice during the test. If they cannot complete this task or if it takes six minutes or more, it is an indicator of severe sarcopenia. Both the “Timed Up and Go” test and the 400-meter walk test have a predictive value for assessing mortality (37).

There are other tests that can be used to evaluate sarcopenia as well. Given that SARC-F relies on patient assessment, the Ishii test can also be used for screening. This test takes into account the age, handgrip strength and calf circumference (37). Erdogan et. al believe that the Ishii test could potentially be a diagnostic test for sarcopenia (40). There is also the SarSA-Mod, a screening tool that includes age, weight and calf circumference (41). In older individuals, when other diagnostic methods are not available, calf circumference may be somewhat indicative. A calf circumference of less than 31 cm has a predictive value for expected survival and mobility (37). It is recommended to measure calf circumference in a standing position. Recommended threshold values, i.e. the circumference below which there is an increased risk of sarcopenia, vary from 31 cm for men and 30 cm for women to 34 cm for men and 33 cm for women. SARC-Calf is a combination of SARC-F and calf

u odnosu na SARC-F jer se pokazalo da dio pacijenata sa sarkopenijom neće biti identificiran ako se koristi samo SARC-F (42-44). Za test snage stiska šake također postoje dvojbe. Van Ancum i suradnici su pokazali da će se prema kriterijima EWGSOP2 dio ispitanika previditi. Oni bi inače bili zahvaćeni prijašnjim graničnim vrijednostima testa snage stiska šake koji su 30 kg za muškarce i 20 kg za žene, naspram sadašnjih 27 kg i 16 kg (45). Kao jedan od mogućih testova spominje se i CT trećeg lumbalnog kralješka. Pokazalo se da mišićna masa u tom području korelira s mišićnom masom cijelog tijela. Za to može poslužiti i MR. Središnji mišići bedra pokazuju još bolju korelaciju s mišićima cijelog tijela. Postoje dvojbe oko vrijednosti CT i MR psoasa. Ultrazvuk je dobar za procjenu debljine i kvalitete mišića. Ultrazvučna procjena debljine mišića *gastrocnemius*, *rectus femoris* i *rectus abdominis* spominje se kao moguća metoda probira na sarkopeniju (46). U istraživanjima se u prvom redu koristi test razrjeđivanja kreatina (37). Odnedavno se navodi sarkopenijski indeks. To je omjer kreatinina i cistatina C pomnožen sa 100. Ako je vrijednost za muškarca manja od 62, a za ženu od 55, tada postoji visoki rizik za sarkopeniju (47). Spekulira se o uporabljivosti zonulina i CAF22 kao biomarkera za sarkopeniju (19).

Metode prevencije i liječenja sarkopenije

Prevencija i liječenje sarkopenije kod osoba oboljelih od demencije temelje se ponajprije na adekvatnoj prehrani i tjelovježbi. Većina istraživanja o toj tematiki napravljena je kod zdravih starijih osoba ili kod osoba koje nisu bile dementne. O prevenciji sarkopenije potrebno je razmišljati kada postoji rizik za malnutriciju, kada je ograničena sposobnost kretanja ili ako pacijent već duže vrijeme boravi u krevetu te ako ima određene bolesti koje pogoduju razvoju sarkopenije. Preporuka je da se hospitaliziranim pacijentima u dobi od 65 godina ili više

circumference. Conducted studies favor this test over SARC-F alone because it has been observed that some patients with sarcopenia may not be identified if only SARC-F is used (42-44). Uncertainties also exist with regard to the handgrip strength test. Van Ancum et. al have proved that according to EWGSOP2 criteria, some participants would be overlooked. They would otherwise have been covered within the previous cutoff values for the handgrip strength test, which were 30 kg for men and 20 kg for women, as opposed to the current 27 kg and 16 kg (45). One of the potential tests mentioned is also the CT of the third lumbar vertebra. It has been shown that muscle mass in this area correlates with the muscle mass of the whole body. MRI can also be used for this purpose. The central muscles of the thigh show an even better correlation with the muscles of the entire body. There are debates about the values of CT and MRI of the psoas. Ultrasound is effective for assessing muscle thickness and quality. Ultrasound assessment of the thickness of the *gastrocnemius*, *rectus femoris*, and *rectus abdominis* muscles is mentioned as a possible screening method for sarcopenia (46). The test primarily used in research is the creatine dilution test (37). The sarcopenic index has been mentioned lately as well. It represents the ratio of creatinine to cystatin C multiplied by 100. If the value is lower than 62 for a man and 55 for a woman, there is a high risk of sarcopenia (47). There is also speculation about the usability of zonulin and CAF22 as biomarkers for sarcopenia (19).

Prevention and treatment methods for sarcopenia

The prevention and treatment of sarcopenia in individuals suffering from dementia primarily rely on adequate nutrition and physical exercise. Most studies on this topic have been conducted in healthy older individuals or those without dementia. Prevention of sarcopenia should be considered when there is a risk of malnutrition, in cases of limited mobility, or if the patient has been bedridden for an extended period, along with specific conditions that predispose to the

provjeri rizik za sarkopeniju. Isto vrijedi i za mlađe osobe koje imaju komorbiditete koji bi mogli dovesti do sarkopenije. Smjernice Stručne radne skupine Australskog i novozelandskog društva za istraživanje sarkopenije i slabosti (ANZSSFR) daju preporuku i za dijagnosticiranje sarkopenije, a ne samo za utvrđivanje postojanja povećanog rizika (48). S obzirom na sve navedeno, jasno je da je kod osoba oboljelih od demencije korisno raditi probir na sarkopeniju. Već smo naveli da je SARC-F koristan alat za tu namjenu. S obzirom da rezultat SARC-F četiri ili više upućuje na povećani rizik za sarkopeniju, može se razmišljati o uvođenju preventivnih mjera. Potrebno je testirati i pretilje osobe jer postoji sarkopenijska pretilost. Takve osobe se u praksi mogu slučajno zanemariti u procesu probira na sarkopeniju (49).

Za prevenciju je bitna prehrana bogata proteinima, a može se razmislati i o proteinskim dodacima prehrani koji su svakako dio preporuka u sklopu liječenja sarkopenije. Pacijentima je važno i ugodno okruženje, a često postoji i potreba za asistencijom tijekom hranjenja. Evropsko društvo za kliničku prehranu i metabolizam (ESPEN) preporuča unos barem 30 kcal/kg tjelesne mase do 38 kcal/kg za pothranjene starije pacijente. Oralni suplementi bi trebali sadržavati 400 kcal i 30 g proteina; to su dnevne potrebe (48,50). Meta-analiza iz 2021. godine dovodi u pitanje korist proteinskih dodataka prehrani kod starijih osoba sa sarkopenijom (51). Ukupan preporučeni unos proteina trebao bi iznositi 1.2-1.5 g/kg tjelesne mase na dan do 2 g/kg u slučaju težih bolesti i pretilosti. To bi trebalo spriječiti ili minimizirati gubitak mišićnog tkiva. Spekulira se o ulozi leucina, beta-hidroksi beta-metilbutirata, vitamina D, kreatina i omega-3 masne kiseline, no rezultati istraživanja nisu jasni (48). Postoje indicije da bi unos vitamina B12 mogao biti osobito koristan zbog usporavanja atrofije mozga i progrusa demencije, ali i zbog prevencije sarkopenije (21-24). Nadoknada vitamina D svakako se preporuča

development of sarcopenia. It is recommended to evaluate the risk of sarcopenia in hospitalized patients aged 65 years or older. The same applies to younger individuals with comorbidities that could lead to sarcopenia. The guidelines from the Expert Working Group of the Australian and New Zealand Society for Sarcopenia and Frailty Research (ANZSSFR) provide recommendations not only for determining the increased risk of sarcopenia, but also for its diagnosis (48). Considering all of the above, it is evident that screening for sarcopenia is beneficial in individuals suffering from dementia. As mentioned earlier, SARC-F is a useful tool for this purpose. Given that a SARC-F score of 4 or higher indicates an increased risk of sarcopenia, preventive measures can be considered. It is also essential to test obese individuals due to the fact that sarcopenic obesity exists as well. Such individuals may be inadvertently overlooked in the screening process for sarcopenia (49).

A diet rich in proteins is crucial for prevention, and consideration can be given to protein supplements, which are certainly included in the recommendations for the treatment of sarcopenia. Patients require a comfortable environment, and there is often a need for assistance during feeding. The European Society for Clinical Nutrition and Metabolism (ESPEN) recommends an intake of at least 30 kcal/kg of body weight up to 38 kcal/kg for malnourished older patients. Oral supplements should contain 400 kcal and 30 g of protein in order to meet the daily needs (48, 50). However, a meta-analysis conducted in 2021 questions the benefit of protein supplements in older individuals with sarcopenia (51). The overall recommended protein intake should amount to 1.2-1.5 g/kg of body weight per day, up to 2 g/kg in the case of severe illnesses and obesity. This should prevent or minimize muscle tissue loss. There is speculation about the role of leucine, beta-hydroxy beta-methylbutyrate, vitamin D, creatine and omega-3 fatty acids, however research results are unclear (48). There are indications that vitamin B12 intake could be particularly beneficial for slowing brain atrophy and dementia progression, as well as preventing sarcopenia (21-24). Vitamin D supplementation is

kada je njegova razina ispod 30 mcg/L (37). Pozitivno djelovanje mediteranske prehrane na razvoj sarkopenije je upitno. Izglednije je da ima više preventivni učinak nego terapijski (52,53).

Adekvatne vježbe važne su u prevenciji i liječenju sarkopenije. Mogu se kombinirati različite vježbe, ovisno o mogućnostima pacijenta. Mogu uključivati treninge brzine, ravnoteže, vježbe s otporom. Podatci pokazuju da se pozitivan efekt može postići i vježbama od 20 minuta tijekom pet dana u tjednu. Redovito šetanje i vježba ustajanja sa stolca jedan do tri puta na dan, po 20 minuta, također mogu biti korisni (48). Osobito su se dobrima pokazale vježbe s otporom i to s blagim otporom koji iznosi 20-30 % od maksimalnog broja ponavljanja (54). Korisne su i vježbe poput stajanja na jednoj nozi, prebacivanja težine s jedne noge na drugu, vježbe iskoraka, hodanje uz male prepreke ili po liniji u polutandemu. Navedene vježbe su sigurne za osobe oboljele od demencije (55). Iako postoje istraživanja o vježbama koje su korisne za prevenciju pada i sigurne su za osobe oboljele od demencije, o vježbama koje su dobre za prevenciju sarkopenije kod starijih osoba, još uvijek ne postoje istraživanja o utjecaju vježbi na sarkopeniju kod osoba oboljelih od demencije.

Prepostavlja se da je najbolje kombinirati vježbe i nutritivnu potporu (48). Još uvijek ne postoji farmakoterapija za sarkopeniju. Istražuju se nadomjestak testosterona, nadomjestak hormona rasta, protutijela na miostatin, antagonist aktivinskog receptora, modulatori androgenskog receptora, nesteroidni protuupalni lijekovi. Za sada ništa od navedenog nije ušlo u kliničku praksu (48,56). Kao terapijska mogućnost spominje se i neuromuskularna električna stimulacija, no potrebna su dodatna istraživanja (57). Spekulira se o koristi ACE inhibitora u liječenju demencije i sarkopenije (20). Istražuju se različiti ekstrakti morske i kopnene flore, poput ekstrakta zelenog čaja tretiranog tanazom,

certainly recommended when its levels are below 30 mcg/L (37). Positive effects of the Mediterranean diet on the development of sarcopenia are questionable. It seems more likely that its effect is preventive rather than therapeutic (52, 53).

Adequate exercise is important in the prevention and treatment of sarcopenia. Different types of exercise can be combined depending on the patient's capabilities. They can include speed training, balance exercises and resistance exercises. Data indicate that a positive effect can be achieved by 20 minutes of exercise five days a week. Regular walking and chair stand exercises one to three times a day for 20 minutes can also be beneficial (48). Resistance exercises, especially with mild resistance ranging from 20-30% of the maximum number of repetitions, have proved to be particularly effective (54). Exercises such as standing on one leg, shifting weight from one leg to the other, lunges, walking over small obstacles or walking in a semi-tandem stance are useful as well. These exercises are considered safe for individuals with dementia (55). Although there are studies addressing exercises beneficial for fall prevention that are also considered safe for individuals suffering from dementia, as well as those addressing exercises that are good for preventing sarcopenia in the elderly, studies specifically addressing the impact of exercises on sarcopenia in persons suffering from dementia are still lacking.

It is presumed that the optimal approach is to combine exercises and nutritional support (48). There is still no pharmacotherapy specifically designed for the treatment of sarcopenia. Investigative efforts encompass testosterone and growth hormone replacements, myostatin antibodies, activin receptor antagonists and androgen receptor modulators, along with nonsteroidal anti-inflammatory drugs. None of these have been integrated into clinical practice so far (48, 56). Neuromuscular electrical stimulation has been proposed as a therapeutic option, however additional research on the topic is required (57). There has also been speculation about the potential therapeutic efficacy of ACE inhibitors in the treatment of dementia and sarcopenia (20). Ongoing research involves

zatim različiti probiotici, no istraživanja su tek u povojima (58).

ZAKLJUČAK

Sarkopenija na različite načine utječe na kvalitetu života i mortalitet. Postoji upitnik o utjecaju sarkopenije na kvalitetu života (SarQoL) preveden na brojne svjetske jezike, pa i na hrvatski jezik (59-61). S obzirom na globalni rast očekivanog životnog vijeka, rast udjela populacije osoba starijih od 65 godina, a time i osoba oboljelih od demencije, sarkopenija predstavlja neizbjegjan izazov s kojim se valja suočiti. Kao sredstvo probira na sarkopeniju ističe se SARC-F, osobito za osobe oboljele od demencije. Kao dijagnostičke metode najčešće se koriste dinamometar i analiza bioelektrične impedancije. Adekvatna tjelovježba i pojačani unos proteina klasičnom prehranom ili dodatcima temelj su prevencije i liječenja sarkopenije. S obzirom na sve do sada navedeno, jasno je da su potrebna dodatna istraživanja o metodama probira i dijagnosticiranja sarkopenije, osobito u području biomarkera za sarkopeniju i o sarkopeniji kod oboljelih od demencije. I dalje traju rasprave o kriterijima za postavljanje dijagnoze sarkopenije. Postoje dvojbe i o najboljem alatu probira te koji su alati adekvatni za koju populaciju pacijenata. Metode prevencije, a još više terapijske metode, nedovoljno su istražene, osobito na populaciji osoba oboljelih od demencije. Unatoč tome potrebno je osvijestiti problem sarkopenije, njegovu raširenost kod osoba oboljelih od demencije te važnost prevencije i liječenja sa svim sredstvima koja su nam trenutno dostupna.

diverse extracts derived from marine and terrestrial flora, including green tea extracts treated with tannase and various probiotics, however, research in these domains is still nascent (58).

CONCLUSION

Sarcopenia has a multifaceted impact on both quality of life and mortality. A Sarcopenia and Quality of Life questionnaire (SarQoL) is also in use, and it is available in various languages, including Croatian (59-61). In light of the global increase in life expectancy, increase in the proportion of the population aged 65 years and above, and consequently an increase in the share of individuals suffering from dementia, sarcopenia emerges as an inevitable challenge necessitating careful consideration. The SARC-F tool stands out as a screening tool for sarcopenia, particularly for individuals suffering from dementia. The most commonly applied diagnostic methods include dynamometry and bioelectrical impedance analysis. Adequate physical exercise and increased protein intake, achievable through conventional nutritional sources or supplements, represent the basis for sarcopenia prevention and treatment. In view of all of the above, it is clear that further research is required regarding the screening and diagnosis methods for sarcopenia, particularly with regard to its biomarkers, and the manifestation of sarcopenia in patients suffering from dementia. Ongoing discourse persists concerning the criteria required for diagnosing sarcopenia. There are also uncertainties regarding the optimal screening tools and the applicability of different screening tools to patient subgroups. There has been insufficient research addressing the prevention methods and, more significantly, therapeutic interventions, especially among the individuals suffering from dementia. Despite these challenges, it is important to elevate awareness with regard to sarcopenia, its prevalence within the population of individuals suffering from dementia, and the significance of prevention and treatment strategies utilizing all the tools we currently have at our disposal.

1. Dementia [Internet]. Who.int. [citrirano 30. rujna 2023.]. Preuzeto s: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/dementia>
2. Nichols E, Steinmetz JD, Vollset SE, Fukutaki K, Chalek J, Abd-Allah F et al. Estimation of the global prevalence of dementia in 2019 and forecasted prevalence in 2050: an analysis for the Global Burden of Disease Study 2019. Lancet Public Health 2022;7(2):e105–25. Preuzeto 30. rujna 2023. s [http://dx.doi.org/10.1016/s2468-2667\(21\)00249-8](http://dx.doi.org/10.1016/s2468-2667(21)00249-8).
3. Beeri MS, Leurgans SE, Delbono O, Bennett DA, Buchman AS. Sarcopenia is associated with incident Alzheimer's dementia, mild cognitive impairment, and cognitive decline. J Am Geriatr Soc 2021;69(7):1826–35. Preuzeto 30. rujna 2023. s <http://dx.doi.org/10.1111/jgs.17206>.
4. Waite SJ, Maitland S, Thomas A, Yarnall AJ. Sarcopenia and frailty in individuals with dementia: A systematic review. Arch Gerontol Geratr 2021;92(104268):104268. Preuzeto 30. rujna 2023. s <http://dx.doi.org/10.1016/j.archger.2020.104268>.
5. Bhagat S, Travison TG, Manini TM, Patel S, Pencina KM, Fielding RA et al. Sarcopenia Definition: The position statements of the Sarcopenia Definition and Outcomes Consortium. J Am Geriatr Soc 2020; 68(7): 1410–8. Preuzeto 30. rujna 2023. s <http://dx.doi.org/10.1111/jgs.1637>.
6. Shafiee G, Keshtkar A, Soltani A, Ahadi Z, Larijani B, Heshmat R. Prevalence of sarcopenia in the world: a systematic review and meta-analysis of general population studies. J Diabetes Metab Disord 2017; 16(1). Preuzeto 01. listopada 2023. s <http://dx.doi.org/10.1186/s40200-017-0302-x>.
7. Yuan S, Larsson SC. Epidemiology of sarcopenia: Prevalence, risk factors, and consequences. Metabolism 2023;144(155533):155533. Preuzeto 01. listopada 2023. s <http://dx.doi.org/10.1016/j.metabol.2023.155533>.
8. Dost FS, Ates Bulut E, Dokuzlar O, Kaya D, Mutlay F, Yesil Gurel BH et al. Sarcopenia is as common in older patients with dementia with Lewy bodies as it is in those with Alzheimer's disease. Geriatr Gerontol Int 2022;22(5):418–24. Preuzeto 01. listopada 2023. s <http://dx.doi.org/10.1111/ggi.14383>.
9. Sperlich E, Fleiner T, Zijlstra W, Haussermann P, Morat T. Sarcopenia in geriatric psychiatry: feasibility of the diagnostic process and estimation of prevalence within a hospital context. J Cachexia Sarcopenia Muscle 2021;12(5):1153–60. Preuzeto 01. listopada 2023. s <http://dx.doi.org/10.1002/jcsm.12748>.
10. Pacifico J, Geerlings MAJ, Reijnierse EM, Phassouliotis C, Lim WK, Maier AB. Prevalence of sarcopenia as a comorbid disease: A systematic review and meta-analysis. Exp Gerontol 2020;131(110801):110801. Preuzeto 01. listopada 2023. s <http://dx.doi.org/10.1016/j.exger.2019.110801>.
11. Maeda K, Akagi J. Sarcopenia is an independent risk factor of dysphagia in hospitalized older people. Geriatr Gerontol Int 2016;16(4):515–21. Preuzeto 02. listopada 2023. s <http://dx.doi.org/10.1111/ggi.12486>.
12. Okazaki T, Ebihara S, Mori T, Izumi S, Ebihara T. Association between sarcopenia and pneumonia in older people. Geriatr Gerontol Int 2020;20(1):7–13. Preuzeto 02. listopada 2023. s <http://dx.doi.org/10.1111/ggi.13839>.
13. Sousa AS, Guerra RS, Fonseca I, Pichel F, Ferreira S, Amaral TF. Financial impact of sarcopenia on hospitalization costs. Eur J Clin Nutr 2016;70(9):1046–51. Preuzeto 27. siječnja 2024. s <http://dx.doi.org/10.1038/ejcn.2016.73>.
14. Goates S, Du K, Arensberg MB, Gaillard T, Guralnik J, Pereira SL. Economic impact of hospitalizations in US adults with sarcopenia. J Frailty Aging 2019;8(2):93–9. Preuzeto 27. siječnja 2024. s <http://dx.doi.org/10.14283/jfa.2019.10>.
15. Álvarez-Bustos A, Rodríguez-Sánchez B, Carnicero-Carreño JA, Sepúlveda-Loyola W, García-García FJ, Rodríguez-Mañas L. Healthcare cost expenditures associated to frailty and sarcopenia. BMC Geriatr 2022;22(1):1–12.
16. Nih.gov. [citrirano 02. listopada 2023.]. Preuzeto s: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/?term=dementia+and+sarcopenia>
17. Yamada Y, Umegaki H, Kinoshita F, Huang CH, Sugimoto T, Fujisawa C et al. Cross-sectional examination of homocysteine levels with sarcopenia and its components in memory clinic outpatients. J Alzheimers Dis 2021;82(3):975–84. Preuzeto 02. listopada 2023. s <http://dx.doi.org/10.3233/jad-210083>.
18. Lauriola M, D'Onofrio G, Ciccone F, Germano C, Cascavilla L, Paris F et al. Relationship of homocysteine plasma levels with mild cognitive impairment, Alzheimer's disease, vascular dementia, psychobehavioral, and functional complications. J Alzheimers Dis 2021;82(1):235–48. Preuzeto 02. listopada 2023. s <http://dx.doi.org/10.3233/jad-210166>.
19. Karim A, Iqbal MS, Muhammad T, Ahmad F, Qaisar R. Elevated plasma zonulin and CAF22 are correlated with sarcopenia and functional dependency at various stages of Alzheimer's diseases. Neurosci Res 2022;184:47–53. Preuzeto 02. listopada 2023. s <http://dx.doi.org/10.1016/j.neures.2022.08.004>.
20. Bueno V, Frasca D. Mini-review: Angiotensin-converting enzyme 1 (ACE1) and the impact for diseases such as Alzheimer's disease, sarcopenia, cancer, and COVID-19. Front Aging 2023;4. Preuzeto 02. listopada 2023. S <http://dx.doi.org/10.3389/fragi.2023.1117502>.
21. Bulut EA, Soysal P, Aydin AE, Dokuzlar O, Kocyigit SE, Isik AT. Vitamin B12 deficiency might be related to sarcopenia in older adults. Exp Gerontol 2017;95:136–40. Preuzeto 02. listopada 2023. s <http://dx.doi.org/10.1016/j.exger.2017.05.017>.
22. Prajjwal P, Asharaf S, Makhanasa D, Yamparala A, Tariq H, Aleti S et al. Association of Alzheimer's dementia with oral bacteria, vitamin B12, folate, homocysteine levels, and insulin resistance along with its pathophysiology, genetics, imaging, and biomarkers. Dis Mon 2023;69(5):101546. Preuzeto 02. listopada 2023. s <http://dx.doi.org/10.1016/j.dismonth.2023.101546>.
23. Sashindran VK, Aggarwal V, Khera A. Prevalence of Vitamin B12 deficiency in elderly population (>60 years) presenting with dementia to outpatient department. Med J Armed Forces India 2022;78(1):94–8. Preuzeto 02. listopada 2023. s <http://dx.doi.org/10.1016/j.mjafi.2020.11.003>.
24. Song Y, Quan M, Li T, Jia J. Serum homocysteine, vitamin B12, folate, and their association with mild cognitive impairment and subtypes of dementia. J Alzheimers Dis 2022;90(2):681–91. Preuzeto 02. listopada 2023. s <http://dx.doi.org/10.3233/jad-220410>.

25. D'Amelio P, Quacquarelli L. Hypovitaminosis D and aging: Is there a role in muscle and brain health? *Nutrients* 2020;12(3):628. Preuzeto 02. listopada 2023. s <http://dx.doi.org/10.3390/nu12030628>.
26. Ninomiya T. Epidemiological evidence of the relationship between diabetes and dementia. In: *Advances in Experimental Medicine and Biology*. Singapore: Springer Singapore, 2019, pages 13–25.
27. Hanyu H. Diabetes-Related Dementia. In: *Advances in Experimental Medicine and Biology*. Singapore: Springer Singapore; 2019, pages 147–60.
28. Turana Y, Tengkawan J, Chia YC, Hoshide S, Shin J, Chen C-H et al. Hypertension and Dementia: A comprehensive review from the HOPE Asia Network. *J Clin Hypertens (Greenwich)* 2019; 21(8): 1091–8. Preuzeto 02. listopada 2023. s <http://dx.doi.org/10.1111/jch.13558>.
29. Kaira M, Walia V, Garg M. Role of hypertension and hyperlipidemia in the pathogenesis of dementia. In: *Current Thoughts on Dementia*. Singapore: Springer Nature Singapore; 2022. str. 251–72.
30. Feng L, Gao Q, Hu K, Wu M, Wang Z, Chen F, et al. Prevalence and risk factors of sarcopenia in patients with diabetes: A meta-analysis. *J Clin Endocrinol Metab [Internet]*. 2022; 107(5):1470–83. Preuzeto 02. listopada 2023. s <http://dx.doi.org/10.1210/clinem/dgab884>.
31. Lin M-H, Chiu S-Y, Chang P-H, Lai Y-L, Chen P-C, Ho W-C. Hyperlipidemia and statins use for the risk of new diagnosed sarcopenia in patients with chronic kidney: A population-based study. *Int J Environ Res Public Health* 2020;17(5):1494. Preuzeto 03. listopada 2023. s <http://dx.doi.org/10.3390/ijerph17051494>.
32. Izzo A, Massimino E, Riccardi G, Della Pepa G. A narrative review on sarcopenia in type 2 diabetes mellitus: Prevalence and associated factors. *Nutrients* 2021;13(1):183. Preuzeto 03. listopada 2023. s <http://dx.doi.org/10.3390/nu13010183>.
33. Kara M, Kara Ö, Ceran Y, Kaymak B, Kaya TC, Çitru BN et al. SARcopenia assessment in hypertension: The SARAH study. *Am J Phys Med Rehabil* 2023; 102(2):130–6. Preuzeto 03. listopada 2023. s <http://dx.doi.org/10.1097/phm.0000000000002045>.
34. Kimura A, Sugimoto T, Niida S, Toba K, Sakurai T. Association between appetite and sarcopenia in patients with mild cognitive impairment and early-stage Alzheimer's disease: A case-control study. *Front Nutr* 2018;5. Preuzeto 03. listopada 2023. s <http://dx.doi.org/10.3389/fnut.2018.00128>.
35. Sato R, Ishizaka M, Shiba T, Hirose T, Urano T. Association between Depressive Symptoms and Sarcopenia in Older Individuals Requiring Long-Term Care. *Int J Gerontol* 2023;17(3): 162–6.
36. Wysokiński A, Sobów T, Kłoszewska I, Kostka T. Mechanisms of the anorexia of aging—a review. *Age (Dordr)* 2015;37(4):9821. Preuzeto 03. listopada 2023. s <http://dx.doi.org/10.1007/s11357-015-9821-x>.
37. Lim WS, Cheong CY, Lim JP, Tan MMY, Chia JQ, Malik NA et al. Singapore Clinical Practice Guidelines for sarcopenia: Screening, diagnosis, management and prevention. *J Frailty Aging* 2022;11(4):348–69. Preuzeto 03. listopada 2023. s <http://dx.doi.org/10.14283/jfa.2022.59>.
38. Malmstrom TK, Miller DK, Simonsick EM, Ferrucci L, Morley JE. SARC-F: a symptom score to predict persons with sarcopenia at risk for poor functional outcomes: SARC-F. *J Cachexia Sarcopenia Muscle* 2016;7(1):28–36. Preuzeto 03. listopada 2023. s <http://dx.doi.org/10.1002/jcsm.12048>.
39. Malmstrom TK, Morley JE. SARC-F: a simple questionnaire to rapidly diagnose sarcopenia. *J Am Med Dir Assoc* 2013;14(8):531–2. Preuzeto 03. listopada 2023. s <http://dx.doi.org/10.1016/j.jamda.2013.05.018>.
40. Erdogan T, Catikkas NM, Oren MM, Kilic C, Karan MA, Bahat G, Ishii G. Ishii test for screening sarcopenia: performance in community-dwelling older adults. *Aging Clin Exp Res* 2022;34(4):785–91. Preuzeto 03. listopada 2023. s <http://dx.doi.org/10.1007/s40520-021-01998-6>.
41. Shafiee G, Ostovar A, Maleki Birjandi S, Nabipour I, Larijani B, Heshmat R. Development of a simple and practical screening tool for detection of sarcopenia in older people: The Bushehr Elderly Health program. *Front Med (Lausanne)* 2021;8. Preuzeto 03. listopada 2023. s <http://dx.doi.org/10.3389/fmed.2021.655759>.
42. Piadena-Aportadera MRB, Lau S, Chew J, Lim JP, Ismail NH, Ding YY et al. Calf circumference measurement protocols for sarcopenia screening: Differences in agreement, convergent validity and diagnostic performance. *Ann Geriatr Med Res* 2022;26(3):215–24. Preuzeto 03. listopada 2023. s <http://dx.doi.org/10.4235/agmr.22.0057>.
43. Borges K, Artacho R, Jodar-Graus R, Molina-Montes E, Ruiz-López MD. Calf circumference, a valuable tool to predict sarcopenia in Older People hospitalized with hip fracture. *Nutrients* 2022;14(20):4255. Preuzeto 03. listopada 2023. s <http://dx.doi.org/10.3390/nu14204255>.
44. da Luz MCL, Pinho CPS, Bezerra GK de A, da Conceição Chaves de Lemos M, da Silva Diniz A, Cabral PC. SARC-F and SARC-CalF in screening for sarcopenia in older adults with Parkinson's disease. *Exp Gerontol* 2021;144(111183):111183. Preuzeto 03. listopada 2023. s <http://dx.doi.org/10.1016/j.exger.2020.111183>.
45. Van Ancum JM, Alcazar J, Meskers CGM, Nielsen BR, Suetta C, Maier AB. Impact of using the updated EWGSOP2 definition in diagnosing sarcopenia: A clinical perspective. *Arch Gerontol Geriatr* 2020;90(104125):104125. Preuzeto 04. listopada 2023. s <http://dx.doi.org/10.1016/j.archger.2020.104125>.
46. Ozturk Y, Koca M, Burkuk S, Unsal P, Dikmeer A, Oytun MG et al. The role of muscle ultrasound to predict sarcopenia. *Nutrition* 2022;101(111692):111692. Preuzeto 04. listopada 2023. s <http://dx.doi.org/10.1016/j.nut.2022.111692>.
47. Zheng C, Wang E, Li J-S, Xie K, Luo C, Ge Q-Y et al. Serum creatinine/cystatin C ratio as a screening tool for sarcopenia and prognostic indicator for patients with esophageal cancer. *BMC Geriatr* 2022;22(1):1–11. Preuzeto 04. listopada 2023. s <http://dx.doi.org/10.1186/s12877-022-02925-8>.
48. Daly RM, Iuliano S, Fyfe JJ, Scott D, Kirk B, Thompson MQ et al. Screening, diagnosis and management of sarcopenia and frailty in hospitalized older adults: Recommendations from the Australian and New Zealand Society for sarcopenia and Frailty Research (ANZSSFR) expert working group. *J Nutr Health Aging* 2022;26(6): 637–51. Preuzeto 05. listopada 2023. s <http://dx.doi.org/10.1007/s12603-022-1801-0>.

49. Liu C, Wong PY, Chung YL, Chow SK-H, Cheung WH, Law SW, et al. Deciphering the "obesity paradox" in the elderly: A systematic review and meta-analysis of sarcopenic obesity. *Obes Rev* 2023;24(2):e13534. Preuzeto 06. listopada 2023. s <http://dx.doi.org/10.1111/obr.13534>.
50. Volkert D, Beck AM, Cederholm T, Cruz-Jentoft A, Goisser S, Hooper L et al. ESPEN guideline on clinical nutrition and hydration in geriatrics. *Clin Nutr* 2019;38(1):10–47. Preuzeto 06. listopada 2023. s <http://dx.doi.org/10.1016/j.clnu.2018.05.024>.
51. Tu D-Y, Kao F-M, Tsai S-T, Tung T-H. Sarcopenia among the elderly population: A systematic review and meta-analysis of randomized controlled trials. *Healthcare (Basel)* [Internet]. 2021;9(6):650. Preuzeto 07. listopada 2023. s <http://dx.doi.org/10.3390/healthcare9060650>.
52. Cacciatore S, Calvani R, Marzetti E, Picca A, Coelho-Júnior HJ, Martone AM et al. Low adherence to Mediterranean diet is associated with probable sarcopenia in community-dwelling older adults: Results from the Longevity Check-up (lookup) 7+ project. *Nutrients* 2023;15(4):1026. Preuzeto 07. listopada 2023. s <http://dx.doi.org/10.3390/nu15041026>.
53. Papadopoulou SK, Detopoulou P, Voulgaridou G, Tsoumana D, Spanoudaki M, Sadikou F et al. Mediterranean diet and sarcopenia features in apparently healthy adults over 65 years: A systematic review. *Nutrients* 2023;15(5):1104. Preuzeto 09. listopada 2023. s <http://dx.doi.org/10.3390/nu15051104>.
54. Yasuda T. Selected methods of resistance training for prevention and treatment of sarcopenia. *Cells* 2022;11(9):1389. Preuzeto 09. listopada 2023. s <http://dx.doi.org/10.3390/cells11091389>.
55. Izquierdo M, Merchant RA, Morley JE, Anker SD, Aprahamian I, Arai H et al. International exercise recommendations in older adults (ICFSR): Expert consensus guidelines. *J Nutr Health Aging* 2021;25(7):824–53. Preuzeto 10. listopada 2023. s <http://dx.doi.org/10.1007/s12603-021-1665-8>.
56. Fonseca GWPD, Dworatzek E, Ebner N, Von Haehling S. Selective androgen receptor modulators (SARMs) as pharmacological treatment for muscle wasting in ongoing clinical trials. *Expert Opin Investig Drugs* 2020;29(8):881–91. Preuzeto 11. listopada 2023. s <http://dx.doi.org/10.1080/13543784.2020.177727>.
57. Trethewey SP, Brown N, Gao F, Turner AM. Interventions for the management and prevention of sarcopenia in the critically ill: A systematic review. *J Crit Care* 2019;50: 287–95. Preuzeto 11. listopada 2023. s <http://dx.doi.org/10.1016/j.jcrc.2019.01.008>.
58. Kim J, Lee J-Y, Kim CY. A comprehensive review of pathological mechanisms and natural dietary ingredients for the management and prevention of sarcopenia. *Nutrients* 2023; 15(11): 2625. Preuzeto 12. listopada 2023. s <http://dx.doi.org/10.3390/nu15112625>.
59. Sarqol.org. [citrano 16. studenog 2023]. Preuzeto s: https://www.sarqol.org/en/sarqol_form
60. Wu T-Y, Liaw C-K, Chen F-C, Kuo K-L, Chie W-C, Yang R-S. Sarcopenia screened with SARC-F questionnaire is associated with quality of life and 4-year mortality. *J Am Med Dir Assoc* 2016;17(12):1129–35. Preuzeto 16. studenog 2023. s <http://dx.doi.org/10.1016/j.jamda.2016.07.029>.
61. Geerinck A, Demián M-B, Beaudart C, Gasparik A-I. Validation of the Hungarian version of the SarQoL® questionnaire and its association with the SARC-F screening tool. *J Frailty Aging* 2021;11(3):267-73. Preuzeto 16. studenog 2023. s <http://dx.doi.org/10.14283/jfa.2021.53>.

Likovna terapija u Dnevnoj bolnici za psihotične poremećaje i ranu intervenciju

/ Art Therapy at the Day Hospital for Psychotic Disorders and Early Intervention

Ivan Barun^{1,2,3}, Dominik Šmida¹, Kristina Habuš¹, Višnja Martić¹, Deana Varga¹ Daniela Šago¹

¹Klinika za psihijatriju Sveti Ivan, Zagreb, Hrvatska; ²Akademija likovnih umjetnosti, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska; ³Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Osijek, Hrvatska

¹University Psychiatric Hospital Sveti Ivan, Zagreb, Croatia; ²Academy of Fine Arts, University of Zagreb, Zagreb, Croatia; ³The Academy of Arts and Culture in Osijek, Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Osijek, Croatia

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6224-6917> (Ivan Barun)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2587-7250> (Daniela Šago)

Autori saopćuju da nemaju sukoba interesa za prijaviti.

/ No potential competing interest was reported by the authors.

Iskustvo psihoze utječe na to kako osoba razmišlja, kako se osjeća i kako se ponaša, što može uzrokovati teškoće u terapijskom pristupu. Likovna terapija može pomoći ovim osobama u ekspresiji vlastitih osjećaja te da se bolje razumiju. Cilj ovog rada je prikazati način primjene likovne terapije u Dnevnoj bolnici za psihotične poremećaje i ranu intervenciju Klinike za psihijatriju Sveti Ivan u Zagrebu, njenu teorijsku osnovu te terapijske ishode. Intervencija likovne terapije bila je strukturirana kao ciklus 12 međusobno povezanih likovno terapijskih susreta poluotvorene grupe pri čemu je svaki susret imao svoju temu. Ciklus je činio jednu integriranu cjelinu. Nastali radovi bili su analizirani u grupnom *settingu* te su bili korišteni za refleksiju, pri čemu su članovi grupe elaborirali i asocirali na svoja umjetnička djela i djela drugih sudionika nudeći razumijevanje i suočavanje te doživljavajući korektivna iskustva na simboličkoj razini i dobivajući kognitivne i emocionalne uvide.

/ *Psychotic experience affects the way a person thinks, feels and behaves, which may cause difficulties in the therapeutic approach. Art therapy can help these individuals express their feelings and understand themselves better. The aim of this paper is to demonstrate the use of art therapy at the Day Hospital for Psychotic Disorders and Early Intervention of the University Psychiatric Hospital Sveti Ivan in Zagreb, its theoretical background and therapeutic outcomes. Art therapy intervention was structured as a cycle of 12 interconnected art therapy sessions of a semi-open group, where each session had its own theme. The cycle formed an integrated whole. The artworks created were analyzed in a group setting and used for reflection, whereby group members could elaborate and associate on their own artwork and the artwork of their colleagues, offering understanding and compassion, and having corrective experiences on a symbolic level while developing cognitive and emotional insights.*

ADRESA ZA DOPISIVANJE /

CORRESPONDENCE:

Ivan Barun, dr. med., mag. art.
Bešići 34
10000 Zagreb, Hrvatska
E-pošta: ivan.i.barun@gmail.com

KLJUČNE RIJEČI / KEY WORDS:

Likovna terapija / Art Therapy
Psihoterapija / Psychotherapy
Rane intervencije / Early Interventions
Psihotični poremećaj / Psychotic Disorder
Terapijski proces / Therapeutic Process

TO LINK TO THIS ARTICLE: <https://doi.org/10.24869/spsih.2023.354>

TERAPIJSKI PRISTUPI PSIHOVIČNIM POREMEĆAJIMA I PRVOJ EPIZODI PSIHOZE

Psihotični poremećaji (PP) smatraju se jednim od najčeščih poremećaja u psihijatriji. Procjenjuje se da 50 od 100 000 ljudi u svijetu svake godine oboli od psihoze, dok čak 15 od 100 000 ljudi bude dijagnosticirano dijagnozom shizofrenije, koja je i najčešća konačna dijagnoza prvih epizoda psihoza (1). Stav i terapijski pristup psihozama i njihovom liječenju mijenja se kroz godine. Danas, kliničke smjernice za liječenje psihotičnih poremećaja sve više nalaže su na ranu intervenciju, fizičko zdravlje, psihosocijalne intervencije, kulturološka pitanja i poboljšanje vokacijskih ishoda (2). I dok antipsihotici ostaju prva linija liječenja, postoji sve više dokaza o važnosti intervencija u okviru biopsihosocijalnog modela. Psihosocijalne intervencije za psihoze uključuju, između ostalog, kognitivno-bihevioralnu terapiju (KBT), kognitivnu remedijaciju, obiteljsku terapiju i terapije umjetnošću (2).

Primjenom novih pristupa u skladu s medicinom utemeljenom na dokazima psihijatrijsko liječenje PP-a i prvih epizoda psihoza u Hrvatskoj se također mijenja. Jedan od takvih primjera je uvođenje multimodalnog liječenja bolesnika s PP-ima i PEP-a u dnevne bolnice, koje nije samo uspješno i korisno za pacijente i njihove obitelji, već i za bolnicu i društvo općenito (3,4). Nadalje, liječenje u dnevnim bolnicama čini se financijski održivijim čemu doprinosi integrirani biopsihosocijalni pristup (5,6). Kao što je prikazano u ovim radovima, remisije PP-a i PEP-a su česte, dok se obiteljska dinamika i ukupna kvaliteta života bolesnika također poboljšavaju.

Danas, integrirani je pristup preporučen terapijski pristup liječenja bolesnika većine psihijatrijskih dijagnostičkih kategorija, a posebice za one bolesnike koji nisu hospitalizirani (5,7,8). Integracija različitih pristupa liječenju

THERAPEUTIC APPROACHES TO PSYCHOTIC DISORDERS AND FIRST-EPIISODE PSYCHOSIS

355

Psychotic disorders (PD) are considered to be among the most frequent disorders in psychiatry. It is estimated that 50 out of 100,000 people worldwide develop psychosis every year, while 15 out of 100,000 people are diagnosed with schizophrenia, which is the most common final diagnosis of first-episode psychosis (FEP) (1). The attitude and therapeutic approach to psychosis and its treatment has changed over the years. Nowadays, the clinical guidelines for the treatment of psychotic disorders increasingly emphasize early intervention, physical health, psychosocial interventions, cultural considerations, and the improvement of vocational outcomes (2). Even though antipsychotic medications remain the first choice for treatment, there is growing evidence on the importance of interventions within the biopsychosocial model framework. Psychosocial interventions for psychosis include, among other things, cognitive behavioral therapy (CBT), cognitive remediation, family therapy, and art therapy (2).

With the implementation of new approaches in accordance with evidence-based medical practices, psychiatric treatment of PD and FEP in Croatia is changing as well. One of such examples is the introduction of the multimodal treatment of PD and FEP patients in day hospitals, which is not only successful and beneficial for patients and their families, but also for the hospital and society in general (3, 4). Furthermore, day hospital treatment seems to be financially more sustainable, which is supported by an integrated biopsychosocial approach (5, 6). As presented in these papers, remissions of PD and FEP are frequent, while the family dynamics and overall quality of life of the patients improve as well.

Integrated approach is the recommended therapeutic approach in the treatment of patients in most psychiatric diagnostic categories nowadays, especially in case of patients who are not hospitalized (5, 7, 8). The integration of various

u Dnevnoj bolnici za psihotične poremećaje i rane intervencije Klinike za psihijatriju Sveti Ivan ogleda se u našem šarolikom programu za pacijente, koji se sastoji od psihodinamski orijentirane grupne psihoterapije, obiteljske terapije, kognitivno bihevioralnih radionica, metakognitivnog treninga, psihoedukacije, radne terapije, biblioterapije, socioterapije, nutricionističke radionice, radionice socijalizacije sa socijalnim radnikom. Ove aktivnosti provodi multidisciplinarni tim psihijatara (grupni analitičar i psihoterapeut), medicinske sestre (grupni terapeut), jedan psiholog (educiran za kognitivno-bihevioralu i likovnu terapiju), nutricionistica (pripravnica grupne analize), socijalni radnik i radni terapeut (grupni terapeut). Novi dodatak programu je likovna terapija posebno osmišljena za pacijente s PP ili prvim epizodama psihoza, a provode ju psiholog, medicinska sestra i specijalizant psihijatarije koji je završio i Akademiju likovnih umjetnosti, a svi su obučeni i kao likovni terapeuti.

Cilj ovog članka je obrazložiti značenje likovne terapije u ovoj populaciji bolesnika kao i opisati način njene provedbe, terapijski pristup te ishode programa likovne terapije koja se provodi u Dnevnoj bolnici za psihotične poremećaje i rane intervencije Klinike za psihijatriju Sveti Ivan.

approaches to treatment at the Day Hospital for Psychotic Disorders and Early Intervention of the University Psychiatric Hospital Sveti Ivan is reflected in our diverse program for patients, which consists of psychodynamically oriented group psychotherapy, family therapy, cognitive behavioral workshops, metacognitive training, psychoeducation, occupational therapy, bibliotherapy, sociotherapy, nutrition workshops, socialization workshop with a social worker, etc. These activities are carried out by a multidisciplinary team which includes psychiatrists (a group analyst and a psychotherapist), a nurse (group therapist), one psychologist (educated in cognitive behavioral therapy and art therapy), a nutritionist (trainee in group analysis), a social worker and an occupational therapist (group therapist). A new addition to the program is Art Therapy specifically designed for patients with PD or FEP, which is carried out by a psychologist, a nurse and a resident psychiatrist who also graduated from the Academy of Fine Arts, all of whom are trained as art therapists.

The aim of this article is to explain the significance of art therapy in this patient population, as well as to describe its implementation, therapeutic approach and outcomes of art therapy implemented at the Day Hospital for Psychotic Disorders and Early Intervention of the University Psychiatric Hospital Sveti Ivan.

LIKOVNA TERAPIJA I PSIHOTIČNI POREMEĆAJI

Dok se u individualnoj psihoterapiji formira dijadski odnos između terapeuta i pacijenta, likovna terapija omogućuje formiranje trijadskog odnosa koji se sastoji od terapeuta, pacijenta i umjetničkog djela bilo koje vrste (9). Ovaj treći aspekt terapijskog „dijaloga“ (umjetničko djelo) stvara nove mogućnosti za istraživanje, interpretaciju, *enactment*, promjenu i izlječenje. Likovna terapija temelji se na pretpostavci da svatko može stvoriti smisleno umjetničko djelo, bez obzira na znanje, iskustvo ili talent koji posjeduje te da je proces stvaranja umjetničkog

ART THERAPY AND PSYCHOTIC DISORDERS

Whereas in individual psychotherapy a dyadic relationship between a therapist and a patient is formed, art therapy enables the formation of a triadic relationship which consists of a therapist, patient, and artwork of any kind (9). This third aspect of therapeutic “dialogue” (artwork) creates new possibilities for exploration, interpretation, enactment, change and healing. Art therapy is based on the assumption that everyone can create a meaningful work of art, regardless of the knowledge, experience or talent they have, and

djela terapijski, a samo umjetničko djelo od simboličke važnosti za pacijenta (10–13). Pacijenti su time „stručnjaci“ za svoje umjetničko djelo te su upravo oni koji svojoj umjetnosti daju smisao. Likovni terapeut je osoba koja im pomaže, vodi ih i podržava u umjetničkom procesu izražavanja, procesu refleksije i elaboracije rada, kao i otkrivanja vlastitih specifičnih resursa i sposobnosti. Postoje različite teorijske pozadine različitih pristupa likovnoj terapiji, ali sve se slažu da svaka vrsta umjetničkog djela koje pacijent izradi (slika, pokret, zvuk, itd.) ima specifično i psihološki bitno značenje koje joj pacijent pripisuje. U tom pogledu proces umjetničkog stvaranja može pomoći aktivirati puno nesvjesnih procesa u pacijentu koji se zatim izražavaju te tako proces može biti ljekovit sam po sebi. Neki autori uspoređuju proces umjetničkog stvaranja s procesom strukturiranja vlastitih života (10,14). Osim toga autori objašnjavaju da su sve škole likovne terapije usredotočene na neverbalnu komunikaciju i kreativne procese dok podržavaju sigurno okruženje u kojem pacijenti mogu prepoznati i izraziti snažne emocije. Kreativni procesi potiču samozražavanje, promiču samosvijest, dovode do uvida i time poboljšavaju osobno blagostanje. Oni pomažu ljudima da iskušaju drugačije i fleksibilnije pristupe životu te da prošire svoje sposobnosti prilagodbe (11,15–17).

Likovna se terapija može koristiti u različitim populacijama zbog svog neprijetećeg pristupa. Ona omogućuje pacijentima da istražuju svoj unutarnji svijet na siguran i simboličan način, što je posebno vidljivo kada imaju problema s verbalizacijom svojih misli i osjećaja. Jedan od razloga za korištenje likovne terapije kod osoba s PP ili PEP-a je taj što ona facilitira re-strukturiranje granica ega i stvaranjem simbola (13). Nadalje, likovno terapijski *setting* nastoji stvoriti ono što različiti psihodinamski autori nazivaju *reverie*, intermedijarnim prostorom ili prostorom za igru u kojem misli, emocije i fizički osjeti mogu slobodno protjecati tako da pacijent može promatrati sebe bez etiketiranja tih

that the process of creating the artwork is therapeutic, whereas the artwork itself holds a symbolic value for the patient (10–13). Patients are the “experts” of their artwork and they are the ones who give their art its meaning. An art therapist is a person who helps, guides and supports them in the processes of artistic expression, reflection and work elaboration, as well as in the discovery of their specific resources and capabilities. There are different theoretical backgrounds for different art therapy approaches, but all of them agree on the idea that any kind of artwork patients create (images, movements, sounds, etc.) has a specific and important psychological meaning assigned to it by the patient. In this regard, the process of artistic creation can help activate many unconscious processes in the patient which are then expressed, and the process itself can be healing. Some authors compare the process of artistic creation to the process of structuring our own lives (10, 14). In addition, authors explain that all art therapy schools focus on non-verbal communication and creative processes while supporting a safe environment in which patients can acknowledge and express powerful emotions. Creative processes encourage self-expression, promote self-awareness, lead to insight, and thus enhance the well-being of an individual. They help people experience different and more flexible approaches to living, and expand their capacity to adapt (11, 15–17).

Art therapy can be used in various populations due to its unthreatening approach. It allows patients to explore their inner world in a safe and symbolic manner, which is especially evident in situations when they have problems verbalizing their thoughts and feelings. One of the rationales behind using art therapy for people with PD or FEP is that it facilitates the restructuring of ego boundaries and symbol formation (13). Furthermore, in the art therapy setting the attempt is to create what different psychodynamic authors refer to as *reverie*, an intermediate space or a space for play in which thoughts, emotions and physical sensations can flow freely, and the patient can observe themselves without labelling these

fenomena. Takav *setting* omogućava pacijentu da postane prijemljiviji za promjene. Ove tvrdnje potvrđuju i današnja neuroznanstvena istraživanja promatranjem *mindfulness-a* i tehnika meditacije (18).

Dobrobiti primjene likovne terapije u pacijenata s PP i prvim epizodama psihoza jasno su zabilježene (19–21). Zbog svojih pozitivnih učinaka na negativne simptome likovna je terapija preporučena čak i u smjernicama Nacionalnog instituta za izvrsnost zdravlja i skrbi (*National Institute for Health and Care Excellence*, NICE) kao terapijski modalitet za osobe sa shizofrenijom (22). Razlog toga bi mogao biti motivirajući i direktivni pristup likovne terapije koji potiče razvoj samopoštovanja. Nadalje, budući da likovna terapija olakšava samoizražavanje i potiče identifikaciju na razini simbola, što razvija i apstraktno mišljenje, ona može pomoći u razvoju mentalizacijskih kapaciteta ove populacije pacijenata koji su obično znatno smanjeni. Uz pomoć likovne terapije pacijenti s PP ili prvim epizodama psihoza mogu lako komunicirati intrapersonalne emocionalne i misaone procese. Zahvaljujući likovnoj terapiji pacijenti dobivaju priliku projicirati svoje „unutarnje kazalište“ u umjetnički materijal, odigrati ga i promotriti ga i evaluirati s estetske distance, a zatim razumjeti u kontekstu svog svakodnevnog života (22,23).

Zbog oskudnih podataka teško je donijeti jasnou odluku o primjeni likovne terapije kao jedinstvenom terapijskom pristupu za pacijente s PP ili prvim epizodama psihoza. Međutim, postoje podatci koji pokazuju da je kombiniranje različitih ekspresivnih pristupa često korisnije od jednog terapijskog modaliteta (10,14,23).

LIKOVNA TERAPIJA U DNEVNOJ BOLNICI

U našoj Dnevnoj bolnici za psihotične poremećaje i rane intervencije provodimo specifičan oblik likovne terapije pod nazivom Ekspresivna

phenomena. Such setting allows the patient to become more susceptible to change. These claims are confirmed by contemporary neuroscientific research by means of observing mindfulness and meditation techniques (18).

The benefits of implementing art therapy in patients with PD or FEP have been clearly documented (19–21). Due to its positive effects on negative symptoms, art therapy has even been recommended in NICE guidelines (*National Institute for Health and Care Excellence*) as a therapeutic modality for individuals suffering from schizophrenia (22). The reason for this might lie in the motivational and directive approach of art therapy which fosters the development of self-esteem. Furthermore, since art therapy facilitates self-expression and promotes symbolic identification, thus developing abstract thinking, it can help develop mentalization capacities in this patient population, since they are usually severely reduced. With the help of art therapy, patients with PD or FEP can easily communicate intrapersonal emotional and thought processes. Due to art therapy patients get the opportunity to project their “internal theatre” into an artistic material, enact it, and evaluate it from an *aesthetic distance*, and then understand it in the context of their everyday lives (22, 23).

Since data on the subject is scarce, it is difficult to make a clear decision on implementing art therapy as a single therapeutic approach for patients with PD or FEP. However, some data indicate that a combination of different expressive approaches is often more beneficial than a single therapy modality (10, 14, 23).

ART THERAPY AT THE DAY HOSPITAL

In our Day Hospital for Psychotic Disorders and Early Intervention we are implementing a specific form of art therapy called Expressive Art Therapy (EAT), which consists of different modalities of expression, such as drawing, painting, movement, writing, singing, music, visualization

terapija umjetnošću (engl. *Expressive Art Therapy*, EAT), koji se sastoji od različitih modaliteta izražavanja, poput crtanja, slikanja, pokreta, pisanja, pjevanja, glazbe, vizualizacije i sl. Različiti modaliteti mogu se koristiti kao sredstvo za simboličko izražavanje koje omogućuje pacijentima dobiti emocionalni ili kognitivni uvid. Velik dio ovog pristupa je ono što se naziva „eksperimentiranjem“ u Gestalt terapiji, gdje pacijenti dobivaju priliku iskusiti drugačiji način bivanja u „ovdje i sada“. Osim što bolje razumiju sebe, pacijenti također dobiju iskustvo kako bi to bilo kada bi živjeli fleksibilnije i prilagodljivije. Korištenjem umjetničkog stvaralaštva kao izvora za identifikaciju pacijentima se u našoj Dnevnoj bolnici pruža mogućnost autentičnog, neposrednog kontakta sa svojim nesvjesnim i svjesnim sadržajem. Zbog toga vjerujemo da ovaj pristup objedinjuje korisne aspekte ekspresivnih terapijskih pristupa.

U našoj smo Dnevnoj bolnici konstruirali prilagođeni likovno terapijski program za pacijente s PP i prvim epizodama psihoza koji se sastoji od 12 susreta. Svaki od 12 susreta ima svoju temu; susreti su međusobno tematski povezani te čine logičan ciklus koji se istovremeno može provoditi u formatu poloutvorene grupe za potrebe Dnevne bolnice. Susreti su prilagođeni za rad s osobama s PP i prvim epizodama psihoza i u sadržaju i pristupu omogućujući pacijentima da se vrlo često bolne teme psihotičnih epizoda i povezanih teškoća istraže i izraze u sigurnom okruženju. Teme programa kreću se od uvodnih susreta upoznavanja, preko rada na otpornosti, sramu, ranjivosti, toksičnim i pozitivnim mislionicim obrascima, ugodnim i neugodnim emocijonalnim obrascima, do završnih susreta koji integriraju cijelo iskustvo. Iako teme postoje da facilitiraju proces i motiviraju pacijente, one nisu fiksni i najbitniji sadržaj. Zapravo, one čine tek kostur svakog susreta koji zatim prati potrebe svakog pacijenta u „ovdje i sada“, i to onaj njegov osobni sadržaj koji ispliva tijekom teme pojedinog susreta. Teorijski okvir ovog

etc. Different modalities can be used as tools for symbolic expression that enables the patients to obtain an emotional or cognitive insight. A large part of this approach is a process called “experimentation” in Gestalt therapy, where patients are given the opportunity to experience a different way of being in the “here and now”. In addition to understanding themselves better, patients also start to experience how it would feel to live in a more flexible and adaptable manner. By using artistic creation as a source of identification, patients in our Day Hospital are given the opportunity to have authentic, direct contact with their unconscious and conscious material. This is why we believe that this approach combines beneficial aspects of expressive therapeutic approaches.

In our Day Hospital, we have constructed an adapted art therapeutic program for patients with PD and FEP which consists of 12 sessions. Each of the 12 sessions has a theme of its own; the sessions are thematically interconnected and form a logical cycle which can at the same time be conducted in the format of a semi-open group for the purposes of the Day Hospital. Sessions are adapted for working with patients with PD and FEP both in terms of content and approach, allowing the patients to explore and express the, very often painful, themes of psychotic episodes and associated difficulties in a safe environment. The themes of the program range from introductory sessions to working on resilience, shame, vulnerability, toxic and positive thought patterns, pleasant and unpleasant emotional patterns, and finally the ending sessions that integrate the whole experience. Although the themes are meant to facilitate the process and motivate the patients, they are not fixed and are not the most important material. They actually only represent the basic structure of each session which then follows each patient in the “here and now”, particularly in those personal contents that reveal themselves in the course of the thematic session. The theoretical framework of this art therapeutic approach is psychodynamic, and the approach is specifically adapted for individuals with PD and FEP so as to emphasize the creation of a

likovno terapijskog pristupa je psihodinamski, a pristup je posebno prilagođen za osobe s PP ili prvim epizodama psihoza na način da naglašava stvaranje sigurnog okruženja, pomaže u rekonstrukciji i konsolidaciji psiholoških graniča, više potiče *containirajući*, a manje interpretacijski i analitički pristup te omogućuje razvoj mentalizacije i apstraktnog mišljenja (19).

Svaki likovno terapijski susret trajao je sat i pol i bio je podijeljen u tri dijela: 1) podizanje emocionalne, kognitivne i tjelesne svjesnosti te facilitiranje sadržaja; 2) stvaranje likovnih radova; 3) grupna analiza likovnih radova, elaboracija i introspekcija te grupni *feedback*. Grupna analiza i elaboracija uglavnom se temelje na načelima Gestalt terapije („tehnika vrućeg stolca“) u kojoj je jedan pacijent u fokusu terapijskog rada s terapeutom, dok grupa daje povratnu informaciju i zrcali pacijenta u fokusu. Umjetnički ga elaborirajući, odigravajući i eksperimentirajući sa svojim umjetničkim djelima uz pomoć terapeuta u grupnom kontekstu, pacijenti dobivaju priliku steći emocionalni ili kognitivni uvid. Obično, nakon što jedan pacijent završi svoj proces, proces se nastavlja s drugim pacijentom. Međutim, više pacijenata, kao i cijela grupa, ponekad mogu raditi zajedno, ovisno o trenutnim potrebama te svjesnom i nesvjesnom materijalu koji se pojavi tijekom susreta. Uloga terapeuta je regulirati, olakšati i prepoznati potrebe pacijenata, ali o pacijentu ovisi hoće li za njih preuzeti odgovornost. Na kraju svakog susreta postoji vrijeme za grupnu provjeru vlastitog emocionalnog, tjelesnog i kognitivnog stanja.

Teme, ciljevi i kratki opis svakog susreta programa likovne terapije za pacijente koji boluju od PP ili prvim epizodama psihoza u Dnevnoj bolnici za psihotične poremećaje i rane intervencije Sveučilišne psihijatrijske bolnice Sveti Ivan prikazani su u priloženoj tablici (tablica 1.).

Jedan od primjera procesa likovne terapije programa u Dnevnoj bolnici za psihotične poremećaje i ranu intervenciju je crtež koji je pacijen-

safe environment, help with the reconstruction and consolidation of psychological boundaries, foster more of a containing and less of an interpretational and analytical approach, and enable the development of mentalization and abstract thinking (19).

Each art therapy session lasted an hour and a half, and was divided into three parts: 1) raising of emotional, cognitive and bodily awareness and facilitating content; 2) creating the artworks; 3) group analysis of the artworks, elaboration and introspection, and group feedback. Group analysis and elaboration are mostly based on the Gestalt therapy principles (“the hot seat technique”) in which one patient is in the focus of therapeutic work with the therapist, while the group gives feedback and mirrors the patient who is in the focus. Through artistic elaboration, enacting and experimenting with their artwork with the help of the therapist in the group context, the patients are given the opportunity to get an emotional or cognitive insight. Usually, after one patient has finished their own process, the process is continued with another patient. However, multiple patients, as well as the whole group, can sometimes work together, depending on the current needs and the conscious and unconscious material that comes up during the session. The therapist’s role is to regulate, facilitate and recognize the needs of the patients, but it is up to the patients to decide whether they will take responsibility for them. Time is reserved at the end of each session for a group check-up of their own emotional, physical and cognitive conditions.

The themes, goals and brief descriptions of each session in the art therapy program for patients with PD or FEP at the Day Hospital for Psychotic Disorders and Early Intervention of the University Psychiatric Hospital Sveti Ivan are presented in the table below (Table 1.).

One of the examples of the art therapy process in the program of the Day Hospital for Psychotic Disorders and Early Intervention is a drawing made by a female patient during one of the sessions, which she entitled “Ukrainian woman”

TABLICA 1. Program likovne terapije od 12 sesija za pacijente s PP-ima ili PEP-e u Dnevnoj bolnici za psihotične poremećaje i rane intervencije Klinike za psihijatriju Sveti Ivan

361

TABLE 1. 12-session art therapy program for PD and FEP patients at the Day Hospital for Psychotic Disorders and Early Intervention of the University Psychiatric Hospital Sveti Ivan

#	Tema sesije / Session theme	Cilj sesije / Session goal	Opis sesije / Session description
1	Tko sam ja u grupi? / Who am I in the group?	Upoznavanje ostalih članova grupe, stvaranje osjećaja sigurnog prostora i osvještavanje vlastitih obrazaca uloga u grupi. / Meeting other group members, creating a sense of a safe space, and becoming aware of one's own role patterns in the group.	Pacijenti stvaraju glineni prikaz sebe i pozicioniraju ga negdje na crtežu džungle. / Patients create a clay representation of themselves and place it on a drawing of the jungle.
2	Moj siguran prostor – ugodne emocije / My safe space – pleasant emotions	Osvještavanje vlastitih ugodnih emocija, njihovih funkcija i kako ih potaknuti. / Becoming aware of one's own pleasant emotions, their functions and how to trigger them.	Nakon vodene imaginacije pacijenti likovnim materijalima prikazuju svoj siguran prostor. / After guided imagination, patients depict their own safe space with artistic materials.
3	Neugodne emocije / Unpleasant emotions	Osvještavanje vlastitih neugodnih emocija, njihovih funkcija i kako ih procesuirati te izgraditi toleranciju na njih. / Becoming aware of one's own unpleasant emotions, their functions, how to process them and building tolerance to them.	Svoje neugodne emocije pacijenti prikazuju likovnim materijalima, a nakon njihovog odigravanja, za njih prave umjetničko gnijezdo. / Patients depict their unpleasant emotions with artistic materials, and after enacting them, they build an artistic nest for them.
4	Moj unutarnji kritičar / My inner critic	Osvještavanje porijekla i svrhe unutarnjeg kritičara te razvijanje ljubavi i tolerancije prema sebi. / Becoming aware of the origin and purpose of the inner critic and developing love and tolerance towards oneself.	Pacijenti prikazuju svog unutarnjeg kritičara te ga zatim istražuju u parovima. / Patients depict their own inner critics and then explore them in pairs.
5	Kako vidim samog sebe? / How do I see myself?	Susret sa konstruktom sebe i svog identiteta, ulogama i prioritetima koje osoba ima u životu, kao i osvještavanje važnosti istog za mentalno zdravlje. / Meeting the construct of oneself and one's identity, roles, and priorities one has in life, as well as becoming aware of their importance for mental health.	Likovnim materijalima pacijenti stvaraju trodimenzionalni prikaz sebe i baze na kojoj stoe odgovarajući na pitanja: „Tko sam ja? Što mi je važno u životu?“ By using artistic materials, patients make a three-dimensional depiction of themselves and the ground they stand on while answering the questions: “Who am I? What is important for me in my life?”
6	Oblici i boje moga tijela / The shapes and colors of my body	Osvještavanje slike o vlastitom tijelu, rad na prihvaćanju i poštivanju istog, njegovih snaga i slabosti. / Becoming aware of one's own body image, working on accepting and respecting it, with its strengths and weaknesses.	Nakon što im drugi kolege pomognu nacrtati obrise vlastitog tijela na velikom papiru, pacijenti ga oslikavaju te reflektiraju o tome. / After other colleagues help them draw outlines of their bodies on a big piece of paper, patients paint them and reflect on them.
7	Ranjivost i sram / Vulnerability and shame	Otvaranje potencijala za prihvaćanje vlastitog srama i ranjivosti, njihove funkcije i porijekla, kao i aspekata u kojima se osoba osjeća ranjivo. / Opening the potential for accepting one's own shame and vulnerability, their functions and origins, as well as aspects where one feels vulnerable.	Pacijenti prikazuju vlastiti sram i ranjivost; dijele to s grupom i raspravljaju o tome koja se osobna snaga krije iza ranjivosti. / Patients make a depiction of their own shame and vulnerability; they share it with the group and discuss what personal strength lies behind the vulnerability.
8	Osobna otpornost / Personal resilience	Učenje o povezanosti srama i ranjivosti s empatijom i otpornošću. Osvještavanje vlastitih resursa i otpornosti. / Learning about the connection of shame and vulnerability with empathy and resilience. Becoming aware of one's own resources and capacity for resilience.	Nakon što su je vizualizirali i osjetili u svom tijelu, pacijenti likovnim materijalima oslikavaju jednu tešku životnu situaciju s kojom su se borili, ali su je uspjeli riješiti i sada su ponosni na sebe. / After visualizing it and feeling it in their bodies, patients use artistic materials to depict one difficult situation in their lives they struggled with, but managed to solve it and are now proud of themselves.
9	Toksične misli / Toxic thoughts	Osvještavanje važnosti i funkcija misli za vlastito mentalno zdravlje te sposobnosti samoregulacije i osjećaja kontrole; učenje alata kognitivnog restrukturiranja. / Becoming aware of the importance and function of thoughts for one's mental health, and the capacities for self-regulation and the feeling of control; learning the tools of cognitive restructuring.	Pacijenti umjetnički prikazuju svoje emocije kada ih preplave negativne misli. Zatim pokušavaju reinterpretirati i restrukturirati negativne misli na racionalan i pozitivan način. / Patients artistically depict their emotions when they are overwhelmed by negative thoughts. They then try to reinterpret and restructure negative thoughts in a rational and positive way.
10	Sretna sjećanja – Pozitivne misli / Happy memories - Positive thoughts	Osvještavanje vlastitih obrazaca mišljenja i mogućnosti promjene, poticanje vrednovanja pozitivnih aspekata života. / Becoming aware of one's own thought patterns and capabilities for change, to encourage the validation of positive aspects of life.	Nakon što se prisjetje jedne situacije u životu kada su osjetili ugodne emocije, dočaraju je likovnim materijalima, a potom verbaliziraju sve pozitivne misli koje im padnu na pamet kada pogledaju svoj rad. / After remembering one situation in their lives when they felt pleasant emotions, they depict it with art materials and then verbalize all the positive thoughts that come to their mind when they look at their work.
11	Ja kao superheroj / I as a superhero	Stupanje u kontakt i validiranje vlastitih snaga. / Getting into contact with and validating one's own personal strengths.	Nakon razmišljanja o snagama i skrivenim potencijalima koje imaju, pacijenti se zamišljaju i umjetnički prikazuju kao superjunaci. / After thinking about the strengths and hidden potentials they have, patients imagine and artistically depict themselves as superheroes.
12	Moje unutarnje dijete – Integracija / My inner child - Integration	Naglašavanje važnosti davanja i primanja podrške i valijacije, doživljavanje istog na simboličkoj razini, davanje prilike za zatvaranje nedovršenih iskustava na simboličkoj razini. / Emphasizing the importance of giving and receiving support and validation, experiencing it on a symbolic level, giving the opportunity for closure of unfinished experiences on a symbolic level.	Nakon izrade vlastitog Unutarnjeg djeteta od gline, pacijenti pišu pismo djetetu/sebi, fokusirajući se na ono što sa svojim dosadašnjim životnim iskustvom žele reći djetetu, kao i na ono što su trebali čuti kao djeca. / After making the depiction of their own Inner Child out of clay, patients write a letter to the child/themselves, focusing on what they want to say to the child with their present experience, as well as what they needed to hear as children.

tica izradila tijekom jednog od susreta, a koji je nazvala „Ukrajinka” (slika 1). S iskustvom psihoze, a sada bolujući od teškog depresivnog poremećaja, ova 45-godišnja pacijentica nacrtala je mladu Ukrajinku odjevenu u šarenu haljinu i crnu košulju, koja drži crno-žute balone i okružena je crvenim kapljicama krvi, šarenim srcem i crnim i crvenim škrabotinama. Nakon završetka crtanja izrazila je divljenje snazi, hrabrosti i dostojanstvu koje ovaj moćni simbol nosi. U isto vrijeme potresena ratom u Ukrajini izrazila je „kako se strašne stvari događaju ljudima koji to nisu zaslužili”, ali koji se istovremeno „uspjievaju nositi sa životnim nedaćama, stojeći čvrsto pred licem rata”. Izrazila je želju da ima barem djelić hrabrosti i otpornosti koju ovaj ženski simbol otpora nosi. Projicirajući vlastitu patnju i osjećaje gubitka kontrole, kao i dostojanstva i ponosa u ovaj simbol, naša je pacijentica suošjećala s ovom predstavljenom Ukrajinkom, istovremeno pokušavajući razumjeti, utješiti i osnažiti samu sebe.

(Figure 1.). After experiencing psychosis, and now suffering from the major depressive disorder, this 45-year-old female patient made a drawing of a young Ukrainian woman dressed in a colorful dress and a black shirt, holding black and yellow balloons and surrounded with red drops of blood, a colorful heart, and black and red scribbles. After finishing the drawing, she expressed her admiration for strength, courage, and dignity this powerful symbol contains. Shaken by the war in Ukraine at the same time, she expressed “how horrible things are happening to people who did not deserve it”, but they at the same time “manage to cope with life’s adversities, standing strong in the face of war”. She expressed her wish to have at least a fraction of the courage and resilience this feminine symbol of resistance represents. By projecting her own suffering and feelings of losing control, as well as dignity and pride, into this symbol, our patient empathized with this Ukrainian woman represented, and at the same time she was trying to understand, comfort and empower herself.

SLIKA 1. „Ukrajinka”, crtež nastao tijekom jedne od likovno terapijskih seansi.
FIGURE 1. “Ukrainian woman”, a drawing made during one of the art therapy sessions.

Našim programom likovne terapije u Dnevnoj bolnici pacijenti dobivaju prigodu da umjetničkim medijem izraze i procesuiraju svoje osjećaje, osvijeste svoje obrasce razmišljanja i ponašanja te daju mogućnost promjeni u svrhu poboljšanja kvalitete svog života. Također, radom u grupi pacijenti dobivaju značajno zrcaljenje i *feedback* koji može potaknuti nove asocijacije i facilitirati daljnje emocionalno procesuiranje. Nadaљe, pacijenti mogu nastaviti raditi na vlastitim psihološkim sadržajima otkrivenim uz pomoć likovne terapije u drugim dijelovima programa Dnevne bolnice, kao što su grupna psihoterapija i KBT. Iako su znanstvena istraživanja visoke razine dokaza učinkovitosti likovne terapije za PP i prvim epizodama psihoza rijetka zbog zahtjevnosti provođenja kvantitativnih istraživanja psihoterapijskih intervencija, visokokvalitetni kvalitativni podatci pokazuju da terapeuti i pacijenti smatraju likovnu terapiju korisnom i važnom terapijskom intervencijom u svom oporavku. Slažući se s ovim stavom vjerujemo da je naš program likovne terapije za pacijente s PP ili prvim epizodama značajan dodatak integrativnom pristupu naše Dnevne bolnice za psihotične poremećaje i ranu intervenciju.

CONCLUSION

By participating in our Day Hospital art therapy program, patients get the opportunity to express and process their feelings through artistic media, to become aware of their thought patterns and behavior, and give the opportunity for change to occur in order to improve the quality of their lives. Also, by working in the group patients are provided with meaningful mirroring and feedback which can evoke new associations and facilitate further emotional processing. Furthermore, patients can continue to work on their own psychological content uncovered with the help of art therapy in the other parts of the Day Hospital program, such as group psychotherapy and CBT. Although high quality research evidence of effectiveness of art therapy for PD or FEP is scarce since quantitative psychotherapeutic intervention research is difficult to carry out, high quality qualitative data does indicate that therapists and patients view art therapy as a beneficial and important intervention in the recovery process. Agreeing with these conclusions, we believe that our art therapy program for patients with PD or FEP represents a beneficial addition to the integrative approach of our Day Hospital for Psychotic Disorders and Early Intervention.

LITERATURA / REFERENCES

1. McGrath J, Saha S, Welham J, El Saadi O, MacCauley C, Chant D. A systematic review of the incidence of schizophrenia: the distribution of rates and the influence of sex, urbanicity, migrant status and methodology. *BMC Med* 2004;2(1):13.
2. Galletly C, Castle D, Dark F, Humberstone V, Jablensky A, Killackey E et al. Royal Australian and New Zealand College of Psychiatrists clinical practice guidelines for the management of schizophrenia and related disorders. *Aust N Z J Psychiatry*. 2016;50(5):410-72.
3. Šago D, Filipčić I, Lovretić V, Mayer N. Day hospital for early intervention for individuals with psychotic disorders. *Psychiatr Danub* 2018;30:192-7.
4. Šago D, Lovretić V, Habuš K, Ivezić E, Bogović Dijaković A, Đogaš V et al. Improving the quality of life during treatment in the Day hospital for early intervention in Psychiatric hospital "Sveti Ivan". *Psychiatr Danub* 2019;31(Suppl. 2):190-5.
5. Angelo C, Vittorio M, Anna M, Antonio P. Cost-effectiveness of treating first-episode psychosis: five-year follow-up results from an Italian early intervention programme. *Early Interv Psychiatry*. 2011;5(3):203-11.
6. West K, Holmes E, Hewstone M. Enhancing imagined contact to reduce prejudice against people with schizophrenia. *Group Process Intergroup Relat* 2011;14(3):407-28.
7. Arnevik E, Wilberg T, Urnes Ø, Johansen M, Monsen JT, Karterud S. Psychotherapy for personality disorders: Short-term day hospital psychotherapy versus outpatient individual therapy – a randomized controlled study. *Eur Psychiatry* 2009;24(2):71-8.
8. Rosenbaum B, Valbak K, Harder S, Knudsen P, Køster A, Lajer M et al. The Danish National Schizophrenia Project: prospective, comparative longitudinal treatment study of first-episode psychosis. *Br J Psychiatry* 2005;186(5):394-9.
9. Schaverien J. The triangular relationship and the aesthetic countertransference in analytical art psychotherapy. *Chang Shape Art Ther* 2000;55-83.

10. Attard A, Larkin M. Art therapy for people with psychosis: a narrative review of the literature. *Lancet Psychiatry* 2016;3(11):1067-78.
11. Crawford MJ, Patterson S. Arts therapies for people with schizophrenia: an emerging evidence base. *Evid Based Ment Health* 2007;10(3):69-70.
12. Richardson P, Jones K, Evans C, Stevens P, Rowe A. Exploratory RCT of art therapy as an adjunctive treatment in schizophrenia. *J Mental Health* 2007;16(4):483-91.
13. Ruddy R, Milnes D. Art therapy for schizophrenia or schizophrenia-like illnesses. Cochrane Schizophrenia Group, editor. Cochrane Database Syst Rev 2005;(4):CD003728. doi: 10.1002/14651858.CD003728.pub2.
14. Hinz LD. Expressive Therapies Continuum: A Framework for Using Art in Therapy. New York: Routledge; 2009.
15. Crawford MJ, Killaspy H, Kalaitzaki E, Barrett B, Byford S, Patterson S et al. The MATISSE study: a randomised trial of group art therapy for people with schizophrenia. *BMC Psychiatry* 2010;10(1):65.
16. Crawford MJ, Killaspy H, Barnes TRE, Barrett B, Byford S, Clayton K et al. Group art therapy as an adjunctive treatment for people with schizophrenia: multicentre pragmatic randomised trial. *BMJ*. 2012;344:e846.
17. Mann D. Gestalt Therapy: 100 Key Points and Techniques. London: Routledge; 2020.
18. Taylor M. Trauma therapy and clinical practice: Neuroscience, Gestalt and the body. Maidenhead: Open University Press; 2014.
19. Greenwood H. What aspects of an art therapy group aid recovery for people diagnosed with psychosis? *Art Ther Online*. 2015;3(1).
20. Parkinson S, Whiter C. Exploring art therapy group practice in early intervention psychosis. *Int J Art Ther* 2016;21(3):116-27.
21. Wood C. In the wake of the Matisse RCT: What about art therapy and psychosis? *Int J Art Ther*. 2013;18(3):88-97.
22. National Collaborating Centre for Mental Health (UK). *Psychosis and Schizophrenia in Adults: Treatment and Management: Updated Edition 2014*. London: National Institute for Health and Care Excellence (UK); 2014.
23. Lusebrink VB. Assessment and Therapeutic Application of the Expressive Therapies Continuum: Implications for Brain Structures and Functions. *Art Ther* 2010;27(4):168-77.

Pola stoljeća časopisa „Socijalna psihijatrija“

/ A Half Century of the Journal "Social Psychiatry"

Dražen Begić

Klinika za psihijatriju i psihološku medicinu, Klinički bolnički centar Zagreb i Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

/ Clinical Department of Psychiatry and Psychological Medicine, University Hospital Centre Zagreb and University of Zagreb School of Medicine, Zagreb, Croatia

ORCID: 0000-0001-5852-2053

Časopis „Socijalna psihijatrija“ pokrenuo je prof. dr. sc. Nikola Peršić 1973. godine, kada je objavljen prvi broj. Pripreme za izdavanje časopisa prof. Peršić počeo je još 1971. godine, kada je organizirao vrlo uspješan Prvi jugoslavenski kongres socijalne psihijatrije (1) nakon čega je uredio knjigu „Socijalna psihijatrija“ (2) iz koje su naraštaji specijalizanata iz psihijatrije učili o socijalnoj psihijatriji, tada u nas zapravo rijetko upotrebljavanom terminu. Peršić u toj knjizi piše: „Socijalna psihijatrija je područje koje se bavi socijalnim dimenzijama psihičkog. Socijalna je psihijatrija multidimenzionalno i interdisciplinarno područje. Multidimenzionalno zato što je socijalno u psihičkom, i obratno, psihičko u socijalnom, promatrano u dinamičkim odnosima individualnog, kolektivnog i društvenog i u totalitetu drugih dimenzija koje su sastavni dio psihičkog. Putem proučavanja psihički individualnog ili skupnog, socijalna psihijatrija se upoznaje i s mentalno društvenim, što omogućava da se bolje razumije uzajamnost i dinamičnost ovih odnosa. Socijalna psihijatrija usvaja postojanja specifičnih mikro i makro društvenih struktura, koje se u totalitetima društvenog i psihičkog odražavaju na mentalno zdravlje. Zbog toga socijalna psihijatrija u nas ima zadatak da proučava utjecaj raznih povijesno uvjetovanih sociokulturnih faktora na mentalno zdravlje. Socijalna je psihijatrija interdisciplinarno područje, a uzrok psihijatrijskog u njemu je promjenjiv i ovisan

The journal "Social Psychiatry" was launched by Prof. Nikola Peršić, PhD in 1973, when the first issue was published. Prof. Peršić began the preparations for the publication of the journal as early as 1971, when he organized the very successful First Yugoslav Congress of Social Psychiatry (1), after which he edited the book "Social Psychiatry" (2) which was used by many generations of psychiatry residents in their studies of social psychiatry, a term very rarely used in our country at the time. In this book, Peršić wrote the following: "Social psychiatry is a field dealing with the social dimensions of the psychological. Social psychiatry is a multidimensional and interdisciplinary field. It is multidimensional because the social is contained in the psychological, and vice versa, the psychological is contained in the social, observed in the dynamic relationships of the individual, collective and social, and in the totality of other dimensions that form an integral part of the psychological. By observing the individual or group aspects of the psychological, social psychiatry learns about the mental and social aspects as well, enabling a better understanding of the reciprocity and dynamics of these relationships. Social psychiatry adopts the existence of specific micro and macro social structures, which in the totalities of the social and psychological affect the mental health. For this reason, the task of social psychiatry in our country is to examine the influence of various historically determined socio-cultural factors on mental health. Social psychiatry is an interdisciplinary field, and the cause of psychiatric in it is variable and dependent on the

o mogućnosti drugih znanosti koje proučavaju psihičko i društveno. Psihijatrijsko u socijalnoj psihijatriji u nas treba otvoriti šire granice za uključivanje drugih znanstvenih disciplina i očuvati integralnost i znanstvenost ovog područja. Socijalna psihijatrija je područje medicinskog zbog njenog terapijskog zadatka, koji traži nove oblike rada u području duševnog zdravlja.“

Bilo je to vrijeme zamaha socijalne psihijatrije. Dvogodišnja subspecializacija iz socijalne psihijatrije, uvedena 1972. godine, provodila se u Klinici za psihijatriju Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i KBC-a Zagreb (subspecialistički ispit položilo je sedam kandidata). Na Medicinskom fakultetu je uveden poslijediplomski studij iz socijalne psihijatrije u trajanju od dvije godine (dvanaest je naraštaja postdiplomaca upisalo taj studij, ukupno 213 polaznika). Idejni začetnik, pokretač i kreator svega toga bio je prof. Peršić. On je bio „pionir socijalne psihijatrije u našoj zemlji“ (3).

U takvom ozračju u Klinici za psihijatriju Medicinskog fakulteta i KBC-a Zagreb nastao je časopis „Socijalna psihijatrija“. U uvodniku prvoga broja (4) Peršić je napisao: „Biološka i socijalna egzistencija čovjeka u suvremenim društvenim strukturama potiče sve više istraživanja socijalnih dimenzija u psihičkom. To je dalo osnovu za razvitak socijalne psihijatrije, koja se utemeljila kao važno interdisciplinarno područje psihijatrije.“

Prvi glavni urednik „Socijalne psihijatrije“ (i na tom mjestu ostaje do svoje smrti 2009. godine) bio je Nikola Peršić, urednik je bio Vasko Muačević, tehnička urednica Dunja Beritić Stahuljak, tajnik Marko Trbović, a članovi Uredničkog odbora bili su (sve djelatnici Klinike za psihijatriju) Radomir Palmović, Damir Papić, Zlata Radošević i Zlatko Vinek. Redakcija je u istom sastavu radila sljedećih 17 godina, do 1991. godine kada mjesto tajnika redakcije preuzima Dražen Begić.

Godine 1993. dolazi do određenih promjena u redakciji. Uz Peršića, glavni urednik postaje i

capabilities of other sciences examining the psychological and social aspects. The psychiatric aspect of social psychiatry in our country is tasked with broadening the borders to include other scientific disciplines and preserve the integrity and scientific nature of this field. Social psychiatry is part of the medical field due to its therapeutic tasks seeking new forms of work in the field of mental health.”

This was the heyday of social psychiatry. A two-year subspecialization in social psychiatry was introduced in 1972 at the Clinic for Psychiatry, University of Zagreb School of Medicine and University Hospital Centre Zagreb (seven candidates passed the subspecialty exam). A two-year post-graduate study in social psychiatry was introduced at the School of Medicine (twelve generations of postgraduates enrolled into this study, with a total of 213 students). Prof. Peršić was the initiator and creator of these endeavors. He was the “pioneer of social psychiatry in our country” (3).

In this environment, the journal “Social Psychiatry” was established at the Clinic for Psychiatry, University of Zagreb School of Medicine and University Hospital Centre Zagreb. In the editorial of the first issue (4) Peršić wrote the following: “The biological and social existence of man in the contemporary social structures encourages more and more research into the social dimensions of the psychological. This has provided the basis for the development of social psychiatry, which has established itself as an important interdisciplinary field of psychiatry.”

The first editor-in-chief of “Social psychiatry” (who held this position until he passed away in 2009) was Nikola Peršić, Vasko Muačević was the editor, Dunja Beritić Stahuljak was the technical editor, Marko Trbović was the secretary, while Radomir Palmović, Damir Papić, Zlata Radošević and Zlatko Vinek served as members of the Editorial Board (all were employees of the Clinic for Psychiatry). The Editorial Board remained the same for the following 17 years, until 1991 when Dražen Begić took over the position of Board secretary.

Some editorial changes were made in 1993. Muačević became editor-in-chief alongside Peršić, while Palmović became editor. Jovan Bamburač, Ljubomir Hotujac, Vlado Jukić and Ksenija Maslo

Muačević, a urednik Palmović. U Urednički odbor ulaze Jovan Bamburač, Ljubomir Hotujac, Vlado Jukić i Ksenija Maslo, uz otprije prisutnog Papića i Begića. Zlata Radošević i Marko Trbović se povlače iz Uredničkog odbora.

Tri godine kasnije, 1996. godine, dolazi do nove promjene na uredničkom mjestu – Bamburač preuzima funkciju urednika, a Palmović ostaje član Uredničkog odbora. Sljedeće, 1997. godine i to povodom 25. obljetnice časopisa Hotujac, uz Peršića i Muačevića postaje glavni urednik. Milivoj Kramarić postaje član Uredničkog odbora 2000. godine.

Godine 2001. umire prof. Jovan Bamburač pa mjesto urednika 2002. godine preuzima Begić. U isto vrijeme u Urednički odbor ulaze Leonida Akrap i Mate Mihanović, a napuštaju ga, od laskom u mirovinu, Maslo, Palmović i Papić, a 2003. godine članom Uredničkog odbora postaje Veljko Đorđević. Redakcija u ovom sastavu radi do sredine 2009. godine kada umire prof. Nikola Peršić. Ubrzo nakon toga i Akrap se povlači iz Uredničkog odbora.

Početkom 2012. godine dolazi do promjena na čelu časopisa. Glavni urednici postaju Begić i Jakovljević, a Hotujac i Muačević su počasni urednici. Tehnička urednica je i dalje Beritić Stahuljak, a Urednički odbor čine Đorđević, Jukić, Kramarić i Mihanović. U tom sastavu redakcija priprema svečani broj posvećen 40. obljetnici izlaženja „Socijalne psihijatrije“.

Od 2018. godine Mihanović prestaje biti članom Uredničkog odbora, u koji ulaze Igor Filipčić, Alma Mihaljević-Peleš, Andra Raič, Petra Zmaić. A 2020. godini Zmaić napušta odbor, a u njega ulaze Petran Brečić i Marina Kuzman, dok 2021. godine član postaje Darko Marčinko.

Sadašnji sastav Uredničkog odbora čine glavni urednici Dražen Begić i Miro Jakovljević, počasni urednik Vasko Muačević, tehnička urednica, od prvoga broja, Dunja Beritić Stahuljak (punih 50 godina!). Članovi odbora su još Petran Brečić, Igor Filipčić, Milivoj Kramarić, Marina Kuzman, Darko Marčinko, Alma Mihaljević-Peleš and Andra Raič.

joined the Editorial Board, along with the already present Papić and Begić. Zlata Radošević and Marko Trbović withdrew from the Editorial Board.

Three years later, in 1996, there was a new change in the editorial position – Bamburač took over the function of editor, while Palmović stayed as a member of the Editorial Board. The following year, in 1997, and on the occasion of the 25th anniversary of the journal, Hotujac was appointed editor-in-chief alongside Peršić and Muačević. Milivoj Kramarić became member of the Editorial Board in 2000.

Prof. Jovan Bamburač passed away in 2001, resulting in the appointment of Begić as new editor in 2002. At the same time, Leonida Akrap and Mate Mihanović joined the Editorial Board, while Maslo, Palmović and Papić retired, and Veljko Đorđević became member of the Editorial Board in 2003. This was the composition of the Editorial Board until mid-2009, when Prof. Nikola Peršić passed away. Shortly after that, Akrap withdrew from the Editorial Board as well.

New changes in the editorial management of the journal ensued in early 2012. Begić and Jakovljević, became editors-in-chief, while Hotujac and Muačević became honorary editors. Beritić Stahuljak kept the role of technical director, while the Editorial Board included Đorđević, Jukić, Kramarić and Mihanović. In this composition, the Editorial Board prepared the celebratory issue dedicated to the 40th anniversary of the journal “Social Psychiatry”.

Mihanović withdrew from the Editorial Board in 2018, and new members were welcomed - Igor Filipčić, Alma Mihaljević-Peleš, Andra Raič, Petra Zmaić. Zmaić left in 2020, but Petran Brečić and Marina Kuzman joined the Board. Darko Marčinko also became member in 2021.

The current Editorial Board is composed of the following members: Dražen Begić and Miro Jakovljević as editors-in-chief, Vasko Muačević as honorary editor, and Dunja Beritić Stahuljak, as technical editor who has held this position from the very first issue (a total of 50 years!). Board members also include Petran Brečić, Igor Filipčić, Milivoj Kramarić, Marina Kuzman, Darko Marčinko, Alma Mihaljević-Peleš and Andra Raič.

Časopis je pokrenut u okviru Klinike za psihiatriju, čiji je današnji sljednik Klinika za psihiatriju i psihološku medicinu. Izdavači su se mijenjali od Klinike, preko Akademije medicinskih znanosti Hrvatske do Medicinske naklade. „Socijalna psihijatrija“ službeno je glasilo Hrvatskog psihijatrijskog društva.

Unatoč nazivu, u „Socijalnoj psihijatriji“ objavljaju se članci i iz drugih područja psihijatrije (kliničke, biologische, forenzičke, dječje, adolescentne, ratne), psihoterapije, alkohologije i drugih ovisnosti, socijalnog rada, ostalih medicinskih disciplina (neurologije, interne medicine, dermatologije, onkologije i dr.), kliničke i zdravstvene psihologije te psihometrije, sociologije, antropologije, defektologije, prava i sl. Časopis objavljuje pregledne, izvorne i stručne radove, prikaze bolesnika, osvrte na zbivanja u domaćoj i svjetskoj psihijatriji, recenzije knjiga, komemorativne tekstove i vijesti.

Posebna je značajka časopisa da se povremeno objavljaju tematski broevi.

Prvi tematski broj bio je onaj u kojem je 1976. godine Peršić (5) objavio kao članak svoju prilagođenu doktorsku disertaciju pod naslovom „Hospitalizacija shizofrenih bolesnika“. U tom članku Peršić analizira problem hospitalizacije shizofrenih bolesnika u Hrvatskoj i to od osnutka prvih psihijatrijskih ustanova (Bolnica „Vrapče“), a posebno nakon uspostave registra psihotika pri Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo (HZJZ), do vremena pisanja rada. Uz to donosi pregled svjetske literature o problemu hospitalnog liječenja duševnih bolesnika te niz drugih podataka.

Sljedeći tematski broj, iz 1980. godine, također je posvećen radu prof. Peršića (6), koji analizira uzroke porasta mentalnih poremećaja u Hrvatskoj. Taj monografski članak godinama je bio pokazatelj kretanja psihijatrijskog morbiditeta i osnova za planiranje psihijatrijske službe.

The Journal was established as part of the Clinic for Psychiatry, which today operates under the name Clinical Department of Psychiatry and Psychological Medicine. Publishers changed over time, with the first publisher being the Clinic, the second being the Croatian Academy of Medical Sciences, while the current publisher is Medicinska Naklada. “Social Psychiatry” is the official journal of the Croatian Psychiatric Association.

Despite its name, articles from other psychiatric fields (clinical, biological, forensic, child and adolescent, war psychiatry), psychotherapy, alcoholology and other addictions, social work, other medical disciplines (neurology, internal medicine, dermatology, oncology etc.), clinical and health psychology, as well as psychometrics, sociology, anthropology, defectology, law etc. are also published in the journal. Review, original and professional papers are published in the journal, as well as case reports, reviews of events in domestic and international psychiatric circles, critical reviews of books, commemorative texts and news.

The periodical publication of thematic issues represents a special feature of this journal.

The first thematic issue was published in 1976, when Peršić (5) published his adapted doctoral dissertation entitled “Hospitalization of Schizophrenic Patients” in the form of an article. In this article, Peršić analyzed the problem of hospitalizing schizophrenic patients in Croatia from the establishment of the first psychiatric institutions (“Vrapče” Hospital), and particularly after the formation of the psychotics register at the Croatian Institute of Public Health, until the period when the article was written. He additionally presented an overview of global literature addressing the issue of hospital treatment of the mentally ill, as well as a series of other data.

Another thematic issue was published in 1980, dedicated to the work of Prof. Peršić as well (6), in which he analyzed the causes of the increase in mental disorders in Croatia. For years, this monographic article served as the indicator of psychiatric morbidity trends and the basis for the planning of psychiatric service.

In 1977, a thematic issue of “Social Psychiatry” was published as the first issue of volume 5, pre-

Godine 1977., kao prvi broj petog volumena, izlazi tematski broj „Socijalne psihiatrije“ u kojem su prikazana dva izvorna znanstvena rada. Prvi, iz doktorske disertacije Ante Sile, „Psihopatološka obilježja počinitelja krivičnog djela ubojstva“ (7), drugi je rad, iz doktorske disertacije Ksenije Korbar-Grba, „Shizofreni bolesnici i njihova opasnost po okolinu“ (8).

Peti tematski broj, iz 1977. godine prikazuje izvorni znanstveni rad Vere Folnegović-Šmalc pod nazivom „Karakteristike dugotrajno hospitaliziranih shizofrenih bolesnika u SR Hrvatskoj“ (9). Tematski broj iz 1979. godine također donosi rad Vere Folnegović-Šmalc. To je izvorni znanstveni rad iz njezine doktorske disertacije „Uloga bračnog stanja u toku shizofrenog oboleđenja“ (10).

Godine 1981., „Socijalna psihiatrija“ u tematskom broju donosi izvorni znanstveni rad iz doktorske disertacije Karle Pospišil Završki pod nazivom „Psihopatologiska i kriminologiska obilježja počinitelja i žrtava u krivičnim djelima protiv dostojanstva ličnosti i morala“ (11). Objavljanje ovog rada imalo je veliko značenje posebno za područje forenzičke psihiatrije.

Tematski broj iz 1992. godine posvećen je ratnim (socijalno)psihiatrijskim temama (12). U njemu su sadržana izlaganja održana na stručnom skupu u Ministarstvu zdravstva (glavni organizator bio je prof. dr. sc. Jovan Bamburač) o psihičkim/psihiatrijskim problemima do kojih je doveo rat. Objavljeno je 18 stručnih članaka koji su imali veliko značenje u edukaciji hrvatskih psihiatarata i drugih stručnjaka koji su se susretali s ratnim stradalnicima kojima je bila potrebna psihiatrijska pomoć.

Jubilarni broj „Socijalne psihiatrije“ povodom 25. godišnjice izlaska časopisa tiskan je kao tematski (13). Posvećen je aktualnostima na području socijalne psihiatrije i interdisciplinarnosti u socijalnoj psihiatriji. Radovi pokrivaju gotovo sva područja vezana za socijalnu psihi-

senting two original scientific papers. The first one, originating from the doctoral dissertation of Ante Sila, was entitled “Psychopathological Characteristics of the Perpetrators of Criminal Acts of Murder” (7), while the other originated from the doctoral dissertation of Ksenija Korbar-Grba, entitled “Schizophrenic Patients and the Danger They Represent for Their Surroundings” (8).

The fifth thematic issue, published in 1977, presented an original scientific paper written by Vera Folnegović-Šmalc, entitled “Characteristics of Long-Term Hospitalized Schizophrenic Patients in SR Croatia” (9). The thematic issue from 1979 presented a paper written by Vera Folnegović-Šmalc as well. This original scientific paper originated from her doctoral dissertation entitled “The Role of Marital Status in the Course of Schizophrenia” (10).

The thematic issue of “Social Psychiatry” published in 1981 included an original scientific paper originating from the doctoral dissertation of Karla Pospišil Završki, entitled “Psychopathological and Criminological Characteristics of Perpetrators and Victims in Crimes Against Personal Dignity and Morals” (11). The publication of this paper was of great significance, especially in the field of forensic psychiatry.

The thematic issue published in 1992 was dedicated to war (social)psychiatry topics (12). It contained presentations from the professional assembly held at the Ministry of Health (the main organizer was Prof. Jovan Bamburač, PhD) where psychological/psychiatric issues caused by the war were discussed. A total of 18 professional papers were published, bearing great significance for the education of Croatian psychiatrists and other professionals who encountered war victims in need of psychiatric assistance.

The jubilee issue of “Social Psychiatry”, published on the occasion of the 25th anniversary of its first publication was printed as a thematic issue (13). It was dedicated to the current developments in the field of social psychiatry and interdisciplinarity in social psychiatry. The papers covered almost all areas of social psychiatry, starting from its historical development, and followed by papers ad-

jatriju počevši od povijesnog razvoja socijalne psihijatrije, zatim slijede radovi o socijalnoj patologiji, epidemiologiji u socijalnoj psihijatriji, organizaciji socijalne psihijatrije, a na kraju su radovi vezani za specijalne dijelove kao što su bolesti ovisnosti kao socijalno psihijatrijski fenomen, socijalna psihijatrija i ratna psihotrauma i socijalno psihijatrijski aspekti forenzičke psihijatrije.

Tematski broj objavljen 1999. godine uredili su Miroslav Goreta i Vlado Jukić pod naslovom „Zakon o zaštiti osoba s duševnim smetnjama – od plemenite ideje do još uvijek neostvarenog projekta“ (14). Ovaj tematski broj izdan je godinu i pol nakon početka stupanja na snagu Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama, koji je bio potpuna novost, pa su urednici prikazali sam zakon i iskustva koja su stečena od početka njegove primjene. Sintezom pozitivnih i negativnih iskustava u dotadašnjoj primjeni Zakona urednici su također željeli dati doprinos u dalnjem unaprjeđenju ljudskih prava i sloboda psihijatrijskih bolesnika u RH.

Godine 2010. izlaze dva tematska broja. U prvom su specijalizantima iz psihijatrije i mladi psihijatri (organizirani u sklopu istoimene sekcije HPD-a) objavljaju pregleđne i znanstvene radove (15). Gošća urednica bila je Tanja Frančišković. Drugi je broj koji su uredili Anton Došen i Milivoj Kramarić posvećen zaštiti duševnog zdravlja osoba s intelektualnim teškoćama (16). Ovaj broj je pratio osnivanje Hrvatskog društva za mentalno zdravlje osoba s intelektualnim teškoćama HLZ-a.

Godine 2013. broj 1 „Socijalne psihijatrije“ bio je posvećen 40. godišnjici izlaženja časopisa (17).

Hrvatsko udruženje za bihevioralno-kognitivne terapije je, povodom obilježavanja 20. obljetnice djelovanja 2015. godine, pripremilo tematski broj (18), s gošćom urednicom Ivanicom Živčić-Bećirević. U njemu su pregleđnim

dressing social pathology, epidemiology in social psychiatry, organization of social psychiatry, and lastly, special topics such as addiction diseases as a social psychiatric phenomenon, social psychiatry and war psychotrauma, and social psychiatric aspects of forensic psychiatry.

The thematic issue published in 1999 was edited by Miroslav Goreta and Vlado Jukić, and was entitled “Act on the Protection of Persons with Mental Disorders - From a Noble Idea to a Project Yet to Be Realized” (14). This thematic issue was published a year and a half after the Act on the Protection of Persons with Mental Disorders came into force. It was a complete novelty, and in this issue the editors presented the Act and the experiences gained after the start of its implementation. Through a synthesis of positive and negative experiences obtained in the implementation of the Act until that moment, the editors also wanted to contribute to the further promotion of human rights and freedoms of psychiatric patients in the Republic of Croatia.

Two thematic issues were published in 2010. The first one included review and scientific papers (15) written by psychiatry residents and young psychiatrists (organized within the section of the Croatian Psychiatric Association bearing the same name). Tanja Frančišković was the guest editor. The other issue, edited by Anton Došen and Milivoj Kramarić, was dedicated to the protection of mental health of persons with intellectual disabilities (16). This issue followed the establishment of the Croatian Association for Mental Health of Persons with Intellectual Disabilities at the Croatian Medical Association.

Issue No.1 of “Social Psychiatry” in 2013 was dedicated to the 40th anniversary of its publication (17).

The Croatian Association for Behavioral and Cognitive Therapies prepared a thematic issue (18) in 2015, commemorating 20 years since its establishment, with Ivanka Živčić-Bećirević as guest editor. It consisted of review and professional papers which described the methods of cognitive-behavioral therapy, indications for its use, its effectiveness and case reports of patients treated with cognitive-behavioral therapy.

i stručnim radovima opisane metode KBT-a, indikacije za ovu terapiju, njezina učinkovitost i prikazi bolesnika, koji su tretirani kognitivno-bihevioralnom terapijom.

Iduća dva tematska broja posvećena su dječjoj i adolescentnoj psihijatriji. Prvi je iz 2017. godine (19) povodom 1. hrvatskog kongresa o mentalnom zdravlju djece i mlađih s međunarodnim sudjelovanjem, čiji su urednici Katarina Dodig Ćurković, Tomislav Franić i Vlatka Boričević Maršanić. Drugi je tematski broj tiskan 2018. godine (20) povodom 2. hrvatskog kongresa o mentalnom zdravlju djece i mlađih s međunarodnim sudjelovanjem, a urednice su bile Vlatka Boričević Maršanić, Gordana Buljan Flander, Vlasta Rudan i Dubravka Kocijan Hercigonja.

Povodom 140. obljetnice bolnice Vrapče organiziran je 2019. godine simpozij „Dugovječnost – civilizacijsko postignuće i izazov današnjice“. Radovi s tog simpozija objavljeni su u tematskom broju „Socijalne psihijatrije“ (21), čiji je urednik bio Ninoslav Mimica.

Obilježavanje 50 godina djelovanja Klinike za psihijatriju i psihološku medicinu 2022. godine popraćeno je tematskim brojem (22), u kojem su djelatnici Klinike opisali povijest Klinike, sadašnji ustroj, aktivnosti i publicističku djelatnost te predstavili njezine istraživačke projekte. Radove je priredio gost urednik Darko Marčinko.

Tematski brojevi „Socijalne psihijatrije“ imali su i imat će posebno značenje u hrvatskoj psihijatrijskoj publicistici (1). Radovi objavljeni u tim tematskim brojevima u pravilu sadrže podatke i analize, ili problematiziraju teme koji nisu samo ograničene na kratko razdoblje u kojem su pisani, nego imaju i povjesno-psihijatrijsko značenje.

Radovi koji su objavljeni u „Socijalnoj psihijatriji“ obuhvaćaju područje puno veće od socijalne psihijatrije. Oni pokazuju razvoj psihijatrijske misli i znanosti, otvaraju psihijatriju

The two thematic issues that followed were dedicated to child and adolescent psychiatry. The first one was published in 2017 (19) on the occasion of the 1st Croatian congress on mental health of children and youth with international participation, the editors of which were Katarina Dodig Ćurković, Tomislav Franić and Vlatka Boričević Maršanić. The second thematic issue was published in 2018 (20) on the occasion of the 2nd Croatian congress on mental health of children and youth with international participation, with the editors Vlatka Boričević Maršanić, Gordana Buljan Flander, Vlasta Rudan and Dubravka Kocijan Hercigonja.

On the occasion of the 140th anniversary of the foundation of the Vrapče Hospital in 2019, the symposium entitled “Longevity – an Achievement of Our Civilization and a Contemporary Challenge” was organized. Papers from that symposium were published in the thematic issue of “Social Psychiatry” (21) edited by Ninislav Mimica.

A thematic issue (22) was published on the occasion of the 50th anniversary of the establishment of the Clinical Department of Psychiatry and Psychological Medicine in 2022. In this issue, the Department employees described its history, current organization, activities and publishing services, and presented its research projects. The papers were edited by guest editor Darko Marčinko.

The thematic issues of “Social Psychiatry” were and will continue to be of special significance for Croatian psychiatric journalism (1). Papers published in these thematic issues generally include data and analyses, or discuss topics that are not only limited to a brief period in which they were written, but also have a historical-psychiatric meaning.

The papers published in the journal “Social Psychiatry” cover a scope extensively broader than social psychiatry alone. They depict the development of psychiatric thought and science, open psychiatry to other professions, connect experts of different profiles and occupations.

The papers published in this journal were often the first or among the first to present new theoretical concepts to the Croatian professional community, described new disorders, announced new

prema drugim strukama, povezuju stručnjake različitih profila i vokacija.

Često su radovi u ovom časopisu bili prvi ili među prvima koji su u hrvatsku stručnu javnost uvodili nove teorijske koncepte, opisivali nove poremećaje, najavljujali nove terapijske mogućnosti ili jednostavno predstavljali nove pojmove. Ne jednom je prof. Beritić Stahuljak, kao najdugovječnija (i još aktivna) tehnička urednica nekog časopisa u Hrvatskoj, rekla „Pa za ovo prvi puta čujem“. A kroz njezine ruke, pisaći stroj, fotokopirni aparat, računalo prošao je svaki rad u ovih 50 godina!

Još češće se u tim radovima, različitih psihijatrijskih i psihoterapijskih modela, pristupa i paradigmi drugačijim riječima i drugom terminologijom čita ista stvar. Razne paradigme govore različito o istim fenomenima. To je dokaz o tome koliko su stvari u psihijatriji povezane i isprepletene, nekada zamršene i manje jasne, katkad i suprotstavljene. U misiji povezivanja, objašnjanja, razmrsivanja, ali suradnje i dijaloga „Socijalna psihijatrija“ je uvijek povezivala različite pristupe i struke. I u tome otišla najdalje.

Biopsihosocijalni model (Engel, 1977. godine) (23) nastajao je kada i „Socijalna psihijatrija“. Ta vremenska poveznica pretvorila se u ovih pola stoljeća i u jednu dublju povezanost tako da se na stranicama časopisa uvijek i bez zadrške zagovara biopsihosocijalni pristup. To se vidi praktički iz svakoga broja, u kojem se nalaze radovi biološke, psihološke, psihoterapijske, socijalne i duhovne provenijencije. Ta raznolikost je postala zaštitni znak časopisa. Nema sličnog primjera ili su oni rijetki, gdje je naslov časopisa na koricama iz nekog „uskog“ područja, a na njegovim stranicama su svi mogući pristupi i integracije.

Uloga „Socijalne psihijatrije“ u destigmatizaciji psihičkih smetnji, oboljelih od psihičkih poremećaja i članova njihovih obitelji je ogromna. To je proces koji stalno treba provoditi i u tom

therapeutic possibilities or simply presented new notions. There were many times when Prof. Beritić Strahuljak, as the longest-serving (and still acting) technical director of a Croatian journal, said “Well, this is the first time I have heard of this.” It should be noted that every paper published in these 50 years first passed through her hands, her typewriter, copying machine and computer!

Even more often, these papers that represent diverse psychiatric and psychotherapeutic models, approaches and paradigms use different wording and different terminology to express the same notions. Various paradigms describe the same phenomena in different words. This is a testament to how matters in psychiatry are interconnected and intertwined, sometimes complicated and less clear, and sometimes even opposed to one another. In its mission to connect, explain, untangle, but also cooperate and engage in dialogue, “Social Psychiatry” has always served as a bridge between different approaches and professions. This was also its biggest success.

The biopsychosocial model (Engel, 1977) (23) was developed at the same time as “Social Psychiatry”. Over the past half century, this temporal link has turned into a deeper connection, and the biopsychosocial approach is always unreservedly advocated on the pages of the journal. This is visible in virtually every issue, since they contain papers addressing biological, psychological, psychotherapeutic, social and spiritual provenances. Such diversity has become the trademark of the journal. Examples of journals with the title specialized in such a “narrow” scientific field, but with pages reflecting all possible approaches and integrations, do not exist or are very rare.

The role of “Social Psychiatry” in the destigmatization of mental problems of individuals suffering from mental disorders and their family members is enormous. This is a process that needs to be implemented at all times, and in that sense, the journal is persistent and relentless, and the results are more and more visible and positive.

The journal is also important for the preservation and cultivation of Croatian psychiatric and psy-

smislu časopis je ustrajan i uporan, a rezultati su sve vidljiviji i pozitivniji.

Časopis je važan za očuvanje i njegovanje hrvatskog psihiatrijskog i psihologiskog nazivlja, ali i njegovo razvijanje u duhu hrvatskog stručnog jezikoslovlja. Istodobno je važan radi predlaganja nekih novih pojmoveva i prijevoda. I u tom smislu je itekako otvoren argumentiranoj raspravi i usklađivanju s hrvatskom jezičnom praksom i standardima.

„Socijalna psihiatrija“ je uvijek bila dostupna i stranim autorima (što se osobito pokazuje posljednjih godina, kada se svi radovi objavljaju na hrvatskom i engleskom jeziku). Iako ova praksa ima i jednu manu. Naime, smanjuje se broj radova u pojedinom broju.

I na kraju, jer i za to služe časopisi, radovi u „Socijalnoj psihiatriji“ su autorima bili važni zbog indeksacije i napredovanja u akademskom i stručnom smislu. Brojni akademski stupnjevi i naslovi *primarijus* su dodijeljeni i na temelju članaka u ovom časopisu.

Analize radova objavljenih u časopisu „Socijalna psihiatrija“ (24,25,26) pokazale su svu njihovu širinu, raznolikost, sveobuhvatnost. Od tema, stručne usmjerenosti autora, pristupa, ustanova iz kojih dolaze. U 50 godina (51 volumnen) objavljeno je 1537 radova. Veliki broj autora objavio je dva ili više radova, a u brojnim radovima autori se ponavljaju. Tako da je autora preko 700 (onih koji se barem jednom pojavljuju), a ukupan broj je 3238 autora.

Ako se promatra struktura članaka objavljeno je najviše stručnih (362), zatim preglednih radova (309) te izvornih znanstvenih radova (283). Slijede prikazi knjiga (103), vijesti (75), prikazi bolesnika (60). Kategorija Ostalo uključuje osvrte, prigodne i obljetničke članke (ukupno 50).

Zanimljivo je da u početnom razdoblju (prvih 7 godina izlaženja časopisa) radovi nisu kategorizirani, kao i u nekoliko prigodničarskih i tematskih brojeva. Tako je ukupno 237 radova

chological terminology, as well as its development in accordance with the Croatian professional linguistics. At the same time, it is important for the purpose of proposing some new terms and translations. In that sense, it is most certainly open to substantiated discussion and harmonization with the Croatian language practice and standards.

The journal “Social Psychiatry” has always been available to foreign authors as well (which is particularly evident in the last several years, with all papers being published both in Croatian and English). There is one flaw to this practice, however. To be more precise, the number of papers published in one issue has been reduced.

Finally, since it is their primary purpose, papers published in “Social Psychiatry” have been important for authors for their indexation and advancement in the academic and professional sense. Numerous academic degrees and titles of *primarius* have been awarded based on the papers published in this journal as well.

Analyses of papers published in the journal “Social Psychiatry” (24, 25, 26) have revealed their wide range, diversity and comprehensiveness. This includes the topics, professional orientations of the authors, their approaches and the institutions they work in. In these 50 years, (51 volumes) 1537 papers have been published. A large number of authors published two or more papers, and there are numerous papers written by authors previously published. All in all, there were over 700 published authors (among those published at least once), with the total number of authors amounting to 3238.

With regard to the structure of papers published, most of them are professional papers (362), followed by review (309) and original scientific papers (283). The journal also publishes book reviews (103), news (75) and case reports (60). Other categories include reviews, commemorative and anniversary articles (50 in total).

Interestingly, at the beginning (in the first seven years of its publication) the papers published in the journal were not categorized, which also includes several commemorative and thematic issues. This means that a total of 237 papers have not been cat-

nekategorizirano. Još je zanimljivije da se u prvoj kategorizaciji radova pojavljuju Saopćenja i Opažanja (i to samo u jednom broju).

U 50 godina objavljeno je 17 uvodnika, 11 pisma uredništvu te 26 tekstova *In memoriam*.

U tablici 1. prikazane su najvažnije vrste rada objavljenih u „Socijalnoj psihijatriji“ prema kategorijama.

Tijekom 50 godina mijenjao se i grafički izgled, naslovica, format časopisa. Na sl. 1. prikazane su naslovnice časopisa „Socijalna psihijatrija“ i to prvoga broja, broja iz 1996. i broja iz 2012. godine.

Kao ilustracija sveobuhvatnosti i raznovrsnosti članaka u nastavku ovoga teksta nalaze se sadržaji svih brojeva u 50 godina ili 51 volumen (27).

Redovitim izlaženjem, otvaranjem autorima različitih struka, škola i usmjerenja, objavljivanjem radova iz svih značajnih područja, s te-

gorized. An even more interesting fact is that the first categorization of papers included Announcements and Observations (only in one issue).

In these 50 years, 17 editorials, 11 letters to the editor and 26 *In Memoriam* texts were published.

Table 1 presents the most important types of papers published in the journal “Social Psychiatry,” according to category.

The graphic layout, front page and format of the journal have changed over the course of 50 years. Figure 1 shows the cover pages of the journal “Social Psychiatry,” presenting the covers of the first issue and issues published in 1993 and 2010.

As an illustration of the comprehensiveness and diversity of the articles, the contents of all issues published in these 50 years or, better yet, 51 volumes, can be found in the continuation of this text (27).

Due to regularly published issues, availability to authors of various professions, schools and orientations, publishing works from all the important fields, discussing current topics and raising the

TABLICA 1. Vrste radova objavljenih u „Socijalnoj psihijatriji“
TABLE 1. Types of papers published in the journal “Social Psychiatry”

Vrsta rada / Type of paper	Izvorni rad / Original paper	Pregledni rad / Review paper	Stručni rad / Professional paper	Prikaz bolesnika / Case report	Prikaz knjige / Book review	Nekategorizirani rad / Uncategorized paper
Broj radova / Number of papers	283	309	362	60	103	237

SLIKA 1. Naslovnice časopisa „Socijalna psihijatrija“
FIGURE 1. Covers of the journal “Social Psychiatry”

D. Begić: Pola stoljeća časopisa „Socijalna psihijatrija“. Soc. psihijat. Vol. 51 (2023) Br. 4, str. 365-376.

mama koje su aktualne te podizanjem kvalitete objavljenih članaka časopis „Socijalna psihijatrija“ je izrastao u vodeći hrvatski psihiatritijski časopis. Časopis se citira u publikacijama PsychINFO, SCOPUS, Excerpta Medica (EMBASE), Indeks Copernicus, Google Scholar, EBSCO, HRČAK.

Nikola Peršić je u prvom broju (4) napisao i ovo: „U časopisu treba da se predstave znanstvena obilježja, ostvarenja i smjerovi razvoja socijalne psihijatrije u nas. Znanost treba da proizlazi iz života i da mu za uzvrat pruža čovječniji smisao i ljepotu. Zbog toga i ovaj časopis treba zrcaliti našu zbilju i da joj pruža nove duhovne poticaje. Zato je potrebna pomoć i drugih znanosti koje izučavaju egzistencijalna pitanja čovjeka. Time se zacrtava interdisciplinarno značenje časopisa. Zbog svega toga smo uvjereni da će časopis pružiti značajnu pomoć razvoju socijalne psihijatrije u nas. Predavajući ovaj prvi broj časopisa našoj javnosti želimo da to bude od povijesnog značenja za razvitak naše psihijatrije.“.

Ove riječi prof. Peršića su se i ostvarile.

quality of articles published, the journal "Social Psychiatry" has become a leading Croatian psychiatric journal. It is cited in publications such as PsychINFO, SCOPUS, Excerpta Medica (EMBASE), Indeks Copernicus, Google Scholar, EBSCO, HRČAK.

In its first issue (4), Nikola Peršić wrote the following: "The journal should feature the scientific characteristics, achievements and directions of development of social psychiatry in our country. Science should originate from life, and in turn provide it with a more human meaning and beauty. For this reason, our journal should reflect our reality and provide it with new spiritual impressions. Help from other sciences that explore the existential questions of man is required for this purpose. This underlines the interdisciplinary meaning of the journal. Due to all of the aforementioned, we are convinced that the journal will be of significant assistance in the development of social psychiatry in our country. By presenting this first issue of the journal to our public, we would like it to carry historical significance for the development of our psychiatry."

These words written by Prof. Peršić have certainly come true.

375

LITERATURA / REFERENCES

1. Jukić V. 40 godina časopisa „Socijalna psihijatrija“ s gledišta čitatelja, suradnika i člana uredničkog odbora. *Socijalna psihijatrija* 2013;41(1): 6-14.
2. Peršić N. (ur.) *Socijalna psihijatrija*. Zagreb: Pliva, 1971.
3. Muačević V, Palmović R, Mandić N. *Socijalna psihijatrija*. U: Hotujac Lj, Jukić V. (ur.) *Pola stoljeća Nikole Peršića u hrvatskoj psihijatriji*. Zagreb: Medicinska naklada, 2001.
4. Peršić N. *Uvodnik*. *Socijalna psihijatrija* 1973;1:1-2.
5. Peršić N. Hospitalizacija shizofrenih bolesnika. *Socijalna psihijatrija* 1976;4(2):89-232.
6. Peršić N. Analiza uzroka porasta mentalnih poremećaja u Hrvatskoj. *Socijalna psihijatrija* 1980;8(3-4):157-358.
7. Sila A. Psihopatološka obilježja počinitelja krivičnog djela ubojstva. *Socijalna psihijatrija* 1977;5(1):1-87.
8. Korbar-Grba K. Shizofreni bolesnici i njihova opasnost po okolinu. *Socijalna psihijatrija* 1977; 5(1):89-141.
9. Folnegović-Šmalc V. Karakteristike dugotrajno hospitaliziranih shizofrenih bolesnika u SR Hrvatskoj. *Socijalna psihijatrija* 1977;5(4):383-479.
10. Folnegović-Šmalc V. Uloga bračnog stanja u toku shizofrenog oboljenja. *Socijalna psihijatrija* 1979;7(3):233-319.
11. Pospišil-Završki K. Psihopatologija i kriminološka obilježja počinitelja i žrtava u krivičnim djelima protiv dostojanstva ličnosti i morala. *Socijalna psihijatrija* 1981;9(4):271-349.
12. Socijalna psihijatrija 1992;20(3-4):175-314.
13. Socijalna psihijatrija 1997;25(3-4):61-154.
14. Socijalna psihijatrija 1999;27(1-2):1-119.
15. Socijalna psihijatrija 2010;38(1):1-102.
16. Socijalna psihijatrija 2010;38(2):105-162.
17. Socijalna psihijatrija 2013;41(1):1-94.
18. Socijalna psihijatrija 2015;43(4):179-261.

19. *Socijalna psihijatrija* 2017;45(1):1-69.
20. *Socijalna psihijatrija* 2018;46(4):339-470.
21. *Socijalna psihijatrija* 2019;47(3):239-424.
22. *Socijalna psihijatrija* 2022;50(2):101-259.
23. Engel G. The need for a new medical model: a challenge for biomedicine. *Science* 1977;196:129-36.
24. Begić D. Analiza radova u časopisu „Socijalna psihijatrija“ u razdoblju od 1991. do 2000. godine. *Socijalna psihijatrija* 2000;28:173-7.
25. Begić D. Analiza članaka objavljenih u časopisu „Socijalna psihijatrija“ u razdoblju od 2001. do 2011. godine. *Socijalna psihijatrija* 2012;40:76-80.
26. Begić D. Analiza tekstova objavljenih u časopisu „Socijalna psihijatrija“ u razdoblju od 2011. do 2020. godine. *Socijalna psihijatrija* 2021;49(1):40-50.
27. *Socijalna psihijatrija* 1973-2023;1(1-3)-51(1-4).

Sadržaji svih tiskanih brojeva „Socijalne psihijatrije“ vol. 1–51

1973.	GOD. 1	BROJ 1
Blažević, D., Peršić, N.: Psihijatrija i mentalno zdravlje	5	
Krizmanić, M., Radošević, Z.: Komparativno ispitivanje nekih perceptivnih i misaonih procesa kod shizofrenih bolesnika i normalnih osoba	25	
Uglešić, B.: Epidemiološke metode u suvremenoj psihijatriji.	33	
Persić, N., Bohaček, N., Rogina, V.: Problem kroničnosti u psihijatriji.	39	
Petrović, D., Marinkov, M.: Otkrivanje psihijatrijskih poremećaja u starih osoba	49	
Sartorius, N.: Svjetska zdravstvena organizacija i statistika u psihijatriji	55	
Cividini, E., Klain, E.: Psihodinamika u koterapijskoj grupi.	65	
Muačević, V., Trbović, M.: Obiteljska izolacija mentalnih bolesnika promatrana kroz terapijsku zajednicu	75	
Wing, J.K.: Principles of Rehabilitation of the Mentally Ill in the United Kingdom	83	
Ilić, A., Veljković, J., Jakulić, S.: O mogućnostima profesionalne rehabilitacije u bolničkim uslovima	93	
Jakulić, S., Ilić, A., Terzić, N.: Naša zapažanja o radnoj sposobnosti shizofrenih bolesnika na radnoj terapiji	101	
Turčin, R.: Pravna i psihijatrijska pitanja hospitalizacije psihijatrijskih bolesnika.	109	
Vijesti	117	
1973.	GOD. 1	BROJ 2-3
Lemkau, P.V.: Mental Hygiene and the Public Health	131	
Peršić, N.: Planiranje psihijatrijske zaštite	141	
Čatović, Z.: Delinkvencija kao izraz destrukturacije društva.	167	
Trbović, M.: Dinamska obilježja kroničnih alkoholičara mlađih od supruge.....	179	
Vujošević, K., Branković, M., Vučetić, D.: Alkoholizam u armijskoj sredini.	187	
Sisek, I., Radić, D., Kresina, N., Bertol, R.: Potreba i mogućnost organizirane prevencije shizofrenije kod adolescenata.	197	
Milošak, A.: Liječenje u tuđim obiteljima kao jedna od metoda resocijalizacije psihijatrijskih bolesnika.	205	
Ilić, A., Dickov, B.: Problemi rehabilitacije studenata obolelih od shizofrenije	219	
Korbar, M., Palmović, R., Vitturi, A., Kulčar, Ž., Kovačić, L.: »Pilot« proučavanje ocjene pouzdanosti otkrivanja slučajeva i dijagnosticiranja u terenskim istraživanjima prevalencije endogenih psihoza	225	
Buranji, I., Šmalc-Folnegović, V., Korbar, M., Kulčar, Ž.: Pouzdanost nalaza studenata-anketara u ocjenjivanju psihijatrijskog stanja shizofrenih bolesnika.	241	
Ostojić, T., Kulčar, Ž., Folnegović-Šmalc, V., Zmijanović, B., Kovačić, L.: Konačni rezultati depistaže endogenih psihoza na otoku Murteru.	247	
Skupnjak, B.: Vođenje Republičkog registra za psihotike (zakonskom prinudom samoupravnim sporazumom) ..	251	
Peršić, N.: Značenje Zaklade za zaštitu i unapređenje mentalnog zdravlja	259	
Prikaz knjige	269	
Vijesti	272	
1974.	GOD. 2	BROJ 1
Bohaček, N., Muačević, V., Peršić, N., Rogina, V.: Akutna psihotična stanja	3	

Turčin, R.: Akutna psihotična stanja u forenzičko-psihijatrijskoj praksi	13
Kulenović, M.: Psihoanalitički koncept nesvesnog	25
Muačević, V., Sisek, I.: Importance of the Early Discovery and Evaluation of Schizoidity and Its Prevention	41
Nikolić, S., Lerotić, G., Sauer, M.: Psihodinamika akutnosti kod neuroza	49
Vidojković, P., Vidojković, R.: Suicidium i tentamen suicidii u hospitalnim uslovima	57
Milčinski, L.: Tretiranje narkomanije – represija ili terapija	61
In memoriam prof. dru. Srboljubu Stojiljkoviću	69
Vijesti	70

1974.**GOD. 2****BROJ 2**

Peršić, N., Muačević, V.: Die Grundzuge der lage und Entwicklung des Psychiatrischen Dienstes in, Jugoslawien ..	83
Pogady, J., Wiedermann, V., Breier, Š.: Organization of Medical-Preventive Care in Acute Psychoses	101
Peršić N.: Organizacija sistema službe rehabilitacije i zapošljavanja mentalnih bolesnika i prevencija invalidnosti	109
Beck-Dvoržak, M., Vlatković, M., Poljak, B.: Roditelj i dijete s epilepsijom	129
Mojsijev, B., Gligorovska, Z., Kafediski, G., Tulevski, I.: Uticaj intrafamilijarnih odnosa na pojavu akutnih psihotičnih stanja	133
Katanec, N., Hrčko, N.: Pokušaj eksploracije egzogenog etiološkog faktora shizofrenog procesa	139
Šojeleva, M.: Rezultati psiholoških ispitivanja adolescenata sa suicidalnim pokušajima	145
Muačević, V., Bastaić, Lj., Henig, L., Maslo, K.: Naša zapažanja o promjeni uloga u obitelji u toku obiteljske terapije psihoza	153
Šubić, B.: O našem starom i novom poznaniku prim. dr. Š. Župić	159
Milčinski, L.: Životni put psihijatra (sedamdeset godina profesora dr. Janeza Kanonija)	161

1974.**GOD. 2****BROJ 3**

Peršić, N.: Komiteti za mentalno zdravlje kao organizacije javno zdravstvene djelatnosti u nas	171
Kapor, G.: Neki socijalno-psihijatrijski činoci značajni za sposobnost vojnika za službu u armiji i njihova osnovna prevencija	189
Kobal, M.: Die Nachklinik in der Verhaltnissen, die durch den sich entwickelnden psychiatrischen psychiatrischen Dienst bedingt sind	207
Strakoš, J.: Unsere Beobachtungen über einige Umstände die bei der Entstehung Schizophrenie Vorkommen ..	217
Vinek, Z., Košuljandić, I.: Zatvoreničke psihoze kod počinilaca krivičnog djela ubojstva	225
Radošević, Z.: Neurotski simptomi u shizofrenoj simptomatologiji	231
Ribić, K.: Sociološka koncepcija neuroza Karen Horney i Ericha Fromma	237
Vijesti i osvrty	253
Pravila o organizaciji i radu komiteta za mentalno zdravlje	257

1974.**GOD. 2****BROJ 4**

C.L. Cazzuloo, G. Invernizzi, A. Vitali: Suicide, Attempted Suicide and the Community	267
L. Milčinski, M. Virant-Jaklić: Samoubistva među posjetiocima psihijatrijskog dispanzera	293
A.M. Comazzi, G. Invernizzi: Emotional Problems in Young Students Offering Transplantations Organs	305
A. Krstić: Fenomen dezintegracije i njegova kriminogena vrednost u homicidu akutne shizofrene psihoze	311
Ž. Kulčar, N. Peršić, J. Čiček, M. Bosanac-Kuhta: Kratkoročna hospitalizacija shizofrenih bolesnika i učestalost hospitalizacije	317
N. Peršić, Ž. Kulčar, S. Krajačić: Problemi suvremene izvanbolničke psihijatrijske dokumentacije (prijeđlozi za rješavanje)	323
B. Djukanović: Društveni stavovi prema piću i običaji	345
Vijesti	355
Predmetni i autorski indeks za vol. 2/1974	357

1975.**GOD. 3****BROJ 1**

E. Vencovsky: Über die Bedeutung der Pharmakopsychiatrie für die psychiatrische Rehabilitation	3
U. Vasić, P. Kaličanin, D. Petrović, J. Veljković: Samoubistva i pokušaji samoubistva psihijatrijskih bolesnika u Beogradu	11
A. Marković: Proučavanje suicidalnog ponašanja	19
M. Novosel, B. Bedenić, Ž. Kulčar, M. Korbar, M. Havelka: The Socio-economic Status of Schizophrenic Patients	33
D. Kocjan, B. Faber, B. Hajnšek: Problem školovanja djece oboljele od epilepsije	39
K. Barac, N. Volf: Akutna psihotična stanja u opštoj bolnici	43
K. Vujošević, G. Kapor: Akutne psihogene reakcije u vojnika	49
D. Kecmanović: Psihijatrija i povjesno iskustvo ludila	55
Vijesti	73

1975.	GOD. 3	BROJ 2	379
N. Peršić, V. Muačević: Psychodinamische Aspekte Involutiver Psychosen	87		
B. Uglešić: A Historical Development and Today's Applicability of epidemiology in Psychiatry	99		
I. Temkov, A. Jablensky, M. Boyadieva: The Use of Reported Prevalence Data in Crossnational Comparisons of Psychiatric Morbidity	111		
R. Palmović, A. Folnegović, N. Peršić, Ž. Kulčar: Korištenje podataka registra u analizi kretanja hospitalizacija shizofrenih bolesnika.....	119		
A. Ilić, V. Janjetović, S. Jakulić: Terapijska zajednica kao jedan od faktora u liječenju akutnih psihičkih stanja	127		
P. Bokun: Prehospitalni tretman alkoholizma i narkomanija u našim uvjetima	133		
A. Ilić, S. Jakulić, J. Veljković: Vom Typ der etappen kontinuierten psychiatrischen Rehabilitation	141		
J. Veljković, S. Jakulić, A. Ilić: Some Aspects of Psychomotor Abilities of Schizophrenics Related to the Professional Rehabilitation of Patient.....	151		
P. Brajša: Mentalna higijena i planiranje porodice	157		
Prikazi knjiga i časopisa.....	169		
1975.	GOD. 3	BROJ 3	
Rašković, J.: Antipsihijatrija u teoriji i praksi.....	183		
Bokun, B., Bokun, P.: Agresija i smijeh kao prvorazredni psihopatološki fenomeni socijalnog življjenja.....	195		
Uglešić, B., Bokun, P.: Psihijatrijski aspekt ekonomske emigracije	205		
Bokun, P.: Alkoholne psihoze u Splitu	215		
Žikić, M.: Prilog proučavanju poremećaja ličnosti i psihopatija	223		
Milošak, A., Ljubin, N.: Utjecaj smještavanja shizofrenih bolesnika u tuđe obitelji na simptomatologiju shizofrene psihoze	235		
Peternal, F., Vitorović, M., Đorđević, Lj., Gorišek, K.: O rezultatima djelovanja terapijske zajednice na posebnom odjeljenju u bolnici Ljubljana Polje	243		
Vitorović, M., Đorđević, Lj.: Neke misli i zapažanja o terapijskoj zajednici na psihijatrijskim Odjeljenjima u Kliničkoj bolnici za psihijatriju Ljubljana Polje	249		
Ilić, A., Dickov, B.: Imagoterapija i rehabilitacija	255		
Đorđević, Lj.: Klubovi otpuštenih bolesnika – nova domaća i socijalna sredina	263		
Prikazi knjiga i časopisa.....	268		
Vijesti	270		
1975.	GOD. 3	BROJ 4	
Peršić, N., Lemkau, P.V., Ćuk, S.: Psychiatric Epidemiological Research in Yugoslavia with Special Reference to Studies in Croatia	279		
Milčinski, L.: Reflections on Specific Features of Suicide in Yugoslavia	289		
Trbović, M.: Suicidalnost kroničnih alkoholičara.....	299		
Petrović, D.: Značaj socijalnih faktora u depresija u starosti	307		
Hassler, F.R.: The World Health Organisation and the Planning of Health and Mental Health Services	323		
Kecmanović, D.: Neprimjerenost pojma »rehabilitacije« prirodi duševno poremećenog čovjeka	333		
Milosavljević, P.: Socijalna psihologija porodičnih odnosa	341		
Brajša, P., Ozimec, J., Baldauf, J.: Liječenje shizofrenije i manično-depresivnih bolesnika u remisiji metodom terapijske zajednice dispanzerskog tipa	347		
Čmelić, S., Henig, L.: Mogućnosti prognoza psihoterapije na bazi Rorschachovog psihodijagnastičkog testa	357		
Prikazi knjiga i časopisa.....	364		
Predmetni i autorski indeks za vol. 3/1975	367		
1976.	GOD. 4	BROJ 1	
Kulčar, Ž., Rogina, V., Gorwitz, K.: Long-Term, Follow-Up of Schizophrenic Patients in Croatia	3		
Katanec, N.: Utjecaj socijalnih faktora na razvoj neurastenične slike neuroze	19		
Cerić, I., Kecmanović, D.: Dužina hospitalizacije shizofrenih bolesnika	27		
Dobiaš, J., Vencovsky, E.: Theoretical and Practical Problems of Psychotherapy in the Czechoslovak Socialist Republic	33		

380	Marić, J., Vesel, J.: Atimohormični bolesnik u terapijskoj zajednici	39
	Bukelić, J.: Grupna psihoterapija adolescenata sa znacima zavisnosti od droge.....	47
	Haasz, I., Haasz, A.: Motivirajući postupci u grupnoj terapiji alkoholičara	61
	Maliković, B., Divac, M., Blagojević, M., Kirković, M.: Osobenosti grupne psihoterapije alkoholičara starije dobi....	67
	Adamović, V., Vukov, M.: Psychotherapy in a Coronary Unit.....	77
	Vijesti.....	83

1976.	GOD. 4	BROJ 2
--------------	---------------	---------------

N. PERŠIĆ:
HOSPITALIZACIJA SHIZOFRENIH BOLESNIKA

1976.	GOD. 4	BROJ 3
D.P. Milovanović: Institucionalna terapija danas		251
C. Škoda, N. Sartorius, A. Jablensky, T. Husak et al.: Diagnostic Agreement of Groups of Czechoslovak and an International Group of Psychiatrists Presented with Discrete Sequences of Information on Patients. A Report from the WHO International Pilot Study of Schizophrenia		265
M. Trbović: Recidivi alkoholičara kao terapijski problem.....		279
H. Požarnik: Crte ličnosti očeva shizofrenih bolesnika.....		291
J. Jevtić-Todorović, R. Milačić, T. Tomić: Izbor i uloga bračnog partnera psihotičnih pacijentkinja		297
V. Fridman, M. Fligić, D. Petrović: Uloga supruge u nastanku pozitivne motivacije za liječenje		301
P. Milosavljević: Emocionalni stavovi roditelja shizofrenih bolesnika u svjetlu porodične psihoterapije		309
I. Sisek, K. Robić-Kudlek: Grupna psihoterapija shizofrenih uz njihovo paralelno uključenje u terapijsku zajednicu na odjelu.....		315
D. Lolin-Georgijević, J. Paunović-Pfaf: Radna sposobnost neurotičara		321
U. Vasić, S. Vidoković: Psihosomatski poremećaji odraslih muškaraca po prvi put pregledanih u dispanzeru za mentalno zdravlje		327
Prikaz knjige		335
Vijesti.....		337

1976.	GOD. 4	BROJ 4
--------------	---------------	---------------

F. Stanetti: Recidivi alkoholizma. Međusobni odnos i prognostičko značenje ličnosti bolesnika, bolesnika, socijalnih faktora i toka liječenja		347
S. Ridanović: Problemi institucionalne psihoterapije		407
I. Cerić, D. Kecmanović, Ž. Trogranić: Uticaj terapijske zajednice na dužinu boravka bolesnika na psihijatrijskom odjeljenju		415
M. Gavranović, Dž. Kantardžić, Dž. Pašić, M. Jovanović: Neki socijalni problemi u skupini maloljetnih delinkvenata		429
I. Jevtić-Todorović, J. Veljković: Histerična psihoza		433
P. Brajša: Pokušaj rješavanja interpersonalnih konfliktata među radnicima metodom kratke psihoterapije u okviru malih grupa.....		441
Prikazi knjiga		446
Vijesti		450
Predmetni i autorski indeks za vol. 4/1976		453

1977.	GOD. 5	BROJ 1
--------------	---------------	---------------

A. Sila: Psihopatološka obilježja počinitelja krivičnog djela ubojstva.....		3
K. Korbar-Grba: Shizofreni bolesnici i njihova opasnost po okolinu		89

1977.	GOD. 5	BROJ 2
--------------	---------------	---------------

Sisek, I.: Procjena shizoidnosti i značajnost njenog ranog otkrivanja u prevenciji shizofrenog procesa.....		151
Matijaca, B.: Što je to antipsihijatrija?.....		203
Kecmanović, D., Cerić, I., Trogranić, Ž.: Uticaj terapijske zajednice na resocijalizaciju psihijatrijskih bolesnika ..		221
Bennett, D.: The Camberwell District Psychiatric Services 1964-1974; The Provision of Alternatives to Mental Hospital Care		231
Bokun, P.: Opsoletnost eponimne terminologije u medicini		235

1977.	GOD. 5	BROJ 3
--------------	---------------	---------------

T. Perković: Određivanje bioloških osobina shizofrenih bolesnika – proučavanje digito-palmarnih dermatoglifa	271	381
Z. Momić-Muić: Socijalno psihijatrijsko psihologiski aspekti organski oštećenog djeteta.....	321	
S. Jorgić, I. Molnar: Utjecaj društveno ekonomskih uvjeta na psihopatološku sliku depresivnih stanja	329	
I. Simić: Narkomanija kao vid onesposobljavanja produktivnog stanovništva.....	333	
V. Rogina, V. Folnegović-Šmalc: Djelovanje Lorazepama (Tavor) na neke crte neurotičnog ponašanja.....	341	
P. Milosavljević: Metodološki prilaz porodičnoj terapiji	349	
D. Trampuž: Međusobni odnosi članova obitelji i razvoj shizofrenije kod djeteta	363	
Prikaz knjige	373	
Vijesti	375	

1977. **GOD. 5** **BROJ 4**

V. FOLNEGOMIĆ-ŠMALC
KARAKTERISTIKE DUGOTRAJNO HOSPITALIZIRANIH
SHIZOFRENIH BOLESNIKA U SR HRVATSKOJ

1978.	GOD. 6	BROJ 1
B. Uglešić: Razvoj i sadašnje stanje psihijatrijske skrbi na splitskom području	3	
S. Sirovica, J. Joka, E. Stojnić, D. Friganović: Psihički poremećaji i smetnje psihosocijalnog razvoja djece i omladine kako ih vide prosvjetni radnici – psihijatrijski aspekti, problemi prevalencije.....	11	
R. Turčin, R. Puškarić: Starateljstvo u suvremenoj psihijatriji	35	
V. Muačević: Grupna psihoterapija i farmakoterapija.....	43	
S. Loga, I. Cerić, D. Kecmanović: Psihofarmaci u resocijalizaciji duševnih bolesnika.....	51	
P. Bokun: Evaluacija bolničko vanbolničkog liječenja alkoholičara	55	
N. Ljubin: Socioterapija u heteroporodičnoj sredini kao oblik rehabilitacije psihijatrijskih bolesnika	61	
Prikazi knjiga.....	69	
Vijesti	73	

1978.	GOD. 6	BROJ 2
G. Kapor: Problem definiranja stresa.....	87	
N. Mandić: Psihičko stanje bolesnika s infarktom miokarda.....	107	
Prikazi knjiga.....	145	
Vijesti	147	

1978.	GOD. 6	BROJ 3
A. Barath: Javnozdravstveni i mentalni problemi djece i omladine u suvremenom svijetu	163	
V. Sigusch: Die Stellung des Sexualwissenschaft in der Medizin.....	175	
V. Balentić, S. Milić: Komparativna analiza nekih pokazatelja izvršenih suicida na području općine Osijek i pokušanih suicida liječenih na Neuropsihijatrijskom odjelu u Osijeku	189	
B. Uglešić: Psihijatrijska razmišljanja o antipsihijatriji.....	205	
M. Dupelj, M. Krizmanić, Z. Radošević, B. Matijaca: Failure to Construe, Isolate and Dependency Constructs in In-Patient Schizophrenics.....	215	
N. Katanec: Grupni psihoterapijski tretman u adolescenciji	221	
D. Trampuž: Utjecaj bračnog stanja na tok shizofrenog procesa.....	227	
Osvrti.....	235	
Prikazi knjiga.....	247	
Vijesti	252	

1978.	GOD. 6	BROJ 4
N. Peršić, B. Uglešić: Suvremena terapija funkcionalnih psihoza	259	
P. Brajša, B. Birola, K. Habuš, B. Kordić, I. Trupković, V. Turković: Timski grupni pristup problematici profesionalne rehabilitacije i interpersonalnim konfliktnim situacijama među radnicima na odjelima Centra »8. maj« u Varaždinu	285	
P. Dimitrijević, C. Perris, L. Jacobson, L. von Knorring: Upotreba multi-aksijalnog klasifikacijskog modela (MACM) pri dijagnostičkoj klasifikaciji psihijatrijskih bolesnika	313	

D. Kocijan, M. Kovačić, D. Remeta: Utjecaj stava nastavnika na psihičke reakcije učenika epileptičara	323
J. Kostnapfel: Bivši borci s duševnim smetnjama	329
G. Georgievski, J. Ristevski: Dugotrajna hospitalizacija shizofrenih bolesnika u Bolnici za duševne bolesti Demir Hisar	337
J. Vesel, M. Mašović-Gašić, S. Šakić, M. Boljanović, R. Budimirović: Značaj represivno-inspiracione metode psihoterapije ugrađene u aktivnosti intenzivne terapijske zajednice	347
P. Bokun: Inducirane psihoze	357
Prikazi knjiga	363
Predmetni i autorski indeks za vol. 6/1978	365

1979.**GOD. 7****BROJ 1**

I. Maljković: Rehabilitacija u psihijatriji	3
M. Kulenović: Specijalizacija i psihijatrija	23
V. Žvan: Pitanje invalidskog penzioniranja endogeno-psihotičnih bolesnika	33
E. Makarić: Značenje snova alkoholičara u liječenju i apstinenciji	41
S. Sirovica: Utjecaj rada dispanzera za psihijatriju na hospitalizaciju shizofrenih žena	55
M. Dupelj, M. Goreta: Reedukacija konvencionalne komunikacije biološki liječenih shizofrenih bolesnika	83
E. Vencovsky, J. Dobiaš: Remarks on Pharmacotherapy of Functional Psychoses	77
N. Katanec: Organizacija izvanbolničkog liječenja akutnih depresivnih stanja uz prikaz rezultata liječenja Noverilom	87
Osvrti	97

1979.**GOD. 7****BROJ 2**

N. Peršić: Psihohigijena u starijoj dobi	105
V. Mučević, M. Kobal: Socioterapija funkcionalnih psihoza	121
M. Biro: O poreklu suicidalnog ponašanja – teze za etiološku studiju	133
M. Kulenović: Upotreba i zloupotreba u psihijatriji	143
P. Brajša: Partnerska terapija seksualnih smetnji s aspekta odnosne psihodinamike	155
V. Milaćić, N. Mihailović-Durović: Depresivne manifestacije u toku senilne demencije i efekat terapije	171
T. Rigler, I. Sisek: Naše desetogodišnje iskustvo u liječenju shizofrenih bolesnika flufenazin-dekanoatom	177
I. Cerić: Organizacija psihijatrijske službe i rehabilitacije duševnih bolesnika u SSSR-u	183
B. Matijaca: K prevladavanju krize u psihijatriji – povodom knjige „Društveni korjeni psihijatrije“	207
Prikazi knjiga i časopisa	215
Vijesti	221

1979.**GOD. 7****BROJ 3**

<i>Izvorni znanstveni rad</i>	
Folnegović-Šmalc, V.: Uloga bračnog stanja u toku shizofrenog oboljenja	233
<i>Saopćenja</i>	
Milačić, V.: Uloga bračnog partnera u resocijalizaciji psihotičnih bolesnika	321
<i>Opožarjanja</i>	
Radovančević, Lj., Škarić, V.: Psihofarmakološki i psihoterapijski pristup tretmanu funkcionalnih psihoza	327
Katanec, N.: Liječenje akutnih shizofrenih epizoda u izvanbolničkim uvjetima	333
<i>Prikazi knjiga</i>	339
<i>Vijesti</i>	350

1979.**GOD. 7****BROJ 4**

<i>Pregledni radovi</i>	
Muačević, V., Marangunić, M.: Grupna psihoterapija shizofrenih bolesnika (terapija u malim grupama)	361
Popović, M., Sedmak, T.: Dinamika i perspektive odnosa psihoterapije i psihofarmakoterapije	369
Trbović, M.: Problem interpretacije u individualnoj psihoterapiji shizofrenih bolesnika	375
Milovanović, D., Stojković, Đ., Marjanović, S., Marić, J.: Sociomedicinski aspekti prevencije samoubistva i drugih kriznih stanja	383
<i>Stručni radovi</i>	
Brajša, P., Ozimec, J., Baldauf, J.: Deset godina rada vanbolničke terapijske zajednice shizofrenih bolesnika u Varaždinu	397
Milačić, V., Špadijer, Z.: Radno-terapijska aktivnost i njen uticaj u resocijalizaciji psihotičnog bolesnika	407
Sedmak, T., Kastel, P., Gačić, B., Grčić, R.: Treatment of Dependency of Alcoholics	415
Biro, M., Lisulov, R.: Metodološki problemi evaluacije (psiho)terapije	429
<i>Iz rada Svjetske zdravstvene organizacije</i>	437
<i>In memoriam</i>	455
<i>Prikazi knjiga</i>	457

1980.	GOD. 8	BROJ 1
<i>Pregledni radovi</i>		
Peršić, N., Sila, A.: Suvremeni znanstveni razvoj psihijatrije kao poticaj povezivanja klinika i psihijatrijskih bolnica	3	
Rašković, J.: Socijalno značenje »žrtvenog jarca« i psihijatrija	17	
<i>Stručni radovi</i>		
Gajer-Piacun, Đ., Smiljanić, V., Tomljenović, P.: Depresivnost u dječjoj dobi	41	
Salajpal, T., Risović, Đ., Moro, Lj.: Problemi epilepsije u hospitalnim uvjetima	57	
Salajpal, T., Moro, Lj.: Doprinos psihoterapije kompleksnom liječenju epilepsije	67	
<i>Prikaz knjige</i>	73	
Vijesti	75	
1980.	GOD. 8	BROJ 2
<i>Pregledni radovi</i>		
Peršić, N., Muačević, V.: Einfluss der Umweltfaktoren auf das Entstehen und den Verlauf endogener Psychosen ..	83	
<i>Stručni radovi</i>		
Kapor, G., Elaković, M., Svićević, R., Miljanović, R.: Životni događaji i gastroduodenalno psihosomatsko reagovanje u regruta – ulkusnih bolesnika	93	
Brajša, P.: Psihoterapija i samoupravno ponašanje	105	
Koretić, D.: Uvid u grupnoj psihoterapiji psihoza	113	
Aracki, S., Dakić, J.: »Token Economy« u tretmanu hroničnih shizofrenih bolesnika	121	
Knežević, D., Turudić, M., Vermezović, G.: Posthospitalna zaštita građansko-pravnih interesa psihijatrijskih bolesnika	137	
<i>Prikazi knjiga</i>	145	
1980.	GOD. 8	BROJ 3-4
N. PERŠIĆ ANALIZA UZROKA PORASTA MENTALNIH POREMEĆAJA U HRVATSKOJ (SOCIJALNO-PSIHIJATRIJSKO PROUČAVANJE)		
1981.	GOD. 9	BROJ 1
Magjarević, N., Belev, B., Tomek-Roksandić, S., Buranji, I.: Psihičke smetnje involutivne dobi kod grupe korisnika socijalno zdravstvene ustanove	3	
Muačević, V., Peršić, N., Sila, A., Kecmanović, D.: Etiopatogeneza psihičkih poremećaja u involuciji	9	
Brajša, P.: Odnosna psihodinamika braka i obitelji	21	
Dimitrijević, P., Perris, C.: Nova skala za ocenu varijacija u psihopatologiji	29	
Uglešić, B.: Psihijatrija teritorija (Regionalna organizacija psihijatrijske zaštite u teoriji i praksi)	61	
Cerić, I., Loga, S., Karadžić, R.: Rehabilitacija u psihijatriji: dileme i perspektive	67	
<i>Prikazi knjiga</i>	79	
Vijesti	89	
1981.	GOD. 9	BROJ 2
Koptagel-Ilal, G.: Umwelt und psychosomatische Erkrankung	109	
Loga, S., Cerić, I., Trogranić, Ž.: Epidemiološke karakteristike involutivne melanholijske u Socijalističkoj republici Bosni i Hercegovini	119	
Rigler, T., Margušić, S., Slaviček, M.: Klinička slika psihičkih poremećaja u involutivnoj dobi žene	125	
Dupelj, M., Salamunić, L., Raić, R.: Redukcija identiteta u involuciji i terapijski pomak unutar mikrogrupe	131	
Bokun, P.: Tetovaža u psihijatrijskoj dijagnostici	137	
Naglić, N.: Prikaz primjene bihevior terapije kod separacionog straha	145	
Nikolić, S.: Psihodinamske teorije najranijih faza razvoja ličnosti. Pregledni prikaz suvremenih teorijskih postavki o formiranju strukture ličnosti	153	
<i>Prikazi knjiga</i>	165	
<i>In memoriam</i>	168	
Vijesti	169	
1981.	GOD. 9	BROJ 3
Peršić, N.: Soziale Faktoren im Entstehen und der Entwicklung depressiver Zustände	183	
Vencovsky, E.: Einführung in die Klinik der psychischen Störungen in der Involution	191	
Vidović, V., Vlatković-Prpić, M.: Psihotično dijete u školi	197	

Bobić, Ž.: Korelativno istraživanje anksioznosti, fobičnosti, hipersenzibilnosti i vegetativne nestabilnosti učenika viših razreda osnovne škole	205
Petrevski, D., Ristevski, J., Ristevska, S.: Promena stava učenica medicinske škole prema duševnim bolesnicima u toku nastave iz neuro-psihijatrije	217
Brajša, P.: Odnosna psihodinamika predbračnog i bračnog savjetovanja	225
Tulevski, I.G.: Prevencija mentalnog zdravlja – potrebe i mogućnosti	245
Bokun, P.: O paranoji	259
<i>Prikazi knjiga</i>	269

1981.**GOD. 9****BROJ 4**

Pospošil Završki, K.: Psihopatologiska i kriminologiska obilježja počinitelja i žrtava u krivičnim djelima protiv dostojanstva ličnosti i morala	271
<i>Prikazi knjiga</i>	351
<i>Predmetni i autorski indeks za volumen- 9/1981</i>	355

1982.**GOD. 10****BROJ 1**

Nikolić, S.: Adolescencija: identitet i konstitucija selfa	3
Munjiza, M.: Socijalni činoci i afektivne psihoze	17
Kapamadžija, B., Biro, M., Šovljanski, M.: Socio-psihijatrijska i patomorfološka analiza 100 izvršenih samoubistava	35
Čmelić, S., Branković, M.: Da li je alkoholizam nasljedna bolest?	57
Brajša, P.: Izbor bračnog partnera kao problem odnosa, komunikacije i odnosnih obrambenih mehanizama	61
<i>Prikazi knjiga</i>	71

1982.**GOD. 10****BROJ 2**

Biro, M.: Konstrukcija skale za predikciju suicidalnog rizika	93
Djukanović, B., Marković, M., Blagojević, Lj., Duković, A.: Porodična pozadina alkoholizma	115
Brajša, P.: Odnosna psihodinamika zrelosti za brak	123
Milanović, Lj., Radovančević, Lj.: Psihičke bolesti i ocjena radne sposobnosti za rad na visini	135
Peršić, N.: Psihijatrijske klinike u zaštiti mentalnog zdravlja	145
<i>Prikazi knjiga i časopisa</i>	159
<i>Vijesti</i>	172

1982.**GOD. 10****BROJ 3**

Ristevski, J.: Faktori koji utječu na dugotrajnu hospitalizaciju shizofrenih pacijenata u Psihijatrijskoj bolnici Demir Hisar	177
Brajša, P.: Fenomen zaljubljenosti sa aspekta odnosne psihodinamike	245
<i>Prikazi knjiga i časopisa</i>	255
<i>Vijesti</i>	257

1982.**GOD. 10****BROJ 4**

<i>Izvorni znanstveni radovi</i>	
Peršić, N., Rašković, J.: Paranoidna stanja	263
Uglešić, B., Palmović, R.: Epidemiologija paranoidnih stanja	299
Milčinski, L., Mučević, V., Kecmanović, D.: Rehabilitacija paranoidnih bolesnika	309
Trbović, M.: Paranoidnost shizofrenih bolesnika kao strukturirani patološki mehanizam obrane	319
<i>Pregledni rad</i>	
Uglešić, B.: Paranoidna stanja s etiopatogenetskog, prognostičkog i terapijskog aspekta	327
<i>Stručni rad</i>	
Stein, V., Rigler, T., Loos-Vranić, V.: Klinika i terapija paranoidnih stanja s prikazom slučajeva	333
<i>Prikaz knjiga</i>	337
<i>Vijesti</i>	353
<i>Predmetni i autorski indeks za volumen 10/1982</i>	365

1983.**GOD. 11****BROJ 1**

<i>Izvorni znanstveni radovi</i>	
Rašković, J.: Grupno društvo kao psihoterapijski koncept	3
Trbović, M.: Paranoidno impotentni oblik alkoholizma	17
Trbović, M.: Infantilno maternalni oblik alkoholizma	25
Perković, T.: Konfrontacija u psihoterapiji shizofrenih stanja	37
<i>Pregledni rad</i>	

Ribić, K.: Diferencijalno-dijagnostički aspekti dječjeg autizma.....	49	385
<i>Stručni rad</i>		
Todorović, M., Bajrić, A.: Pad motivacije za rad kao odraz kulturnih promjena	57	
<i>Prikazi knjiga i časopisa</i>	63	
Vijesti	75	

1983.	GOD. 11	BROJ 2
--------------	----------------	---------------

<i>Izvorni znanstveni radovi</i>		
Trbović, M.: Psihodinamska identifikacija i psihoterapija suicidalnosti	87	
Tomić, T., Sedmak, T., Bojović, R.: »Primjenljivost Present state Examination« (PSE) u epidemiološkom psihijatrijskom istraživanju izolovane populacije	97	
Selaković-Buršić, S., Biro, M.: Suicide Risk Factors in Old Age	107	
Svićević, R.: Psihološke karakteristike i stresna vrednost životnih događaja kod ulkusnih bolesnika.....	113	
Trbović, M.: Mazohistički depresivni oblik alkoholizma	133	
Sisek, I.: O nekim osobitostima mišljenja kod paranoidnih stanja.....	143	
<i>Pregledni rad</i>		
Nikolić, S.: Psihodinamika medureakcije pojedinac-društvo	149	
Vijesti	159	

1983.	GOD. 10	BROJ 3
--------------	----------------	---------------

<i>Izvorni znanstveni radovi</i>		
Peršić, N.: Psychiatrisch-Psychologische Probleme bei Katastrophen	167	
Trbović, M.: Separaciono anksiozni oblik alkoholizma.....	177	
Belev, B., Madarević, N., Buranji, I.: Socijalna alijenacija u govornim uzorcima bolesnika s paranoidnom shizofrenijom	183	
Djukanović, B., Vučetić-Korać, Z.: Socijalizacija dece iz porodica očeva alkoholičara	190	
Mandić, N., Blažek, P.: Moralno socijalni aspekti samoubojstva u Popovcu	203	
<i>Pregledni radovi</i>		
Riđanović, S.: Zašto ne i industrijska psihijatrija?.....	211	
Savić, B., Kapamadžija, B.: Prihvatljivost ili neprihvatljivost takozvanih »sudskomedicinskih tablica alkoholisanosti«	221	
<i>Prikazi knjiga i časopisa</i>	227	
Vijesti	237	

1983.	GOD. 10	BROJ 4
--------------	----------------	---------------

<i>Izvorni znanstveni radovi</i>		
Trbović, M.: Animatorno klaunski oblik alkoholizma.....	239	
Rugelj, J.: Uloga i značenje predstavljanja na grupnom liječenju alkoholičara i njihovih partnera	247	
Buranji, I., Hećimović, V.: Primjena analize sadržaja u psihijatriji	263	
Čiček, M., Gruden, V., Borovečki, Ž., Nikolić, S.: Scensko-analitička psihoterapija	273	
<i>Pregledni rad</i>		
Uglešić, B.: Rehabilitacija starih osoba	280	
<i>Stručni radovi</i>		
Branković, M., Paić, P.: Paranoidne reakcije kroničnih alkoholičara s encefalopatijom	295	
Sisek, I., Sviličić-Rigler, T.: Naša iskustva u hospitalizaciji bolesnika s urgentnim psihijatrijskim stanjima	299	
<i>Prikazi knjiga i časopisa</i>	307	
<i>Predmetni i autorski indeks za vol. 11/1983</i>	323	

1984.	GOD. 12	BROJ 1
--------------	----------------	---------------

<i>Izvorni znanstveni radovi</i>		
Peršić, N.: Dvojbe i budućnost institucionalne psihijatrije.....	3	
Vukov, M., Rakić, Z.: Poremećeni partnerski odnosi u formi prividnog reagiranja	31	
Puškarić, R.: Analiza ponašanja žrtava nepsoredno prije viktimizacije psihijatrijski vještačenih ubojica	43	
<i>Pregledni radovi</i>		
Nikolić, S., Borovečki, Ž.: Obiteljska psihoterapija, zašto, za koga, kako?.....	49	
Peršić, M.: Borderline – granični slučaj	61	
Brajša, P.: Sveobuhvatna psihijatrijska zaštita u zajednici (varaždinski model)	69	
Vincent, M.: Depresija u adolescenciji	89	
<i>Prikazi knjiga</i>	95	
Vijesti	99	

Izvorni znanstveni radovi

Pahljina, C., Boben-Bardutzky, D., Barborić, J., Belak, L., Pirtošek, Z., Velikanje, F., Dečko, V.: Suicid u celjskoj regiji	105
Milosavljević, P.: Uticaj porodične terapije na tok i prognozu psihoza	115
Rašić, J.: Procjena psiho-socijalnog profila ličnosti putem dječjeg crteža	125
<i>Pregledni radovi</i>	
Nikolić, S.: Specifično liječenje autistične djece	135
Vincent, M.: Problematika narcizma u obiteljskim terapijama	147
Brajša, P.: Teorijske pretpostavke psihijatrije prema psihijatriji 2000. godine	153
<i>Stručni rad</i>	
Milanović, Lj., Radovančević, Lj., Stojkovski, R.: Uloga psihijatra pri ocjeni radne sposobnosti za rad na visini	171
<i>Prikazi knjiga</i>	185
<i>Vijesti</i>	188

1984.

GOD. 12

BROJ 3

Izvorni znanstveni radovi

Kulenović, M.: Starija dob: socijalni i psihijatrijski aspekti	195
Jukić, V., Brataljenović T.: Obitelj i prisilno liječenje alkoholičara	211
Peršić, N.: Aspekti rukovođenja psihijatrijskom ustanovom sa stanovništa znanstvenog rada	221
Brajša, P.: Sistemska i cirkularna odnosna psihodinamika rukovođenja psihijatrijskom ustanovom	239
<i>Pregled</i>	
Radovančević, Lj.: Ličnost umjetnika odražena u njegovu glazbenom djelu	249
<i>Stručni radovi</i>	
Sarajlić, N., Nikolić, S., Lerotić, G.: Konzilijarna služba u psihosomatskoj medicini	261
Kudlek, S.: Neurotski poremećaji i neuroze kao uzrok gubitka radne sposobnosti radnika ŽTP-a Zagreb koji neposredno sudjeluju u željezničkom prometu	267
<i>Prikazi knjiga i časopisa</i>	273
<i>Vijesti</i>	279

1984.

GOD. 12

BROJ 4

Izvorni znanstveni radovi

Marković, A.: Invalidogenost neurotskih bolesti u Dalmaciji	289
Vencovsky, E.: Prophylactic Effect of Dipropylacetamide in Bipolar Manic-Melancholic Psychosis	299
<i>Pregledni radovi</i>	
Nikolić, S.: Grupna psihoterapija roditelja kao oblik obiteljskog pristupa u liječenju autistične djece	303
Peršić-Brida, M.: Institucionalna grupna psihoterapija graničnih slučajeva	315
Pospišil-Završki, K., Sila, A.: Kritički osvrt na psihijatrijska vještačenja u sudskom postupku	323
Goreta, M., Turčin, R.: Stanje i razvojne perspektive naše forenzičke psihijatrije	335
Buzov, I., Jakupčević, M.: Placebo: etimologija i definicija naziva	345
<i>Prikazi knjiga i časopisa</i>	351
<i>Vijesti</i>	359
<i>Predmetni i autorski indeks za volumen 12/1984</i>	367

1985.

GOD. 13

BROJ 1

Izvorni znanstveni radovi

Trbović, M.: Psihodinamika religioznih sumanutosti	3
Buzov, I.: Istraživanje povezanosti nivoa obrazovanja, popularnog tumačenja snova i somatizacije	13
Buzov, I., Peršić-Brida, M.: Rascjepljivanje i projektivna identifikacija u kratkoj dinamskoj terapiji graničnog poremećaja ličnosti	21
Vencovsky, E., Kolomaznik, M., Vyletal, J., Soukupova, E., Hronek, J., Kabeš, J.: Injectable Clorazepate in Alcoholic Psychoses	31
<i>Pregledni radovi</i>	
Maletić, A.: Psihološki aspekti transplantacije bubrega	35
Maletić, A.: Problemi upućivanja i odabira bolesnika za psihijatrijsku dnevnu bolnicu	51

	GOD. 13	BROJ 2
Stručni rad		387
Ćoza, I.: Doprinos grupne psihoterapije obitelji u procesu rehabilitacije shizofrenih bolesnika	65	
Prikazi knjiga i časopisa	71	
Vijesti	82	
1985.	GOD. 13	BROJ 2
<i>Izvorni znanstveni radovi</i>		
Jović, N.: Paranoidni sindrom u kasnjoj životnoj dobi	87	
Jukić, V., Pavlinušić, B., Peko-Čović, I.: Karakteristike paranoidnih stanja kod alkoholičara u tijeku liječenja	99	
Opalić, P., Stefanović, M.: Uticaj nekih socijalnih i demografskih faktora na efekte lečenja u stacionarnoj grupnoj psihoterapiji psihotičnih bolesnika	107	
Vencovsky, E., Nahunek, K., Svestka, J., Buresova, A., Peterova, E.: Bromazepam – A Contribution to the Treatment of Larved Depressions	115	
<i>Stručni radovi</i>		
Jukić, V.: Problemi ovisnika o alkoholu u prekršajnom pravu	119	
Ćoza, I.: Utjecaj bračnog stanja na rehabilitaciju shizofrenih bolesnika	135	
Ćoza, I.: Značenje socijalne sredine u rehabilitaciji shizofrenih bolesnika	143	
Nikolić, D.: Osnovi jedinstvene medicinske doktrine o lečenju i rehabilitaciji narkomana	149	
Prikazi knjiga i časopisa	155	
Vijesti	159	
1985.	GOD. 13	BROJ 3
<i>Izvorni znanstveni radovi</i>		
Muačević, V., Peršić, N., Milčinski, L., Sila, A., Ridanović, S.: Socioterapija i rehabilitacija psihijatrijskih bolesnika	161	
Trbović, M.: Otpori u psihoterapiji shizofrenih i shizoafektivnih bolesnika s religioznim sumanutostima	177	
Kecmanović, D., Krekić, N., Hadžimustafić, I.: Samostalna domaćinstva pacijenata kao oblik socioterapijskog tretmana dugo hospitaliziranih bolesnika	185	
<i>Stručni radovi</i>		
Ćoza, I.: Ponašanje žrtava prema počiniteljima krivičnih djela tjelesnih ozljeda prije viktimizacije	205	
Srića, M., Benc-Kos, N.: Uloga psihijatra u liječenju kroničnog onkološkog bolesnika	211	
Čiček, M., Božović, Z., Borovečki, Ž., Defilipis, K.Z., Gruden, V., Mitrović, M., Nad, M., Nikolić, S., Škrinjarić, J.: Specifičnosti individualne psihoterapije scenskom ekspresijom u terapiji adolescenata	215	
Adamović, P.: Neka istraživanja mentalne nedovojne razvijenosti u Pomoravlju	235	
<i>In memoriam</i>		
Dr. sc. Miljenko Jakupčević (1947-1985)	235	
Prikazi knjiga i časopisa	239	
Vijesti	243	
1985.	GOD. 13	BROJ 4
<i>Izvorni znanstveni radovi</i>		
Trbović, M.: Zona distance i psihotearpija shizofrenih bolesnika	247	
Radovanović, Z., Erić, Lj., Simić, S., Jevremović, I.: Smoking, Mental Health, and Selected Variables among Medical Students in Belgrade	255	
<i>Pregledi</i>		
Nikolić, S.: Doprinos psihonalitičkom razumijevanju razvoja identiteta i konstitucije selfa (sebstva) kod čovjeka	261	
Vukov, M.: Porodična disfunkcionalnost u sistemskom pristupu	271	
Nikolić, D.: Ketanje broja alkoholičara u SFR Jugoslaviji i preventivna zaštita	281	
Kovačević, V.: Dinamika timskog rada u dnevnoj bolnici u odnosu na pojedine psihijatrijske poremećaje	295	
Brajša, P.: Sistemsko-cirkularna odnosna psihodinamika rehabilitacije u suvremenoj psihijatriji	303	
<i>Stručni radovi</i>		
Vidović, V., Borovečki, Ž., Rudan, V., Vlatković-Prpić, M.: Psihoterapija obitelji u djetinjstvu i adolescenciji	317	
Skočilić, Ž., Kozarić-Kovačić, D.: Alkoholizam – model sucidalnog ponašanja i neke etičko forenzičke dileme	323	
Adamović, P.: Timski rad u dnevnoj bolnici	329	
Prikazi knjiga i časopisa	339	
<i>Predmetni i autorski indeks za vol. 13/1985.</i>	346	

Izvorni znanstveni radovi

Peršić, N.: Psychiatry in the World of Change	3
Mandić, N., Delagić, A., Filaković, P., Jaramaz, M., Bosnić, Đ., Barkić, J.: Psihosocijalni faktori i psihičko stanje starih osoba	11
Georgijev, G.: Karakteristike kliničke slike psihoza u migranata iz područja Bitolja	23
Žampera, E., Vukša, B.: Ispitivanje intelektualnih osobina kroničnih shizofrenih bolesnika.....	43
<i>Pregled</i>	
Sarajlić, N.: Struktura ličnosti psihosomatskog bolesnika	55
<i>Stručni radovi</i>	
Klabučar, Lj., Pavlić, M.: Grupna psihoterapija sa shizofrenim počiniteljima ubojstva	63
Skocilić, Ž., Kozarić-Kovačić, D., Stanetti, F.: »Borderline« bolesnici i alkoholizam	71
<i>In memoriam</i> (prim. dr. Mladen Berghofer).....	77
<i>Prikazi knjiga</i>	81
<i>Vijesti</i>	85

Izvorni znanstveni radovi

Gajer-Piacun, Đ., Bregović, V.: Mogućnost evaluacije emocionalnih poremećaja djece u predškolskoj ustanovi	89
Žampera, E.: Prilog razmatranju ponašanja anksioznosti kod shizofrenije.....	99
Jukić, M.: Analiza unutrašnjih doživljavanja (»B-Odgovora«) u Rorschachovom testu kod religioznih shizofrenih bolesnika.....	109
<i>Pregledni rad</i>	
Pospišil Završki, K.: »Quo vadis – victimologija?«, O viktimologiji kritički	131
<i>Stručni radovi</i>	
Tocilj, G., Urlić, I.: Narcistički pacijent i fenomen zrcaljenja u grupi	143
Urlić, I., Tocilj, G.: O procesu individualizacije tijekom grupne psihoterapije promatrano putem snova	149
<i>Prikazi knjiga i časopisa</i>	155
<i>Vijesti</i>	161

Izvorni znanstveni radovi

Peršić-Brida, M.: Grupna psihoterapija bolesnika s graničnom organizacijom ličnosti	163
Jukić, M.: Struktura čuvstava religioznih shizofrenih bolesnika	199
Palmović, R.: Neke karakteristike rotirajućih hospitalizacija shizofrenih bolesnica u psihijatrijskoj klinici	213
<i>Stručni radovi</i>	
Katanec, N., Raić, R., Salamunić, L.: Uloga psihosocijalnih faktora u potrebi za hospitalnim liječenjem bolesnika s epilepsijom	221
Adamović, P.: Tretman bolesnika s neurozom u dnevnoj bolnici.....	231
Skocilić, Ž., Kozarić-Kovačić, D., Stanetti, F.: Individualne i društvene odgovornosti u prevenciji i liječenju alkoholizma	241
<i>Prikazi knjiga</i>	247
<i>Vijesti</i>	249

Izvorni znanstveni radovi

Palmović, R., Folnegović-Šmalc, V.: Dinamika psihijatrijskih kliničkih sindroma shizofrenih bolesnika u dvogodišnjem praćenju	253
Mandić, N., Filaković, P.: Dijabetes mellitus i psihičko stanje	265
Trbović, M.: Incest i klinička slika shizofrenije	271
Žampera, E.: Dinamika straha na realnu opasnost kod shizofrenije	281

Jukić, M.: Analiza »EQe-odgovora na Rorschachovom testu kod religioznih shizofrenih bolesnika	297	389
<i>Pregledni rad</i>		
Bogićević, Đ., Vukov, M.: Komplementarnost individualne i porodične terapije shizofrenije	303	
<i>Stručni radovi</i>		
Peršić-Brida, M.: Zbivanja na kliničkom odjelu i njihov utjecaj na procese u maloj grupi	317	
Buzov, I.: Žalovanje, spolna zastupljenost, težina reakcije i psihoterapijsko lijeчење	321	
<i>Prikazi knjiga i časopisa</i>	327	
<i>Vijesti</i>	333	
<i>Predmetni i autorski indeks za vol 14/1986</i>	337	

1987.

GOD. 15

BROJ 1

Izvorni znanstveni radovi

Goreta, M., Medved, V.: O tretmanu psihički poremećenih delinkvenata u okvirima mjere sigurnosti liječenja i čuvanja	3
Puškarić, R.: Analiza ponašanja žrtava neposredno prije viktimizacije psihijatrijski vještačenih počinitelja krivičnog djela tjelesne povrede	21
Peršić, N.: Socijalna rehabilitacija shizofrenog bolesnika	27
<i>Pregledni radovi</i>	
Rašković, J.: Ljubomora u svjetlu ontološkog i sociološkog promatranja	39
Biro, M.: Metodološki problemi dijagnostičke klasifikacije psihopatoloških problema	51
Vukov, M.: Uloga porodice u stvaranju i održavanju psihosomatske bolesti (»psihosomska porodica«)	61
<i>Stručni radovi</i>	
Kostnapfel, J.: Aktualne duševne bolesti u starijoj dobi	75
Mihanović, M.: Racionalna psihofarmakoterapija u starosti	83
<i>Prikazi knjiga</i>	93

1987.

GOD. 15

BROJ 2

Izvorni znanstveni radovi

Muačević, V.: Grupna psihoterapija i socioterapija shizofrenih bolesnika	103
Kušmić, E.: Djeca alkoholičara i alkoholizam	115
Salajpal, T., Risović, Đ.: Utjecaj psihosocijalnih faktora na tok epilepsije	125
<i>Pregledi</i>	
Kecmanović, D.: Sociologija i savremena psihijatrija	137
Nikolić, S.: Psihobiološki koncept obiteljske grupe: psihoterapijski pristup obiteljskim disfunkcijama s grupno-analitičkog stajališta	159
<i>Stručni radovi</i>	
Papić, D.: Hipohondrijski sindrom u starijoj životnoj dobi – metoda izbora liječenja	175
Goreta, M.: Katamnističko vrednovanje pouzdanosti dijagnoze graničnog slučaja.	187
Jović, N.: Socijalna psihijatrija i psihoterapija	197
<i>Prikazi knjiga</i>	206
<i>Vijesti</i>	209

1987.

GOD, 15

BROJ 3

Izvorni znanstveni radovi

Milčinski, L., Muačević, V.: Socijalno-psihijatrijski pristup u suicidologiji	213
Peršić, N.: Povijest psihijatrije u Jugoslaviji	225
Filaković, P., Barkić, J., Mandić, N.: Depresija u shizofreniji	237
Adamović, P.: Tretman bolesnika s psihozom u dnevnoj bolnici	243
Nad, M.: Psihološki aspekti mastektomije	253
<i>Pregled</i>	
Uglešić, B.: Anksiolitici – primjena u somatskim i psihosomatskim bolestima.	263
<i>Stručni radovi</i>	

390	Nikolić, D.: Primary Health Care and Alcoholism in Yugoslavia	273
	Mihanović, M., Malnar, Z.: Utjecaj psihofarmakoterapije na radnu sposobnost manično-depresivnih bolesnika	281
	Milić, S., Popović, R.: Aktualnosti psihiatrijskih vještačenja u sudskom postupku	289
	<i>Prikazi knjiga</i>	301
	<i>Vijesti</i>	303

1987.	GOD. 15	BROJ 4
--------------	----------------	---------------

<i>Izvorni znanstveni radovi</i>	
Peršić, N.: Psychiatrische Epidemiologie	309
Kecmanović, D., Trograncić, Ž.: Sarajevska tele-apel služba: jednogodišnje iskustvo	317
Smiljanić, V., Juretić, Z., Kroflin, M.: Psihiatrijsko prognostičko značenje pokušaja suicida u adolescenciji	327
<i>Stručni radovi</i>	
Pospišil-Završki, K.: Odraz kriminalnog i antisocijalnog ponašanja shizofrenih na kvalitetu življenja njihovih porodica	333
Čišćek, M., Naglić, N., Jovanović, Z., Borovečki, Ž.: Utjecaj agresivnog odgoja na formiranje ličnosti djeteta	345
Golčić, J.: Kako živjeti da bi vrijedilo živjeti?	353
Jankulov-Demjen, M.: Strah od ispita među studentima Novosadskog Univerziteta	359
Nikolić, D.: Planning of Policy and Practice of Mental Health Services in States Based on Federal Systems	363
Ćoza, I.: Shizoafektivne psihoze u dnevnoj praksi	369
<i>Prikazi knjiga</i>	373
<i>Predmetni i autorski indeks za vol. 15/1987.</i>	377

1988.	GOD. 16	BROJ 1
--------------	----------------	---------------

<i>Izvorni znanstveni radovi</i>	
Peršić, N.: Psihiatrija i zaštita mentalnog zdravlja u Jugoslaviji. Strategija daljnog razvoja	3
Komazec, D. Utjecaj aktualne situacije na mentalno zdravlje populacije podvelebitskog kraja	47
Kalle, A.: Suicidal Tendencies in the Elderly	57
Maletić, A., Palmović, R., Štalekar, V.: Analiza uzroka prekida liječenja u Dnevnoj bolnici Psihiatrijske klinike KBC-a u Zagrebu	67
<i>Stručni radovi</i>	
Uglešić, B., Bradarić, I.: Alkoholizam kao faktor radnog onesposobljavanja	79
Jankulov-Demjen, M.: Epidemiologija fobičnih strahova među studentima Novosadskog Univerziteta	85
<i>Prikazi knjiga</i>	91

1988.	GOD. 16	BROJ 2
--------------	----------------	---------------

<i>Izvorni znanstveni radovi</i>	
Kecmanović, D.: Dijagnostički kriterijumi i klasifikacija shizofrenije	99
Kozarić-Kovačić, D., Skočilić, Ž., Stanetti, F.: Utjecaj psihofarmakoterapije na patomorfozu akutnih alkoholnih psihoza	117
Salajpal, T., Mimica, J.: Mortalitet i uzroci smrti hospitaliziranih epileptičara	129
<i>Stručni radovi</i>	
Goreta, M.: Paranoidno reagiranje »borderline« pacijenata u forenzičkoj situaciji	141
Pejović, M., Stanković, S.: Promene u kliničkoj slici psihoneuroza	149
Rašković-Bujas, S.: Motivi geneza jedne hipochondrije	157
Nikolić, D.: Stanje i problemi psihiatrijskih bolnica u SFR Jugoslaviji	163
<i>Prikazi knjiga</i>	181

1988.	GOD. 16	BROJ 3
--------------	----------------	---------------

<i>Izvorni znanstveni radovi</i>	
Mandić, N., Barkić, J., Filaković, P.: Comparative analysis of cognitive functions in schizophrenics and alcoholics	187
Peršić, N.: Immunologische Theorie über primäre endogene Psychosen	197
Koludrović, M., Rak, D., Korbar, K., Kaić-Rak, A., Radelić, N.: Neke mogućnosti ranog otkrivanja presuicidalnog sindroma	209
Mandić, N., Barkić, J., Vlahov, D.: Narkomanija i srednjoškolska omladina u Osijeku	223
Kostić, Lj., Baba-Milkić, N.: Grupna psihoterapija paranoidnih bolesnika: prognostički kriterijumi i ciljevi	239
<i>Pregledni radovi</i>	
Puškaric, R.: Problemi forenzičko-psihijatrijskog vještačenja u građanskom postupku	247
Brajša, P.: Psihiatrija promjena u svijetu promjena	253
<i>Stručni rad</i>	
Mihanović, M., Pauković, M.: Depresivni sindrom: ubikvitarni psihopatološko somatovegetativni fenomen	269
<i>Prikazi knjiga</i>	273

1988.**GOD. 16****BROJ 4****391***Izvorni znanstveni radovi*

Palmović, R., Muačević, V., Škrbić, N.: Socijalna onesposobljenost shizofrenih bolesnika u dugotrajnom liječenju	277
Salajpal, T., Mimica, J.: Ispitivanje stavova medicinskog osoblja prema oboljelima od epilepsije	291
<i>Pregledni radovi</i>	
Goreta, M.: Osobitosti liječenja forenzičko-psihijatrijskih bolesnika	303
Brajša, P.: Obiteljska terapija u suvremenoj psihijatriji	315
<i>Stručni radovi</i>	
Mihanović, M., Draganov, P.: Načela ocjenjivanja radne sposobnosti shizofrenih i manično-depresivnih bolesnika	329
Krpan, I.: Prvi intervju u sistemskoj i cirkularnoj odnosnoj psihodinamici	343
<i>Prikazi knjiga</i>	357
Vijesti	360
<i>Predmetni i autorski indeks za volumen 16/1988</i>	361

1989.**GOD. 17****BROJ 1***Izvorni znanstveni rad*

Persić, N.: Radna sposobnost mentalnog bolesnika	3
<i>Pregledni radovi</i>	
Nikić, S., Vesel, J., Biro, M., Mrevlje, G., Brajša, P.: Krize i intervencije u krizi	45
Vincent, M.: Pour une psychiatrie du développement	59
Nolimal, D.: Some reflections on alcohol public policy in Yugoslavia	67
<i>Stručni rad</i>	
Sisek, I.: Kognitivne smetnje i psihoze kod omladine	83
<i>Prikazi knjiga</i>	93
<i>In memoriam</i>	95
Vijesti	96

1989.**GOD. 17****BROJ 2***Uvodnik*

Persić, N.: Život i djelo Radoslava Lopašića	115
<i>Izvorni znanstveni radovi</i>	
Mandić, N., Mrdenović, S., Filaković, P., Barkić, J., Koić, O., Vukšić, Ž.: Transfer i druge terapijske metode u shizofreniji	127
Milosavljević, B., Ležaja, V.: Fenomenologija samoubistava u Lici u razdoblju 1978-1987	143
<i>Pregledni radovi</i>	
Feldman, S.: Terapija radom u psihijatriji	151
Haasz-Lux, A., Haasz, I.: Psihosocijalni aspekti suicidalnosti u starosti	169
<i>Stručni radovi</i>	
Puškarić, R.: Problemi vještacanja neimovinske štete (gradanskopravne štete)	175
Nad, M.: »Acting out« i njegovo značenje u psihoterapiji	185
<i>In memoriam</i>	191
Vijesti	195

1989.**GOD. 17****BROJ 3***Izvorni znanstveni radovi*

Krpan, I., Medved, Z.: Obiteljska skulptura u multiploj obiteljskoj terapiji	201
Sudar, Š.: Psychosocial Aspects of Cerebrovascular Diseases	213
Plavec, S., Radovančević, Lj., Košuta, M.: Istraživanje psihoneurotskih smetnji školske omladine s posebnim osvrtom na smetnje spavanja	231
<i>Pregledni radovi</i>	
Vukov, M., Mijalković, S.: Osobitosti porodice u kojoj se pojavljuje narkomanija	239
Persić, N.: Osrvrt na neka pitanja medicinske etike	249
<i>Stručni rad</i>	
Adamović, P.: Tretman bolesnika s depresijom u dnevnoj bolnici	257
<i>Prikazi knjiga</i>	271
Vijesti	275

1989.**GOD. 17****BROJ 4***Izvorni znanstveni radovi*

Persić, N., Peršić-Brida, M.: Psihopatološke promjene i psihički poremećaji u toku starenja	281
---	-----

392	Goldner-Vukov, M., Eljdupović, G.: Family Life Cycle and Substance Abuse.....	327	
	<i>Pregledni radovi</i>		
	Brajša, P.: Proširena bolničko-vanbolnička terapijska zajednica unutar varaždinske sveobuhvatne psihijatrijske zaštite u zajednici.....	339	
	Akrap, L., Prošev, I.: Socijalna fobia	349	
	<i>Stručni rad</i>		
	Mijalković, S.: Psihosocijalne promene u porodici nakon pojave malignog oboljenja u deteta.....	359	
	<i>Prikazi knjiga</i>	365	
	<i>Vijesti</i>	369	
	<i>Predmetni i autorski indeks za volumen 17/1989</i>	371	
	1990.	GOD. 18	BROJ 1
	<i>Izvorni znanstveni radovi</i>		
	Goreta, M.: Psihoanalitički pristup kao doprinos u procjeni krivične odgovornosti	3	
	Morović, J., Skočić, D., Skočić, P., Buranji, I.: Primjena metode analiza sadržaja u istraživanju komunikacija u grupnoj psihoterapiji shizofrenih bolesnika.....	33	
	Zalokar, J.: Schizophrenia and Immigration	41	
	<i>Pregledni rad</i>		
	Pavelić, M.: 'Massenpsychologie und ich-Analyse' S. Freuda kao teorijski izvor za praksu grupne analitičke psihoterapije – rekapitulacija i prorada.....	51	
	<i>Stručni rad</i>		
	Nikolić, M.: Anoreksija nervosa u teoriji i praksi.....	61	
	<i>Prikazi knjiga</i>	77	
	1990.	GOD. 18	BROJ 2
	<i>Izvorni znanstveni radovi</i>		
	Đukanović, B.: Osnovna obilježja porodične sredine narkofila	85	
	Skočić, D., Kurpež-Radulović, B., Skočić, P.: Praćenje male grupe shizofrenih bolesnica u stacionaru	95	
	<i>Pregledni radovi</i>		
	Peršić, N., Peršić-Brida; M.: Alkoholizam	101	
	Balling-Kozlina, G.: Kognitivna bihevior terapija	173	
	<i>Stručni rad</i>		
	Nikolić, M.: Mechanizmi odbrane kod »borderline« bolesnika	181	
	<i>Prikazi knjiga</i>	187	
	1990.	GOD. 18	BROJ 3
	<i>Izvorni znanstveni radovi</i>		
	Nikolić, M.: Psihičke smetnje kod djece školskog uzrasta lišene roditeljske ljubavi i odgoja	191	
	Vukov, M., Marinković, J., Mijalković, S.: Kohezivnost i adaptabilnost u narkomanskim porodicama	219	
	Dekanović, B., Musić, M.: Psihosocijalni aspekti narkofilije	227	
	<i>Pregledni rad</i>		
	Peršić, N., Peršić-Brida, M.: Povijesni razvoj psihijatrije.....	237	
	<i>Stručni rad</i>		
	Nađ, M.: Mogućnosti psihijatrijskog intervjua	283	
	1990.	GOD. 18	BROJ 4
	<i>Izvorni znanstveni radovi</i>		
	Kecmanović, D.: Psihijatrijska etika.....	293	
	Mandić, N., Bosnić, Đ., Koić, O., Vukšić, Ž.: Emocionalno i socijalno funkcioniranje učenika srednjih škola u Osijeku.....	321	
	Kocijan-Hercigonja, D.: Istraživanje stavova srednjoškolaca	343	
	Kušmić, E.: Djeca alkoholičara i narkomanski poriv	349	
	<i>Pregledni rad</i>		
	Nikolić, D.: Raširenost i neke socio-demografske karakteristike afektivnih psihoza u Jugoslaviji	357	
	Gregurek, R., Peršić Brida, M.: Psihoanalitička psihoterapija	369	
	<i>Prikazi knjiga</i>	377	
	<i>Vijesti</i>	381	
	1991.	GOD. 19	BROJ 1
	<i>Izvorni znanstveni radovi</i>		

Stambolova, Sv., Gantchev, K., Polnareva, N., Boyajieva, S., Shoylekova, M., Slavchev, A., Bojilova, R.: Transcultural Study of Adolescent Depression in Bulgaria and Poland	3
Begić, D.: Životni dogadaji u nastanku i pogoršanju shizofrene psihoze	9
<i>Pregledni radovi</i>	
Peršić-Brida, M., Peršić, N.: Ovisnost o pušenju	17
Goreta, M.: Etički aspekti psihijatrijskih vještačenja u krivičnom postupku	59
<i>Stručni radovi</i>	
Nolimal, D.: Self-Destructive Behaviour among the Slovenes: Acculturation-stress Hypothesis	73
Kozarić-Kovačić, D., Bojić, M.: Uloga člana obitelji u posthospitalnom liječenju alkoholičara	89
<i>Prikazi knjiga</i>	99

1991.	GOD. 19	BROJ 2
--------------	----------------	---------------

<i>Izvorni znanstveni rad</i>	
Kušmić, E.: Evaluacija rezultata u obiteljskoj psihoterapiji po metodi Virginije Satir	103
<i>Pregledni radovi</i>	
Peršić-Brida, M., Peršić, N.: Psihijatrija u medicini	121
Brajša, P.: Interpersonalna komunikacija u obitelji	161
Balling-Kozlina, G.: Neki bihevioristički modeli etiologije depresija	169
Droždjak, B.: Opsisivno-kompulativni poremećaj	179
Kostnapfel, J.: Štrajk glađu oblik suidalnog ponašanja	187
<i>Stručni rad</i>	
Esapović-Greš, N.: Princip sekundarne dobiti u obiteljskoj terapiji	193
<i>Pismo uredništvu</i>	199
<i>Prikazi knjiga</i>	201
<i>Vijesti</i>	203

1991.	GOD. 19	BROJ 3
--------------	----------------	---------------

<i>Izvorni znanstveni članak</i>	
Mandić, N., Pereković, V., Delalle-Zebić, M., Radaković, Đ.: Medicinski pristup problemu samoubojstva na području općine Osijek	207
<i>Pregledni radovi</i>	
Uglešić, B.: Suvremeni pogledi na farmakoterapiju anksioznih stanja	219
Droždjak, J., Milčinski, L., Škerbinek, L.: Psihijatrijski zavod i njegovi pacijenti tijekom rata (slučaj »Poljanskog nasipa«)	227
Droždjak, B., Papić, D.: Afektivni poremećaji u gerontopsihijatriji	243
<i>Stručni radovi</i>	
Kapamadžija, B., Mišić-Pavkov, G.: Ubistvo i seksualna psihopatologija	249
Esapović-Greš, N., Gruden, V.: Sekundardna dobit kao otpor u Balintovoj grupi	257
Adamović, P.: Tretman bolesnika s psihičkim paranoidnim sindromom u dnevnoj bolnici	263
<i>Prikazi knjiga</i>	279

1991.	GOD. 19	BROJ 4
--------------	----------------	---------------

<i>Uvodnik</i>	
Jukić, V.: Organizacija i rad psihijatrijske službe za vrijeme rata u Hrvatskoj	285
<i>Izvorni znanstveni rad</i>	
Kušmić, E.: Ekološki pristup u liječenju alkoholizma	299
<i>Pregledni rad</i>	
Mihanović, M., Markeš-Marinić, V., Garašić, Z.: Glasine kao sastavnica psihološko-propagandnog rata	309
<i>Stručni radovi</i>	
Jukić, V., Begić, D., Kenfelić, H.: Psihijatrijska hospitalizacija pripadnika hrvatskih oružanih snaga	313
Lang, B.: Problemi pijenja alkoholnih pića, alkoholizma i drugih ovisnosti u ratnim uvjetima	325
Moro, Lj.: Psihički poremećaji prognanih osoba	335
Kolesar, A., Šćur, Ž., Lončar, J.: Problem samoubojsatva u općini Ivanec	359
<i>Prikazi knjiga</i>	375
<i>Predmetni i autorski indeks za volumen 19/1991</i>	379

1992.	GOD. 20	BROJ 1
--------------	----------------	---------------

<i>Uvodnik</i>	
Bamburač, J.: Program psihološko-psihijatrijske skrbi za osobe s psihičkim posljedicama rata	3
<i>Izvorni znanstveni rad</i>	
Obradović, J., Bregović, V., Szabo, S., Tomljenović, I.: Stabilnost braka roditelja i emotivne reakcije djece	11
<i>Pregledi</i>	

394	Radovančević, Lj.: Psihološki rat	39
	Peršić, N., Peršić-Brida, M.: Povijest psihijatrijske terapije	49
	<i>Stručni radovi</i>	
	Mandić, N., Ebling, Z.: Stres i izbjeglice	69
	Jukić, V., Vuletić, J.: Mentalno retardirani počinitelj krivičnih djela kao žrtva vlastitog kriminogenog ponašanja .	81
	Pavlović, E.: Aktivnosti u slobodno vrijeme kod paranoidnih bolesnika	91
	<i>Prikaz knjige</i>	99
	<i>Vijesti</i>	100

1992. GOD. 20 BROJ 2

<i>Izvorni znanstveni rad</i>	
Milas, M., Sisarić, J., Rozga, A.: Upotreba i neke karakteristike uzimanja sredstava ovisnosti kod učenika u Splitu	107
<i>Pregledi</i>	
Peršić, N.: Psihičke posljedice rata u Hrvatskoj	121
Bamburač, J., Brumen-Budanko, Z.: Shizofrenija – razvoj koncepta i dijagnostičke poteškoće	133
<i>Stručni radovi</i>	
Kocijan-Hercigonja, D.: Psihijatrijski problemi djece prognanika	147
Matković, A., Glavić, N., Marić, Lj.: Psihičke poteškoće Dubrovčana za vrijeme napada na grad i njegove blokade.....	151
Jukić, V., Gjilas, T., Babić, M.: Utjecaj rata na strukturu hospitaliziranih bolesnika u Klinici za psihijatriju Medicinskog fakulteta u Zagrebu.....	157
Kulenović, M., Jokić-Begić, N.: Neke psihosocijalne karakteristike nezaposlenih	169
<i>Prikazi knjiga</i>	175

1992. GOD. 20 BROJ 3-4

Peršić N.: Uvodna riječ.....	177
Bamburač J.: Psihičke posljedice rata – organizacija skrbi	179
Jukić V.: Klinička slika posttraumatskog stresnog poremećaja	187
Palmović R., Muačević V.: Psihosomatski poremećaji kao posljedica rata	199
Jakovljević M.: Neurobiologija posttraumatskog stresnog poremećaja	207
Maletić A.: Psihoterapija psihičkih akutnih traumi.....	213
Hotujac Lj., Javornik N.: Farmakoterapija posttraumatskog stresnog poremećaja	219
Uglešić B.: Dugoročna potpora iz okruženja osobama u krizi	227
Moro Lj., Frančišković, T., Bertović, G., Varenina, G.: Potpora radne sredine i obitelji kod posttraumatskog stresnog poremećaja	233
Mandić N.: Gubici i žalovanja	241
Štalekar V.: Psihološke reakcije kod ratnih tjelesnih invalida.....	249
Lang B.: Značenje alkoholizma i drugih ovisnosti kod psihotraumatiziranih osoba	255
Vidović V.: Ratna psihička trauma u djece.....	263
Brumen-Budanko Z.: Psihičke poteškoće prognanika.....	271
De Zan D.: Psihičke poteškoće osoba s iskustvom logora	281
Goreta M.: Forenzičko-psihijatrijski aspekti ratnih psihičkih trauma	285
Gruden V.: Sekundarna dobit kao posljedica ratnih zbivanja u Hrvatskoj.....	295
Ilić-Supek D.: Skrb za osobe s psihičkim posljedicama rata – uloga psihologa	301
Knežević M..: Socijalna akcija u tretmanu psihičkih posljedica rata	309
<i>Predmetni i autorski indeks za volumen 20/1992</i>	315

1993. GOD. 21 BROJ 1-2

<i>Izvorni znanstveni radovi</i>	
Hotujac Lj., Vukelja D., Mahnik M., Javornik N.: Some socio-femographic psychopathologic and clinical characteristics of psychiatrically treated soldiers of the Croatian army.....	3
Milas M., Dropulić N., Pecotić, S.: Incidence of drug abuse in two rural environments	13
Goreta M.: Temeljna dokumentacija u forenzičko-psihijatrijskom procjenjivanju delinkvenata s poremećajima ličnosti	31
<i>Pregledi</i>	
Jukić V.: Posttraumatski stresni sindrom i paranoidnost.....	47
Bamburač J., Muačević V.: Životni dogadaji i pokušaj samoubojstva	55
Krpan I.: Neke etičke implikacije konstruktivizma u psihijatriji.....	65
<i>Stručni radovi</i>	
Jukić M.: Način shvaćanja predložaka u Rorschachovu testu kod religioznih shizofrenih osoba.....	71
Jukić M.: Količina odgovora religioznih shizofrenih osoba u Rorschachovu testu.....	77
Markotić-Bogavčić G.: Alkoholizam i agresivno ponašanje	83

Uglešić B., Dodig G., Brajević D.: Etiološke odrednice postpartalnih i puerperalnih psihoza	89	395
<i>Prikaz knjige</i>	103	

1993.	GOD. 21	BROJ 3-4
--------------	----------------	-----------------

<i>U povodu</i>	
Bamburač J.: Paracelsus – 500. obljetnica rođenja (1493-1541)	105
<i>Izvorni znanstveni radovi</i>	
Mandić N., Vukšić-Mihaljević Ž.: Psychological Status of Displaced Persons from East Slavonia	121
Puškarić R.: Žene alkoholičarke kao žrtve krivičnih djela protiv života i tijela	137
<i>Pregled</i>	
Puškarić R.: Oporučna sposobnost duševnog bolesnika.	143
<i>Stručni radovi</i>	
Dešković B.: Način dolaska psihijatrijskog bolesnika na hospitalizaciju kao prediktor ishoda liječenja	149
Esapović Greš N.: Self i sekundarna dobit	157
Milas M., Brajević D.: Munchausenov sindrom	163
<i>Prikaz bolesnika</i>	
Esapović Greš N.: Psihoterapeut kao objekt sekundarne dobiti	169
<i>Iz psihijatrijske prošlosti</i>	
Marković A., Marković H.: Zaklonište umobolnih na Nuncijati	177
<i>Prikaz knjige</i>	191
<i>Predmetni i autorski indeks za vol. 21/1993.</i>	193

1994.	GOD. 22	BROJ 1-2
--------------	----------------	-----------------

<i>Uvodnik</i>	
Peršić N.: Povijest hrvatske psihijatrije	3
<i>Izvorni znanstveni radovi</i>	
Agger I.: Trauma and testimony among refugee women: a psycho-social exploration.....	15
Magerle A., Koludrović M.: Specifičnosti forenzičkog tretmana paranoidnih bolesnika s homicidalnim tendencijama.....	23
<i>Pregledi</i>	
Mandić N., Muačević V., Hotujac Lj., Uglešić B.: Hrvatska psihijatrija danas i očekivani daljnji razvoj.....	35
Jensen S.B.: Traumatic families under war conditions in the countries of former Yugoslavia	55
Mandić N.: Ličnost i ratni stresori	65
<i>Stručni radovi</i>	
Mihanović M., Jukić V., Milas M.: Rumors in psychological warfare	75
Pavlović E.: Stil življenja kod paranoidnih shizofrenih bolesnika	83
<i>Prikaz knjige</i>	89

1994.	GOD. 22	BROJ 3-4
--------------	----------------	-----------------

<i>Izvorni znanstveni radovi</i>	
Stipeč R., Dujmić S.: Činitelji udruženi s nastupom fulminantnih PTSP simptoma	95
Mahnik M., Hotujac Lj., Mandić N.: Stres prvoga genitalnog pregleda žena.....	101
Požgain I., Mandić N., Kočić O.: Suicid na osjećkom području u ratu i miru	113
Milas M., Sisarić J., Uglešić B., Bamburač J., Ivica J.: Transformacija patrijarhalne obitelji kao značajan faktor u nastanku nekih oblika poremećaja starijih osoba.....	123
Begić D., Stojanović V.: Shizofrenija i refleks treptaja	131
<i>Stručni radovi</i>	
Bamburač J., Esapović-Greš N.: Suicide problem an Croatia today.....	139
Lazić N., Bamburač J., Werft M., Potkonjak J., Nikolić R.: Panična stanja u stanovništvu tijekom rata.....	143
Ivezić S., Goreta M., Hećimović V., Pisk Z., Skočić D., Skočić P., Cividini-Stranić E.: O nekim pitanjima taktike i metodike rada s transferom unutar grupne analitičke psihoterapije shizofrenih bolesnika.....	149
<i>Kongresi</i>	
Prvi hrvatski psihijatrijski kongres	161
<i>U povodu</i>	
Jukić V.: Psihijatrijska bolnica Vrapče u Zagrebu – prošlost, sadašnjost, budućnost	169
Goreta M.: Aktualno stanje forenzičke psihijatrije u Republici Hrvatskoj.....	183
Hodoba D.: Granice između normalnog i patološkog starenja – psihogerijatrija u Hrvatskoj	193
<i>In memoriam</i>	
<i>Predmetni i autorski indeks za volumen 22/1994.</i>	

1995.	GOD. 23	BROJ 1-2
--------------	----------------	-----------------

<i>Izvorni znanstveni rad</i>

396	Goreta M., Peko-Čović I., Koludrović M.: Sadašnje stanje forenzičke psihijatrije u Hrvatskoj	3
	<i>Pregled</i>	
	Jukić V., Hotujac Lj., Mandić N.: The situation of mental health care in Croatia	23
	<i>Stručni radovi</i>	
	Urlić I., Tocilj G.: Balint method: experience from the educational workshop in Estonia	34
	Gregurek R., Peršić-Brida M.: Balintove grupe u okviru poslijediplomskog studija iz opće (obiteljske) medicine	45
	Uglešić B., Dodig G., Brajević D., Topić J., Glavina T.: Pozitivni i negativni simptomi shizofrenije	51
	Šućur Ž., Lončar J., Milas M., Kolesar A.: Kakvoća registriranja alkoholizma kao uzroka smrti u primarnoj zdravstvenoj zaštiti Hrvatske	71
	Marković H., Marković A., Glavić N.: Alkoholizam tijekom Domovinskog rata u Dubrovniku	79
	Rotim K., Jukić V., Rudež I., Čulo A., Ševerdija R.: Odnos radne sposobnosti alkoholičara i njihove uključenosti u klubove liječenih alkoholičara	89
	Milas M., Šućur Ž., Mihanović M.: Uporaba anksiolitika i hipnotika u školske omladine u Splitu	97
	Bogadi I.: Teškoće i uspjesi u radu liječnika na ženskom odjelu za kronične psihoze	107
	<i>Prikazi knjiga</i>	117
	<i>Vijesti</i>	121
	<i>Upute autorima</i>	123

1995.

GOD. 23

BROJ 3-4

Izvorni znanstveni radovi

Majovšek M.: Obilježja ličnosti, ponašanja i »pasivnog« socijalnog statusa počinitelja delikta razbojstva	129
Tomić Z.: Utjecaj stresa uzrokovanoga ratom na psihijatrijski morbiditet	141
Uzelac S.: Evolucija oblika rizičnoga ponašanja učenika osnovne škole	147
<i>Pregledi</i>	
Muačević V., Šimunović V., Bamburač J.: Stress and depression	164
Mandić N.: Ponašanje u povoljnim i nepovoljnim uvjetima	181
Perković T.: Problemi povezivanja psihijatrije i primarne zdravstvene zaštite u skrbi u unaprijeđenju duševnoga zdravlja	189
<i>Stručni radovi</i>	
Goreta M.: Recent psychoanalytical interpretations of war and their possible applications in the understanding of the war on the territory of the former Yugoslavia	199
Pecotić Z., Štengl-Martinjak M.: Psihofarmakoterapija akutnih stanja oboljelih od demencije u Alzheimerovoj bolesti	211
Jukić V.: Forenzičko-psihijatrijsko značenje napuštanja radnog mjesta duševnih bolesnika	221
<i>Pismo uredniku</i>	231
<i>Prikazi knjiga</i>	237
<i>Predmetni i autorski indeks za volumen 23/1995</i>	241
<i>Upute autorima</i>	245

1996.

GOD. 24

BROJ 1

IZVORNI ZNANSTVENI RAD/ORIGINAL SCIENTIFIC PAPER

M. Goreta, B. Majetić:

Psihološki i socijalni čimbenici koji uvjetuju neopravdano produženje sigurnosne mjere liječenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi	
Psychological and social factors provoking unjustified prolongation of the security measure of treatment and custody in a medical institution	5

PREGLEDNI RADOVI/REVIEWS

I. Buzov, M. Nađ:

Specifičnosti žalovanja u ratnim uvjetima	
Specificities of mourning in war conditions	13

S. Anton, S. Mrđenović:

Granični poremećaj ličnosti	
Borderline personality	17

D. Buljan, V. Thaller, N. Lazić, S. Marušić, B. Bošnjak:

Farmakoterapija alkoholizma	29
Pharmacotherapy of alcoholism	29

N. Mandić:

Psihodinamska znanja o psihijatrijskom i kulturnom ozračju Osijeka	
Psychodynamic knowledge in psychiatric and cultural atmosphere in Osijek	35

M. Grgić, Z. Knežević, M. Delalle-Zebić:

Hiperkinetski poremećaj – razvojni čimbenici i etiopatogeneza	
Hyperkinetic disorder – developmental factors and etiopathogenesis	41

S. Nikolić:

Clinical aspects of primary narcissism	
--	--

Klinički oblici primarnog narcizma	45	397
STRUČNI RAD/PROFESSIONAL PAPER		
M. Horvat, I. Krpan:		
Konstruktivizam, kontekstualizam i praksa psihijatrijske ambulante		
Constructivism, contextualism and psychiatric outpatient clinic	49	
UPUTE AUTORIMA/INSTRUCTIONS TO AUTHORS	55	

1996. **GOD. 24** **BROJ 2-3**

UVODNIK/LEADING ARTICLE

N. Peršić

Prilog za povijest hrvatske psihijatrije za razdoblje nakon drugog svjetskog do Domovinskog rata
A contribution to the history of Croatian psychiatry from the end of world war II to the patriotic war

PREGLEDNI RAD/REVIEW

M. Koludrović, Lj. Klabučar

Postkontuzijski poremećaj – problemi u psihijatrijskom vještačenju u civilnom pravu
Postconcussion syndrome a problem in psychiatrist expert opinions in civil law

STRUČNI RADOVI/PROFESSIONAL PAPERS

R. Gregurek, N. Jokić-Begić

Psihodinamski aspekti transplantacije koštane srži
Psychodynamic aspects of bone marrow transplantation

V. Štalekar

War trauma and its consequences: working with wounded war veterans

Ratna trauma i njene posljedice: rehabilitacija ratnih vojnih invalida

J. Burnač-Štefok, J. Golub

Mogućnost primjene gestalt terapije u kriznim stanjima klijenata ranije liječenih od psihoze
Possible use of gestalt therapy as crisis intervention in a formerly psychotic patient.....

J. Bamburač, T. Brataljenović

MDMA (“Ecstasy”) i akutna paranoidna psihoza

MDMA (Ecstasy) and acute paranoid psychosis - two case reports

I. Požgain, J. Barkić

Individualni i grupni pristup u liječenju bolesnika u dnevnoj bolnici

Individual and group treatment in a day hospital

V. Sabljić, Lj. Moro, M. Pernar

Pridružena psihoterapija shizofrenih bolesnika

Cojointed psychotherapy of schizophrenic patients

M. Šagud, Lj. Hotujac

Prikaz bolesnice s afonijom (neophodnost stručnog konzilija)

A case report on aphonia (necessity of expert consultation)

S. Anton, M.Z. Knežević

Anorexia nervosa

Anorexia nervosa

1996. **GOD. 24** **BROJ 4**

UVODNIK/LEADING ARTICLE

J. Bamburač

Cogito, ergo sum.....

IZVORNI ZNANSTVENI RAD/ORIGINAL SCIENTIFIC PAPER

V. Čatipović, R. Drobac, I. Krmpotić

Utjecaj rata na epidemiološku sliku psihijatrijskih hospitalizacija Opće bolnice u Bjelovaru

Impact of war on the epidemiologic pattern of psychiatric hospitalizations at the Bjelovar General Hospital

PREGLEDNI RADOVI/REVIEWS

Ž. Vukšić-Mihaljević, N. Mandić, J. Barkić, S. Mrđenović

Countertransference in the treatment of borderline personality disorder

Protuprijenos u liječenju graničnih poremećaja osobnosti

J. Čulav Sumić

Novije spoznaje o genetičkim istraživanjima psihijatrijskih poremećaja

New approach to the investigation of genetic psychiatric disorders.....

Z. Pisk

O seksualnoj zlouporabi psihijatrijskih pacijenata

Sexual abuse of psychiatric patients

STRUČNI RADOVI/PROFESSIONAL PAPERS

N. Mandić

Križobolja i depresija

398	Low back pain and depression	147
	V. Štalekar, R. Gregurek	
	Dinamika obitelji u izbjeglištvu	
	Family dynamics in refugeeism	152
	D. Žakić Milas, I. Buranji	
	Doprinos ispitivanju pouzdanosti procjenjivanja Gottschalk-Gleserovom skalom anksioznosti	
	Reliability of the estimation using the Gottschalk-Gleser anxiety scale	155
	R. Bek, Lj. Hotujac	
	Clinical characteristics of female patients suffering from anorexia nervosa	
	Kliničke značajke bolesnica od anoreksije nervoze	159
	T. Perković	
	Položaj psihijatrijskih dnevnih bolnica u Zakonu o zdravstvenoj zaštiti	
	Position of psychiatric day hospitals according to the Law on health care	162
	PREDMETNI I AUTORSKI INDEKS ZA VOLUMEN 24/1996	
	SUBJECTS AND AUTHORS INDEX FOR VOLUME 24/1996	166
	INSTRUCTIONS TO AUTHORS.....	168

1997.

GOD. 25

BROJ 1-2

IZVORNIZNANSTVENI RAD/ORIGINAL SCIENTIFIC PAPER

M. Knežević

Some indicators of the development of the social group structure within a settlement for displaced people	
Nekoliko pokazatelja razvoja strukture socijalne grupe unutar prognaničkog naselja	3
R. Bek, I. Buzov	
Žalovanje u ratu	
Mourning in war	9

PREGLEDNI RAD/REVIEW

Ž. Vuksić-Mihaljević, S. Mrđenović, N. Mandić	
Psihološki pristup etiopatogenezi i terapiji paničnog poremećaja	
Psihological approach to etiopathogenesis and therapy of panic disorder	19

STRUČNIRADOVI/PROFESSIONAL PAPERS

V. Vidović, Ž. Borovečki	
Protuprijenos u obiteljskoj terapiji	
On countertransference in family therapy	26
H. Marković, A. Marković	
Parasuicid na dubrovačkom području	
Parasuicide in the Dubrovnik area	32

E. Koić, Lj. Hotujac

Capgrasov sindrom	
Capgras syndrome	38
V. Andrić, M. Jakovljević	
Mortalitet bolesnika Klinike za psihiatriju Kliničkog bolničkog centra u Zagrebu	
Patient mortality at the Department of Psychiatry, University Hospital Centre in Zagreb	41

M. Kramarić, D. Štimac

Pregled svjetskih iskustava u procjeni radne sposobnosti oboljelih od posttraumatskog stresnog poremećaja	
International experiencs in the assessment of working ability In patients with post-traumatic stress disorder (PTSD) .	
48	
N. Lazić, J. Bamburač, Z. Pisk	

General system theory and the treatment of alcoholism

Opća teorija sustava i liječenje alkoholičara	52
OSVRT/ANNOTATION	

Lj. Radovančević

Velikani psihoanalize Wilhelm Reich (1897-1957)

1997.
GOD. 25
BROJ 3-4

UVOD	
FOREWORD	63
IZVORNI ZNANSTVENI RAD/ORIGINAL SCIENTIFIC PAPER	
N. Peršić	
Povijesni razvoj socijalne psihijatrije	
Historical development of social psychiatry	65
PREGLEDNI RADOVI/REVIEWS	
S. Uzelac	
Socijalna patologija	
Social pathology	81
J. Bamburač	
Transkulturnalna psihijatrija	
Transcultural psychiatry	85
V. Gruden	
Psihoterapija i socioterapija	
Psychotherapy and sociotherapy	93
B. Uglešić	
Epidemiologija u socijalnoj psihijatriji	
Epidemiology in social psychiatry	101
V. Folnegović-Šmalc	
Prevencija i socijalna psihijatrija	
Prevention and social psychiatry	105
V. Muačević	
Socioterapija i rehabilitacija shizofrenih bolesnika	
Sociotherapy and rehabilitation of schizophrenic patients	109
Lj. Hotujac, I. Pavković, S. Turek	
Organizacija socijalne psihijatrije	
Organization of social psychiatry	117
V. Thaller	
Bolesti ovisnosti kao socijalno psihijatrijski fenomen	
Independences as a sociopsychiatric phenomenon	123
V. Jukić	
Socijalna psihijatrija i ratna psihotrauma	
Social psychiatry and war psychic trauma	131
M. Goreta	
Socijalno-psihijatrijski aspekti forenzičke psihijatrije	
Social psychiatric aspects of forensic psychiatry	137
N. Mandić	
Etika i socijalna psihijatrija	
Ethics and social psychiatry	143
R. Palmović, V. Muačević, D. Benussi	
Edukacija iz socijalne psihijatrije	
Education in social psychiatry	151
PREDMETNI I AUTORSKI INDEKS ZA VOLUMEN 25/1997	
SUBJECT AND AUTHOR INDEX FOR VOLUME 25/1997	155

1998.
GOD. 26
BROJ 1

U POVODU/ON THE OCCASION

V. Jukić, R. Pukanić, N. Bojić, V. Folnegović-Šmalc, M. Goreta, D. Hodoba

Praktične implikacije Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama

Practical implications of the Law on the Protection of Persons with Mental Disorders 3

IZVORNI ZNANSTVENI RADOVI/ORIGINAL SCIENTIFIC PAPERS

S. Uzelac, J. Bamburač

The significance of pupils' first contact with dependence-inducing substances for the future dependence behavior

Značajnost prvog kontakta učenika s tvarima koje izazivaju ovisnost za njihovo buduće ovisničko ponašanje 15

V. Bilić, I. Buzov, V. Gruden

Projekcija i učinkovitost grupne analize

400	Projection and efficacy of group analysis	23
	V. Šendula-Jengić, S. Dujmić, G. Bošković, B. Sever	
	Bolusna smrt (<i>mors e bolo</i>) psihiatrijskih bolesnika	
	Bolus death (<i>mors e bolo</i>) in psychiatric patients	29
	PREGLEDNI RADOVI/REVIEWS	
	F.M. Dattilio	
	Alternativa farmakološkom pristupu u liječenju paničnih napada	
	An alternative to the pharmacological approach in the treatment of panic attacks.....	37
	STRUČNI RAD/PROFESSIONAL PAPER	
	A. Gilić, D. Tičić, L. Gilić	
	Neke mogućnosti istraživanja u Balintovim skupinama	
	Some possibilities of research in Balint groups	49
	PRIKAZ KNJIGE/BOOK REVIEW	56
	VIJESTI/NEWS.....	57
1998.	GOD. 26	BROJ 2-3
	IZVORNI ZNANSTVENI RADOVI/ORIGINAL SCIENTIFIC PAPERS	
	L. Mužinić Masle	
	Žene kao počinitelji kaznenih djela ubojstva i pokušaja ubojstva	
	Female criminal offenders committing homicide or attempt of homicide.....	61
	B. Ostojić-Pulanić, R. Pulanić, V. Folnegović-Šmalc	
	Tuberkuloza pluća u shizofrenih bolesnika	
	Pulmonary tuberculosis in schizophrenic patients	69
	N. Mandić, N. Javornik	
	Posttraumatski stresni poremećaj i radna sposobnost	
	Posttraumatic stress disorder and work ability	75
	Z. Gruden	
	Edukacija u hrvatskoj pedopsihijatriji	
	Education in Croatian pedopsychiatry	83
	PREGLEDNI RAD/REVIEW	
	V. Rudan, S. Nikolić	
	Otac u muškom razvoju	
	The father in male child's development.....	87
	STRUČNI RADOVI/PROFESSIONAL PAPERS	
	D. Novosel	
	Rate of the psychoanalytical group therapy setting in inpatient treatment	
	Okružje grupne psihoterapije	95
	V. Čatipović, D. Novalić	
	Značenje prolongirane hospitalizacije shizofrenih bolesnika	
	Significance of prolonged hospitalization of schizophrenic patients	101
	Z. Pecotić, M. Štengl-Martinjak	
	Psihofarmakoterapija delirantne dekompenzacije oboljelih od demencije u Alzheimerovojoj bolesti	
	Psychopharmacotherapy of delirious decompensation in Alzheimer's disease.....	111
	V. Štalekar, R. Gregurek	
	Savjetovanje u grupnoj psihoterapiji u dnevnobolničkim i bolničkim odjelima	
	Cauncelling in group psychotherapy under day hospital and hospital conditions	119
	V. Šendula-Jengić, G. Bošković, S. Dujmić, B. Sever, S. Rakić	
	Ustanova s visokom razinom sigurnosti u forenzičkom tretmanu – strah ili realna potreba?	
	Institution of high level of security in the forensic treatment – fear or real need?	123
	OSVRT/ANNOTATION	

Drevni Egipt i Ludwig Wittgenstein – inspiracija i oslobođenje od kartezijanskog duha	
Ancient Egypt and Ludwig Wittgenstein: inspiration and emancipation from cartesian spirit.....	127
VIJESTI/NEWS.....	133

1998.**GOD. 26****BROJ 4**

U POVODU/ON THE OCCASION

V. Jukić, Lj. Hotujac, N. Mandić, G. Dodig

Vrednovanje psihijatrijskog rada u Hrvatskoj. Primjedbe na vremenske i kadrovske normative Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje prema "Plavoj knjizi"	139
---	-----

IZVORNI ZNANSTVENI RAD/ORIGINAL SCIENTIFIC PAPER

Z. Brumen-Budanko

Analitička grupa: utjecaj na psihičku traumu prognane djece

Analytical group: the influence on psychic trauma of children-refugees	145
--	-----

PREGLEDNI RADOVI/REVIEWS

Th. Meissel

Designing psychiatric institutions with the support of psychoanalysis

Ustroj psihijatrijskih ustanova s psihoanalitičkom potporom.....	155
--	-----

Th. Meissel

Problems of compliance in schizophrenic patients

Problemi s pridržavanjem terapijskih mjera u shizofrenih bolesnika.....	161
---	-----

STRUČNI RADOVI/PROFESSIONAL PAPERS

I. Pastuović-Terze

The main sources of stress for foreign war veterans in Croatia

Glavni izvori stresa u stranim ratnih veterana u Hrvatskoj	167
--	-----

C. Ierodiakonou, E. Mastorides, I. Ierodiakonou-Benou, C. Markadakis

Mental health mobile units for the Greek countryside: two decades of experience

Pokretna služba za zaštitu mentalnog zdravlja za seoska područja Grčke: dva desetljeća iskustva	171
---	-----

I. Ierodiakonou-Benou

Psychoanalytical psychotherapy of anxiety depression in everyday psychiatric practice

Psihoanalitička psihoterapija anksiozne depresije u svakodnevnoj praksi	175
---	-----

M. Čiček, M. Šumić, I. Pastuović-Terze

Trauma poslije traume

Trauma after trauma	179
---------------------------	-----

Lj. Hotujac, T. Brataljenović, V. Popović-Knapić

Bolničko psihijatrijsko liječenje ratnih stradalnika

Psychiatric treatment of war victims in hospital	183
--	-----

ANNOTATION/OSVRT

I. Toresini, B. Norcio

Personalization in psychiatry and keeping the experience of the Third Reich at a distance.

What implications in bioethics?

Personalizacija u psihijatriji i izbjegavanje iskustva Trećeg Reicha.

Implikacije u bioetici?	189
-------------------------------	-----

PRIKAZ BOLESNIKA/CASE REPORT

V. Jukić, J. Čulav-Sumić

Klinički nesposobni duševni bolesnici u kontekstu nekih odredbi Zakona o mirovinskom siguranju

Chlincal mental patients in the context of some legal provisions on pension insurance.....	193
--	-----

VIJESTI/NEWS.....	198
-------------------	-----

PREDMETNO I AUTORSKO KAZALO ZA VOLUMEN 26/1998

SUBJECT AND AUTHOR INDEX FOR VOLUME 26/1998	199
---	-----

1999.**GOD. 27****BROJ 1-2**

TEMATSKI BROJ

Zakon o zaštiti osoba s duševnim smetnjama – od plemenite ideje do još uvijek neostvarenog projekta

Uredili:

Miroslav Goreta i Vlado Jukić

402	Riječ glavnih urednika	3
	Uvod	5
	POVIJESNA DIMENZIJA	
	Postupanje s duševnim bolesnicima tijekom druge polovice XIX. stoljeća	8
	Zakonska rješenja postupanja s duševnim bolesnicima od početka stoljeća do 1998. godine	10
	U OSVIT ZAKONA O ZAŠTITI OSOBA S DUŠEVNIM SMETNJAMA	
	Primjedbe skupine psihiyatara na prijedlog Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama (listopad 1996).....	16
	I. Pavković	
	Neke reakcije na prijedlog Zakona o duševnom zdravlju i zaštiti osoba s duševnim smetnjama	20
	AKTUALNA ZAKONSKA REGULATIVA	
	Zakon o zaštiti osoba s duševnim smetnjama	24
	Osobe s duševnim smetnjama u Kaznenom zakonu i Zakonu o kaznenom postupku	36
	ČLANCI I KONGRESNA PRIOPĆENJA	
	M. Goreta, I. Peko-Čović, A. Magerle, V. Šendula-Jengić	
	Novo hrvatsko zakonodavstvo i psihiatrija	
	New Croatian legislature and psychiatry	40
	V. Jukić, M. Goreta	
	Neki brojčani pokazatelji primjene Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama	
	Some numerical indicators of the use of the Act on the protection of persons with mental disorders	46
	V. Jukić, M. Goreta	
	Hrvatski psihiatri i njihov odnos prema Zakonu o zaštiti osoba s duševnim smetnjama	
	Croatian psychiatrists and their attitude toward the Act on the protection of persons with mental disorders	54
	M. Šumanović	
	Ratio sudbenosti u postupku dobrovoljnog smještaja iz čl. 21. Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama (problem hipertrofije sudske nadležnosti)	61
	M. Goreta	
	Kritički osvrt na primjenu Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama u forenzičkoj psihiatriji	66
	M. Šumanović	
	Aktualnosti u primjeni Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama	72
	M. Goreta	
	Zakon o zaštiti osoba s duševnim smetnjama – od plemenite ideje do trijumfa birokratskog uma..	76
	V. Šendula-Jengić, G. Bošković, S. Dujmić	
	Terapijski izlazi – ograničenja u predikciji opasnosti i rizika	
	Therapeutic leaves limits in the prediction of danger and risk	80
	OSVRTI, KOMENTARI, AMANDMANI	
	“Rezolucija” šefova psihiatrijskih službi u Hrvatskoj o problemu funkcioniranja Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama.....	92
	M. Goreta	
	Prijedlozi izmjena i dopuna Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama	94
	MEĐUNARODNO ZAKONODAVSTVO O ZAŠTITI OSOBA S DUŠEVNIM SMETNJAMA	
	S. Poitras and J. M. Bertolote Mental health legislation	
	Zakonodavstvo u zaštiti duševnog zdravlja	102
	ZAKLJUČNE NAPOMENE	
	Conclusion Remarks	118

1999.

GOD. 27

BROJ 3-4

IZVORNI ZNANSTVENI RADOVI/ORIGINAL SCIENTIFIC PAPERS

D. Moravek

Cervikocefalni problemi autistične djece i omladine

Cervicocephalic problems in infantile autism
 123 |

E. Žampera, D. Kežić, A. Gilić

Buntovništvo ili samouništenje – neke značajke ponašanja članova društvene skupine ovisnika o drogama

Rebellion or self-destruction – some behavior characteristics in members of drug addict subculture
 128 |

B. Koren, P. Radić

Effective psychotherapy (link between psychotherapy and second order cybernetics)

Djelotvorna psihoterapija (veza psihoterapije i kibernetike drugog reda) 137

STRUČNI RADOVI/PROFESSIONAL PAPERS

J. Gojković, S. Nikolić

Model terapijske igraonice za djecu

Model of therapeutic non-directive group 143

M. Milas, N. Jelovac

Pokušaj uboštva nakon intoksikacije fenciklidinom

Murder attempt after intoxication with phencyclidine 150

Lj. Hotujac, Ž. Malnar, M. Peša-Morožin, B. Tentor

Provođenje programa psihosocijalne pomoći stradalnicima Domovinskog rata u Centru za krizna stanja

Kliničkog bolničkog centra u Zagrebu

Implementation of the Program of psychosocial help for the Patriotic war sufferers at Crisis Intervention Center, Zagreb University Hospital Center 155

I. Golub

Adolescents: neurosis, alcohol, drugs and driving capability

Adolescenti: neuroze, alkohol, droge i vozačka sposobnost 161

OSVRT/ANNOTATION

M. Schmidt

Oblici mišljenja nacional-socijalističke psihijatrije – usporedbe s modernom raspravom o »bioetici«

Ways of thinking of national socialist psychiatry – a comparison with up-to-date discussion on »bioethics« 164

PRIKAZI KNJIGA/BOOK REVIEWS 173

VIJESTI/NEWS 176

PREDMETNO I AUTORSKO KAZALO ZA VOL. 27/1999

SUBJECTS AND AUTHORS INDEX FOR VOL. 27/1999 178

UPUTE AUTORIMA/NOTES FOR CONTRIBUTORS 180

2000.**GOD. 28****BROJ 1**

IZVORNIZNANSTVENI RADOVI/ORIGINAL SCIENTIFIC PAPERS

V. Čatipović

Analiza samoubojstava na području Županije bjelovarsko-bilogorske u razdoblju 1988.-1998. godine

Analysis of suicides committed in the Bjelovar-Bilogora County during the 1988-1998 period 3

M. Kramarić, D. Štimac, Lj. Hotujac, D. Štimac

Posttraumatic stress disorder and working ability in the active troops of the Croatian Army

Posttraumatski stresni poremećaj i radna sposobnost pripadnika djelatnog sastava Hrvatske vojske 15

PREGLEDNI RAD/REVIEW

I. Filipčić, J. Bamburač, Lj. Hotujac

Gilles de la Touretteov sindrom

Gilles de la Tourette syndrome 21

STRUČNI RADOVI/PROFESSIONAL PAPERS

L. Mužinić Masle, M. Goreta

Alkohol kao kriminogeni čimbenik kod počinjenja kaznenih djela uboštva i pokušaja uboštva

Alcohol as a criminogenic factor in criminal acts of homicide and attempted homicide 29

S. Nikolić, I. Begovac

Sindrom ADHD (hiperaktivni poremećaj s deficitom pozornosti) u djeteta i obiteljska psihodinamika:

stvaranje boljih uvjeta liječenja u okviru integrirane dječje psihijatrije

Syndrome of ADHD in the child and family psychodynamics: creation of better conditions for the treatment in the frame of integrated child psychiatry 35

T. Perković

Mreža psihijatrijske zaštite

The psychiatric care network 39

OSVRT/ANNOTATION

M. Goreta

Budućnost forenzičke psihijatrije u Republici Hrvatskoj

The future of forensic psychiatry in the Republic of Croatia 49

IN MEMORIAM/OBITUARY 59

PRIKAZ KNJIGE/BOOK REVIEW 61

UPUTE AUTORIMA/NOTES FOR CONTRIBUTORS 64

2000.**GOD. 28****BROJ 2-3**

IZVORNIZNANSTVENI RADOVI/ORIGINAL SCIENTIFIC PAPERS

M. Goreta	
Stručni i znanstveni razvoj forenzičke psihijatrije u Psihijatrijskoj bolnici Vrapče Professional and scientific development of forensic psychiatry at the Vrapče Psychiatric Hospital	69
V. Medved, J. Grubišin, Lj. Hotujac	
Komorbiditet tjelesnih bolesti i depresije – specifičnosti liječenja Comorbidity of somatic diseases and depression – specificities of treatment	79
PREGLEDNI RADOVI/REVIEWS	
D. Degmečić, N. Mandić	
Psihopatološki aspekti epilepsije Psychopathological aspects of epilepsy.....	85
T. Salajpal, B. Salajpal-Dominković	
Psihičke posljedice pobačaja Psychical consequences of abortion.....	91
STRUČNI RADOVI/PROFESSIONAL PAPERS	
M. Herceg, M. Veldić, V. Jukić, Ž. Skočilić	
Hitna stanja u psihiatriji promatrana kroz analizu hitnih prijama u Psihijatrijskoj bolnici Vrapče Emergency admission in the Vrapče Psychiatric Hospital during one-year period (1998)	101
Zagreb tijekom 1998. godine	
D. Begić	
Agresija u posttraumatskom stresnom poremećaju Aggression in Posttraumatic Stress Disorder (PTSD).....	105
V. Štalekar, L. Akrap	
Otpori proradi ratne traume i gubitaka Resistances to working through war trauma and losses.....	113
P. Brečić, V. Jukić, Ž. Skočilić, S. Vuk	
Psihofarmakološki izbor u akutno opitom stanju Choice of psychopharmaceutical in acute alcohol intoxication	117
CHOICE OF PSYCHOPHARMACEUTICAL IN ACUTE ALCOHOL INTOXICATION	117
IN MEMORIAM/OBITUARY	121
Prof. dr. sc. Muradif Kulenović	
PISMO UREDNIŠTVU/LETTER TO THE EDITORS	123
UPUTE AUTORIMA/NOTES FOR CONTRIBUTORS	125

2000.**GOD. 28****BROJ 4**

PREGLEDNI RAD/REVIEW	
B. Aukst-Margetić, B. Margetić	
Polidipsija i hiponatrijemija u bolesnika sa shizofrenijom Polydipsia and hyponatremia in schizophrenics	131
STRUČNI RADOVI/PROFESSIONAL PAPERS	
B. Tot, L. Rutić Puž	
Evaluacija dijela psihodijagnostičkih postupaka kod dijagnosticiranja PTSP-a prema kriterijima iz DSM-IV Evaluation of some psychodiagnostic procedures used in the diagnosis of posttraumatic stress disorder (PTSD) according to DSM-IV	139
I. Krpan, N. Horvat	
Genogram u svakodnevnoj psihiatrijskoj praksi Genogram in daily psychiatric practice	149
S. Anton, N. Mandić, I. Požgain	
Samoubojstva na osječkom području Suicides in the Osijek area	155
S. Nikolić, M. Marangunić, J. Gojković	
IACAPAP – Venecijanska deklaracija iz 1996. o dječjoj i adolescentnoj psihiatriji i zaštiti mentalnog zdravlja IACAPAP 1996 declaration of Venice about child and adolescent psychiatry and mental health protection.....	163
N.E. Greš, V. Štalekar	
Objektni odnosi u bolesnika s posttraumatskim stresnim poremećajem Object relations and PTSD	169
D. Begić	
Analiza radova u časopisu "Socijalna psihiatrija" u razdoblju od 1991. do 2000. godine Analysis of papers published in the journal "Socijalna psihiatrija" during the 1991 - 2000 period	173
OSVRT/ANNOTATION	
V. Jukić	
War and transformation psychiatric care	
Rat i reforma zaštite mentalnog zdravlja	179
PRIKAZ KNJIGE	181
VIJESTI	182
UPUTE AUTORIMA/NOTES FOR CONTRIBUTORS	183
PREDMETNO I AUTORSKO KAZALO ZA VOL. 28/2000	186
SUBJECTS AND AUTHORS INDEX FOR VOL. 28/2000	187

2001.**GOD. 29****BROJ 1**

405

IZVORNI ZNANSTVENI RADOVI/ORIGINAL SCIENTIFIC PAPERS

R. Bek, I. Buzov, V.Bilić

Anksiozne reakcije u ratu

Anxiety reactions in war 3

D. Novalić, V. Čatipović

Pokušaji samoubojstva na području županije bjelovarsko-bilogorske u prijeratnom i u poslijeratnom razdoblju

Suicide attempts in Bjelovarsko-bilogorska County in the prewar and the postwar period 9

PREGLEDNI RADOVI/REVIEWS

S. Molnar, Lj. Hotujac

Benzodiazepini – mehanizam djelovanja, indikacije i problem ovisnosti

Benzodiazepines – mechanism of action, indications and problem of dependence 16

M.Tadinac Babić, L.Kotrulja

Psihološke posljedice akni

Psychological impact of acne 27

Lj. Hotujac, M. Veldić, J. Grubišin

Epidemiologija suicida u Republici Hrvatskoj

Epidemiology of suicides in the Republic of Croatia 32

STRUČNI RADOVI/PROFESSIONAL PAPERS

A.Magerle, T. Žarković Palijan, S. Petković, M. Koludrović

Psihijatrijski problemi u vještačenju oporuka i ugovora o doživotnom i dosmrtnom uzdržavanju starijih osoba

Psychiatric problems in probation of wills and contracts for lifetime upkeep of older people 40

UPUTE AUTORIMA/NOTES FOR CONTRIBUTORS 48

2001.**GOD. 29****BROJ 2****IZVORNI ZNANSTVENI RAD**

T. Žarković Palijan D. Kovačević, M. Koludrović

Maloljetnici i mladi punoljetnici kao počinitelji kaznenog djela ubojstva i pokušaja ubojstva

Juveniles and young adults as committers of murders and attempted murders 53

PREGLEDNI RADOVI/REVIEWS

N. Mandić

Psihijatrijska evaluacija boli

Psychiatric evaluation of pain 63

N. Vučković-Ivošević, Lj. Radovančević

Ombudsman – neophodan uvjet za promicanje i zaštitu prava pacijenata

Ombudsman – essential condition for the patient rights protection and promotion 72

STRUČNI RADOVI/PROFESSIONAL PAPERS

V. Čatipović

Samoubojstva psihiyatriski liječenih osoba na području Županije bjelovarsko-bilogorske

Suicide of psychiatrically treated patients in the Bjelovar – Bilogora county during the 1989-1999 period 76

T. Žarković Palijan, S. Petković, V. Mlakar, J. Trojanović

Radno-okupacijska terapija kao faza resocijalizacije i rehabilitacije forenzičkog bolesnika

Working and occupational therapy as phase of resocialization and rehabilitation of forensic patients 87

N. Henigsberg, D.Vučić, V. Folnegović-Šmalc, Š. Foro, I. Kuhar, S. Lovasić

Podnošljivost, sigurnost i učinkovitost primjene zolpidema u liječenju nesanice: multicentrično istraživanje u ordinacijama liječnika opće prakse

Tolerability, safety and efficacy of the use of zolpidem in the treatment of insomnia: multicentric survey of the practitioners 94

IN MEMORIAM/OBITUARY

Profesor Jovan Bamburač 103

UPUTE AUTORIMA/NOTES FOR CONTRIBUTORS 106

2001.**GOD. 29****BROJ 3****IZVORNI ZNANSTVENI RAD/ORIGINAL SCIENTIFIC PAPER**

J. Ivandić

Psihosocijalna obilježja obitelji ovisnika o drogama

Psychosocial characteristics of families of drug addicts 111

PREGLEDNI RADOVI/REVIEWS

I. Filipčić, A. Filipčić

Transkranijalska magnetska stimulacija u neuropsihijatriji

Transcranial magnetic stimulation in neuropsychiatry 120

G. Babić

Upotreba Gospine trave u liječenju depresije

406	Usage of St. John's wort in the treatment of depression	130
	J. Grubišin, V. Medved	
	Sezonski afektivni poremećaj	
	Seasonal affective disorder	139
	STRUČNI RADOVI/PROFESSIONAL PAPERS	
	N. Horvat, I. Bogadi, S. Ozimec, J. Ozimec, B. Heinrich, Ž. Belavić	
	Emocionalni profil bolesnika liječenih kroničnom intermitentnom hemodializom	
	Emotional profile of patients on chronic intermittent hemodialysis	147
	S. Martić-Biočina, J. Čulav-Sumić, V. Barić, M. Herceg, V. Jukić	
	Dijagnoštičke i terapijske dileme u liječenju bolesnica s psihotičnim poremećajima koje su uzimale psihootaktivne tvari	
	Psychotic disorders with substance misuse – diagnostic and therapeutic dilemma during treatment	153
	Lj. Hotujac, M. Veldić, D. Marčinko	
	Psihijatrijska služba u Republici Hrvatskoj	
	Psychiatric service in the Republic of Croatia	159
	T. Žarković Palijan, D. Kovačević	
	Ličnost alkoholičara	
	Personality of alcoholic	165
	VIJESTI/NEWS	176
	UPUTE AUTORIMA/NOTES FOR CONTRIBUTORS	178

2001.	GOD. 29	BROJ 4
PREGLEDNI RAD/REVIEW		
S. Molnar, G. Babić, Lj. Hotujac		
Gama-hidroksibutirat: od prirodnog metabolita do lijeka i opasne droge – i natrag?		
Gamma hydroxybutirate: from a naturally occurring metabolite to a medicine and dangerous drug – and back?	183	
STRUČNI RADOVI/PROFESSIONAL PAPERS		
M. Tadinac-Babić, I. Kotrulja, I. Oremović, S. Poduje		
Quality of life in patients with acne		
Kvaliteta života oboljelih od akni	194	
M. Grgić, M. Z. Knežević, N. Mandić, D. Degmečić, O. Koić		
Parasuicid djece i adolescenata liječenih na Kliničkom odjelu dječje i adolescentne psihijatrije u Osijeku		
Parasuicide amongst children and adolescents treated at the Division of Children's and Adolescent Psychiatry – Osijek	199	
O. Kozumplik, T. Čavlek, V. Jukić, V. Mandac, V. Juhović-Markus, K. Gršić		
Odnos učenika osmih razreda osnovnih škola u Zagrebu prema sredstvima ovisnosti: istraživanje s pomoću upitnika		
Attitude towards addictive substances among the eighth-grade primary school students in Zagreb	206	
M. Definis-Gojanović, M. Milas, V. Čapkun, Ž. Šore		
Utjecaj meteoroloških čimbenika na učestalost samoubojstava		
The impact of meteorological factors on the prevalence of suicides	212	
D. Rak		
Suicid – prikaz bolesnika		
Suicide – case reports	217	
OSVRT/ANOTATION		
M. Marangunić		
Povijest i sadašnjost jedine dječje i adolescentske psihijatrijske bolnice u Hrvatskoj		
The past and present of the only children's and adolescent hospital in Croatia	221	
PREDMETNO I AUTORSKO KAZALO ZA VOL. 29/2001.		
SUBJECTS AND AUTHORS INDEX FOR VOL. 29/2001	224	
UPUTE AUTORIMA/NOTES FOR CONTRIBUTORS	226	

2002.	GOD. 30	BROJ 1
IZVORNIZNANSTVENI RAD/ORIGINAL SCIENTIFIC PAPER		
J. Janković, Z. Koren		
Psihički problemi djece predškolske dobi u percepciji roditelja i odgajateljica		

Mental problems in preschool children through parental and day-care teacher perception.....	3	407
PREGLEDNI RADOVI/REVIEWS		
D. Marčinko, I. Filipčić, S. Karničnik, E. Jančić, M. Luburić-Milas, V. Medjedović, S. Mijić		
Lj. Hotujac		
Spontane diskinezije u shizofreniji		
Spontaneous dyskinesia in schizophrenia	11	
A. Magerle, M. Koludrović		
Psihijski aspekti vještačenja pretrpljenih duševnih boli i pojačanih psihičkih napora		
Psychiatric aspects of expert opinion on psychological pain and intensified stress	15	
D. Crnaić-Koščić, M. Grgić, M.Z. Knežević, A. Trogrlić		
Poremećaj ophodenja		
Conduct disorder	22	
STRUČNI RADOVI/PROFESSIONAL PAPERS		
M. Goreta, N. Buzina, A. Peko-Čović, Ž. Majdančić		
Forenzičko-psihijatrijski aspekti obrane šutnjom		
Forensic psychiatric aspect of using silence as defense	28	
M. Kudumija, V. Čatipović, D. Novalić		
Dijagnostička i prognostička vrijednost pisanih radova hospitaliziranih psihijatrijskih bolesnika		
Diagnostic and prognostic value of written communication by hospitalized psychiatric patients	37	
A. Halmi, V. Golik-Gruber		
Istraživanje kvalitete života osoba s različitim duševnim poremećajima u Republici Hrvatskoj		
Quality of life in subjects with various mental disorders in the Republic of Croatia	43	
PISMO UREDNIKU/LETTER TO THE EDITOR	50	
PRIKAZ KNJIGE/BOOK REVIEW	51	
UPUTE AUTORIMA/NOTES FOR CONTRIBUTORS	52	
2002.	GOD. 30	BROJ 2
IZVORNI ZNANSTVENI RAD/ORIGINAL SCIENTIFIC PAPER		
A. Stipić-Marković, A. Šoda, J. Stipić, V. Crnek-Kunstelj, C.L. Donnelly, M. Urek		
Psihosocijalni aspekti astme u odrasloj dobi		
Psychosocial aspects of asthma in adult age.....	57	
PREGLEDNI RADOVI/REVIEWS		
D. Degmečić, N. Mandić		
Strah i mozak		
Fear and the brain	63	
J. Grubišin, V. Medved		
Distimija		
Dysthymia	70	
D. Marčinko, D. Begić, I. Filipčić, M. Martinac, A. Marčinko, V. Medjedović		
Neurobiologiski parametri suidalnosti		
Neurobiological factors of suicidal behavior.....	79	
I. Begovac, B. Begovac		
Psihička traumatizacija djece i adolescenata		
Psychic traumatization of children and adolescents	85	
PRIKAZI BOLESNIKA/CASE REPORTS		
L. Mužinić-Masle, M. Herceg, E. Kočić		
Vanbolničko liječenje olanzapinom 24-godišnjeg bolesnika s akutnom psihozom		
Outpatient treatment with olanzapine in a 24-year-old patient with acute psychosis	93	
B. Margetić, B. Aukst-Margetić		
Capgrasov sindrom		
Syndrome Capgras	97	

T. Perković

Psihijatrijska rehabilitacija danas u svijetu i u nas

Psychiatric rehabilitation today in the world and in Croatia 102

VIJESTI/NEWS 107

UPUTE AUTORIMA/NOTES FOR CONTRIBUTORS 110

2002.**GOD. 30****BROJ 3**

PREGLEDNI RADOVI/REVIEWS

Z. Đurdević

Suvremeni pravni položaj počinitelja kaznenih djela s duševnim smetnjama u Francuskoj

Current legal status of perpetrators with mental disorders in France 115

J. Grubišin, V. Medved

Farmakoterapija poremećaja hranjenja

Pharmacotherapy for eating disorders 128

V. Rudan

O suportivnoj psihoterapiji: psihodinamsko gledište

On supportive psychotherapy: a psychodynamic perspective 137

PRIKAZ BOLESNIKA/CASE REPORT

N. Buzina, M. Goreta, I. Peko-Čović

Munchausen-by-proxy-sindrom – forenzičko-psihijatrijsko značenje

Munchausen-by-proxy-syndrome – forensic-psychiatric relevance 148

STRUČNI RADOVI/PROFESSIONAL PAPERS

M. Grgić, N. Mandić, O. Koić, M.Z.Knežević

Razlike u depresivnosti i beznadnosti između djece prognanika i neprognanika

Differences in depression and hopelessness between displaced children and non-displaced children 154

E. Kušmić, M. Marangunić, Z. Juretić

Značenje nesvesne simbolike reagiranja dječaka u preadolescenciji

The role of involuntary virilization symbolics in male preadolescents 160

M. Banjanin, I. Slaviček, M. Vilibić, V. Folnegović-Šmalc

Nepoželjno ponašanje djece s cerebralnom paralizom u različitim uvjetima smještaja i tretmana

Undesirable behavior in children with cerebral palsy in different accommodation conditions and treatment 165

OSVRTI/ANNOTATIONS

N. Horvat

Psihoterapija u tri metafore ili razmišljanje o filozofiji psihoterapije

Psychotherapy in three metaphors or considerations about the philosophy of psychotherapy 171

PRIKAZ KNJIGE/BOOK REVIEW 178

UPUTE AUTORIMA/NOTES FOR CONTRIBUTORS 179

2002.**GOD. 30****BROJ 4**

IZVORNI ZNANSTVENI RAD/ORIGINAL SCIENTIFIC PAPER

M. Vučić Peitl, E. Pavlović, A. Peitl, M. Turković

Antipsihotici i seksualno samopoimanje u shizofrenih bolesnika

Antipsychotics and sexual self-perception in schizophrenic patients 183

PREGLEDNI RADOVI/REVIEWS

G. Babić, S. Molnar

Komparativni prikaz organizacije skrbi za duševno oboljele osobe I. Sociopolitička paradigm

Comparative review of the organization of care for mentally ill people i sociopolitical paradigm 189

I. Krpan, N. Horvat, Z. Medved, B. Lesjak

Djeca shizofrenih roditelja: zaboravljeni klijenti

Children of schizophrenic parents: forgotten clients 201

D. Karlović, D. Buljan, Z. Zoričić, D. Crnković, M. Martinac, D. Marčinko

Suvremene osnove klasifikacije, dijagnostike, epidemiologije i etiologije poremećaja pažnje – hiperaktivnog poremećaja (ADHD)

Current basis of classification, diagnostics, epidemiology and etiology of attention deficit-hyperactivity disorder 209

B. Kosanović-Rajačić, D. Begić

Posttraumatski stresni poremećaj i suicidalnost

Posttraumatic stress disorder and suicidality 216

S. Nikolić, M. Marangunić, Z. Juretić

Hospitalizacija u dječjoj i adolescentnoj psihijatriji: iskustva i gledišta	409	
Hospitalization in children and adolescent psychiatry: experience and concepts	223	
J. Ivandić		
Psihoanaliza i film		
Psychoanalysis and film.....	227	
PRIKAZ BOLESNIKA/CASE REPORT		
S. Gruden-Pokupec, Z. Gruden, A. Cekić-Arambašin		
Mehanička trauma jezika uzrokovana neurozom		
Mechanical tongue trauma caused by neurosis	233	
PREDMETNO I AUTORSKO KAZALO ZA VOLUMEN 30/2002.	237	
UPUTE AUTORIMA/NOTES FOR CONTRIBUTORS	239	
2003.	GOD. 31	BROJ 1
IZVORNIZNANSTVENI RADOVI/ORIGINAL SCIENTIFIC PAPERS		
I. Filipčić, D. Marčinko, J. Grubišin, D. Begić, A. Tomac, V. Dordžević, Lj. Hotujac		
Ispitivanje stava populacije u Republici Hrvatskoj prema shizofrenim bolesnicima Anti-stigma upitnikom		
Testing attitudes of the Croatian population towards schizophrenic patients by an Anti-stigma questionnaire	3	
B. Lesjak, D. Kocijan-Hercigonja		
Suočavanje sa stresom u studentskoj populaciji		
Faceing with stress in a student population.....	10	
A. Einfalt Šömen, V. Vidović		
Utjecaj depresivnosti na učestalo ozljedivanje školske djece		
The effect of depression on accident proneness of children and adolescents	14	
PREGLEDNI RADOVI/REVIEWS		
V. Folnegović-Šmalc, V. Jukić, O. Kozumplik, S. Uzun, N. Mimica		
Side effect profile of atypical antipsychotic agents and comparison to conventional antipsychotics		
Nuspojave atipičnih antipsihotika i usporedba s tipičnim antipsihoticima.....	19	
N. Jokić-Begić, A. Kostelić-Martić, I. Nemčić-Moro		
"Mobbing" – moralna zlostavljanja na radnom mjestu		
Mobbing.....	25	
M. Grgić, M.Z. Knežević, D. Laufer, D. Degmečić		
Risperidon u terapiji djece i adolescenata s autizmom		
Risperidone in the treatment of autistic children and adolescents.....	33	
STRUČNI RADOVI/PROFESSIONAL PAPERS		
D. Poredoš, B. Pirija, D. Planinec		
Socijalni rad u hospiciju		
Social work in hospice	39	
G. Tošić		
Neki oblici otpora u grupnoj analizi		
Some types of resistance in group analysis.....	44	
UPUTE AUTORIMA/INSTRUCTIONS TO AUTHORS	50	
2003.	GOD. 31	BROJ 2
PREGLEDNI RADOVI/REVIEWS		
B. Aukst-Margetić, B. Margetić		
Imunološke promjene u depresiji		
Immune changes in depression	55	
S. Nikolić, M. Marangunić, E. Kušmić		
Suvremene tendencije u obiteljskoj terapiji		
Current trends in family therapy	62	
G. Tošić		
Samo-otkrivanje terapeuta u grupnoj analizi		
Therapeut's self-disclosure in group analysis	67	

A. Matosić, S. Marušić, D. Karlović, R. Torre Komorbiditet ovisnosti o alkoholu i šećerne bolesti Comorbidity of alcoholism and diabetes mellitus	76
S. Kocijan Lovko, S. Maroević, T. Jendričko, L. Mužinić-Masle, A. Alegić Intenzitet depresivnosti i anksioznosti ovisnika o alkoholu Severity of depression and anxiety in alcohol addicts	80
J. Janković, Z. Koren Poremećaji djece predškolske dobi u odnosu na spol prema percepцији roditelja i odgajateljica Preschool children disorders according to sex as perceived by the parents and day-care teachers	85
M. Grgić, J. Barkić, D. Degmećić, M.Z. Knežević Hiperkinetski poremećaj – komorbiditet i kognitivna obilježja Hyperkinetic disorder – comorbidity and cognitive characteristics	96
PRIKAZ BOLESNIKA/CASE REPORT V. Folnegović-Šmalc, V. Grošić, N. Henigsberg, N. Mimica, B. Ostojić-Pulanić, Z. Ulovac, S. Uzun Panični poremećaj Panic disorder	102
UPUTE AUTORIMA/INSTRUCTIONS TO AUTHORS	106

2003.**GOD. 31****BROJ 3**

PREGLEDNI RADOVI/REVIEWS

S. Matačić, S. Borovečki Jakovljev, I. Ladika, O. Filipović Ima li psihijatrija još išta s psihoanalizom? What does current psychiatry have in common with psychoanalysis?	111
A. Halmi, V. Golik-Gruber, J. Crnoja Studija slučaja obiteljske terapije alkoholizma – primjena teorije kaosa A case control study of family therapy for alcoholism – use of chaos theory	116
D. Poredos Alzheimerova bolest i obitelj Alzheimer's disease and family	126
D. Marćinko, S. Radanović-Čorić, V. Medjedović, M. Martinac, D. Karlović, M. Tripković, M. Ivanišević Postpartalna depresija Postpartal depression	133
M. Grgić, D. Degmećić Agresivno ponašanje pacijenata s epilepsijom Aggressive behavior of patients with epilepsy	138
STRUČNI RADOVI/PROFESSIONAL PAPERS V. Čatipović, M. Čatipović, M. Kudumija-Slijepčević, D. Novalić Zanemarivanje i zlostavljanje djece na području Bjelovara Neglecting and abuse of children in the area of Bjelovar	142
S. Anton, N. Mandić, S. Mrdenović Utjecaj demografskih i društvenih obilježja na radnu sposobnost oboljelih od posttraumatskog stresnog poremećaja Effect of demographic and social characteristics on the work capacity of patients suffering from posttraumatic stress disorder	151
CASE REPORT/PRIKAZ BOLESNICE V. Vidović, V. Broz “Ordinary” people in family therapy: case report Obični ljudi u obiteljskoj terapiji: prikaz bolesnice	163
UPUTE AUTORIMA/INSTRUCTIONS TO AUTHORS	169

2003.**GOD. 31****BROJ 4**

IZVORNIZNANSTVENI RADOVI/ORIGINAL SCIENTIFIC PAPERS

I. Požgain, N. Mandić, P. Filaković, A. Antolović-Požgain The relation between personality disorder and posttraumatic stress disorder Odnos između poremećaja ličnosti i posttraumatskog stresnog poremećaja	173
D. Poredos Utjecaj gubitaka u starijoj životnoj dobi na doživljaj kvalitete života The effect of loss in the elderly on their quality of life self-assessment	180
A. Lauri Korajlija, N. Jokić-Begić, Ž. Kamenov Koliko je za neuspjeh u studiju odgovoran perfekcionizam i negativni atribucijski stil? The role of perfectionism and negative attributional style in study failure	191

I. Begovac, B. Begovac

Psihološki i psihijatrijski aspekti hipertenzije u dječoj i adolescentnoj dobi Psychologic and psychiatric aspects of hypertension in children and adolescents	198
STRUČNI RADOVI/PROFESSIONAL PAPERS	
V. Štalekar, S. Borovečki Jakovljev	
Mutipla grupna obiteljska terapija Multiple family group therapy	203
H. Marković, N. John, M. Tripković, I. Bakija, S. Bender	
Učestalost suicida u razdoblju od 1988.-1999. godine na dubrovačkom području Suicide rate in Dubrovnik area 1988-1999	206
OSVRT/ANNOTATION	
V. Jukić, M. Herceg, V. Barić, J. Čulav Sumić	
Vještačenje sposobnosti duševnih bolesnika za davanje pristanka za sudjelovanje u biomedicinskim istraživanjima Expertise on mental patients ability to give consent for participation in biomedical trials	212
T. Perković	
Novi Zakon o zdravstvenoj zaštiti potiče suvremeni razvoj psihijatrijske zaštite	217
PREDMETNO I AUTORSKO KAZALO ZA VOLUMEN 31/2003.	219
UPUTE AUTORIMA/INSTRUCTIONS TO AUTHORS	221

2004.**GOD. 32****BROJ 1****IZVORNI ZNANSTVENI RAD/ORIGINAL SCIENTIFIC PAPER**

D. Žakić Milas, T. Ljubin, V. Folnegović-Šmalc

Rezultati ispitivanja osoba sa sumnjom na Alzheimerovu demenciju ljestvicom Dementia Rating Scale: usporedba američkog i hrvatskog uzorka Dementia Rating Scale score in patients with suspected Alzheimer's dementia: comparison between the American and Croatian samples	3
--	---

PREGLEDNI RADOVI/REVIEWS

B. Begovac

Poremećaj sheme vlastitoga tijela Body Dysmorphic Disorder	9
---	---

M. Peršić-Brida, L. Brajković, M. Brida

Antička filozofija i psihijatrija Ancient phylosophy and psychiatry	14
--	----

STRUČNI RADOVI/PROFESSIONAL PAPERS

D. Degmečić, N. Mandić, M. Grgić, M.Z. Knežević, N. Blagojević-Damašek

Percepcija obiteljske i socijalne podrške adolescenata povratnika Perception of family and social support in adolescent returnees	25
--	----

D. Perkov, V. Barić, S. Martić-Biočina, J. Čulav-Sumić, M. Herceg, V. Jukić

Karakteristike depresivnih poremećaja i psihofarmakološke terapije pacijentica liječenih u Psihijatrijskoj bolnici Vrapče tijekom 2000. i 2001. godine Characteristics of depressive disorders and psychopharmacologic therapy in female patients treated at Vrapče Psychiatric Hospital during the 2000-2001 period	30
---	----

T. Perković

Psihijatrijske bolnice u prijelaznom razdoblju Psychiatric hospitals in the period of transition	35
---	----

T. Perković

Psihijatrija u domovima zdravlja: preventivna psihiatrica Psychiatry in health centers: preventive psychiatry	39
--	----

VIJESTI/NEWS

43

UPUTE AUTORIMA/INSTRUCTIONS TO AUTHORS

44

2004.**GOD. 32****BROJ 2****IZVORNI ZNANSTVENI RADOVI/ORIGINAL SCIENTIFIC PAPERS**

T. Treuer, M. Dossenbach, J. Meder, E. Herman, J. Pecenak,

R. Tavar, E. Banki, M. Tatu, D. Peciukaitiene, I. Bitter

Observational study of schizophrenia outpatients in Central and Eastern Europe: 3- and 6-month efficacy and safety results	
--	--

Proučavanje ambulantnih shizofrenih bolesnika u Centralnoj i Istočnoj Evropi: Rezultati učinka i sigurnosti nakon 3- i 6-mjesečne terapije	49
--	----

T. Ljubin, Ž. Kamenov

Podržavanje mitova o silovanju među studentima: razlike po spolu i studijskom usmjerenju	
--	--

Rape myths acceptance among undergraduate students: impact of gender and choice of studies	58
--	----

PREGLEDNI RADOVI/REVIEWS	
B. Margetić, B. Aukst-Margetić	
Utjecaj alkohola na pojedine neurotransmitore	
Impact of alcohol on particular neurotransmitter systems	66
M. Marangunić	
Dijagnostička procjena obitelji za terapiju	
Diagnostic evaluation of family for therapy.....	72
STRUČNI RADOVI/PROFESSIONAL PAPERS	
A. Rogar, S. Šalamon	
Analiza programa edukacije nastavnika osnovnih i srednjih škola provedenog u Zagrebu	
Evaluation of educational program for teachers in primary and secondary schools in Zagreb	77
E. Koić, P. Filaković, V. Đorđević, L. Mužinić	
Umišljena trudnoća – prikaz bolesnika	
Pseudocyesis – case report	83
S.J. Pokupec Gruden, M. Vidas, V. Gruden	
Stomatodinija kao indikacija za antidepresivnu terapiju	
Stomatodynia – an indication for antidepressant therapy.....	90
PRIKAZ KNJIGE/BOOK REVIEW	94
UPUTE AUTORIMA/INSTRUCTIONS TO AUTHORS	97

2004.**GOD. 32****BROJ 3**

U POVODU/ON THE OCCASION	
N. Peršić	
Psihoterapijo, Tebi u čast!	
Psychotherapy, in Your Honor	103
PREGLEDNI RADOVI/REVIEWS	
D. Karlović, Z. Zoričić, R. Gale	
Agresija – biološki, psihološki, socijalni i kriminološki problem	
Aggression – a biologic, psychologic, social and criminologic problem	106
S. Borovečki-Jakovljev, A. Borovečki, V. Jakovljev	
Phallic woman – myth or reality of our everyday life	
Falička žena – mit ili dio naše svakodnevnice?.....	113
D. Poredoš, M. Kovač, G. Tošić	
Piromanija: psihijatrijski i socijalni aspekti	
Pyromania: psychiatric and social aspects	117
STRUČNI RADOVI/PROFESSIONAL PAPERS	
I. Požgain, D. Degmečić, V. Perekočić, N. Blagojević-Damašek	
Doprinos terapijske zajednice liječenju posttraumatskog stresnog poremećaja	
The role of therapeutic community in the treatment of posttraumatic stress disorder.....	125
B. Lesjak, D. Vuger-Kovačić	
Anksioznost i depresivnost pacijenata s paničnim poremećajem	
Anxiety and depression in patients with panic disorder.....	129
PRIKAZ BOLESNIKA/CASE REPORT	
N. Poldrugovac-Pričić, E.N. Gruber	
Diferencijalna dijagnoza (Sumanuti poremećaj ili paranoidna shizofrenija)	
Delusional disorder or paranoid schizophrenia – differential diagnosis	133
UPUTE AUTORIMA/INSTRUCTIONS TO AUTHORS	141

2004.**GOD. 32****BROJ 4**

IZVORNI ZNANSTVENI RADOVI/ORIGINAL SCIENTIFIC PAPERS	
A. Halmi, Z. Juretić, J. Ogresta	
Genealoško istraživanje reda rođenja u etiopatogenezi shizofrenog poremećaja u visokorizičnih obitelji	
Genealogic study of birth order in the etiopathogenesis of schizophrenic disorder in high risk families	145
Lj. Radanović-Grgurić, P. Filaković, D. Laufer, Ž. Vukšić-Mihaljević, O. Koić, J. Barkić	
Panični poremećaj i depresija	
Panic disorder and depression	155
PREGLEDI/REVIEWS	
B. Lesjak, M. Bogadi, G. Tošić	
Zoofilija u komorbiditetu s drugim psihijatrijskim poremećajima	
Zoophilia in comorbidity with other psychiatric disorders	160
M. Grgić, V. Vidović, D. Degmečić, N. Blagojević-Damašek	
Psihopatologija djece s epilepsijom	
Psychopathology in children with epilepsy	165

S. Nad, E. Koić, J. Jukić	
Socijalno-psihijatrijski aspekti autizma Sociopsychiatric aspects of autism	169
STRUČNI RAD/PROFESSIONAL PAPER	
B. Aukst-Margetić, B. Margetić, Lj. Karapetić-Boljan, E. Boljan	
Bolesnik, klijent ili korisnik: koji je termin najprimjereniji? Patient, client or user: which term is most appropriate?	175
U POVODU/ON THE OCCASION	
V. Jukić	
Psihijatrijska bolnica Vrapče 1879-2004 (s posebnim osvrtom na zadnjih deset godina) Vrapče Psychiatric Hospital 1879-2004 (with special reference to the last ten years)	179
PISMO UREDNIKU/LETTER TO THE EDITOR	
I. Begovac	
Umišljena trudnoća i zlostavljanje Pseudocyesis and abuse	188
PREDMETNO I AUTORSKO KAZALO ZA VOLUMEN 32/2004	
SUBJECTS AND AUTHORS INDEX FOR VOLUME 32/2004	189
UPUTE AUTORIMA/INSTRUCTIONS TO AUTHORS	191

2005.**GOD. 33****BROJ 1**

IZVORNI ZNANSTVENI RADOVI/ORIGINAL SCIENTIFIC PAPERS	
E.N. Gruber, M. Kajević, M. Bjedov, M. Agius	
Combination of psychodynamic, supportive and psycho-educational approaches in group of parents of patients with schizophrenia	
Kombinacija psihodinamskog, suportivnog i psihoedukacijskog pristupa u skupini roditelja shizofrenih bolesnika	3
N. Jokić-Begić, Ž. Kamenov, A. Lauri Korajlija	
Kvalitativno i kvantitativno ispitivanje sadržaja stigme prema psihičkim bolesnicima	
Qualitative and quantitative research on stigmatization of mentally ill people	10
PREGLEDI/REVIEWS	
D. Marčinko, S. Radanović-Ćorić, Lj. Hotujac	
Bipolarni afektivni poremećaj s brzim izmjenama faza	
Rapid cycle bipolar disorder	20
M. Kramarić	
Roditeljska nesposobnost (skrbništvo nad djecom) – iskustva iz Sjedinjenih Američkih Država	
Parental incompetence (child custody) – experience from the United States of America	27
STRUČNI RADOVI/PROFESSIONAL PAPERS	
G. Arbanas	
Stavovi maturanata medicinske škole prema shizofreniji, depresiji i posttraumatskom stresnom poremećaju	
Attitudes of medical high school senior students toward schizophrenia, depression and posttraumatic stress disorder	41
G. Makarić, P. Folnegović-Grošić, V. Folnegović-Šmalc	
Posttraumatski stresni poremećaj prema ICD-10 i DSM-IV	
Posttraumatic stress disorder according to ICD-10 and DSM-IV	47
PRIKAZ BOLESNIKA/CASE REPORT	
A. Peitl, M. Vučić Peitl, E. Pavlović	
Učinkovitost olanzapina u liječenju organskog afektivnog poremećaja s pokušajem suicida	
Efficacy of olanzapine in the treatment of organic affective disorder with <i>tentamen suicidii</i>	51
PISMO UREDNIKU/LETTER TO THE EDITOR	
E. Koić	
Umišljena trudnoća – prikaz bolesnika	
Pseudocyesis and abuse	55
PRIKAZ KNJIGE/BOOK REVIEW	57
UPUTE AUTORIMA/INSTRUCTIONS TO AUTHORS	59

2005.**GOD. 33****BROJ 2**

PREGLEDI/REVIEWS	
J. Podobnik, I. Foller Podobnik	
Poremećaji ponašanja/poremećaji s nasilničkim ponašanjem suvremeni pristup	
Conduct disorders/disruptive behavior disorders – current approach	61
S. Telarović, Si. Telarović, M. Relja	
Psihijatrijski aspekti bolesti s poremećajima pokreta	

414	Psychiatric aspects of movement disorders	72
	M. Marangunić	
	Značenje slike tijela za mentalni razvoj djece i mladih	
	The meaning of «body image» for mental development of children and adolescents	77
	STRUČNI RADOVI/PROFESSIONAL PAPERS	
	D. Poredoš, I. Sarajlić Vuković, M. Kovač, D. Moravek, Z. Grgić	
	Povratnici starije životne dobi	
	Elderly returnees	82
	M. Goreta	
	Prilog za povijest etičkih povjerenstava u Republici Hrvatskoj	
	A contribution to the history of ethic committees in the Republic of Croatia	93
	I. Begovac, B. Begovac, M. Skočić, V. Rudan	
	Odnos slike o sebi i nedavne ratne psihotraume u adolescenata iz Zagreba	
	Relationship of self-image and recent war psychotrauma in adolescents from Zagreb	103
	PRIKAZ KNJIGE/BOOK REVIEW	111
	VIJESTI/NEWS	112
	UPUTE AUTORIMA/INSTRUCTIONS TO AUTHORS	113

2005.

GOD. 33

BROJ 3

PREGLED/REVIEW	
D. Marčinko, V. Rudan, D. Begić	
Psihoterapija u eri neuroznanosti	
Psychotherapy in the era of neuroscience	117
STRUČNI RADOVI/PROFESSIONAL PAPERS	
S. Kezić, G. Babić, N. Mayer	
Utjecaj čimbenika socijalne dezintegracije na učestalost prijama u Psihijatrijskoj bolnici «Sveti Ivan»	
Effect of social disintegration factors on the frequency of hospitalization in Sveti Ivan Psychiatric Hospital	122
M. Vlastelica	
Drop-out as a result of «scapegoating» in my therapy group	
Otpadanje iz grupe kao rezultat «žrtvenog jarca» u mojoj terapijskoj grupi	127
PRIKAZI BOLESNIKA/CASE REPORTS	
Š. Deuš, A. Turković	
Je li dramatična slika psihoze toksične etiologije izazvana herbicidom ili je recidiv shizofrenije?	
Is a dramatic psychosis picture of a toxic etiology caused by a herbicide or a relapse of schizophrenia?	135
E.N. Gruber, V. Golik-Gruber	
Primjena tehnika kognitivno-bihevioralne psihoterapije u održavanju alkoholne apstinencije i tretmanu depresivnosti u bolesnika izloženog mobingu i stigmi alkoholičara – kognitivna konceptualizacija slučaja	
Use of cognitive-behavioral psychotherapy techniques to maintain alcohol abstinence and to treat depression in a patient exposed to mobbing and alcoholic stigma – cognitive case conceptualization.	139
G. Babić, A. Silić, Lj. Glamuzina	
Transgeneracijski model poremećaja osobnosti – prikaz bolesnika	
Transgeneration model of personality disorder case report	145
Lj. Kostanjšak, V. Solter, I. Ivančić	
Shizofrenija – ruku pod ruku s bolesti	
Schizophrenia – arm in arm with the disease.	153
M. Rojnić Kuzman, V. Medved, Lj. Hotujac	
Transseksualizam – psihiatrijsko klinička evaluacija – prikaz bolesnice	
Transsexualism – psychiatric and clinical evaluation – case report	158
PRIKAZ KNJIGE/BOOK REVIEW	165
VIJESTI/UNEWS	167
UPUTE AUTORIMA/INSTRUCTIONS TO AUTHORS	169

2005.

GOD. 33

BROJ 4

IZVORNI ZNANSTVENI RADOVI/ORIGINAL SCIENTIFIC PAPERS
N. Jokić-Begić
Odnos inteligencije i intenziteta posttraumatskog stresnog poremećaja: retrospektivna studija na hrvatskim ratnim veteranima

Relationship between intellectual abilities and posttraumatic stress disorder: a retrospective study in Croatian war veterans).....	173	415
V. Jukić, O. Kozumplik, M. Herceg		
Posttraumatski stresni poremećaj i značajke komorbiditeta u stradalnika Domovinskog rata		
Posttraumatic stress disorder and characteristics of comorbidity in war victims.....	183	
A.Štulhofer, T. Vukasović, K. Perišić, N. Sušac, B. Marjanović, M. Bauer		
Internet i seksualna kompulzivnost		
Internet and sexual compulsivity.....	190	
PREGLED/REVIEW		
B. Kosanović Rajačić, V. Medved, Lj. Hotujac		
Indikacije i mehanizmi djelovanja elektrostimulativne terapije		
Indications and mechanisms of electroconvulsive therapy action	201	
STRUČNI RADOVI/PROFESSIONAL PAPERS		
M. Grgić, D. Degmečić, D. Laufer, N. Blagojević-Damašek		
Risperidon u terapiji psihijatrijskih poremećaja djeće i adolescentne dobi		
Use of risperidone in child and adolescent psychiatry	210	
D. Poredoš, G. Tošić		
Nasilje u obitelji nad osobama starije životne dobi		
Violence in families on elderly	216	
D. Topolnjak Pavišić		
Psihosocijalne odrednice prilagodbe osoba s ozljedom kralješničke moždine		
Biopsychosocial determinants of adaptation in patients with spinal cord injury.....	225	
PRIKAZ BOLESNIKA/CASE REPORT		
B. Begovac, Đ. Povalec, I. Begovac		
Socijalna integracija bolesnika oboljelih od shizofrenije – prikaz četiri bolesnika		
Social integration of patients with schizophrenia – four case reports	236	
PREDMETNO I AUTORSKO KAZALO ZA VOLUMEN 33/2005		
SUBJECT AND AUTHOR INDEX FOR VOLUMEN 33/2005.....	243	
UPUTE AUTORIMA/INSTRUCTIONS TO AUTHORS	245	

2006.	GOD. 34	BROJ 1
PREGLED/REVIEW		
P. Mohr, J. Füredi, D. Swangler, I. Bitter, M. Dumitru Gheorghe, Lj. Hotujac, M. Jarema, M. Kocmura, G. Ivanov Koychev, S.N. Mosolov, J. Pecenak, J. Rybakovski, J. Svestka, N. Sartorius		
A historical overview of psychiatry in selected countries of Central & Eastern Europe		
Povijesni pregled psihijatrije u odabranim zemljama Centralne i Istočne Europe	3	
IZVORNI ZNANSTVENI RADOVI/ORIGINAL SCIENTIFIC PAPERS		
M.A. Sesar, D. Begić		
Stavovi zdravstvenih djelatnika prema HIV/AIDS-u		
Attitudes of health professionals towards HIV/AIDS.....	9	
J. Petković, E. Tupković, I. Pajević		
Evaluacija liječenja pacijenata s miješanim anksiozno depresivnim poremećajem psihofarmakoterapijom i kognitivno-bihevioralnom psihoterapijom		
Evaluation of psychopharmacotherapy and cognitive behavioral psychotherapy in patients with mixed anxiety-depressive disorder	21	
STRUČNI RADOVI/PROFESSIONAL PAPERS		
D. Veronika, M. Vlastelica, S. Pavlović		
«Teški» pacijent u grupi – greška u odabiru?		
«Difficult» patient in group – bad selection?	26	
S. Pavlović		
Unutarnji svjetovi zamjenske djece i kontratransfer		
Internal worlds of replacement children and countertransference.....	36	
M. Marangunić		
Poremećaj u ponašanju djece i adolescenata liječenih u Psihijatrijskoj bolnici za djecu i mladež u razdoblju 2000-2004. godine		
Behavior disorder in children and adolescents treated at Psychiatric Hospital for Children and Adolescents in the 2000-2004 period	47	

D. Poredoš, M. Kovač, S. Rendulić Slivar		
Utjecaj socijalno-ekonomskih uvjeta života na rehabilitaciju pacijenata nakon operacije hernije lumbalnog diska	52	
The effect of socioeconomic conditions on rehabilitation in patients after lumbar disk hernia surgery	52	
UPUTE AUTORIMA/INSTRUCTIONS TO AUTHORS	63	

2006.	GOD. 34	BROJ 2
IZVORNI ZNANSTVENI RAD/ORIGINAL SCIENTIFIC PAPER		
J. Čelan, E.N. Gruber, V. Golik-Gruber		
Istraživanje uporabe i korelacije legalnih i ilegalnih psihohaktivnih tvari u srednjoškolaca		
Use and correlation of legal and illegal psychoactive substances in high schoolers	67	
PREGLED/REVIEW		
Z. Zarevski		
Neki psihološki aspekti koncepta selfa		
Some psychological aspects of self concept	76	
STRUČNI RADOVI/PROFESSIONAL PAPERS		
S. Anton, S. Mrdenović, M. Braš		
Utjecaj komorbiditeta na radnu sposobnost oboljelih od posttraumatskog stresnog poremećaja		
The effect of comorbidity on working ability of PTSD patients.....	81	
G. Tošić, D. Poredoš		
Primarna obitelj, poremećaji seksualnosti i grupna analiza		
Primary family, sexual disorders and group analyses	87	
M. Vučić-Peitl, I. Torić, F. Habibović, V. Peitl		
Značenje motivacije u liječenju alkoholne ovisnosti		
The role of motivation in the treatment of alcohol dependence	95	
V. Jukić		
Psihoterapija i isповijed – zablude o sličnosti i razlikama		
Psychotherapy and confession – the misconception between similarities and differences.....	101	
UPUTE AUTORIMA/INSTRUCTIONS TO AUTHORS	107	

2006.	GOD. 34	BROJ 3
IZVORNI ZNANSTVENI RADOVI/ORIGINAL SCIENTIFIC PAPERS		
B. Restek-Petrović, N. Orešković Krezler		
Završetak psihoterapijske grupe psihotičnih bolesnika		
Termination phase of a psychotherapeutic group with psychotic patients	111	
M. Lotar, Ž. Kamenov		
Povezanost samoožežavanja s pozitivnim i negativnim perfekcionizmom		
Relation between self-handicapping and positive and negative perfectionism	117	
PREGLED/REVIEW		
G. Tošić		
Razine organizacije selfa kod shizofrenije, unutarnji objekti i terapijski pristup		
The levels of self organization in schizophrenia, inner objects and therapeutic approach	124	
PRIKAZI BOLESNIKA/CASE REPORTS		
B. Begovac, I. Begovac		
Subjektivna patnja i socijalna dimenzija psihičke ratne traume – prikaz dvaju bolesnika		
Individual distress and social dimension of mental war trauma – two case reports	131	
A.Džubur-Kulenović, A. Kučukalić, A. Bravo-Mehmedbašić		
Inducirana sumanustost kroz virtualnu komunikaciju		
Induced psychosis via virtual communication	138	
STRUČNI RADOVI/PROFESSIONAL PAPERS		
B. Lesjak, J. Ozimec		
Morbiditet u Psihijatrijskoj ambulanti za adolescente Opće bolnice Varaždin tijekom prve godine rada		
The morbidity at the Adolescent Psychiatry Department, Varaždin General Hospital, during		
first year of work	143	
V. Bilić, S. Kezić, M. Šarić, M. Grah		
Konfrontacija regresivnog bolesnika u psihohanalitičkoj psihoterapiji		
Regressive patient confrontation in psychoanalytic psychotherapy.....	148	
PRIKAZ KNJIGE/BOOK REVIEW	154	
UPUTE AUTORIMA/INSTRUCTIONS TO AUTHORS	155	

2006.	GOD. 34	BROJ 4
IZVORNI ZNANSTVENI RADOVI/ORIGINAL SCIENTIFIC PAPERS		
Lj. Radanović-Grgurić, J. Barkić, O. Koić, D. Laufer, P. Filaković, N. Mandić		

Komorbiditet depresije i posttraumatskog stresnog poremećaja ili posttraumatski afektivni sindrom Comorbidity of depression and posttraumatic stress disorder or posttraumatic affective syndrome	159
M. Tadinac, N. Jokić-Begić, I. Hromatko, L. Kotrulja, A. Lauri-Korajlija	
Kronična bolest, depresivnost i anksioznost Chronic illness, depression and anxiety	169
PREGLED/REVIEW Š. Janović, M. Bajs, M. Bajs, V. Đorđević	
Poremećaj kognitivnih funkcija u shizofreniji Cognitive impairment in schizophrenia	175
STRUČNI RADOVI/PROFESSIONAL PAPERS J. Podobnik, I. Foller Podobnik	
Kontratransferni problemi u psihofarmakoterapiji djece i mladeži Countertransference problems in psychopharmacology of children and adolescents	183
M. Kovač, D. Poredoš Lavor, L. Vučinić, T. Lavor, J. Topolko	
Nadzor nad roditeljskom skrb Parental care supervision	190
G. Tašić, M. Kajević	
The phobic patient and his family: the paranoid-shizoid position Fobični pacijent i njegova obitelj: paranoidno-shizoidna pozicija	199
PRIKAZ BOLESNIKA/CASE REPORT S. Anton, S. Mrdenović, K. Tomanović	
Simbiotski blizanački odnos i klinička slika posttraumatskog stresnog poremećaja Symbiotic twin relationship and clinical picture of posttraumatic stress disorder	206
VIJESTI/NEWS.....	210
PREDMETNO I AUTORSKO KAZALO ZA VOLUMEN 34/2006 SUBJECT AND AUTHOR INDEX FOR VOLUME 34/2006	215
UPUTE AUTORIMA/INSTRUCTIONS TO AUTHORS	217

2007.	GOD. 35	BROJ 1
IZVORNIZNANSTVENI RAD/ORIGINAL SCIENTIFIC PAPER		
J. Ogrešta, S. Rusac		
Izvori profesionalnog stresa socijalnih radnika zaposlenih u psihijatriji Sources of occupational stress among mental health social workers	3	
PREGLEDI/REVIEWS M. Martinac, D. Karlović, D. Marčinko, D. Babić, B. Maslov, M. Jakovljević		
Psihičke bolesti i metabolički sindrom Mental disorders and metabolic syndrome	13	
T. Radionov		
Osnove gestalt terapijskog pristupa Gestalt therapy	21	
STRUČNI RADOVI/PROFESSIONAL PAPERS V. Jukić		
Prisilna hospitalizacija duševnih bolesnika s naglaskom na psihijatrijsko vještacanje njene opravdanosti Psychiatric expertise on the justifiability of psychiatry patient compulsory institutionalization	29	
N. Čajo, M. Vlastelica		
Snovi u grupnoj analizi Dreams in group analysis	35	
PRIKAZI BOLESNIKA/CASE REPORTS V. Čatipović, I. Otić, R. Drobac		
Stigma shizofrenog bolesnika s karcinomom pluća Stigma of a schizophrenic patient with lung carcinoma	43	
M. Kovač, B. Margetić, T. Žarković Palijan, M. Jurlina		
Olanzapin u liječenju bolesnika s ekstrapiramidalnim nuspojavama Olanzapine in the treatment of a patient with extrapyramidal side effects	47	
VIJESTI/NEWS.....	51	
UPUTE AUTORIMA/INSTRUCTIONS TO AUTHORS	53	
2007.	GOD. 35	BROJ 2
STRUČNI RADOVI/PROFESSIONAL PAPERS		
J. Podobnik, I. Foller Podobnik		
Uloga antidepresiva u dječjoj i adolescentnoj psihijatriji Role of antidepressants in child and adolescents psychiatry	57	

B. Čavarović Gabor, S. Štrkalj Ivezić, M. Bajs, M. Bajs Stavovi socijalnih radnika prema osobama oboljelima od shizofrenije s obzirom na duljinu profesionalnog kontakta Attitudes of the social workers toward persons with schizophrenia with respect to the length of professional contact	65
E. Lučev, M. Tadinac, I. Lučev Anksioznost i depresivnost kod cerebrovaskularne bolesti Anxiety and depression in cerebrovascular disease	73
N. Jagetić, D. Breitenfeld, I. Golub, T. Breitenfeld, D. Martinović, B. Koren Liječenje glazbom u psihijatriji Music therapy	82
N. Jagetić, D. Breitenfeld, I. Golub, D. Martinović, T. Breitenfeld Glazba i u vremenima rata? Dreams in group analysis	85
M. Kovač, T. Žarković Palijan, M. Jurlina Samopovredivanje kao terapijski problem Self-destruction as a therapeutic problem	92
K. Dodig-Ćurković, D. Degmečić, P. Filaković, M. Ćurković Tri trudnoće – tri postpartalne psihotične reakcije; četvrta trudnoća – mogućnost preventivnog djelovanja Three pregnancies – three postpartal psychotic reactions; fourth pregnancy – possibility of preventive treatment	95
Š. Janović, M. Bajs Janović, M. Stojanović Akutna intoksikacija litijem zbog dehidracije Acute lithium intoxication due to dehydration	99
UPUTE AUTORIMA/INSTRUCTIONS TO AUTHORS	103

2007.**GOD. 35****BROJ 3**

IZVORNI ZNANSTVENI RAD/ORIGINAL SCIENTIFIC PAPER M. Ajduković, L. Rajhvajn, B. Sladović Franz Značenje ljestvice depresivnosti za djecu u procjeni mentalnog zdravlja djece i adolescenata u javnoj skrbi Importance of Child Depression Inventory in the assessment of mental health of children and adolescents in public care	107
PREGLED/REVIEW M. Grgić, V. Vidović, J. Arambašić, Lj. Radanović-Grgurić, D. Degmečić Primarna noćna enureza – epidemiologija i etiopatogeneza Primary nocturnal enuresis – epidemiology and etiopathogenesis	119
STRUČNI RADOVI/PROFESSIONAL PAPERS E. Perinović, Z. Kozjak Milić Kognitivne strategije suočavanja sa stresom i psihosomatski simptomi adolescenata Cognitive stress coping strategies and psychosomatic symptoms in adolescents	126
B. Restek-Petrović, N. Orešković-Krezler, M. Mihanović Selekcija pacijenata za grupnu psihoterapiju psihoza The selection of patients for group psychotherapy of psychoses	133
V. Štalekar Prikaz projekta Svjetske zdravstvene organizacije u istočnoj Slavoniji i Hrvatskom Podunavlju, 1996/97. The WHO Project in east Slavonia and Croatian Danube Region 1996/1997	140
PRIKAZI BOLESNIKA/CASE REPORTS M. Vučić Peitl, Đ. Ljubičić, V. Peitl, E. Pavlović The role of computed tomography in differential diagnosis of acutely psychotic patients Značenje CT-a u diferencijalnoj dijagnozi akutno psihotičnih bolesnika	145

Shizofrenija u slikama	148
Shizophrenia in drawings	148
VIJESTI/NEWS.....	155
UPUTE AUTORIMA/INSTRUCTIONS TO AUTHORS	156

2007.

GOD. 35

BROJ 4

IZVORNIZNANSTVENI RAD/ORIGINAL SCIENTIFIC PAPER	
T. Jurin, D. Bratko, A. Lauri Korajlija	
Povezanost perfekcionizma, akademskog postignuća i depresivnosti studenata	
Relationship of perfectionism, academic achievement and depression in university students	161
PREGLEDI/REVIEWS	
M. Kramarić, I. Filipčić, S. Sekušak Galešev	
Uspostavljanje granica etički dopustivog u istraživanjima ranjive populacije	
Establishing ethically allowable borders in the studies involving vulnerable population	168
M. Grgić, V. Vidović, I. Živčić-Bećirević, D. Degmečić	
Terapijski pristup primarnoj noćnoj enurezi	
The management of primary nocturnal enuresis.....	180
D. Markanović	
Anksiozna osjetljivost: pregled teorija i istraživanja	
Anxiety hypersensitivity: a review of theories and research	186
STRUČNIRADOVI/PROFESSIONAL PAPERS	
E.N. Gruber, J. Grubišin	
Prikaz tijeka, rezultata i evaluacija liječenja bolesnice s opsessivno-kompulzivnim poremećajem u komorbiditetu s depresijom metodama kognitivno-bihevioralne terapije. Kako s mislima o ružičastom slonu?	
The course, results and evaluation of treatment in a patient with obsessive-compulsive disorder coexisting with depression by the methods of cognitive behavioral psychotherapy. What to do with thoughts on pink elephant? 198	
Žuškin, D. Breitenfeld, J. Mustajbegović, J. Pucarin-Cvetković, T. Breitenfeld, S. Majski-Cesarec	
Bolesti i stvaralaštvo europskih klasičnih skladatelja	
Diseases and creativity of some of the European classic composers.....	206
G. Tošić	
Noćne more – pogled u primitivna mentalna stanja graničnih poremećaja osobnosti	
Nightmares – an insight into the primitive mental states of borderline personality disorders	211
PRIKAZ BOLESNIKA/CASE REPORT	
P. Presečki, Z. Pecotić, N. Mimica	
Bolesnica s ranim početkom Alzheimerove bolesti	
Early onset of Alzheimer's disease: case report	219
PREDMETNO I AUTORSKO KAZALO ZA VOLUMEN 35/2007	
SUBJECT AND AUTHOR INDEX FOR VOLUME 35/2007	224
UPUTE AUTORIMA/INSTRUCTIONS TO AUTHORS	226

2008.

GOD. 36

BROJ 1

PREGLED/REVIEW	
T. Radionov	
Dijaloški odnos u gestalt terapiji	
Dialogue relation in gestalt therapy	3
STRUČNIRADOVI/PROFESSIONAL PAPERS	
B. Begovac, I. Begovac, Lj. Hotujac	
Social integration of patients with psychiatric disorders: experience from an outpatient department	
Socijalna integracija bolesnika s psihijatrijskim poremećajima: iskustvo jednog ambulantnog odjela.....	11
A. Mihaljević-Pešić, M. Kramarić, M. Šagud, M. Živković, S. Kudlek-Mikulić, V. Trkulja, S. Jevtović	
Quetiapine as adjunctive therapy for PTSD	
Kvetiapin kao dodatna terapija PTSP-a.....	18
Mulinić, V. Jukić, M. Herceg, Ž. Majdančić, A. Križaj	
Psihijatrijski bolesnik i nasilje u obitelji	
The psychiatric patient and family violence	23
Vlastelica, S. Jurčević	
Specifičnosti žalovanja majki čiji su sinovi nestali ili posmrtno identificirani	
Specific characteristics of mourning in mothers to missing or post mortem identified sons	29
B. Lesjak, M. Čusek, M. Bogadi	
Ovisnost o nikotinu, zlouporaba alkohola i delinkventno ponašanje adolescenata Odgojnog doma Ivanec	

420	Nicotine addiction, alcohol abuse and delinquent behavior of adolescents at the Ivanec Youth Correctional Centre.....	33
	V. Jukić, A. Bagarić, S. Jelić	
	Prikaz slučaja ovisnika o morfiju liječenog krajem 19. stoljeća – sličnosti sa suvremenim ovisnicima i razlike Report of a case of addict to morphine treated at the end of 19th century – similarities and differences with current addicts	38
	OBAVIJESTI O KONGRESIMA U 2008. GODINI	
	CONGRESSES IN 2008	44
	UPUTE AUTORIMA/INSTRUCTIONS TO AUTHORS	45

2008.	GOD. 36	BROJ 2
IZVORNI ZNANSTVENI RAD/ORIGINAL SCIENTIFIC PAPER		
A. Vulić-Prtorić		
Psihometrijska validacija upitnika obrambenih stilova DSQ-40 – preliminarno istraživanje Psychometric validation of the Defense Style Questionnaire (DSQ-40) – a preliminary study	49	
PREGLEDI/REVIEWS		
K. Dodig-Čurković, M. Čurković, D. Degmečić, J. Dovhanj, P. Filaković		
Hiperaktivni poremećaj (ADHD) u odrasloj dobi – možemo li ga ignorirati? Attention deficit hyperactive disorder (ADHD) in adults – can we ignore these patients?	58	
D. Begić, V. Popović-Knapić, J. Grubišin		
Kvantitativni EEG u razlikovanju shizofrenije i depresije Quantitative electroencephalogram in differentiating schizophrenia and depression	64	
STRUČNI RADOVI/PROFESSIONAL PAPERS		
I. Filipčić, V. Medved, D. Marčinko, M. Kramarić, D. Pavičić, F. Pavičić		
Učestalost i liječenje depresije u bolesnika oboljelih od astme i kronične opstrukcijske plućne bolesti (KOPB) Prevalence and antidepressant treatment in patients with asthma and chronic obstructive pulmonary disease – COPD.....	69	
M. Goreta		
Psihijatrijska vještačenja neimovinske štete Psychiatric expertises of nonmaterial damage.....	75	
V. Štalekar, B. Begovac, P. Presečki, I. Babić, M. Detelić		
Dnevnobolničkim koncept: načela i primjena Day hospital concept: principles and implementation	87	
M. Vlastelica		
Od božjeg otajstva do naše ljudskosti: što znači misa arhaičnim, a što zrelim slojevima našega selfa From the divine mystery to our humanity: what does the mass mean at the archmc as well as at the recent levels of our Self	95	
UPUTE AUTORIMA/INSTRUCTIONS TO AUTHORS	102	

2008.	GOD. 36	BROJ 3
RIJEČ GLAVNOG UREDNIKA/EDITOR-IN-CHIEF' COMMENT	107	
PISMA UREDNIKU/LETTERS TO THE EDITOR	108	
IZVORNI ZNANSTVENI RAD/ORIGINAL SCIENTIFIC PAPER		
N. Jokić-Begić		
Psihosocijalne karakteristike transseksualnih osoba u Hrvatskoj Psychosocial characteristics of transsexual subjects in Croatia.....	116	
PREGLEDI/REVIEWS		
G. Majić, I. Begovac, S. Klobučar, B. Begovac, V. Vidović, J. Škrinjarić		
Attachment (privrženost, vezivanje) – teorijske postavke Attachment – theoretical background.....	125	
G. Tošić		
«Blokada» periferije selfa – obrana od progoniteljskih vanjskih objekata Blockade of peripheral self – defence from pursuing exterior objects	131	
STRUČNI RAD/PROFESSIONAL PAPER		
S. Mršić Husar, A. Bogović		
MMPI-201 profil ratnih veterana MMPI-201 profile in war veterans.....	136	
PRIKAZI BOLESNIKA/CASE REPORTS		
K. Dodig-Čurković, M. Čurković, D. Degmečić, M. Perković, P. Filaković		
Selektivni mutizam – prikaz bolesnika Selective mutism – case report.....	144	
S. Pavlović		
Isključenje teškog pacijenta iz grupe		

Excluding a difficult patient from the group	150	421
UPUTE AUTORIMA/INSTRUCTIONS TO AUTHORS	156	

2008.	GOD. 36	BROJ 4
IZVORNI ZNANSTVENI RAD/ORIGINAL SCIENTIFIC PAPER		
I. Živčić-Bećirević, S. Smoijver Ažić		
Anksiozna osjetljivost i motivacija za konzumiranje cigareta i alkohola kod adolescenata		
Anxiety sensitivity and adolescents' motivations for alcohol and cigarette use	161	
PREGLEDI/REVIEWS		
G. Majić, I. Begovac, B. Begovac, S. Klobučar, V. Vidović, J. Škrinjarić		
Utjecaj attachment-a na psihopatologiju u dječjoj dobi		
Impact of attachment on psychopathology in childhood.....	171	
S. Anton		
Psihološki aspekti u liječenju karcinoma dojke – važnost suportivnih postupaka		
Psychological aspects in the treatment of breast cancer – the importance of supportive procedures.....	179	
G. Babić, J. Frey Škrinjar, M. Kramarić, R. Stojanović Babić		
Problemi mentalnog zdravlja osoba s intelektualnim teškoćama – stanje, problemi, rješenja		
Mental problems in persons with intellectual disabilities	186	
STRUČNI RADOVI/PROFESSIONAL PAPERS		
S. Štrkalj Ivezic, M. Vrdoljak, M.A. Sesar		
Razlika u socijalnom funkcioniranju između muškaraca i žena oboljelih od shizofrenije		
Gender differences in social functioning of schizophrenic patients	196	
S. Kezić, M. Grah, B. Restek-Petrović, M. Mihanović		
Kontratransferne reakcije u radu s članovima obitelji bolesnika oboljelih od psihotičnog poremećaja – specifičnosti razvoja grupne dinamike		
Counter-transfer in the work of group psychotherapy for family members of patients with psychotic disorder – specific qualities of group dynamics development	202	
I. Golub, D. Breitenfeld, N. Jagetić, T. Breitenfeld		
Učinkovito suzbijanje zloporabe alkohola kod alkoholiziranih vozača		
Efficiency of alcohol abuse control in intoxicated drivers	208	
PRIKAZ BOLESNIKA/CASE REPORT		
A. Petek, M. Šakić, P. Filaković		
Poremećaj spolnog identiteta s početkom u djetinjstvu i progresijom u odraslu doba		
Childhood onset of female to male gender identity disorder with transgression to adulthood	212	
PISMO UREDNIKU		
LETTER TO THE EDITOR	217	
KONGRESI U 2009. GODINI		
CONGRESSES IN 2009	218	
PREDMETNO I AUTORSKO KAZALO ZA VOLIJMEN 36/2008		
SUBJECT AND AUTHOR INDEX FOR VOLUME 36/2008	219	
UPUTE AUTORIMA/INSTRUCTIONS TO AUTHORS	221	
2009.	GOD. 37	BROJ 1
IZVORNI ZNANSTVENI RAD/ORIGINAL SCIENTIFIC PAPER		
I. Jakovčić, I. Živčić-Bećirević		
Stavovi studenata prema traženju psihološke pomoći		
Student attitudes toward seeking psychological help	3	
PREGLEDNI RADOVI/REVIEWS		
M. Grgić, V. Vidović, D. Degmečić, K. Dodig-Ćurković		
Noćna enureza i komorbidni psihijatrijski poremećaji u djece i adolescenata		
Nocturnal enuresis and psychiatric comorbidity in children and adolescents	11	
J. Frey Škrinjar, Z. Bujas Petković		
Teorija uma (<i>Theory of Mind</i>) – objašnjenje nekih simptoma autističnog poremećaja		
Theory of Mind – an attempt to explain cognitive symptoms of autism	17	
I. Paska		
Važnost intersubjektivnog i društvenog konteksta za individualnu psihičku organizaciju		
The value of intersubjective and social context for individual psychic organization	23	
I. Filipčić, D. Vukelja, J. Grubišin, S. Hajnšek		
Depresija u bolesnika oboljelih od epilepsijske i kako je liječiti		
Depression in epilepsy patients and how to treat it	33	
STRUČNI RADOVI/PROFESSIONAL PAPERS		
V. Kekez, D. Britvić		
Pacijentice s drugim anksioznim poremećajima u homogenoj skupini žena oboljelih od PTSP-a		

422	Female patients with another anxious disorder in a homogeneous group of female PTSD patients.....	37
	K. Dodig-Ćurković, M. Ćurković, I. Požgain, D. Degmečić, P. Filaković	
	Samodestruktivni oblici ponašanja u adolescentnoj dobi (obiteljsko naslijede kao rizični čimbenik)	
	Self-destructive behavior in adolescence – family inheritance as a risk factor	43
	PRIKAZ BOLESNIKA/CASE REPORT	
	J.S. Gruden Pokupec, V. Gruden, V. Gruden Jr.	
	Neuralgia trigemini – liječenje autogenim treningom	
	Trigeminal neuralgia – autogenic training therapy.....	50
	VIJESTI/NEWS.....	53
	UPUTE AUTORIMA/INSTRUCTIONS TO AUTHORS	55
2009.	GOD. 37	BROJ 2
	PREGLEDNI RADOVI/REVIEWS	
	V. Popović-Knapić, D. Begić, Lj. Hotujac	
	Psihijatrijski simptomi i sindromi u neurologiji	
	Psychiatric symptoms and syndromes in neurology.....	59
	L. Mužinić	
	Pedofilija – od dijagnostike do terapijskih smjernica	
	Pedophilia – from diagnosis to therapeutic guidelines.....	69
	V. Boričević Maršanić, E. Kušmić	
	Somatizacija kod djece i mladeži	
	Somatization in children and adolescents	77
	STRUČNI RADOVI/PROFESSIONAL PAPERS	
	S. Štrkalj Ivezić, L. Mužinić, I. Vidulin	
	Program koordiniranog liječenja (<i>case management</i>) u rehabilitaciji osoba s psihotičnim poremećajem	
	Case management in rehabilitation of patients with psychotic disorders.....	83
	V. Jukić	
	Nepsihijatri kao forenzično psihiatriti vještaci	
	Nonpsychiatrists as forensic psychiatric experts.....	91
	PRIKAZ BOLESNIKA/CASE REPORT	
	K. Dodig-Ćurković, M. Ćurković, J. Dodig-Radić, D. Degmečić, P. Filaković	
	Samootrovanje adolescente olanzapinom	
	Self-intoxication with olanzapine in adolescents	100
	IN MEMORIAM/OBITUARY	
	V. Jukić	
	Doc. dr. sc. Karla Pospišil Završki, dr. med.	105
	VIJESTI/NEWS.....	107
	UPUTE AUTORIMA/INSTRUCTIONS TO AUTHORS	108
2009.	GOD. 37	BROJ 3
	IN MEMORIAM/OBITUARY	
	Prof. dr. sc. Nikola Peršić.....	113
	IZVORNI ZNANSTVENI RADOVI/ORIGINAL SCIENTIFIC ARTICLES	
	B. Restek-Petrović, A. Bogović, M. Grah, M. Mihanović	
	Usporedba Yalomovih terapijskih faktora u psihodinamskoj grupnoj psihoterapiji u bolničkim uvjetima i u dnevnoj bolnici	
	Comparison of Yalom's therapeutic factors in the psychodynamic inpatient and day hospital group psychotherapy.....	117
	N. Buzina, M. Goreta, V. Jukić, I. Peko Čović, I. Jolić, R. Krajačić	
	Provodenje mjere sigurnosti obveznog psihiatrickog liječenja od 1998. do 2008. godine	
	Enforcement of psychiatric safety measures in the period from January 1, 1998 till December 31, 2008	123
	S. Rusac	
	Počinitelji nasilja nad starijim osobama u obitelji	
	Elder abuse in the family.....	129
	PRIKAZI BOLESNIKA/CASE REPORTS	
	A. Kovak Mufić, T. Jadogić, D. Karlović, K. Katinić	
	Nuspojave antipsihotika – uzrok u mozgu ili u jetri?	
	Side-effects of antipsychotics – is the cause intracerebral or intrahepatic?.....	137
	V. Šmitran, B. Kurtović, D. Softić	
	Terapijske i dijagnostičke dileme u pacijentice s depresivno psihotičnom simptomatologijom uz izraženi kognitivni deficit	
	Therapeutic and diagnostic dilemmas in a patient with depressive psychotic symptomatology with pronounced cognitive deficit	140

V. Popović-Knapić, V. Medved	42
Neurokhirurški pokušaj liječenja terapijski rezistentnog obuzeto prisilnog poremećaja Neurosurgical treatment of therapy resistant obsessive compulsive disorder	144
S. Telarović, Si. Telarović, D. Begić	
Fatalni maligni neuroleptički sindrom u kombiniranoj primjeni flufenazina i klozapina Fatal neuroleptic malignant syndrome on fluphenazine and clozapine combination	150
PRIKAZI KNJIGA/BOOK REVIEWS	155
UPUTE AUTORIMA/INSTRUCTIONS TO AUTHORS	161

2009.

GOD. 37

BROJ 4

IZVORNI ZNANSTVENI RADOVI/ORIGINAL SCIENTIFIC PAPERS	
N. Buzina, M. Goreta, V. Jukić, I. Peko Čović, I. Jolić, R. Krajačić	
Razvojno-psihološka, psihosocijalna i kriminološka obilježja počinitelja kaznenih djela s preporučenom psihijatrijskom mjerom sigurnosti	
Developmental psychology, psychosocial and criminological features within the category of perpetrators of criminal offences recommended psychiatric safety measures	165
M. Pleša-Mažar, N. Mimica	
Povezanost bračnog stanja i poslovne sposobnosti kod osoba oboljelih od shizofrenije	
Correlation of marital status and working ability in individuals with schizophrenia	175
L. Zajc, N. Jokić-Begić	
Sportsko klađenje – neke psihosocijalne karakteristike različitih kategorija kockara	
Sports betting – some psychosocial characteristics of different types of gamblers	180
V. Popović-Knapić, D. Begić	
Kvantitativne EEG karakteristike u depresiji i shizofreniji	
Quantitative electroencephalography characteristics in depression and schizophrenia	189
PREGLEDI/REVIEWS	
O. Koić, P. Filaković, Lj. Radanović-Grgurić, D. Laufer, I. Požgain, J. Ivanušić	
Uporaba psihofarmaka u trudnoći	
The use of psychopharmaceuticals in pregnancy	195
K. Dodig-Čurković, M. Čurković, I. Ramčić, J. Dodig-Radić, M. Radić	
Uporaba treće generacije antipsihotika u dječjoj i adolescentnoj dobi	
The use of third-generation antipsychotics in children – new findings	205
B. Vuksan-Ćusa, D. Marčinko, M. Jakovljević	
Homocistein i psihijatrijski poremećaji	
Homocysteine and psychiatric disorders	212
STRUČNI RADOVI/PROFESSIONAL PAPERS	
R. Torre, Z. Zoričić, A. Orešković	
Rad, radno mjesto i pijenje alkoholnih pića	
Work, work place, and alcohol drinking	216
V. Štalekar, S. Borovečki-Jakovljev	
Zašto ostaju zajedno? – Prikaz partnerske terapije	
Why they stick together? – Case report of couple therapy	222
VIJESTI/NEWS	227
PREDMETNO I AUTORSKO KAZALO ZA VOLUMEN 37/2009	
SUBJECT AND AUTHOR INDEX FOR VOLUME 37/2009	229
UPUTE AUTORIMA/INSTRUCTIONS TO AUTHORS	232

2010.

GOD. 38

BROJ 1

UVODNE RIJEĆI/INTRODUCTORY WORDS	
T. Frančišković, Lj. Hotujac	3
UVODNICI/EDITORIALS	
M. Rojnić Kuzman, A. Malik, K.B. Nostrom, S. Colin, I.T. Calliess	

International organizations of young psychiatrists and trainees: an update	
Sadašnje stanje organizacija mladih psihijatara i specijalizanata psihijatrije	5
M. Rojnić Kuzman, N. Jovanović	
Sekcija mladih psihijatara i specijalizanata psihijatrije Hrvatske – jučer, danas, sutra	
The Croatian Section of young psychiatrists and psychiatric trainees – yesterday, today and tomorrow.....	10
IZVORNI ZNANSTVENI RADOVI/ORIGINAL SCIENTIFIC PAPERS	
T. Vukušić Rukavina, M. Rojnić Kuzman, O. Brborović, N. Jovanović	
Prikaz duševnih smetnji u tiskanim medijima u Hrvatskoj	
Perception of mental illness in Croatian printed media	14
I. Mustapić, D. Britvić, V. Antičević	
Razlike u M-PTSP, inventaru osobnosti MMPI-2 i upitniku COPE između žena i muškaraca ratnih veterana oboljelih od posttraumatskog stresnog poremećaja	
Differences in M-PTSD, MMPI-2 and COPE between female and male war veterans with posttraumatic stress disorder	22
P. Presečki, M. Kušan Jukić, S. Martić Biočina, M. Agius, N. Mimica	
Assessment of risk behavior on psychiatric patients by a brief risk profile questionnaire – a pilot study	
Procjena rizičnog ponašanja psihijatrijskih bolesnika primjenom upitnika BRP – probno istraživanje	28
I. Brajević-Gizdić, D. Britvić, A. Beg, V. Antičević, M. Pavela	
Poremećaj spavanja oboljelih od posttraumatskog stresnog poremećaja	
Sleep disorders in patients with posttraumatic stress disorder	33
S. Jauhar, EFPT Research Group	
Psychiatry residents' attitudes towards prescribing antipsychotics a survey of the European Federation of Trainees' Research Group	
Kako specijalizanti psihijatrije odabiru antipsihotičnu terapiju – izvještaj istraživačke grupe Europske federacije specijalizanata	37
PREGLEDNI RADOVI/REVIEWS	
M. Letica Crepulja, T. Frančišković	
Poremećaj osobnosti veterana s posttraumatskim stresnim poremećajem – «zanemareni» komorbiditet	
Personality disorder in veterans with posttraumatic stress disorder – ‘ignored’ comorbidity	41
I. Nemčić-Moro, I. Grgičević	
<i>Acting out</i> u individualnoj i grupnoj psihoterapiji – analitički pristup	
Analytic view on acting out in individual and group psychotherapy	46
T. Grahovac, A. Pavešić-Radonja	
Sumanuta dizmorfofobija	
Dilusional body dysmorphic disorder	52
S. Mihaljević, E. Koić	
Značenje duhovnosti i/ili religioznosti u psihijatriji	
The role of spirituality and/or religiousness in psychiatry.....	57
STRUČNI RADOVI/PROFESSIONAL PAPERS	
R. Knez	
Primjena tehnike kolaža tijekom psihoterapije pacijentice s graničnim poremećajem ličnosti	
Collage technique used during psychotherapy in a patient with borderline personality disorder	61
N. Jovanović, M. Rojnić Kuzman, N. Mayer, B. Aukst Margetić, S. Blažević Zelić, D. Vidović, D. Lasić, T. Peharda, S. Nad, H. Blečić, D. Degmećić	
Specijalističko usavršavanje iz psihijatrije u Hrvatskoj iz perspektive edukatora	
Psychiatric residency training in Croatia – the educators prospective	67
PRIKAZI BOLESNIKA/CASE REPORTS	
A. Lončar Vuina, I. Todorić Laidlaw, A. Silić	
Biopsihosocijalne komponente u razvoju jednostavne shizofrenije	
Biopsychosocial components in the development of simple schizophrenia	74
Ž. Milovac, S. Vuk Pisk, A. Silić, M. Mihanović	
Dijagnostička dvojba: serotonininski sindrom ili medikamentni delirij?	
Diagnostic dilemma – serotonin syndrome or medication induced delirium?	80
D. Bodor, A. Orešković, M. Mihanović	
Utjecaj ovisnosti o alkoholu na kreativni izričaj umjetnika	
Impact of alcohol dependence on artistic creativity	85
I. Nemčić-Moro, V. Grgić, V. Karšić, Z. Brumen-Budanko	
Psihodinamsko razumijevanje paniciognog poremećaja – klinički prikazi	
Psychodynamic understanding of panic disorder – case studies	89
L. Butković-Andelić, V. Bilić	
Tijek liječenja bolesnice granične strukture osobnosti u dnevnoj bolnici	
Course of day hospital treatment of a female patient with borderline personality structure.....	96
UPUTE AUTORIMA/INSTRUCTIONS TO AUTHORS	103

UVODNE RIJEĆI/INTRODUCTORY WORDS

Lj. Hotujac, M. Kramarić 107

UVODNIK/LEADING ARTICLE

A. Došen

Poremećaji ponašanja i psihički poremećaji u osoba s intelektualnim teškoćama

Behavior and psychiatric disorders in persons with intellectual disabilities 109

PREGLEDI/REVIEWS

S. Sekušak-Galešev

Psihološki pregled osoba s intelektualnim teškoćama

Challenges of psychological assessment of persons with intellectual disabilities 115

S. Sekušak-Galešev, M. Kramarić, V. Popović-Knapić

Medunarodna iskustva i propisi vezani uz biomedicinska istraživanja na djeci

International experiences and regulations related to biomedical research in pediatric population 122

STRUČNI RADOVI/PROFESSIONAL PAPERS

M. Seidel

Development of mental health care for persons with intellectual disabilities an international view

Razvoj skrbi za mentalno zdravlje osoba s intelektualnim teškoćama – međunarodni pristup 136

M. Kramarić

Aktualni trenutak Projekta za unaprjeđenje skrbi o mentalnom zdravlju osoba s intelektualnim teškoćama u Republici Hrvatskoj – ključne zadaće u 2010. godini

Current status of the Project for upgrading mental health care for individuals with intellectual disabilities in the Republic of Croatia – main tasks in 2010 139

M. van den Berg

The recognition of psychiatric symptomatology in individuals with intellectual disabilities

Prepoznavanje psihijatrijske simptomatologije u osoba s intelektualnim teškoćama 143

T. Benjak

Uloga Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo u provedbi Nacionalne strategije za izjednačavanje mogućnosti osoba s invaliditetom

The role of the Croatian Institute of Public Health in the implementation of the National strategy for equal opportunities for individuals with disability 147

M. van den Berg

Sleep disorders in people with intellectual disabilities related to different environmental, psychiatric and/or neurological factors

Poremećaji spavanja osoba s intelektualnim teškoćama izazvani razliitim okolišnim, psihičkim i ili neurološkim čimbenicima 156

M. Kramarić

Problemi skrbi za mentalno zdravlje osoba s intelektualnim teškoćama u Republici Hrvatskoj

Problems encountered in mental health care for individuals with

intellectual disabilities in the Republic of Croatia 159

UPUTE AUTORIMA/INSTRUCTIONS TO AUTHORS 163

IZVORNI ZNANSTVENI RADOVI/ORIGINAL SCIENTIFIC ARTICLES

M. Delalle, K. Dodig-Ćurković, P. Filaković

Osobine ličnosti kao čimbenik rizika za suicid u adolescenciji

Personality traits as risk factors for suicide in adolescence 167

M. Milić Babić, S. Rusac, M. Laklja

Skrb za člana obitelji oboljelog od Alzheimerove bolesti: dnevne aktivnosti, suočavanje sa stresom i zdravlje njegovatelja

Care for a family member suffering from Alzheimer's disease: daily activities, coping with stress and health of caregivers 174

PREGLEDI/REVIEWS

Bagarić, S. Maroević, A. Mandić, S. Šalamon, Z. Paštar, B. Spajić, N. Tenčić

Patološko kockanje

Pathologic gambling 184

R. Torre, Z. Zorić, A. Orešković

Žene ovisne o alkoholu – specifičnosti pijenja i tretmana

Female alcohol addicts – specific drinking habits and treatment 190

STRUČNI RADOVI/PROFESSIONAL PAPERS

Margetić, B. Aukst Margetić

Kako si psihijatar može pomoći internetom u pribavljanju relevantne informacije

How psychiatrist can help himself with Internet in acquiring relevant information 197

M. Tripković, N. Grgić, H. Marković, I. Zečević

426	Obiteljski čimbenici povezani s agresivnošću kod adolescenata Family factors associated with aggression in adolescents	202
	M. Čatipović, V. Čatipović, D. Novalić	
	Odnos zanemarivanja i školskog uspjeha adolescenata The effects of neglect on child's school performance	209
	PRIKAZ BOLESNIKA/CASE REPORT	
	M. Herceg, P. Brečić, V. Jukić, L. Mužinić	
	Utjecaj socioekonomskog statusa na prognozu i tijek liječenja osoba oboljelih od bipolarnog afektivnog poremećaja The socioeconomic status impact on the prognosis and course of treatment in individuals suffering from bipolar affective disorder – case reports	214
	IN MEMORIAM/OBITUARY DR. IVICA BIOČIĆ	
	V. Jukić.....	218
	PRIKAZI KNJIGA/BOOK REVIEWS	224
	VIJESTI/NEWS.....	226
	UPUTE AUTORIMA/INSTRUCTIONS TO AUTHORS	228

2010.	GOD. 38	BROJ 4
IZVORNI ZNANSTVENI RAD/ORIGINAL SCIENTIFIC PAPER		
R. Kraljević, D. Ajduković		
Doprinos nekih osobina ličnosti, traumatizacije i sociodemografskih obilježja objašnjenu aktualnog mentalnog zdravlja ratom traumatiziranih osoba Contribution of some personality traits, traumatization and sociodemographic characteristics to the explanation of current mental health in war traumatized individuals.....	233	
PREGLEDI/REVIEWS		
I. Pavela, N. Šimić		
Spolne razlike u reagiranju na emocionalnu i seksualnu nevjeru Sex differences in reaction to emotional and sexual infidelity.....	245	
M. Vlastelica		
Izgon iz Raja: Adam i Eva i (post)adolescentni konflikt Eviction from Paradise: Adam and Eve and (post)adolescent conflict	255	
Z. Bujas Petković, J. Frey Škrinjar, Z. Juretić		
Aspergerov poremećaj – dijagnostičke i terapijske dileme Asperger disorder – diagnostic and therapeutic dilemmas	258	
Z. Brumen-Budanko, I. Nemčić-Moro, V. Grgić, V. Karšić		
Od Freudove anksiozne neuroze do paničnog poremećaja danas – teorijska razmatranja From Freud's anxious neurosis to panic disorder today – theoretical considerations	264	
V. Boričević-Maršanić, E. Kušmić, N. Grgić, Z. Juretić		
Parenting <i>versus</i> coparenting		
Roditeljstvo prema usklađenosti roditelja u odgoju	275	
IN MEMORIAM/OBITUARY PROF. DR. IVAN PAVKOVIĆ		
V. Jukić.....	281	
PRIKAZ KNJIGE.....	288	
VIJESTI/NEWS.....	290	
KONGRESI U 2011/CONGRESSES IN 2011	292	
PREDMETNO I AUTORSKO KAZALO ZA VOLUMEN 38/2010		
SUBJECT AND AUTHOR INDEKS FOR VOLUMEN 38/2010.....	297	
UPUTE AUTORIMA/NOTES FOR CONTRIBUTORS	301	

2011.	GOD. 39	BROJ 1
IZVORNI ZNANSTVENI RADOVI/ORIGINAL SCIENTIFIC PAPERS		
V. Popović-Knapić, L. Akrap, M. Kramarić, L. Basara		
Ispitivanje stavova srednjoškolske populacije prema psihičkim bolesnicima – anti-stigma program Assessment of secondary school population attitudes towards patients with mental disorders – anti-stigma program.		
3		
S. Rusac		
Psihičko i fizičko zdravlje starijih osoba i povezanost s doživljenim nasiljem u obitelji Mental and physical health in the elderly and association with family violence.....	12	
PREGLEDI/REVIEWS		
B. Begovac, I. Begovac		
Grupna kohezija u grupnoj psihoterapiji Group cohesion in group psychotherapy.....	19	
N. Prosinečki		

Animal-assisted therapy – a new trend in the treatment of persons with mental and intellectual disorders	25
D. Gupta	
Psihosocijalni aspekti odijevanja i mentalno zdravlje u zapadnoj i islamskoj kulturi	
Psychosocial aspects of clothing and mental health in western and Islamic culture.....	34
STRUČNI RADOVI/PROFESSIONAL PAPERS	
A. Halmi, L. Vidaković	
Klinička studija slučaja anoreksije primjenom dinamičke analize vremenskih nizova	
Anorexia clinical case study by dynamic analysis of time sequences	41
M. Totić, L. Mužinić, V. Jukić	
Obilježja pacijenata hospitaliziranih u Psihijatrijskoj bolnici Vrapče zbog pokušaja suicida	
Characteristics of patients hospitalized at Vrapče Psychiatric Hospital for attempted suicide	53
B. Restek-Petrović, S. Kezić, M. Mihanović, M. Grah, N. Kamerman, N. Mayer	
Suicid oboljelog od PTSP-a: reakcija žalovanja u bolničkom grupnom psihoterapijskom i socioterapijskom programu	
Suicide of a PTSD patient: mourning reactions in the inpatient psychotherapeutic and sociotherapeutic program	59
V. Popović-Knapić, N. Brataljenović-Svilokos, Z. Madžarac	
Psihijatrijski simptomi Wilsonove bolesti – diferencijalno dijagnostička dilema	
Psychiatric symptoms of Wilson's disease – a differential diagnosis dilemma)	65
UPUTE AUTORIMA/NOTES TO CONTRIBUTORS	71

2011.

GOD. 39

BROJ 2

IZVORNI ZNANSTVENI RAD/ORIGINAL SCIENTIFIC PAPER

J. Ivandić Zimić, V. Jukić

Emocionalni odnos s ocem kao čimbenik rizika u etiologiji pojave ovisnosti o drogama

Emotional relationship with father as a risk factor in the etiology of drug addiction phenomena

75

PREGLEDI/REVIEWS

V. Lecher Švarc, Lj. Radovančević

Biblioterapijska metoda psihoterapije

Bibliotherapy as a method of psychotherapy

86

S. Maroević, J. Medak, M. Čapalija, D. Medak, A. Bagarić

Procjena samopoštovanja u početnoj i kasnijoj fazi liječenja alkoholizma

Self-esteem assessment during alcoholism treatment at initial and later stage

94

S. Kocijan Lovko, S. Karničnik, I. Trutin, I. Stinčić

Postpartalna depresija – sličnosti i razlike s ostalim postpartalnim poremećajima

Postpartum depression – similarities with and differences from other postpartum disorders

99

PRIKAZ BOLESNIKA/CASE REPORT

D. Barbarić

Kognitivno-bihevioralni tretman generalizirane socijalne fobije

Cognitive-behavioral treatment of generalized social phobia

107

OSVRTI/ANNOTATIONS

V. Jukić

Hrvatsko psihijatrijsko društvo (ožujak 1992. – ožujak 2011.)

Croatian Psychiatric Association (March 1992 – March 2011)

117

V. Jukić

Nazivi Psihijatrijske bolnice Vrapče kroz njezinu povijest

Titles of Vrapče Psychiatric Hospital during its history

126

PRIKAZ KNJIGE/BOOK REVIEW

128

UPUTE AUTORIMA/NOTES TO CONTRIBUTORS

129

2011.

GOD. 39

BROJ 3

IZVORNI ZNANSTVENI RADOVI/ORIGINAL SCIENTIFIC PAPERS

D. Vidović, D. Ostojić, P. Brečić, I. Čelić, P. Bilić, A. Baćeković, A. Mandić, I. Pražen, A. Savić, J. Sušac, V. Jukić

Metabolički sindrom i procjena rizika SCORE u bolesnika sa shizofrenijom, shizoafektivnim i bipolarnim poremećajem raspoloženja

Metabolic syndrome and SCORE rating in patients with schizophrenia, shizoaffectionate and bipolar mood disorder

133

B. Kalebić Maglica

Učinci manipulacije sličnošću/različitošću s ciljnom osobom na konzumaciju cigareta u adolescenata

Effects of manipulation of the similarity/diversity to target person on cigarette smoking among adolescents ...

139

J. Grubišin, V. Medved, M. Rojnić Kuzman, N. Jovanović, I. Filipčić

Fizička i socijalna anhedonija u shizofrenijih bolesnica

Physical and social anhedonia in female schizophrenic patients

148

428	A. Krampać-Grljušić, M. Grgić Prevalencija djece s teškoćama integrirane u redovni osnovnoškolski sustav Prevalence of children with disabilities integrated in regular primary school	156
	PREGLED/REVIEW	
	V. Rudan, A. Tomac Adolescencija i njezine promjene: privid ili stvarnost? Adolescence and related changes: illusion or reality?	164
	STRUČNI RADOVI/PROFESSIONAL PAPERS	
	N. Prosinečki Psihosocijalni pristup u radu s psihički oboljelim osobama Psychosocial approach in the work with mentally ill persons	171
	M. Šumić, S. Ilić, Z. Zoričić, R. Torre Transgeneracijski prijenos emocija Transgeneration transfer of emotions	178
	PRIKAZ BOLESNIKA/CASE REPORT	
	S. Anton, S. Mrdenović, S. Grubišić-Bilić Doživljaj mobinga kao pokretač potisnutog doživljaja steriliteta Mobbing experience as a trigger of suppressed sterility experience.....	183
	PRIKAZ KNJIGE/BOOK REVIEW	187
	UPUTE AUTORIMA/NOTES TO CONTRIBUTORS	191
2011.	GOD. 39	BROJ 4
	PREGLEDI/REVIEWS	
	Z. Paštar Početno nazivlje poremećaja ličnosti u svijetu i u Hrvatskoj Initial nomenclature of personality disorders in the world and in Croatia	195
	G. Majić, G. Tocilj-Šimunković, V. Vidović, J. Škrinjarić, B. Begovac, I. Begovac Zrcaljenje u grupi Mirroring in group	199
	V. Boričević Maršanić, N. Grgić, Z. Juretić, I. Zečević Antidepresivi u dječjoj dobi: učinkoviti ili štetni? Antidepressants and youth: healing or harmful?	204
	STRUČNI RADOVI/PROFESSIONAL PAPERS	
	L. Santrić, I. Begovac Komunikacija u djeci s poremećajem iz autističnog spektra Communication in children with autism spectrum disorder	211
	G. Tošić, N. Lučev, M. Musović, I. Pupić, T. Tolić, N. Vujičić, N. Grbavac, M. Kajević Crni labud – tragedija neintegriranog selfa Black swan – tragedy of nonintegrated self	225
	J. Gojković Školska fobija adolescenata i ovisnost o uporabi računala School phobia and Internet addiction disorder in adolescents	235
	S. Telarović, I. Telarović, D. Begić Parkinsonova bolest i depresija Parkinson's disease and depression	243
	IN MEMORIAM/OBITUARIES	
	Mr. sc. Radomir Drobac	249
	Prim. dr. sc. Ivan Kerepčić	250
	Prof. dr. sc. Eugenija Cividini-Stranić	252
	KONGRESI U 2012./CONGRESSES IN 2012	253
	PREDMETNO I AUTORSKO KAZALO ZA VOLUMEN 39/2011	
	SUBJECT AND AUTHOR INDEX FOR VOLUME 39/2011	255
	UPUTE AUTORIMA/INSTRUCTIONS TO AUTHORS	259
2012.	GOD. 40	BROJ 1
	IZVORNIZNANSTVENI RADOVI/ORIGINAL SCIENTIFIC PAPERS	
	E.N. Gruber Prilagodba i upotreba ljestvica namijenjenih mjerjenju samostigmatizacije, osnaživanja-samopouzdanog doživljaja selfa i percepcije socijalnog obezvrjedivanja i diskriminacije u osobama s psihičkim poremećajem u Republici Hrvatskoj Adjustment and utilization of scales intended for the measurement of self-stigmatization, empowerment of self-reliant experience of the self and perception of social devaluation and discrimination in individuals with mental disorders in the Republic of Croatia	3

I. Tucak Junaković, A. Smolić-Ročak		
Obrazbeni mehanizmi u uzorku odraslih: prevalencija, spolne i dobne razlike Defence mechanisms in adult sample: the prevalence, sex and age differences	17	
B. Restek-Petrović, N. Orešković-Krezler, A. Bogović, M. Mihanović, M. Grah, V. Prskalo Kvaliteta života osoba oboljelih od shizofrenije liječenih dugotrajnom psihodinamskom grupnom psihoterapijom Quality of life in schizophrenic patients treated with long-term psychodynamic group psychotherapy	29	
Bošnjak, S. Rusac Izvori stresa volontera u socijalnoj skrbi Sources of stress in palliative care volunteers	38	
A. Bagarić, Z. Paštar Liječenje ovisnika o kockanju – čimbenici koji utječu na terapijski uspjeh Therapy of gambling addicts – factors influencing therapeutic outcome.....	46	PREGLED/REVIEW
N. Jakšić, D. Čuržik, M. Jakovljević Antisocijalni poremećaj ličnosti i psihopatija – pregled suvremenih spoznaja Antisocial personality disorder and psychopathy – review of current knowledge	57	STRUČNI RADOVI/PROFESSIONAL PAPERS
Z. Kušević, S. Mršić Husar, N. Prosinečki, A. Kulenović Somun, G. Babić, H. Vukušić, R. Gregurek Odnos intenziteta posttraumatskog stresnog poremećaj izazvanog ratnom traumom i socijalne podrške The relation between the severity of PTSD caused by war trauma and social support	70	
D. Begić Analiza članaka objavljenih u časopisu „Socijalna psihijatrija“ u razdoblju od 2001. do 2011. godine Analysis of articles published in the journal Socijalna psihijatrija 2001-2011	76	PRIKAZ KNJIGE/BOOK REVIEW
UPUTE AUTORIMA/INSTRUCTIONS TO AUTHORS	81	
	83	

2012.**GOD. 40****BROJ 2****IZVORNIZNANSTVENI RADOVI/ORIGINAL SCIENTIFIC PAPERS**

A. Slišković Doprinosi nekih aspekata A tipa ponašanja i radnog opterećenja objašnjenu psihofizičke dobrobiti Contributions of some aspects of type A behavior and workload in explanation of psycho-physical well-being ...	87
I. Macuka, M. Nekić Uloga individualnih karakteristika roditelja u objašnjenju dječjih internaliziranih i eksternaliziranih problema The role of individual characteristics of parents in explaining children's internalizing and externalizing problems	97
PREGLEDI/REVIEWS	
V. Boričević Maršanić, Z. Juretić, N. Ercegović, V. Grgić Bipolarni poremećaj u dječjoj i adolescentnoj dobi Bipolar disorder in children and adolescents	110
G. Babić, Z. Kušević Komparativni prikaz organizacije skrbi za osobe oboljele od poremećaja s psihozom. II. dio Deinstitucionalizacija i moguće negativne posljedice Comparative presentation of the organization of care for patients with psychosis. Part II. Deinstitutionalization and its possible negative consequences	118
I. Maurović, M. Knežević Fizički izgled i internalizirani i eksternalizirani problemi u ponašanju adolescentica Physical appearance and internalized and externalized problems in the behavior of adolescents.....	127
STRUČNI RADOVI/PROFESSIONAL PAPERS	
K. Antolić, A. Lauri Korajlija, S. Štrkalj-Ivezić, D. Begić Utjecaj programa psihosocijalne podrške na kvalitetu života osobe oboljelih od shizofrenije The influence of the program of psychosocial support on the quality of life and of schizophrenic patients	135
V. Blaslov, D. Britvić, V. Antičević Grupna psihoterapija u tretmanu depresije i anksioznosti Group psychotherapy in the treatment of depression and anxiety.....	141
V. Hercigonja Novković, G. Buljan Flander, D. Kocjan Hercigonja Roditeljska manipulacija djecom – oblik emocionalnog zlostavljanja Parental manipulation with children as a form of emotional abuse.....	151
UPUTE AUTORIMA/INSTRUCTIONS TO AUTHORS	157

2012.**GOD. 40****BROJ 3****IZVORNIZNANSTVENI RADOVI/ORIGINAL SCIENTIFIC PAPERS**

J. Grubišin, N. Prosinečki

430	Utjecaj kliničkih parametara na uspješnost prepoznavanja emocija u shizofrenih bolesnica The influence of clinical parameters on emotional recognition in female schizophrenic patients.....	161
M. Grah, B. Restek-Petrović, M. Mihanović, S. Kezić, A. Bogović, S. Jelavić		
Primjena grupne analize u psihoterapijskom radu s članovima obitelji pacijenata oboljelih od psihičkih poremećaja Group analysis in psychotherapeutic treatment of family members of patients with psychotic disorders	169	
E. Najman Hižman, Z. Leutar		
Nasilje nad osobama s invaliditetom Violence against people with disabilities	177	
Z. Bogdan, S. Štrkalj Ivezić, L. Mužinić		
Iskustva sudjelovanja osoba s dijagnozom psihoze u grupi psihosocijalne podrške Personal experience of patients with psychotic disorders in support group therapy.....	189	
PREGLED/REVIEW		
M. Vlastelica, S. Kozina, V. Dogaš		
Empatija – njeno bogatstvo i ograničenja Empathy – its wealth and limitations	198	
STRUČNI RADOV PROFESSIONAL PAPERS		
E. Gruber, D. Lucijanić		
Stavovi naših bolesnika o ulasku Hrvatske u Europsku uniju i o svom položaju osobe s psihičkim poremećajem kada se to dogodi Opinions of our patients on the Croatian accession to the European Union and about their status as persons with mental disorders	204	
M. Sisek-Šprem, V. Barić, M. Herceg, V. Jukić, M. Milošević, Z. Petrović		
Demografske osobine agresivnih bolesnika oboljelih od shizofrenije Demographic characteristics of aggressive patients with schizophrenia.....	213	
UPUTE AUTORIMA/INSTRUCTIONS TO AUTHORS	221	

2012.	GOD. 40	BROJ 4
STRUČNI RADOVI/PROFESSIONAL PAPERS		
D. Ostojić, S. Kos		
Etički aspekti liječničke tajne u psihijatriji i njezino značenje u liječenju psihijatrijskih bolesnika Ethical aspects of medical confidentiality in psychiatry and its role in the treatment of psychiatric patients	225	
B. Tentor, M. Šarić		
Od Machiavellijevog Vladara do psihopatije u svakodnevnom životu From machiavellianism to psychopathy in everyday life	231	
Z. Petrović, M. Sisek-Šprem, P. Bilić, M. Milošević, V. Jukić		
Čimbenici rizika iznenadne smrti u hospitaliziranih psihijatrijskih bolesnika Risk factors for sudden death in hospitalized psychiatric patients.....	239	
I. Dijanić-Plašć, M. Lončar		
Psihološka pomoć u sigurnoj kući za žrtve obiteljskog nasilja Psychological care in a safe house for victims of domestic violence	248	
P. Brečić, D. Ostojić, T. Glavina		
Neke pravno etičke implikacije suicidalnosti u svakodnevnom psihijatrijskom radu Some legal-ethical implications of suicidality in psychiatric routine	254	
J.S. Gruden Pokupec, H. Matić		
Utjecaj stresa na pojavu pečenja u ustima The impact of stress on the occurrence of burning mouth syndrome	259	
PRIKAZ BOLESNIKA/CASE REPORT		
A. Lončar Vuina, Ž. Milovac, V. Aljinović, N. Mimica		
Alzheimerova bolest – zapisi jedne njegovateljice Alzheimer's disease – diary of a caregiver.....	263	
KONGRESI U 2013/CONGRESSES IN 2013	269	
PREDMETNO I AUTORSKO KAZALO ZA VOLUMEN 40/2012		
SUBJECT AND AUTHOR INDEX FOR VOLUME 40/2012	271	
UPUTE AUTORIMA/INSTRUCTIONS TO AUTHORS	275	

2013.	GOD. 41	BROJ 1
UVODNICI/EDITORIALS		
Uvodnici u nekim značajnim brojevima „Socijalne psihijatrije“ (Editorials in some distinctive issues of Social Psychiatry)	3	
V. Jukić		
Četrdeset godina časopisa „Socijalna psihijatrija“ s gledišta čitatelja, suradnika i člana Uredničkog odbora (Forty years of Social Psychiatry from the viewpoint of reader, contributor and Editorial Board member)	6	

Socijalna psihijatrija danas: izazovi i mogućnosti (Social psychiatry today: challenges and possibilities)	16
SADRŽAJI SVIH TISKANIH BROJEVA „SOCIJALNE PSIHIJATRIJE“ VOL. 1-40/ CONTENTS OF ALL SOCIAL PSYCHIATRY ISSUES, VOLUMEN 1-40	21
UPUTE AUTORIMA/INSTRUCTIONS TO AUTHORS	95

2013.**GOD. 41****BROJ 2**

PREGLEDI/REVIEWS	
T. Friščić, Z. Kušević Najčešći psihološki problemi kod parova u procesu potpomognute oplodnje (The most common psychological problems among couples in the process of assisted reproduction)	99
V. Lovretić, A. Mihaljević-Peleš Je li poremećaj kognitivnih funkcija u depresiji put u demenciju? (Cognitive functions in depressive disorders – does cognitive impairment in depression lead to dementia?) ..	109
T. Varjačić, M. Braš, L. Brajković, N. A. Domokuš, V. Đorđević Stres i posljedice stresa liječnika onkologa (Stress and its consequences in oncologists)	118
M. Bojančić, I. Čulo, A. Ivaniš, A. Maravić, J. Topić, Lj. Hotujac Obuzeto-prisilni poremećaj (Obsessive-compulsive disorder)	123
R. Knez, M. Peršić, I. Vlašić-Cicvarić Do parents of children with inflammatory bowel disease have more obsessive-compulsive personality features than those of healthy offspring? (Ima li među roditeljima djece s upalnim bolestima crijeva više obilježja opsesivno kompulativnog poremećaja ličnosti nego među roditeljima zdrave djece)	128
STRUČNI RAD/PROFESSIONAL PAPER	
Z. Iličić, V. Antičević, D. Britvić Rodne osobitosti u stilovima privrženosti ljubavnim partnerima (Gender differences in the attachment styles to partners)	133
OSVRT/ANNOTATION	
V. Jukić Nevladine udruge i mediji stigmatiziraju duševne bolesnike, psihijatrijske ustanove te psihijatre i druge psihijatrijske djelatnike (Nongovernmental societies and media stigmatize psychiatric patients, psychiatric institutions, psychiatrists and other psychiatric workers)	140
UPUTE AUTORIMA/INSTRUCTIONS TO AUTHORS	143

2013.**GOD. 41****BROJ 3**

IZVORNIZNANSTVENI RAD/ORIGINAL SCIENTIFIC PAPER	
R. Prpić, B. Mlačić, G. Milas Velepetori model ličnosti, suočavanje sa slikom tijela i sklonost prejedanju (The big five model, body image coping and tendency to binge eating)	147
PREGLED/REVIEW	
E. Žuškin, J. Pucarin Cvetković, B. Kanceljak Macan, K. Vitale, N. Janev Holcer, M. Čivljak Umijeće liječenja: povijesni prikaz (Art of healing: historical review)	156
STRUČNI RADOVI/PROFESSIONAL PAPERS	
E. Sušić, E. N. Gruber, I. Kovačić, M. Šuperba Komorbiditetne dijagnoze kod osoba koje uz zatvorsku kaznu imaju i izrečenu sigurnosnu mjeru obveznog psihiatrickog liječenja na Odjelu forenzičke psihijatrije Zatvorske bolnice Zagreb (Comorbidities diagnosed in prisoners on obligatory psychiatric treatment at Department of Forensic Psychiatry, Prison Hospital in Zagreb)	164
P. Brečić, D. Ostojić, D. Stijačić, V. Jukić Od radne terapije i rekreacije do psihosocijalnih metoda liječenja i rehabilitacije psihijatrijskih bolesnika u Bolnici „Vrapče“ (From occupational therapy and recreation to psychosocial methods of treatment and rehabilitation of psychiatric patients at Vrapče Hospital)	174
SA SIMPOZIJA „PSIHIJATRJSKO-PRAVNI ASPEKT NASILNIČKOG PONAŠANJA“ FROM SYMPOSIUM "PSYCHIATRIC-LEGAL ASPECT OF VIOLENT BEHAVIOR"	
V. Jukić Psihiatricko-pravni aspekt nasilničkog ponašanja i model organizacije provođenja liječenja nasilnika (Psychiatric legal aspect of violent behavior and organizational model for the treatment of violent offenders) ..	184
V. Koceić, D. Šimpraga	

432	Interdisciplinarna suradnja u tretmanu nasilničkog ponašanja u okviru izvršavanja probacijskih mjera i sankcija (Interdisciplinary collaboration in treating violent behavior in the context of probation measures and sanctions)	197
	M. Goreta Etička pitanja na području tretmana nasilničkog ponašanja (Ethical questions in the field of treating violent behavior).....	204
	V. Jukić Mreža centara za izvanhospitalno liječenje forenzičko-psihijatrijskih pacijenata (Center network for outhospital treatment of forensic psychiatric patients).....	208
	UPUTE AUTORIMA/INSTRUCTIONS TO AUTHORS	211

2013.	GOD. 41	BROJ 4
IZVORNI ZNANSTVENI RADOVI/ORIGINAL SCIENTIFIC PAPERS		
M. Milić Babić, M. Laklja Strategije suočavanja roditelja djece predškolske dobi s teškoćama u razvoju (Coping strategies in parents of preschool children with disabilities)	215	
Z. Kozjak Mikić, N. Jokić-Begić Emocionalne teškoće adolescentica nakon tranzicije u srednju školu (Emotional difficulties among female adolescents after transition to high school)	226	
STRUČNI RADOVI/PROFESSIONAL PAPERS		
A. Mikolić, V. Putarek Osamljenost žena rane i srednje odrasle dobi: zaštitno značenje emocionalne podrške partnera, prijatelja i obitelji (Loneliness of women in early and middle adulthood: protective importance of emotional support from partner, friends and family)	235	
E. Sušić, E. N. Gruber, B. Guberina Korotaj, R. Aščić, B. Marković Osoba sa psihičkim poremećajem počinitelj protupravnih djela u zatvorskom sustavu – prikaz slučaja i pregled zakonskih propisa koji reguliraju postupanje (Legal position in detention system of mentally ill person who performed criminal activity – case report and review of legal provisions regulating the procedure)	245	
J. Gojković Osjećaji nakon rata – prikaz desetogodišnjeg iskustva u grupnom terapijskom radu s djecom u poslijeratnom vremenu (Postwar emotions – our ten-year experience in group psychotherapeutic work with children in postwar period)	256	
H. Marković, Z. Čustović, J. Katušić Bašić Razvoj psihijatrijske skrbi u Dubrovniku (Development of psychiatric care in Dubrovnik)	262	
J. Gojković, M. Tomičević, S. Gojković Projekt „izbor više“ kao resocijalizacijski rad s adolescentima u riziku ovisnosti (The choice more project as a resocialization work with adolescents at risk of addiction)	267	
KONGRESI U 2014. GODINI/CONGRESSES IN 2014	274	
PREDMETNO I AUTORSKO KAZALO ZA VOLUMEN 41/2013 (SUBJECT AND AUTHOR INDEX FOR VOLUME 41/2013)	277	
UPUTE AUTORIMA/INSTRUCTIONS TO AUTHORS	279	

2014.	GOD. 42	BROJ 1
IZVORNI ZNANSTVENI RADOVI/ORIGINAL SCIENTIFIC PAPERS		
S. Sekušak-Galešev, M. Kramarić, V. Galešev Mentalno zdravlje odraslih osoba s intelektualnim teškoćama (Mental health of adults with intellectual disabilities)	3	
D. Mamić, R. Fulgosi-Masnjak Psihički poremećaji i socijalna zrelost djece i mladih s poremećajima iz autističnog spektra i djece i mladih s većim intelektualnim teškoćama (Social maturity in children and youth with autistic spectrum disorders and children and youth with intellectual disabilities)	21	
PREGLEDI/REVIEWS		
S. Kozina, M. Vlastelica Disocijacija i detachment kao odraz traumatskog događaja na aspekte sebstva (Dissociation and detachment as a reflection of traumatic event over the self)	33	
S. Topic, D. Degmećić Umišljeni poremećaji (Factitious disorders)	43	

Iskustvo udomiteljstva odraslih osoba s duševnim smetnjama iz perspektive udomitelja (The experience of foster care for adult persons with mental disorders from the perspective of foster caregiver)	50
I. Brlek, G. Berc, M. Milić Babić	
Primjena savjetovanja kao metode pomoći u klubovima liječenih alkoholičara iz perspektive socijalnih radnika (Application of counseling as a method of assistance in the clubs of treated alcoholics from the view of social workers)	62
UPUTE AUTORIMA/INSTRUCTIONS TO AUTHORS	71

2014.**GOD. 42****BROJ 2**

UVODNIK/LEADING ARTICLE	
M. Lončar, I. Dijanić Plašć, S. Skorušek-Blažičko, Z. Marinković-Danilović, K. Kraljević, N. Benić, F. Božanja	
Nacionalni centar za psihotraumu (National Center for Psychotrauma)	75
IZVORNIZNANSTVENI RADOVI/ORIGINAL SCIENTIFIC PAPERS	
R. Knez, I. Vlašić-Cicvarić, R. Munjas Samarin, M. Peršić	
Parental psychopathology in children with inflammatory bowel disease – a pilot study results (Psihopatologija u roditelja djece s upalnim bolestima crijeva – rezultati probne studije)	80
O. Družić Ljubotina, D. Ljubotina	
Odnos siromaštva i nekih aspekata psihološke dobrobiti (Relationship of poverty and some aspects of psychological welfare)	86
PREGLEDI/REVIEWS	
V. Jukić, A. Savić	
Psihološko-psihijatrijski aspekt nasilja (Psychological-psychiatric aspect of violence)	102
A. Savić, V. Jukić	
Neurobiologija agresivnosti i nasilja (Neurobiology of aggression and violence)	109
STRUČNI RADOVI/PROFESSIONAL PAPERS	
S. Vlatković, M. Živković, M. Šagud, A. Mihaljević-Peleš	
Metabolički sindrom u shizofreniji: prepoznavanje i mogućnosti prevencije (Metabolic syndrome in schizophrenia: recognizing and prevention)	114
A. Cigrovski, R. Marinić, N. A. Domokos	
PTSP i grupna psihoterapija – iskustva medicinskih sestara u Neuropsihijatrijskoj bolnici „Dr. Ivan Barbot“, Popovača, Hrvatska	
(Post-traumatic stress disorder and group psychotherapy – experience of nurses working at Dr. Ivan Barbot Neuropsychiatric Hospital in Popovača, Croatia)	123
IN MEMORIAM/OBITUARY	
Prof. dr. Dušan Kecmanović (M. Jakovljević)	128
PRIKAZ KNJIGE/BOOK REVIEW	
Lj. Moro	
I. Urlić, M. Berger, A. Berman: Žrtva, osveta i kultura oprosta (I. Urlić, M. Berger, A. Berman: Victim, vengeance and the culture of forgiveness)	131
VIJESTI/NEWS	
U. Volpe (preveli N. Jakšić, M. Jakovljević)	
Razvoj poglavljaja o mentalnim poremećajima Međunarodne klasifikacije bolesti: aktualne informacije za članstvo Svjetske psihijatrijske organizacije (Development of chapter on mental disturbances of International Classification of Diseases: Actual information on Membership of World Psychiatric Organization)	135
Z. Bokulić, Lj. Radovančević	
Psihodramski seminar dr. Dušana Potkonjaka (Seminar on psychodrama of Dr. Dušan Potkonjak)	138
UPUTE AUTORIMA/INSTRUCTIONS TO AUTHORS	141

2014.**GOD. 42****BROJ 3**

IZVORNIZNANSTVENI RAD/ORIGINAL SCIENTIFIC PAPER	
R. Martinec, T. Šiškov, R. Pinjatela, D. Stijačić	
Primjena psihoterapije pokretom i plesom u osoba s depresijom (Dance movement psychotherapy in patients with depression)	145
PREGLEDI/REVIEWS	
V. Boričević Maršanić, Lj. Paradžik, Lj. Karapetrić Bolfan, I. Zečević, V. Grgić	

434	Sekundarna traumatizacija djece veterana oboljelih od posttraumatskog stresnog poremećaja (Secondary traumatization in offspring of war veterans with posttraumatic stress disorder).....	155
	K. Sesar, A. Dodaj	
	Čimbenici rizika za nasilje u partnerskim vezama (Risk factors for intimate partner violence).....	162
	S. Štrkalj-Ivezić, T. Jendričko, Z. Pisk, S. Martić-Biočina	
	Terapijska zajednica (Therapeutic community)	172
	V. Štalekar	
	O umjetnosti i psihoterapiji (On art and psychotherapy)	180
	N. Ivanović, I. Barun, N. Jovanović	
	Art terapija – teorijske postavke, razvoj i klinička primjena (Art therapy – theory, development and clinical application)	190
	PRIKAZ BOLESNIKA/CASE REPORT M. Gašparović, A. Grgić, I. Hegeduš, Ž. Vukšić, K. Keleković Krušlin, G. Filipović Bilić, B. Marković	
	Negativni psihički simptomi u bolesnice s potpunom agenezom korpusa kalozuma (Negative psychotic symptoms in a patient with complete agenesis of corpus callosum).....	199
	IN MEMORIAM/OBITUARY E. Pavlović	
	In memoriam Antun Peitl (Obituary – Antun Peitl)	205
	UPUTE AUTORIMA/INSTRUCTIONS TO AUTHORS	207

2014.	GOD. 42	BROJ 4
IZVORNI ZNANSTVENI RADOVI / ORIGINAL SCIENTIFIC PAPERS		
A. Havelka Meštrović, D. Kozarić-Kovačić		
Radno pamćenje i izvršne funkcije kod osoba oboljelih od ratnog posttraumatskog stresnog poremećaja (Working memory and executive functions in combat posttraumatic stress disorder).....	211	
R. Vragović, J. Frey Škrinjar, R. Fulgosi-Masnjak		
Poticajno životno okruženje i podrška za odrasle osobe s poremećajem iz autističnog spektra (Stimulating life environment and support for adults with autistic spectrum disorders).....	220	
PREGLED/REVIEW M. Vlastelica, Z. Roje		
Uloga psihijatra u liječenju opeklinskih trauma (Psychiatrist in the treatment of burn trauma)	230	
STRUČNI RADOVI / PROFESSIONAL PAPERS		
R. Buljan, P. Makarić, D. Veljković		
Rizik od počinjenja kaznenih djela osoba oboljelih od epilepsije u odnosu na odgojne uvjete (Criminal behavior in epileptics related to upbringing conditions)	237	
B. Restek-Petrović, M. Grah, N. Mayer, A. Bogović, D. Šago, M. Mihanović		
Specifičnosti grupnog procesa i kontratransferne reakcije terapeuta u psihodinamskoj grupnoj psihoterapiji mladih pacijenata s psihičkim poremećajem (Specificities of group process and countertransference reactions of therapist in psychodynamic group psychotherapy of young patients with psychotic disorders)	241	
M. Čorlukić, M. Tripković, Lj. Radovančević, S. Boban		
Psihoterapija i afektivna neuroznanost (Psychotherapy and affective neuroscience).....	248	
PRIKAZ BOLESNIKA/CASE REPORT		
N. Jelenić Herega, I. Živčić-Bećirević		
Prikaz kognitivno-bihevioralnog tretmana djevojke sa smanjenom seksualnom željom (Cognitive-behavioural treatment of low sexual desire: case study).....	254	
KONGRESI U 2015. GODINI / CONGRESSES IN 2015.....	266	
PREDMETNO I AUTORSKO KAZALO ZA VOLUMEN 42/2014 (SUBJECT AND AUTHOR INDEX FOR VOLUME 42/2014)	269	
UPUTE AUTORIMA / INSTRUCTIONS TO AUTHORS	273	
2015.	GOD. 43	BROJ 1
IZVORNI ZNANSTVENI RAD/ORIGINAL SCIENTIFIC PAPER		
M. Sisek-Šprem, V. Jukić, Z. Petrović, M. Milošević, P. Bilić		
Klinička slika kao mogući prediktor agresivnosti bolesnika sa shizofrenijom (Clinical features as a predictor of aggression in patients with schizophrenia)	3	
PREGLEDI/REVIEWS		

A. Kovačević, L. Mužinić	
Muzikoterapija kao rehabilitacijska metoda za osobe s Alzheimerovom bolešću (Music therapy as a rehabilitation method for people with Alzheimer's disease)	12
V. Lecher-Švarc, Lj. Radovančević	
Psihodinamski aspekti biblioterapije i prevencija suicida (Psychodynamic aspects of bibliotherapy and prevention of suicide)	20
STRUČNI RADOVI/PROFESSIONAL PAPERS	
D. Štimac, B. Profaca, G. Buljan Flander	
Dobne razlike u nekim obiteljskim i psihosocijalnim karakteristikama seksualno zlostavljane djece (Age differences in some family and psychosocial characteristics of sexually abused children)	26
M. Stjepanović, T. Jendričko, D. Ostojić	
Uloga socijalnog radnika u socioterapijskim i psihosocijalnim postupcima kod osoba s rizikom razvoja depresije uzrokovane stresnim životnim događajima (The role of social workers in psychosocial and psychotherapeutic procedures in patients at risk for developing depression related to stressful life events)	36
G. Mijaljica, D. Britvić, A. Sabljar	
Seborrheic dermatitis in psychiatric inpatients treated with antipsychotics: an observational study (Seboročni dermatitis kod psihijatrijskih bolesnika liječenih antipsihoticima: opservacijska studija)	44
PRIKAZI KNJIGA/BOOK REVIEWS	
S. Letica	
V. Jukić: Hrvatska psihijatrijska publicistika (V. Jukić: Croatian psychiatric publications)	47
T. Frančišković	
Dijagnostički i statistički priručnik mentalnih poremećaja. Peto izdanje, Američka psihijatrijska udruga, DSM-5 (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders. Fifth edition. American Psychiatric Association, DSM-5)	49
VIJEST/NEWS	
M. Luciano (preveo N. Jakšić): Istraživanja provedena za potrebe poglavlja o mentalnim poremećajima u MKB-11: informacije za članove Svjetske psihijatrijske organizacije (M. Luciano: Investigations made for use of chapter on mental disturbances of ICD-11: information for members of World Psychiatric Organization)	51
UPUTE AUTORIMA/INSTRUCTIONS TO AUTHORS	55

2015.**GOD. 43****BROJ 2****IZVORNI ZNANSTVENI RAD/ORIGINAL SCIENTIFIC PAPER**

K. Šesto, M. Buljevac, Z. Leutar	
Iskustva stručnjaka o nasilju nad osobama s invaliditetom (Professional experience of violence against people with disabilities)	59
PREGLED/REVIEW	
M. Šerić, M. Braš, V. Đorđević	
Posttraumatski stresni poremećaj i kronična bol – neurobiološka podloga biopsihosocijalnog odnosa (Posttraumatic stress disorder and chronic pain – neurobiological basis of biopsychosocial interrelation)	67
STRUČNI RADOVI/PROFESSIONAL PAPERS	
V. Čatipović, D. Degmečić, D. Drobac, M. Čatipović, D. Šklebar	
Razlike između samoubojstava žena i muškaraca na području Bjelovarsko-bilogorske županije (Some differences between men and women who commit suicide in the Bjelovar-Bilogora County)	73
D. Tasovac, M. Vlastelica, V. Matijević	
Depresija u kardiološkim bolesnika: presječna studija (Depression in patients with cardiac disease: a controlled cross-sectional study)	87
PRIKAZ BOLESNIKA/CASE REPORT	
D. Turudić, D. Spitzmüller	
Marija Novaković – interakcija između bolesti i slikarske kreativnosti (Marija Novaković – interaction between disease and art creativity)	95
PRIKAZ KNJIGE/BOOK REVIEW	
V. Jukić	
P. Filaković i sur. Psihijatrija (P. Filaković et al. Psychiatry)	99
I. Urlić	
A. Mindoljević Drakulić: Suicid. Fenomenologija i psihodinamika (A. Mindoljević Drakulić: Suicid. Phenomenology and Psychodynamics)	101
VIĐENJA JEDNOG PSIHIJATRA/VIEWS OF ONE PSYCHIATRIST	
O. Koić	
Pismo zahvale	

436	(Letter of acknowledgement)	103
	UPUTE AUTORIMA/INSTRUCTIONS TO AUTHORS	107

2015.	GOD. 43	BROJ 3
IZVORNI ZNANSTVENI RADOVI/ORIGINAL SCIENTIFIC PAPERS		
M. Nekić, J. Bekavac, I. Tucak Junaković		
Depresivnost žena koje su u postupku medicinski potpomognute oplodnje (Depression in women who are in the process of assisted reproductive technology)	111	
K. Horvat, S. Štrkalj-Ivezić Povezanost osobne stigme i socijalne samoefikasnosti osoba s dijagnozom shizofrenije (Relationship between personal stigma and social self-efficacy among persons diagnosed with schizophrenia) ..	121	
B. Juranić, Š. Mikšić, D. Ljubotina Stavovi studenata medicine, prava i psihologije prema distanaziji i pravu pacijenata na suodlučivanje o postupcima liječenja u terminalnoj fazi bolesti (The attitudes of medicine, law and psychology students towards dysthanasia and patient's right to shared decision making in the final phase of terminal illness).....	129	
PREGLED/REVIEW		
V. Boričević Maršanić, Lj. Paradžik, I. Zečević, Lj. Karapetrić-Boljan		
Usredotočena svjesnost – mindfulness: primjena u djece i adolescenata (Mindfulness – paying attention: application in children and adolescents)	142	
STRUČNI RAD/PROFESSIONAL PAPER		
A. Greš, N. Esapović Greš		
Odnos sekundarne dobiti prema progresivnoj gratifikaciji (Relation between secondary gain and progressive gratification).....	151	
OSVRTI/ANNOTATIONS		
V. Jukić		
Bolnica Vrapče kao nakladnik – stručnjaci Bolnice kao autori knjiga (Vrapče Hospital as a publisher – Hospital experts as the authors of books)	156	
M. Grah		
20. obljetnica Škole psihoterapije psihoza u Dubrovniku (20th Anniversary of the School of Psychotherapy of Psychoses in Dubrovnik)	164	
PRIKAZI KNJIGA/BOOK REVIEWS		
B. Matijaca		
V. Jukić: Izgradnja, dogradnje i adaptacije zgrada i drugih infrastrukturnih objekata Bolnice „Vrapče“ od 1877. do 2014. godine (iz povijesti Bolnice „Vrapče“) (V. Jukić: Construction, reconstructions and adaptations of buildings and infrastructure of the Vrapče Hospital from 1877 to 2014 (from the history of Vrapče Hospital).....	169	
P. Filaković		
D. Begić, V. Jukić, V. Medved, ur.: Psihijatrija (D. Begić, V. Jukić, V. Medved, eds.: Psychiatry)	171	
V. Boričević Maršanić		
D. Ostojić i suradnici: Suvremeni pristup prvim psihotičnim poremećajima (D. Ostojić and coworkers: Current approach to the first psychotic disorders).....	172	
V. Jukić		
M. Goreta, M. Bojić: Psihijatrijska vještacija – knjiga III., novi doprinosi, kontroverze, perspektive (M. Goreta, M. Bojić: Psychiatric expertise – Book III., new contributions)	174	
UPUTE AUTORIMA/INSTRUCTIONS TO AUTHORS		177

2015.	GOD. 43	BROJ 4
UVODNIK / EDITORIAL		
I. Živčić Bećirević		
20. obljetnica djelovanja Hrvatskog udruženja za bihevioralno-kognitivne terapije (20th Anniversary of Croatian Association for Behavior-Cognitive Therapies)	181	
PREGLED / REVIEW		
V. Boričević Maršanić, I. Zečević, Lj. Paradžik, D. Šarić, Lj. Karapetrić Boljan		
Kognitivne tehnike u kognitivno-bihevioralnoj terapiji mlade djece s eksternaliziranim poremećajima (Cognitive techniques in cognitive-behavioral therapy of younger children with externalizing disorders)	183	
STRUČNI RADOVI / PROFESSIONAL PAPERS		
I. Živčić-Bećirević, I. Jakovčić		
Grupni bihevioralno-kognitivni tretman studenata sa socijalnom anksioznosti (Group cognitive-behavioral treatment of students with social anxiety)	191	
D. Barbarić, D. Markanović		

Učinci 8-tjednog tečaja „mindfulnessa“ na izraženost općih psihopatoloških teškoća i stresa na poslu – preliminarni nalazi (Effects of an 8-week mindfulness course on global distress and workplace stress intensity – preliminary findings).....	199
N. Jokić-Begić, B. Bagarić, J. Jurman www.depresija/anksioznost.hr... – informacije o depresiji i anksioznosti na internetskim stranicama (www.depresija/anksioznost.hr – information on depression and anxiety on internet pages)	209
PRIKAZI BOLESNIKA / CASE REPORTS	
A. Kostelić-Martić Metoda EMDR i kognitivno-bihevioralna terapija u tretmanu fobije od krvi i injekcija (The eye movement desensitization and reprocessing (EMDR) method and cognitive behavioral therapy in the treatment of phobias of blood and injections)	219
T. Prvulović Mirković, D. Markanović Kognitivno-bihevioralni tretman zdravstvene anksioznosti – prikaz bolesnice (Cognitive-behavioral treatment of health anxiety – a case study)	227
N. Jelenić Herega Kognitivno-bihevioralni pristup seksualnim poremećajima kod žena (The cognitive-behavioral approach to sexual dysfunction in women)	235
M. Letica Crepulja Kognitivno-bihevioralni pristup liječenju kronične boli (The cognitive-behavioral approach to the treatment of chronic pain)	243
PRIKAZ KNJIGE/BOOK REVIEW	
V. Jukić Komentar Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama (Comments on the Act on Protection of Persons with Mental Disorders).....	250
IN MEMORIAM / OBITUARY	
V. Lecher-Švarc, Lj. Radovančević Norman Louis Farberow, pionir znanstvenog proučavanja suicida (Norman Louis Farberow, pioneer of scientific suicidology)	254
KONGRESI U 2016. GODINI / CONGRESSES IN 2016	256
PREDMETNO I AUTORSKO KAZALO ZA VOLUMEN 43/2015	
(SUBJECT AND AUTHOR INDEX FOR VOLUMEN 43/2015)	259
UPUTE AUTORIMA/INSTRUCTIONS TO AUTHORS	263

2016.
GOD. 44
BROJ 1

PREGLEDI / REVIEWS	
L. Akrap, N. Jakšić Uloga neurokognitivnih deficitova kod shizofrenije – istraživanja i klinička praksa / The role of neurocognitive deficits in schizophrenia – studies and clinical practice	3
J. Dujmović Terapijski vrtovi i terapijska hortikultura kao intervencija u zdravstvu / Therapeutic gardens and therapeutic horticulture as intervention in the health care system.....	14
V. Boričević Maršanić, I. Zečević, Z. Vukić, T. Franić, Lj. Karapetrić Bolfan, S. Javornik Uloga humora u medicini i djelovanje klaunova-doktora / Role of humor in medicine and the work of clown doctors	22
STRUČNI RADOVI / PROFESSIONAL PAPERS	
A. Pavelić Tremac, R. Sviben, D. Kovačević, N. Jokić-Begić Mogućnost razlikovanja kategorija psihičkih poremećaja i poremećaja ponašanja na različitim testovima kognitivnih sposobnosti, upitnicima ličnosti i projektivnim tehnikama / The possibility of distinguishing categories of mental and behavioral disorders in various tests of cognitive ability, personality questionnaires, and projective techniques	32
T. Mohorić, V. Takšić, D. Šekuljica Uloga razumijevanja emocija u razvoju simptoma depresivnosti i anksioznosti u ranoj adolescenciji / The role of emotional understanding in the development of depression and anxiety symptoms in early adolescence	46
OSVRTI / ANNOTATIONS	
V. Štalekar Izložbe psihijatrijskih pacijenata / Exhibitions of psychiatric patients	59
V. Jukić Filmska tribina Film i psihijatrija u Klinici za psihijatriju Vrapče – film kao edukacijsko sredstvo / Film stand Film and psychiatry in Vrapče University Psychiatric Hospital – educational films for psychiatric use.....	64
PRIKAZ KNJIGE / BOOK REVIEW	
D. Begić	

438	Karl Jaspers: Opća psihopatologija / Karl Jaspers: General Psychopathology	83
	VIJEST / NEWS	
	P. Bucci	
	Beta verzija MKB-11 poglavlja o mentalnim i ponašajnim poremećajima / Beta version of MKB-11 Chapters on Mental and behavioral disorders.....	86
	UPUTE AUTORIMA / INSTRUCTIONS TO AUTHORS	89

2016.	GOD. 44	BROJ 2
IZVORNI ZNANSTVENI RADOVI / ORIGINAL SCIENTIFIC PAPERS		
Z. Kovacić Petrović, S. Repovečki		
Učestalost anksioznih i depresivnih simptoma kod obiteljskih i profesionalnih njegovatelja koji skrbe o oboljelima od Alzheimerove bolesti / Prevalence of anxiety and depressive symptoms in family and professional caregivers of persons with Alzheimer's diseases	93	
M. A. Sesar, S. Ivezić, L. Mužinić, D. Zubić		
Povezanost između samostigmatizacije, percepcije diskriminacije i socijalne mreže kod oboljelih od shizofrenije / Correlation between internalized stigma, perception of discrimination and empowerment in schizophrenia patients	105	
V. Lenz, M. Vinković, D. Degmečić		
Pojavnost depresije, anksioznosti i fobija u studentskoj populaciji Medicinskog i Pravnog fakulteta u Osijeku / Incidence of depression, anxiety and phobias in the student population of Medical Faculty and Faculty of Law in Osijek.....	120	
PREGLEDI / REVIEWS		
D. Lucijanić, M. Kušan Jukić, N. Mimica		
Delirij superponiran na demenciju – klinička slika i preporuke za liječenje / Delirium superimposed on dementia – clinical picture and recommendations for treatment	130	
J. Stošić, N. Lisak, A. Pavić		
Bihevioralni pristup problemima ponašanja osoba s intelektualnim teškoćama i razvojnim poremećajima / Bihevioral approach to problems of behaviour of persons with intellectual and developmental disabilities ..	140	
E. Šandrk, M. Šagud, S. Vlatković, M. Sviben		
Toxoplasma gondii u psihijatrijskim poremećajima / Toxoplasma gondii in psychiatric disorders.....	152	
OSVRT / ANNOTATION		
V. Jukić		
Bolnica Vrapče kao ustanova u kojoj se njeguje umjetnost / Vrapče Hospital as an institution where art is promoted	173	
UPUTE AUTORIMA / INSTRUCTIONS TO AUTHORS		181

2016.	GOD. 44	BROJ 3
PREGLEDI / REVIEWS		
K. Kalebić Jakupčević, I. Živčić-Bećirević		
Kognitivni i metakognitivni procesi u depresivnom poremećaju / Cognitive and metacognitive processes in depressive disorder	185	
M. Nedić, D. Marčinko, L. Postružin		
Socijalni, biološki i psihodinamski aspekti nasilja / Social, biologic and psychodynamic aspects of violence	196	
A. Mindoljević Drakulić, S. Keleuva		
Psihološki aspekti iskustva kliničke smrti / Psychological aspects of near-death experience	208	
STRUČNI RADOVI / PROFESSIONAL PAPERS		
I. Erceg, G. Kuterovac Jagodić		
Spolne razlike u nezadovoljstvu tijelom i strategijama promjene tjelesnog izgleda u adolescenciji / Gender differences in body dissatisfaction and body change strategies in adolescence	219	
M. Šarić, V. Grgić, M. Bolanča Erak, Z. Verzotti, B. Begovac		
Psihoanalitička psihoterapija i grupna analitička psihoterapija u svakodnevnoj kliničkoj praksi / Psychoanalytic psychotherapy and group analytic psychotherapy in everyday clinical practice	234	
PRIKAZ KNJIGE / BOOK REVIEW		
A. Mindoljević Drakulić		
Glen O. Gabbard: Boundaries and Boundary Violations in Psychoanalysis / Granice i povrede granica u psihoanalizi	247	
VIJEST / NEWS		

N. Jokić-Begić	439
Konferencija međunarodnog udruženja za istraživanje stresa i anksioznosti (STAR)	
/ Stress and Anxiety Research Society (STAR) Conference	251
UPUTE AUTORIMA / INSTRUCTIONS TO AUTHORS	255

2016.	GOD. 44	BROJ 4
UVODNIK / LEADING ARTICLE		
V. Jukić		
Bolnica Vrapče kao učilište		
/ Vrapče Hospital as an education center	259	
IZVORNI ZNANSTVENI RAD / ORIGINAL SCIENTIFIC PAPER		
T. Krznarić, Ž. Kamenov		
Attributions of partner's negative behavior and intimate relationship quality		
/ Atribucija partnerovog ponašanja u intimnoj vezi i kvaliteta veze.....	283	
PREGLEDI / REVIEWS		
D. Keleminić, V. Đorđević, M. Braš		
Komunikacijske vještine u medicini		
/ Communication skills in medicine and public health.....	291	
M. Poljak, D. Begić		
Anksiozni poremećaji u djece i adolescenata		
/ Anxiety disorders in children and adolescents	310	
STRUČNI RADOVI / PROFESSIONAL PAPERS		
L. Bojančić, I. Gorski, J. Razum		
Zašto studenti ne traže pomoć? Barijere u traženju stručne pomoći kod studenata s psihičkim smetnjama		
/ Whay don't students seek help? Barriers to seeking professional help by students with mental health issues ..	330	
M. Vučić Peitl, P. Krmpotić, J. Prološčić, F. Habibović		
Učestalost traženja psihijatrijske pomoći osoba starije životne dobi za vrijeme Domovinskog rata, mirnodopskog razdoblja i ekonomске krize		
/ The frequency of psychiatric assistance requests during Homeland war, the peaceful period and the economic crisis	343	
PRIKAZI KNJIGA / BOOK REVIEWS		
A. Mindoljević Drakulić		
Joy Schaverien: Boarding school syndrome: the psychological trauma of the „privileged“ child		
/ Joy Schaverien: Internatski sindrom: psihološka trauma „privilegiranog“ djeteta	353	
V. Jukić		
Miroslav Goreta: Errare humanum est – najčešće pogreške u forenzičko-psihijatrijskoj praksi		
/ Miroslav Goreta: Errare humanum est – the most frequent errors in forensic-psychiatric practice.....	357	
PISMO UREDNIKU / LETTER TO THE EDITOR		
B. Margetić		
Koliko će nam pomoći Smjernice?		
/ How much will Guidelines help us?.....	360	
VIJEST / NEWS		
Lj. Radovančević, V. Lecher-Švarc		
Samosvojnost i osjećaj pripadnosti		
/ Self-confidence and the feeling of affiliation	363	
KONGRESI U 2017. GODINI / CONGRESSES IN 2017	365	
PREDMETNO I AUTORSKO KAZALO ZA VOLUMEN 44/2016		
/ SUBJECT AND AUTHOR INDEX FOR VOLUME 44/2016	369	
UPUTE AUTORIMA / INSTRUCTIONS TO AUTHORS	373	
2017.	GOD. 45	BROJ 1
UVODNA RIJEČ / INTRODUCTORY ADDRESS		
K. Dodig Ćurković, T. Franić, V. Boričević Maršanić		
1. hrvatski kongres o mentalnom zdravlju djece i mladih		
/ First Croatian Congress on Mental Health of Children and Adolescents	3	
PREGLEDI / REVIEWS		
B. Rešetar		
Prava djece s invaliditetom – prava djece s problemima mentalnog zdravlja		
/ The rights of disabled children – the rights of children with mental health problems	4	
D. Kocjan Hercigonja, V. Hercigonja Novković, M. Flander		
Mijenja li se psihopatologija kod djece i mladih?		
/ Does psychopathology in children and youth change?.....	16	
F. McNicolas		

440	Suicide in Europe: an on-going public health concern / Samoubojstvo u Evropi: stalni javnozdravstveni problem	22
K. Schmeck, S. Schlüter-Müller		
Early detection and intervention for borderline personality disorder in adolescence / Rano otkrivanje i intervencija kod graničnog poremećaja ličnosti u adolescenciji	30	
J. Jurman, V. Boričević Maršanić, Lj. Paradžik, Lj. Karapetić Bolfan, S. Javornik		
Ovisnost o internetu i video igrama / Internet and video games addiction	36	
V. Boričević Maršanić, Lj. Karapetić Bolfan, G. Buljan Flander, V. Grgić		
„Vidjeti sebe izvana, a druge iznutra“ – mentalizacija u djece i adolescenata i tretman temeljen na mentalizaciji za adolescente Mentalization in children and adolescents, and treatment based on mentalization for adolescents	43	
Lj. Tirić Čihoratić		
Jesu li naša savjetovališta dovoljno vidljiva – Savjetovalište za poteškoće učenja i prilagodbe pri Centru za mlade Nastavnog zavoda za javno zdravstvo „Dr. Andrija Štampar“ / Are our counselling centers visible enough? – Counselling center for learning and adjustments difficulties at the Department for School and Adolescent Medicine, Institute for Public Health „Dr. Andrija Štampar“.....	57	
A. Hadžić		
Lokalna zajednica u službi mentalnog zdravlja djece i mladih – primjer Petrinjskog savjetovališta za djecu, adolescentne i obitelj / Local community in the service of mental health of children and youth – example of Petrinja Counseling Center for Children, Adolescents and Family.....	63	
UPUTE AUTORIMA / INSTRUCTIONS TO AUTHORS	71	

2017.	GOD. 45	BROJ 2
IZVORNI ZNANSTVENI RAD / ORIGINAL SCIENTIFIC PAPER		
J. Pavić, M. Rijavec, M. Braš		
Motivacijski aspekti, učestalost gledanja i ovisnost o televiziji adolescenata / Motivation Aspects, the Viewing Frequency of Watching and Dependence on Television in Adolescents	75	
PREGLEDI / REVIEWS		
R. Martinec, D. Miholić		
Pokret, dodir, imaginacija i progresivna mišićna relaksacija u palijativnoj skrbi / Movement, Touch, Imagination and Progressive Muscle Relaxation in Palliative Care	87	
A. Dodaj, K. Sesar, N. Šimić		
Nasilje u mladenačkim vezama: teorijski pristupi / Adolescent Dating Violence: Theoretical Approach.....	95	
Z. Kušević, M. Melša		
Agresivnost kod djece i adolescenata / Aggression in Children and Adolescents	105	
R. Gregurek, A. Ražić Pavičić, R. Gregurek jr.		
Anksioznost: psihodinamski i neurobiološki dijalog Anxiety: Psychodynamic and Neurobiologic Dialogue	117	
Ž. Milovac, S. Sučić, T. Gajšak, V. Aljinović, S. Zečević Penić, E. Ivezić, I. Filipčić		
Nove spoznaje u liječenju depresije transkranijalnom magnetskom stimulacijom / New Insights into Transcranial Magnetic Stimulation (TMS) Treatment of Depression	125	
PRIKAZ BOLESNIKA / CASE REPORT		
M. Jakić		
Kognitivno-bihevioralni pristup liječenju opsessivno-kompulzivnog poremećaja kod djece / The Cognitive-Behavioural Approach to the Treatment of Obsessive-Compulsive Disorder in Children.....	139	
PRIKAZI KNJIGA / BOOK REVIEWS		
V. Jukić		
S. Brlas: Terminološki opisni rječnik ovisnosti / Terminological Descriptive Dictionary of Dependency	149	
V. Jukić		
Leksikon odgojno-obrazovnih znanosti / Lexicon of Educational Teaching Sciences	151	
UPUTE AUTORIMA / INSTRUCTIONS TO AUTHORS	153	

2017.	GOD. 45	BROJ 3
IZVORNI ZNANSTVENI RADOVI / ORIGINAL SCIENTIFIC PAPERS		
B. Kalebić Maglica, T. Perčić, P. Anić		
Stavovi predškolske djece i njihovih majki prema osobama različite tjelesne težine		

/ Attitudes of Preschool Children and Their Mothers towards People with Different Body Weight	157	441
V. Boričević Maršanić, I. Žečević, Lj. Paradžik, Lj. Karapetić Bolfan		
Probir i rana detekcija psihičkih odstupanja/poremećaja kod djece u predškolskim ustanovama i adolescenata u osnovnim školama Grada Zagreba – rezultati probnog projekta		
/ Screening for Mental Health Problems of Children in Kindergartens and Adolescents in Elementary Schools in the City of Zagreb – a Pilot Project Results	169	
PREGLED / REVIEW		
S. Vuk Pisk, I. Filipčić, A. Bogović, Ž. Milovac, I. Todorić Laidlaw, S. Caratan		
Maligne bolesti i psihički poremećaji – prevalencija, mortalitet, terapijski izazov		
/ Malignant Diseases and Mental Disorders – Prevalence, Mortality, Therapeutic Challenge	187	
STRUČNI RADOVI / PROFESSIONAL PAPERS		
S. Uzun, O. Kozumplik, D. Kalinić, N. Pivac, N. Mimica		
Pitanje pristanka osoba s neurokognitivnim poremećajima u području kliničkih istraživanja		
/ The Problem of Informed Consent of Persons with Neurocognitive Disorders in the Field of Clinical Investigations	202	
K. Zagorščak, A. Buhin Cvek, M. Sajko, M. Božičević		
Stavovi i predrasude studenata sestrinstva prema psihički bolesnim osobama		
/ Attitudes and Prejudices of Nursing Students towards Psychiatric Patients	209	
PRIKAZ BOLESNIKA / CASE REPORT		
Lj. Paradžik, A. Kordić, A. Biško, N. Ercegović, Lj. Karapetić Bolfan, V. Boričević Maršanić		
Kognitivno-bihevioralni tretman djeteta s hiperkinetskim poremećajem		
/ Cognitive Behavioural Therapy in a Child with Hyperkinetic Disorder	217	
UPUTE AUTORIMA / INSTRUCTIONS TO AUTHORS	227	
2017.	GOD. 45	BROJ 4
IZVORNI ZNANSTVENI RADOVI / ORIGINAL SCIENTIFIC PAPERS		
N. Ambrosi-Randić, M. Nekić, I. Tucak Junaković		
Percepција kroničnih bolesti u kontekstu psihološke dobrobiti starijih osoba		
/ Perception of Chronic Illnesses in the Context of Psychological Well-being of Older Adults	231	
V. Rabar, T. Martinac Dorčić		
Odnos izmišljenih prijatelja, socijalne kompetencije i problema u ponašanju djece predškolske dobi		
/ The Relationship between Imaginary Companions, Social Competence and Behavioral Problems in Preschool Children	241	
PREGLED / REVIEW		
I. Lončar, M. Lončar		
Zdravlje i seksualnost osoba treće životne dobi		
/ Health and Sexuality in Elderly People	254	
STRUČNI RADOVI / PROFESSIONAL PAPERS		
I. Milutinović, M. Braš, V. Đorđević		
Art Therapy as Supportive-Expressive Therapy in Breast Cancer Treatment		
/ Art terapija kao suportivno-ekspresivna terapija u liječenju karcinoma dojke	262	
K. Sambol, T. Cikač		
Interventions for Harmful and Risky Alcohol Consumption In Family Medicine		
/ Pristup osobama s rizičnim i štetnim konzumiranjem alkohola u ordinaciji obiteljske medicine	270	
Z. Paštar, A. Bagarić		
Ovisničko ponašanje u okviru koncepta o nagonu smrti		
/ Addictive Behavior within the Concept of Death-drive	279	
OSVRT / ANNOTATION		
V. Jukić		
Dan prava osoba s duševnim smetnjama u Republici Hrvatskoj		
/ The Day of Right of Persons with Psychic Disorders in the Republic of Croatia	285	
PRIKAZ KNJIGE / BOOK REVIEW		
V. Jukić		
Josip Glaser: Opća psihopatologija (Dalibor Karlović, Prikaz života i rada Josipa Glasera)		
/ Josip Glaser: General Psychopathology (Dalibor Karlović, Life and Work of Josip Glaser)	310	
KONGRESI U 2018. GODINI / CONGRESSES IN 2018	313	
PREDMETNO I AUTORSKO KAZALO ZA VOLUMEN 45/2017		
/ SUBJECT AND AUTHOR INDEKS FOR VOLUME 45/2017	316	
UPUTE AUTORIMA / INSTRUCTIONS TO AUTHORS	319	
2018.	GOD. 46	BROJ 1
IZVORNI ZNANSTVENI RADOVI / ORIGINAL SCIENTIFIC PAPERS		
A. Štark, A. Vučić-Prtorić		

442	Jutarnjost-večernjost i umor u adolescenciji / Morningness-Eveningness and Fatigue in Adolescence.....	3
S. Sangster Jokić, A. Bartolac		
Iskustvo stresa i mentalno zdravlje osoba s tjelesnim invaliditetom: perspektiva manjinskog stresa / Stress Experience and Mental Health among Persons with Physical Disabilities: A Minor Stress Perspective	26	
PREGLED / REVIEW		
S. Uzun, I. Todorić Lainlaw, M. Kušan Jukić, O. Kozumplik, D. Kalinić, N. Pivac, N. Mimica		
Od demencije češće bolju žene / Dementia is Much Higher in Women	57	
STRUČNI RAD /PROFESSIONAL PAPER		
A. Breček, I. Canjuga, V. Herceg		
Stigmatizacija i stereotipizacija oboljelih od epilepsije / Stigmatization and Stereotypization in Epilepsy Patients	77	
PRIKAZ BOLESNIKA / CASE REPORT		
N. Žaja, S. Uzun, O. Kozumplik, D. Žakić Milas, N. Mimica		
Život na Golom otoku kroz tetovaže / Life in Goli otok Through Tattoos	102	
UPUTE AUTORIMA / INSTRUCTIONS TO AUTHORS	119	

2018. **GOD. 46** **BROJ 2**

IZVORNI ZNANSTVENI RADOVI / ORIGINAL SCIENTIFIC PAPERS		
V. Antičević, D. Britvić, N. Jokić-Begić		
Stilovi privrženosti i seksualnost: doprinos roda, dobi i statusa partnerske veze /Attachment Styles and Sexuality: the Contribution of Gender, Age and Relationship Status	125	
A. Bagarić, M. Bagarić, Z. Paštar		
Obrambeni mehanizmi ovisnika /Defence Mechanisms of Addicts	142	
PREGLEDI / REVIEWS		
M. Novak, K. Kavić		
Korištenje društvenog marketinga i modernih tehnologija u pristupu internaliziranim problemima / The Use of Social Marketing and Modern Technology in the Approach to Internalized Problems	161	
V. Boričević Maršanić, I. Zečević, A. Kordić, M. Flander, Lj. Karapetrić Bolfan, Lj. Paradžil		
Motivacijski intervju s djecom i adolescentima: Razvojni pristup uz prikaz bolesnika / Motivational Interviewing with Children and Adolescents: Developmental Perspective and a Case Report.	181	
STRUČNI RAD /PROFESSIONAL PAPER		
D. Šojat, M. Miškulina, D. Degmečić		
Suicidalnost u shizofrenih bolesnika / Suicidality in Schizophrenic Patients	195	
OSVRT / ANNOTATION		
S. Spitzmüller		
Vrijednost starih medicinskih knjiga / Value of Old Medical Books	211	
UPUTE AUTORIMA / INSTRUCTIONS TO AUTHORS	223	

2018. **GOD. 46** **BROJ 3**

IZVORNI ZNANSTVENI RAD / ORIGINAL SCIENTIFIC PAPER		
Canjuga, D. Železnik, M. Božičević, M. Nekić		
Razlike u samoprocjeni samopoštovanja, socijalne i emocionalne usamljenosti s obzirom na sociodemografske karakteristike starijih osoba / Differences in Self Assessment of Social and Emotional Loneliness and Self-esteem with Regard to Sociodemographic Characteristics of the Elderly	229	
STRUČNI RADOVI / PROFESSIONAL PAPERS		
Lj. Paradžik, A. Kordić, I. Zečević, D. Šarić, V. Boričević Maršanić		
„Ne idi, molim te“ – kognitivno-bihevioralni tretman djeteta sa separacijskim anksioznim poremećajem / „Don't Leave, Please“ – Cognitive Behavioral Treatment of a Child with Separation Anxiety Disorder.....	251	
B. Restek-Petrović, N. Orešković-Krezler, M. Grah		
Značenje simptoma shizofrenog bolesnika tijekom trajanja grupne psihoterapije i nakon njenog završetka / Meaning of the Symptoms in Schizophrenic Patient During and After Long-Term Psychodynamic Group-Psychotherapy	269	
S. Topic Lukačević, A. Bagarić		
Teorijski koncepti narcističkog poremećaja ličnosti u grupnoj analizi / Theoretical Concepts of Narcissistic Personality Disorder in Group Analysis	285	
M. Vučić Peitl, D. Tibljaš, J. Prološčić, F. Habibović		

	GOD. 46	BROJ 4
Stigmatizacija duševnih bolesnika od strane srednjoškolaca / High School Students Stigmatization Toward Mentally Ill	307	443
PRIKAZ KNJIGE / BOOK REVIEW		
V. Jukić M. Goreta: „Prilozi za univerzalnu teoriju i praksi prisilnog psihiatrijskog tretmana“ /M. Goreta: „Contributions to Universal Theory and Practice of Involuntary Psychiatric Treatment“	326	
P. Brečić V Jukić: „Psihiatrijske teme za psihijatre (i nepsihijatre)“ /V. Jukić: „Psihiatrijske teme za psihijatre i nepsihijatre“	330	
UPUTE AUTORIMA / INSTRUCTIONS TO AUTHORS	335	
2018.	GOD. 46	BROJ 4
V. Boričević Maršanić, G. Buljan Flander, V. Rudan, D. Kocjan Hercigonja Uvodna riječ / Introductory Word		
IZVORNI ZNANSTVENI RADOVI / ORIGINAL SCIENTIFIC PAPERS		
M. Novak, A. Petek Ekspertiza i razvoj hrvatske politike mentalnog zdravlja: percepција stručnjaka iz područja mentalnog zdravlja / Expertise and Development of Croatian Mental Health Policy: the Perception of Mental Health Professionals	343	
N. Vlah, S. Sekušak-Galešev, S. Skočić Mihić Povezanost obilježja razrednika i učenika u procjeni simptoma nepažnje, impulzivnosti i hiperaktivnosti povezanih s ADHD poremećajem / Relations between Teacher and Student Characteristics in the Assessment of Symptoms of Inattention, Impulsivity and Hyperactivity Related to ADHD	372	
S. Tatalović Vorkapić, S. Skočić Mihić, M. Josipović Ličnost i kompetencije odgajatelja za rad s djecom s teškoćama u razvoju kao prediktori njihovog profesionalnog sagorijevanja / Early Childhood Educators' Personality and Competencies for Teaching Children with Disabilities as Predictors of Their Professional Burnout	390	
PREGLEDNI RADOVI / REVIEWS		
D. Kocjan Hercigonja, V. Hercigonja Novković, D. Koren, S. Jurač Specifičnosti dijagnostike disociativnih poremećaja kod djece i adolescenata / Specificity of Diagnosing Dissociative Disorders in Children and Adolescents	406	
G. Buljan Flander, D. Štimac, R. Fridrih, A. Raguž, I. Kuculo, R. Galić Prednosti korištenja terapijskih pasa u terapiji i dijagnostici kod pacijenata sa psihosocijalnim i zdravstvenim teškoćama / Benefits of Therapy Dogs in Therapy and Diagnostics of Patients with Psychosocial and Health Difficulties	413	
I. Velimirović, Lj. Paradžik Mogućnosti i izazovi kvalitativnih istraživanja u području mentalnog zdravlja / Opportunities and Challenges of Qualitative Research in the Field of Mental Health	426	
Lj. Paradžik, J. Jukić, Lj. Karapetrić Bolfan Primjena fokusnih grupa kao kvalitativne metode istraživanja u populaciji djece i adolescenata / Focus Groups Use as a Qualitative Research Method in Child and Adolescent Population	442	
STRUČNI RAD / PROFESSIONAL PAPER		
N. Ercegović, Lj. Paradžik, V. Boričević Maršanić Nesuicidalno samoozlijedivanje i razvoj identiteta kod adolescenata / Nonsuicidal Selfinjury and Identity Development in Adolescents	457	
VIJEST / NEWS		
I. Urlić XXIII. Škola psihoterapije psihoza u Dubrovniku / The 23rd School of Psychotherapy of Psychoses in Dubrovnik	471	
KONGRESI U 2019. GODINI / CONGRESSES IN 2019	475	
PREDMETNO I AUTORSKO KAZALO ZA VOLUMEN 46/2018 / SUBJECT AND AUTHOR INDEKS FOR VOLUME 46/2018	478	
UPUTE AUTORIMA / INSTRUCTIONS TO AUTHORS	481	
2019.	GOD. 47	BROJ 1
IZVORNI ZNANSTVENI RAD / ORIGINAL SCIENTIFIC PAPER		
I. Tucak Junaković Usporedba odnosa usamljenosti i preferirane samoće s nekim sociodemografskim varijablama i aspektima subjektivne i psihološke dobrobiti odraslih / Comparison between Relationships of Loneliness and Preference for Solitude with Some Socio-demographic Variables and Aspects of Subjective and Psychological Well-being of Adults	3	

B. Bagarić, N. Jokić-Begić	
Kiberohondrija – zdravstvena anksioznost uvjetovana pretraživanjem interneta / Cyberchondria – Health Anxiety Related to Internet Searching.....	28
D. Čuržik	
Faktori rizika i kroničnog tijeka posttraumatskog stresnog poremećaja: pregled suvremenih spoznaja / Posttraumatic Stress Disorder Risk and Chronic Course Factors: a Review of Current Findings	51
STRUČNI RADOVI / PROFESSIONAL PAPERS	
S. Uzun, N. Mimica, O. Kozumplik, M. Kušan Jukić, I. Todorić Laidlaw, D. Kalinić, N. Pivac, T. Glavina, I. Požgain	
Alzheimerova bolest – utjecaj na život i psihičko zdravlje njegovateljica / Alzheimer's Disease – Influence on Female Caregivers' Living and Mental Health.....	86
G. Arbanas	
Tko liječi seksualne probleme u hrvatskom zdravstvenom sustavu? / Who Treats Sexual Problems in Croatian Health System?.....	102
PRIKAZ BOLESNIKA / CASE REPORT	
S. Rogulja, M. Bježančević, P. Horvat, K. Dodig-Ćurković	
Landau-Kleffnerov sindrom / Landau-Kleffner Syndrome	113
PRIKAZ KNJIGE / BOOK REVIEW	
V. Jukić	
M. Perinčić: Na putu kući – „Vidljivo i nevidljivo u psihoterapiji“ / M. Perinčić: On the Way Home – „Visible and Invisible in Psychotherapy“.....	126
IN MEMORIAM / OBITUARY	
A. Raič, D. Begić	
Prof. dr. sc. Vlado Jukić, dr. med. / Professor Vlado Jukić, MD, PhD	129
UPUTE AUTORIMA / INSTRUCTIONS TO AUTHORS	139

2019.**GOD. 47****BROJ 2**

IZVORNI ZNANSTVENI RADOVI / ORIGINAL SCIENTIFIC PAPERS

A. Opačić, T. Orebić, K. Radat	
Obilježja klubova liječenih alkoholičara u Hrvatskoj / Characteristics of the Clubs of Alcoholics in Treatment in Croatia	145
Đ. Pojatić, D. Degmečić	
Simptomi anksioznosti i depresivnosti te stavovi spram pravednosti u svijetu u uzorku slijepih i gluhih osoba Osječko-baranjske županije/ / Symptoms of Anxiety, Depression and Attitudes Toward Justice in the World in a Sample of Deaf and Blind Persons in Osijek-Baranja Region	168
PREGLED / REVIEW	
M. Herceg, M. Sisek-Šprem, K. Puljić, D. Herceg	
Hitna stanja kod demencije i psihičkih poremećaja u starijoj životnoj dobi / Dementia and Psychiatric Emergencies in the Elderly Population.....	185
PRIKAZI BOLESNIKA / CASE REPORTS	
Z. Kovačić Petrović, T. Peraica, D. Kozarić-Kovačić	
Somatizacija kao obrana od narcističke povrede / Somatization as a Defence from Narcissistic Injury.....	199
Lj. Paradžik, I. Zečević, A. Kordić, V. Boričević Maršanić, N. Ercegović, Lj. Karapetrić Bolfan, D. Šarić	
Školska fobija – kad strah drži djecu daleko od škole / School Phobia – When Fear Keeps Children Away From School.....	214
UPUTE AUTORIMA / INSTRUCTIONS TO AUTHORS	233

2019.**GOD. 47****BROJ 3**

UVODNIK / EDITORIAL

N. Mimica	
Dugovječnost – civilizacijsko postignuće i izazov današnjice / Longevity – an Achievement of Our Civilization and a Contemporary Challenge.....	244
PROSLOV / PROLOGUE	
P. Brečić	
Riječ Ravnateljice Klinike za psihijatriju Vrapče / Foreword of the Director of University Psychiatric Hospital Vrapče	244
PREGLEDNI RADOVI / REVIEWS	
N. Mimica	

Primjeri prijateljskih inicijativa usmjerenih prema osobama s demencijom u Hrvatskoj / Examples of Dementia Friendly Initiatives for Persons with Dementia in Croatia	247
G. Stoppe	
Depresija u starosti / Depression in Old Age	261
A. Kurz	
Multiprofesionalni menadžment demencije / Multiprofessional Management of Dementia	269
S. G. Sclan	
Ponašajni i psihološki simptomi demencije (BPSD) / Behavioural and Psychological Symptoms of Dementia (BPSD)	275
A. Mihaljević-Peleš, M. Šagud	
Anksiozni poremećaji u starijih osoba / Anxiety Disorders in Elderly	283
M. Mladinov	
Poremećaji spavanja u Alzheimerovoj bolesti – od kliničke slike do neurobioloških nalaza / Sleep Disorders in Alzheimer's Disease: from Clinical Presentation to Neurobiological Findings	292
S. Uzun, O. Kozumplik, D. Kalinić, I. Požgain, N. Mimica	
Neurokognitivni poremećaji – kako možemo smanjiti rizik / Neurocognitive Disorders – How Can We Reduce the Risk	303
O. Kozumplik, S. Uzun, D. Kalinić, I. Požgain, N. Mimica	
Javljanje sumanutosti u bolesnika s demencijom – pregled literature / Ocurrence of Delusions in Patients with Dementia – Literature Review	318
STRUČNI RADOVI / PROFESSIONAL PAPERS	
A. Križaj Grden, N. Mimica	
Pristup liječenju Alzheimerove bolesti / Treatment Approach to Alzheimer's Disease	325
M. Šagud, B. Vuksan Ćusa, A. Mihaljević-Peleš	
Antidepresivi kod starije populacije / Antidepressants in Elderly Population	335
M. Sisek-Šprem, C. Pahlina, M. Herceg, N. Mimica, L. Petrović, B. Radovanić	
Logoterapija kao psihoterapijska tehnika na psihogerijatrijskom palijativnom odjelu / Logotherapy as a Psychotherapeutic Technique in Psychogeriatric Palliative Care Ward	344
N. Klepac	
Neurološke promjene u dugovječnosti / Neurological Changes in Longevity	351
S. Uzun, O. Kozumplik, I. Požgain, D. Kalinić, N. Mimica	
Liječenje osoba s neurokognitivnim poremećajem – kako poboljšati uvjete liječenja / Treatment of People with Neurocognitive Disorder – How to Improve Treatment Conditions	359
G. Arbanas	
Muče li starije ljudi njihovi seksualni problemi? / Do Older People Suffer When They have Sexual Problems?	373
M. Sisek-Šprem, N. Žaja, D. Kalinić, M. Štengl-Martinjak, Z. Petrović, K. Brzak, N. Mimica	
Uzroci i dinamika tjelesnih komplikacija/neželjenih dogadaja tijekom hospitalizacije bolesnika s demencijom / The Frequency and Causes of Physical Complications / Adverse Events During Hospitalization of Patients with Dementia	380
M. Lalovac, T. Filipec Kanižaj, S. Mejtić Krstulović, N. Sobočan, D. Kalinić	
Starija životna dob u hrvatskoj kliničkoj praksi nije diskriminirajući čimbenik za transplantaciju jetre / Older Age in Croatian Clinical Practice is Not Discriminative Factor for Liver Transplantation	387
S. Repovečki, M. Džinić	
Palijativni pristup medicinske sestre kod osoba s demencijom / Nurses' Palliative Approach to People with Dementia	394
J. Sušac, I. Todorić Laidlaw, M. Herceg, A. Jambrošić Sakoman, K. Puljić, N. Mimica	
Opterećenje njegovatelja osoba oboljelih od Alzheimerove bolesti / Difficulties of Caregivers of Individuals Suffering from Alzheimer's Disease	105
SAŽETCI POZVANIH PREDAVANJA / ABSTRACTS OF INVITED LECTURES	
G. Šimić, D. Bažadona, I. Fabek, M. Babić Leko, M. Bobić Rasonja, D. Kalinić, J. Raguz, E. Bilić, N. Mimica, F. Borovečki, P. R. Hof	
Neinvazivni test skrivenog cilja za probir osoba s mogućim početnim spoznajnim urušavanjem / A Non-invasive Hidden-Goal Test for Screening of Persons with Possible Cognitive impairment	412
S. Tomek-Roksandić	
Gerontologija – sadašnjost i budućnost zaštite zdravlja starijih osoba / Gerontology – The Present Time and Future Health Protection of the Elderly	414
SAŽETCI POSTERA / ABSTRACTS OF POSTERS	

446	P. Makarić, D. Vidović, I. Ćelić, T. Jendričko, P. Brečić Suicidalnost u starijih osoba / Suicide in Older Adults	417
	Z. Kovačić Petrović, T. Peraica, D. Kozarić-Kovačić Analiza starijih žrtava obiteljskog nasilja u Savjetovalištu za žrtve nasilja / The Analysis of Family Violence Victims in Guidance Center for Violence Victims	419
	D. Mulc, T. Sabo, D. Kalinić, N. Mimica Primjena transkranijske magnetne stimulacije kod starije populacije / Use of Transcranial Magnetic Stimulation in the Elderly Population	421
	M. Fremec, N. Kipčić Izazovi u sestrinskoj praksi tijekom rada s osobama s demencijom / Challenges in Nursing Practice While Working with People with Dementia	423
	UPUTE AUTORIMA / INSTRUCTIONS TO AUTHORS	425

2019. GOD. 47 BROJ 4

IZVORNI ZNANSTVENI RADOVI / ORIGINAL SCIENTIFIC PAPERS	
R. Licul, I. Rončević-Gržeta Percipirana samostigmatizacija pacijenata hospitaliziranih u Klinici za psihijatriju KBC-a Rijeka / Perceived Self-Stigmatization of Patients Hospitalized at Psychiatry Department of Clinical Hospital Centre Rijeka	433
A. Lauri Korajlija, I. Mihaljević, N. Jokić-Begić Mjerenje zadovoljstva životom jednom česticom / Single-Item Life Satisfaction Measurement	449
PREGLEDI / REVIEWS	
S. Dološić, M. Milić Babić, S. Rusac Alzheimerova bolest kroz prizmu ljudskih prava / Alzheimer's Disease and Human Rights	470
Z. Kovačić Petrović, T. Peraica, D. Kozarić-Kovačić Dinamika srama u psihoterapiji osoba ovisnih o alkoholu / Dynamics of Shame in Psychotherapy of Alcoholics	497
STRUČNI RAD / PROFESSIONAL PAPER	
I. Živčić-Bećirević, I. Jakovčić, G. Birovљević Vjerovanja terapeuta o terapiji izlaganjem / Therapist's Beliefs about Exposure Therapy	525
VIJEST / NEWS	
N. Jokić-Begić 1. konferencija Europskog udruženja za kliničku psihologiju i psihološke tretmane (EACLIPT) / The First Conference of the European Association of Clinical Psychology and Psychological Treatment – EACLIPT	543
KONGRESI U 2020. GODINI / CONGRESSES IN 2020	546
PREDMETNO I AUTORSKO KAZALO ZA VOLUMEN 47/2019 / SUBJECT AND AUTHOR INDEX FOR VOLUME 47/2019	549
UPUTE AUTORIMA / INSTRUCTIONS TO AUTHORS	555

2020. GOD. 48 BROJ 1

IZVORNI ZNANSTVENI RADOVI / ORIGINAL SCIENTIFIC PAPERS	
G. Dujić, V. Antičević, I. Mišetić Doprinos neprilagođenog dnevnog sanjanja razini psihološkog distresa i suočavanju sa stresom / Contribution of Maladaptive Daydreaming to the Levels of Psychological Distress and Coping Strategies	3
I. Maljuna, M. Ajduković, D. Ostojić Obilježja prekida partnerske zajednice roditelja sa simptomima emocionalno nestabilne ličnosti / Characteristics of Partner Community Breakups of Parents with Symptoms of Emotionally Unstable Personality	20
PREGLEDI / REVIEWS	
M. Čorlukić, J. Krpan Što su emocije? – Suvremene neuroznanstvene teorije / What are Emotions? – Contemporary Neuroscientific Theories	50
Z. Kušević, T. Friščić, G. Babić, D. Jurić Vukelić Depresija u svjetlu nekih psihoanalitičkih teorija / Depression in the Light of Some Psychoanalytic Theories	72
M. Toth Suhe oči, problemi s vidom i psihijatrijski simptomi: propuštamo li nešto? / Dry Eyes, Vision Problems, and Psychiatric Symptoms: Are We Missing Something?	104

V. Bilić

I. Urlić, M. Gonzales de Chavez: Grupna terapija za psihoze / I. Urlić, M. Gonzales de Chavez: Group Therapy for Psychoses.....	124
IN MEMORIAM / OBITUARY	
N. Mimica	
Prof. dr. sc. Vera Folnegović-Šmalc, dr. med. / Professor Vera Folnegović-Šmalc, MD, PhD.....	131
V. Bilić	
Prof. dr. sc. Vladimir Gruden, dr. med. / Professor Vladimir Gruden, MD, PhD.....	139
UPUTE AUTORIMA / INSTRUCTIONS TO AUTHORS	147

2020.**GOD. 48****BROJ 2**

IZVORNI ZNANSTVENI RADOVI / ORIGINAL SCIENTIFIC PAPERS

D. Podobnik, J. Podobnik	
Utjecaj duhovnosti na subjektivnu osjećaj zdravlja / Influence of Spiritual Life on the Subjective Perception of Health.....	153
M. Stamać Ožanić, Ž. Kamenov	
Rodne i dobne razlike u socijalnoj anksioznosti mjerene hrvatskom inačicom Liebowitzevog upitnika socijalne anksioznosti na reprezentativnom uzorku stanovnika Republike Hrvatske / Gender and Age Differences in Social Anxiety as Measured by the Croatian Version of the Liebowitz Social Anxiety Scale on a Representative Sample of the Population of the Republic of Croatia	168
PREGLEDNI RADOVI / REVIEWS	
F. Mustač, D. Marčinko	
Socijalni aspekti odnosa narcisa i borderline-a /Social Aspects of the Relationship between Narcissistic and Borderline Personality Disorder.....	188
M. Šoštarić, N. Jokić-Begić	
Važnost interneta u informiranju o zdravlju kod trudnica / The Importance of the Internet for Obtaining Health-related Information in Pregnant Women.....	210
STRUČNI RAD / PROFESSIONAL PAPER	
M. Hojsak, A. Katušić	
Primjena muzikoterapije u poticanju majčinske privrženosti i samopercepiranih roditeljskih kompetencija majki u riziku / Application of Music Therapy in Promoting Maternal Attachment and Self-perceived Parental Competence in Mothers at Risk	235
VIJEST / NEWS	
Hrvatski kongres o Alzheimerovoj bolesti / Croatian Congress on Alzheimer's Disease	249
UPUTE AUTORIMA / INSTRUCTIONS TO AUTHORS	251

2020.**GOD. 48****BROJ 3**

IZVORNI ZNANSTVENI RADOVI / ORIGINAL SCIENTIFIC PAPERS

S. Topić Lukačević, S. Cvitanušić, I. Filipčić, M. Kosović	
Poticanje rezilijencije, a time i kvalitete života kod stresom i traumom uzrokovanih poremećaja putem kriznih intervencija / Encouraging Resilience and Thus Also Quality of Life in Trauma and Stressor-induced Disorders Through Crisis Interventions	257
G. Buljan Flander, R. Galić, M. Roje Đapić, A. Raguž, K. Prijatelj	
Zaštitni i rizični čimbenici u prilagodbi na pandemiju COVID-19 u Republici Hrvatskoj / Protective and Risk Factors in Adjusting to the Covid-19 Pandemic in Croatia	285
A. Pavelić Tremac, D. Kovačević, J. Sindik, N. Manojlović	
Stigmatizacija psihičkih bolesnika – znanje i stavovi zdravstvenih i nezdravstvenih radnika / Stigmatization of Psychiatric Patients – Knowledge and Attitudes of Health and Non-health Professionals....	301
PREGLED / REVIEW	
Lj. Muslić, D. Jovičić Burić, M. Markelić, S. Musić Milanović	
Zdravstvena pismenost u području mentalnog zdravlja / Mental Health Literacy	324
PRIKAZ BOLESNIKA / CASE REPORT	
M. Bježančević, I. Groznić Hržić, Z. Andraković, V. Kovač, K. Dodig-Ćurković	
Rijetki sindromi u dječjoj i adolescentnoj psihijatriji: prikaz triju slučajeva / Rare Syndromes in Child and Adolescent Psychiatry: Three Case Reports	344
IN MEMORIAM / OBITUARY	
I. Urlić	

448	Borben Uglešić – nestor hrvatske psihijatrije / Borben Uglešić – The Nestor of Croatian Psychiatry	356
	UPUTE AUTORIMA / INSTRUCTIONS TO AUTHORS	361

2020.	GOD. 48	BROJ 4
IZVORNI ZNANSTVENI RADOVI / ORIGINAL SCIENTIFIC PAPERS		
J. Veronek, I. Živoder, D. Poljak, M. Božičević		
Edukacijske potrebe i motivacijski čimbenici kod studenata sestrinstva među slovenskim i hrvatskim nastavnicima preddiplomske nastave sestrinstva		
/ Educational Needs and Motivational Factors in Geriatric Nursing Students: a Qualitative study among Slovenian and Croatian Undergraduate Nursing Educators	367	
PREGLEDI / REVIEWS		
A. Kurjak, A. Salihagić-Kadić, M. Jakovljević, L. Spalldi Barišić, M. Stanojević, A. Hasanović, E. Abdula Hasanagovski, L. Martinović, V. Vacek		
Kognitivni razvoj i inteligencija, duševno zdravlje i duševni poremećaji – imaju li antenatalno podrijetlo?		
/ Cognitive Development and Intelligence, Mental Health, and Mental Disorders – Do They Have an Antenatal Origin?.....	382	
S. Biglbauer, A. Lauri Korajlija		
Društvene mreže, depresivnost i anksioznost		
/ Social Networks, Depression and Anxiety	404	
STRUČNI RAD / PROFESSIONAL PAPER		
I. Urlić		
Pandemija COVID-19 kao zrcalo: o odnosu između tradicionalnih vrijednosti i novih izazova		
/ Pandemic CIVID-19 as a Mirror: On the Relationship Between Traditional Values and New Challenges	426	
OSVRT / ANNOTATION		
N. Mimica, S. Spitzmüller		
Razglednica „Pozdrav iz Vrapča“		
/ Picture Postcard „Greeting from Vrapče“	439	
IN MEMORIAM / OBITUARY		
I. Požgain		
Pavo Filaković		
/ Pavo Filaković.....	444	
KONGRESI u 2021. godini / CONGRESSES IN 2021	450	
PREDMETNO I AUTORSKO KAZALO ZA VOLUMEN 48/2020		
/ SUBJECT AND AUTHOR INDEX FOR VOLUME 48/2020	453	
UPUTE AUTORIMA / INSTRUCTIONS TO AUTHORS	457	

2021.	GOD. 49	BROJ 1
IZVORNI ZNANSTVENI RAD / ORIGINAL SCIENTIFIC PAPER		
Z. Kozjak Mikić, K. Mikić, H. Odak		
Emocionalna uznemirenost i negativne automatske misli učenika tijekom srednješkolskog obrazovanja		
/ Emotional Anxiety and Negative Automatic Ideas of Scholars During Secondary School Education	3	
PREGLED / REVIEW		
K. Melnik, A. Ivaniš, B. Muačević Gal, N. Ćuković, K. Dodig-Ćuković		
Povezanost mentalnog zdravlja i fizičke aktivnosti		
/ Relationship Between Mental Health and Physical Activity	24	
STRUČNI RADOVI / PROFESSIONAL PAPERS		
D. Begić		
Analiza tekstova objavljenih u časopisu „Socijalna psihijatrija“ u razdoblju od 2011. do 2020. godine		
/ Analysis of the Texts Published in „Social Psychiatry“ in the Period 2011 to 2020.....	40	
S. Krotin, V. Vasilj, A. Lauri Korajlija		
Pravila privlačnosti: Procjena privlačnosti osoba s poremećajima ličnosti		
/ Rules of Attraction: Attraction Assessment of Individuals with Personality Disorders	51	
OSVRT / ANNOTATION		
N. Mimica		
Kako smo pretraživali literaturu u predinternetsko doba?		
/How Did We Search Literature in Preinternet Era?	68	
PISMO UREDNIKU/ LETTER TO THE EDITOR		
I. Begovac		
Artificijelni poremećaji – prijedlog novog naziva u Hrvatskoj u odnosu na dosadašnji naziv „Umišljeni poremećaj“		
/Artificial disorders (Artifijelni poremećaji) – a New Term Proposed to Replace the Pre-existing Croatian Term „Umišljeni poremećaji“	77	
UPUTE AUTORIMA / INSTRUCTIONS TO AUTHORS	87	

2021.**GOD. 49****BROJ 2**

449

IZVORNI ZNANSTVENI RAD / ORIGINAL SCIENTIFIC PAPER

M. Ivanović, N. Šimić

Povezanost lucidnih snova, obrambenih mehanizama i psihičkih tegoba

/ Relationship Between Lucid Dreams, Defence Mechanisms and Mental Difficulties 93

STRUČNI RADOVI / PROFESSIONAL PAPERS

N. Tomljanović, N. Jokić-Begić

Upotreba upitnika YP-CORE u procjeni mentalnog zdravlja djece s intelektualnim teškoćama

/ Use of YP-core Questionnaire in the Assessment of Mental Health of Children with Intellectual Difficulties ... 113

L. Bandić

Integrativni program s istodobnim tretmanom poremećaja ovisnosti i pridruženog psihičkog poremećaja

/ Integrative Model of Recovery of Persons with an Addiction Associated Problem to Mental Disorder 130

K. Surina, J. Ruždijić, A. Kuzinovska, A. Stevanović, I. Rončević-Gržeta

Strah od odlaska stomatologu

/ Fear of Going to the Dentist..... 148

PRIKAZ KNJIGE / BOOK REVIEW

S. Štrkalj Ivezic

Martina Barbiš: Psihijatrijska hospitalizacija: poštivanje etičkih načela i stigmatizacija

/ Martina Barbiš: Psychiatric Hospitalization: Estimation of Ethical Principles and Stigmatization 167

UPUTE AUTORIMA / INSTRUCTIONS TO AUTHORS 173

2021.**GOD. 49****BROJ 3****PREGLED / REVIEW**

L. Tomašić, Z. Kovačić Petrović

Poremećaj kockanja – prevencija među adolescentima

/ Gambling Disorder – Prevention in Adolescents..... 179

STRUČNI RAD / PROFESSIONAL PAPER

A. Pokrajac-Bulian, S. Calugi, P. Anić, M. Kukić, T. Mohorić, N. Damjanić

Zabrinutost za oblik i tjelesnu težinu, suzdržavanje u prehrani i kognitivni obrasci hranjenja u hrvatskih adolescenata

/ Shape and Weight Concern, Dietary Restraint and Cognitive Eating Patterns in Croatian Adolescents 202

PRIKAZI BOLESNIKA / CASE REPORTS

V. Marinović, M. Skelin, S. Uzun, O. Kozumplik, N. Mimica

S ponosom nosim tetovažu Vrapča

/ Proud to Have a Tattoo of Vrapče 214

I. Kober Vrbat, A. Kordić

„Udaljeni, ali i dalje povezani“ – kognitivno-bihevioralni tretman opsesivno-kompulzivnog poremećaja tijekom zdravstvene krize

/ „Distant but Still Connected“ – Cognitive Bihevioral Therapy in the Treatment of Obsessive-Compulsive Disorder in the Course of Health Crisis 228

IN MEMORIAM / OBITUARY

D. Begić

Ljubomir Hotujac

/ Ljubomir Hotujac..... 245

PRIKAZ KNJIGE / BOOK REVIEW

A. Mihaljević-Peleš

D. Begić: Psihopatologija

/ D. Begić: Psychopathology 249

UPUTE AUTORIMA / INSTRUCTIONS TO AUTHORS 253

2021.**GOD. 49****BROJ 4****IZVORNI ZNANSTVENI RAD / ORIGINAL SCIENTIFIC PAPER**

N. Ambrosi-Randić, I. Tučak Junaković, M. Nekić

Psihološki i zdravstveni korelati uspješnog stareњa: razlike s obzirom na spol, dob i obrazovanje

/ Psychological and Health Correlates of Successful Aging: Gender, Age and Educational Differences..... 259

PREGLED / REVIEW

V. Boričević Maršanić, Lj. Bolfan Karapetrić, Š. Mijić, N. Dobrović

Psihotropna polifarmacija u djece i adolescenata

/ Psychotropic Polypharmacy in Children and Adolescents..... 279

STRUČNI RAD / PROFESSIONAL PAPER

B. Restek-Petrović, M. Grah, N. Orešković-Krezler

Kada treba završiti liječenje psihodinamskom grupnom psihoterapijom pacijenata sa psihozom?

450	/ When is it Necessary to Complete Treatment with Psychodynamic Group Psychotherapy for Patients with Psychosis?	309
	OSVRT / ANNOTATION	
Z. Paštar	Hrvatski psihijatar u emigraciji – dojmovi / Croatian Psychiatrist in Emigration – Impressions	325
	KONGRESI U 2022. GODINI / CONGRESSES IN 2022	331
	PREDMETNO I AUTORSKO KAZALO ZA VOLUMEN 49/2021.....	333
	UPUTE AUTOPRIMA / INSTRUCTIONS TO AUTHORS	337

2022.	GOD. 50	BROJ 1
IZVORNI ZNANSTVENI RAD / ORIGINAL SCIENTIFIC PAPER		
D. Poljak, M. Ovsenik, Š. Janović, J. Veronek, M. Bajs Janović		
Inovativni konceptualni model sociokulturalnih sastavnica kvalitete života starijih osoba / Innovative Conceptual Model of Socio-Cultural Components of Quality of Life in Older People	3	
PREGLEDNI RADOVI / REVIEWS		
Z. Rauch, T. Jendričko, S. Rusac		
Mentalno zdravlje osoba oboljelih od Alzheimerove bolesti / Mental Health of Persons with Alzheimer's Disease	23	
A. Lauri Korajlija		
Trebamo li se otuditi od otuđenja? / Should we Alineate Ourselves from „Parental Alineation“?	49	
B. Matijašević, T. Maglica		
Slobodno vrijeme u prevenciji problema u ponašanju djece i mladih / Leisure Time in the Prevention of Problematic Behavior of Children and Adolescents	75	
PRIKAZ KNJIGE / BOOK REVIEW		
Veljko Đorđević		
D. Begić: Psihijatrija / D. Begić: Psychiatry	93	
UPUTE AUTORIMA / INSTRUCTIONS TO AUTHORS	97	

2022.	GOD. 50	BROJ 2
D. Marčinko		
Uvodnik / Editorial	103	
M. Šagud, A. Mihaljević-Peleš, B. Vuksan Čusa, M. Rojnić Kuzman		
Zavod za kliničku psihijatriju: jučer, danas i sutra / Division of Clinical Psychiatry: Yesterday, Today and Tomorrow	110	
V. Bilić, R. Gregurek, D. Marčinko		
Psihološka medicina u Kliničkom bolničkom centru Zagreb kao klinički, edukativni i znanstveni temelj psihoterapije u Hrvatskoj / Psychological Medicine at the University Hospital Centre Zagreb as the Clinical, Educational and Scientific Foundation of Psychotherapy in Croatia	127	
M. Bajs Janović, Š. Janović		
Zavod za hitna i krizna stanja s Nacionalnim centrom za psihotraumatologiju / The Emergency and Crisis Situations Division with the National Centre for Psychotraumatology	140	
D. Marčinko, M. Šeparović Lisak, S. Radanović Čorić, M. Božičević, D. Rudan, N. Jakšić		
Razvoj personologije i tretmana poremećaja ličnosti i poremećaja hranjenja / Development of Personology and Treatment of Personality Disorders and Eating Disorders	149	
I. Begovac		
Zavod za dječju i adolescentnu psihijatriju i psihoterapiju pri KBC-u Zagreb – kratka povijest i sadašnje stanje / The Child and Adolescent Psychiatry and Psychotherapy Unit at the University Hospital Centre Zagreb - A Brief Historical Overview and Current Situation	163	
M. Božičević, Z. Bradaš, Lj. Dragija, Z. Aurer		
Razvoj sestrinstva na Klinici za psihijatriju i psihološku medicinu Kliničkog bolničkog centra Zagreb / Development of Nursing at the Department of Psychiatry and Psychological Medicine of the University Hospital Centre Zagreb	187	
L. Akrap, N. Jakšić, A. Čima Franc, K. Oelsner, T. Jakovina, I. Šamanović, Z. Zarevski, A. Plavec, A.-S. Ratković Uršić		
Psiholozi na Klinici za psihijatriju i psihološku medicinu Kliničkog bolničkog centra Zagreb / Psychologists at the Department of Psychiatry and Psychological Medicine of the University Hospital Centre Zagreb	200	
T. Beinrauch, A. Šuker, K. Kain		

Radna terapija za kvalitetniji svakodnevni život pacijenata / Occupational Therapy for a Better Everyday Life of Patients	206	451
D. Begić		
Povezanost Katedre za psihijatriju i psihološku medicinu Medicinskog fakulteta s Klinikom za psihijatriju i psihološku medicinu Kliničkog bolničkog centra Zagreb / Links between the Department of Psychiatry and Psychological Medicine of the School of Medicine with the Clinical Department of Psychiatry and Psychological Medicine of the University Hospital Centre Zagreb ..	215	
A. Mihaljević-Peleš, M. Rojnić Kuzman, M. Grizelj Benussi		
Aktivnosti Hrvatskog psihijatrijskog društva / Activities of the Croatian Psychiatric Association	227	
M. Jakovljević		
Psihijatrija pred izazovima našeg vremena: u potrazi za svojim autentičnim identitetom / Psychiatry Confronted with the Challenges of Our Time: in Search of Authentic Identity	235	
UPUTE AUTORIMA / INSTRUCTIONS TO AUTHORS	261	

2022.	GOD. 50	BROJ 3
--------------	----------------	---------------

IZVORNI ZNANSTVENI RADOVI / ORIGINAL SCIENTIFIC PAPERS		
U. Mikac		
Psihičko zdravlje geekova / Psychological Health of Geeks	271	
M. Bodrožić Selak, A. Vulić-Prtorić, P. Sturnela		
Odnos između percepциje situacije, anksioznosti i nekih aspekata ponašanja povezanih s korištenjem digitalne tehnologije tijekom pandemije COVID-19 / Relationship Between Situation Perception, Anxiety and Some Aspects of Cyber Behaviour During the COVID-19 Pandemic	297	
R. Galić, O. Družić Ljubotina, N. Sušac		
Neke odrednice psihološke dobrobiti majki iz jednoroditeljskih obitelji / Some Indicators of Psychologic Wellbeing of Mothers from Single Parent Families	320	
STRUČNI RAD / PROFESSIONAL PAPER		
S. Štrkalj Ivezic, D. Marčinko, M. Bajs Janović, V. Bilić, M. Casanova Dias		
Europski okvir za kompetencije u psihijatriji radi osiguranja kvalitetne edukacije za specijalista psihijatra i skrbi za osobe s poremećajem mentalnog zdravlja / European Framework for Competencies in Psychiatry for Ensuring the Quality of Training for Psychiatrists and Care for People with Mental Health Disorders	350	
PISMO UREĐNIKU / LETTER TO THE EDITOR		
N. Mimica		
Dan prava osoba s duševnim smetnjama / The Day of Right of Persons with Psychic Disorders.....	364	
UPUTE AUTORIMA / INSTRUCTIONS TO AUTHORS	367	

2022.	GOD. 50	BROJ 4
--------------	----------------	---------------

IZVORNI ZNANSTVENI RADOVI / ORIGINAL SCIENTIFIC PAPERS		
R. Marušić, D. Karl, M. Olujić, P. Jurić, K. Kralik, T. Bačun, D. Degmečić		
Upotreba anksiolitika kod studenata medicine na Medicinskom fakultetu u Osijeku / Use of Anxiolytics in Medical Students at the Faculty of Medicine Osijek	373	
M. Ajduković, P. Kožljan		
Depresivnost, anksioznost i stres adolescenata prije i za vrijeme četvrtog vala COVID-19 pandemije / Depression, Anxiety and Stress of Adolescents Before and During the Fourth Wave of the COVID-19 Pandemic	389	
PREGLEDNI RADOVI / REVIEWS		
I. Mrgan, N. Jokić-Begić		
Kulturološka prilagodba kognitivno-bihevioralne terapije – doprinos učinkovitosti / Cultural Adaptation of Cognitive-Behavioral Therapy – a Contribution to Efficacy	417	
S. Štrkalj-Ivezic, K. Radić		
Kormilo oporavka kao alat za izradu individualnog plana oporavka u svakodnevnoj psihijatrijskoj praksi / The Helm of Recovery as a Tool for Developing an Individual Recovery Plan in Everyday Psychiatric Practice ..	436	
KONGRESI U 2023. GODINI / CONGRESSES IN 2023	450	
PREDMETNO I AUTORSKO KAZALO ZA VOLUMEN 50/2022		
/ SUBJECT AND AUTHOR INDEX FOR VOLUME 50/2022	453	
UPUTE AUTORIMA / INSTRUCTIONS TO AUTHORS	457	

2023.	GOD. 51	BROJ 1
--------------	----------------	---------------

IZVORNI ZNANSTVENI RADOVI / ORIGINAL SCIENTIFIC PAPERS		
--	--	--

452	I. Rezo Bagarić, N. Sušac, L. Rajhvajn Bulat Samoozljđivanje i suidalnost srednjoškolaca prije i tijekom pandemije COVID-19 / Self-Injury and Suicidality Among High-School Students Prior to and During the COVID-19 Pandemic	3
M. Đečević	Socijalno-ekonomski status i mentalno zdravlje u Crnoj Gori: socio-geneza duševnih poremećaja u jednom tranzicijskom društvu / Socio-Economic Status and Mental Health in Montenegro: Socio-Genesis of Mental Disorders in a Transitional Society	30
Z. Kovačić Petrović, T. Peraica, Ž. Barić, D. Kozarić-Kovačić	Starije žrtve obiteljskog nasilja u Hrvatskoj: presječno istraživanje jednog savjetovaništa / Elderly Victims of Domestic Violence in Croatia: a Single Counseling Center's Cross-Sectional Study	51
PRIKAZ BOLESNIKA / CASE REPORT	D. Bošnjak Kuharić, S. Štrkalj Ivezić Holistički biopsihosocijalni pristup u postizanju oporavka osoba s dijagnozom psihoze / Holistic Biopsychosocial Approach in the Recovery of Persons with the Diagnosis of Psychosis	71
UPUTE AUTORIMA / INSTRUCTIONS TO AUTHORS	91	

2023. **GOD. 51** **BROJ 2**

IZVORNI ZNANSTVENI RADOVI / ORIGINAL SCIENTIFIC PAPERS		
I. Tucak Junaković	Determinante zadovoljstva životom starijih osoba: što je najvažnije za zadovoljstvo životom u starijoj dobi? / Determinants of Life Satisfaction in Older People: What is Crucial for Life Satisfaction in Older Age?	101
B. Rebernjak	Kognitivni prediktori okljevanja s cijepljenjem protiv bolesti SARS-CoV-2 među mladima u Hrvatskoj / Cognitive Predictors of SARS-CoV-2 Vaccine Hesitancy Among Young People in Croatia	123
PREGLED / REVIEW	L. T. Dobrić, M. Herceg Utjecaj pandemije COVID-19 na oboljele od shizofrenije / The Impact of COVID-19 Pandemic on Patients with Schizophrenia	142
STRUČNI RAD / PROFESSIONAL PAPER	L. Mužinić Marinić Utjecaj klimatskih promjena na mentalno zdravlje / The Impact of Climate Change on Mental Health	161
UPUTE AUTORIMA / INSTRUCTIONS TO AUTHORS	177	

2023. **GOD. 51** **BROJ 3**

IZVORNI ZNANSTVENI RAD / ORIGINAL SCIENTIFIC PAPER		
A. Buljubašić, A. Gizdić, S. Drmić, L. Murn, V. Antičević	Psihološka otpornost i zadovoljstvo životom: Učinci sagorijevanja i posttraumatskog stresa u radnom okruženju pandemije COVID-19 / Psychological Resilience and Life Satisfaction: Effects of Burnout and Post-Traumatic Stress in the Working Environment of the COVID-19 Pandemic	183
PREGLEDI / REVIEWS	J. Perhoč Mrla, T. Jurin Uloga depresije u razvoju blagog kognitivnog poremećaja / The Role of Depression in the Development of Mild Cognitive Impairment	202
E. Miljković	Je li nam zaista potreban unaprijed uspostavljen odnos licem u lice ili kontakt za učinkovite e-supervizije: prošli previdi, suvremeni kontekst i budući trendovi? / Do We Actually Need In-Person Pre-established Relationships or Contact for Effective E-supervision: Past Oversight, Modern Context, and Future Trends?	232
I. Borić Letica, G. Kuterovac Jagodić	Kritički osvrt na istraživanja rizičnih ponašanja adolescenata na društvenim mrežama / A Critical Review of Research Into Adolescent Risky Behavior on Social Networks	258
UPUTE AUTORIMA / INSTRUCTIONS TO AUTHORS	285	

2023. **GOD. 51** **BROJ 4**

PREGLEDI / REVIEWS		
M. Pavlić	Etiologija patološkog narcizma / Etiology of Pathologic Narcism	291
T. Mastelić, V. Višić, T. Borovina Marasović, M. Milanović, Ž. Kralj, E. Burilović, M. Pernat, D. Vukorepa, N. Rančić, M. Baković, M. Mavar, T. Glavina		

Sarkopenija kod osoba oboljelih od demencije / Sarcopenia in Persons Suffering from Dementia.....	340
STRUČNI RAD / PROFESSIONAL PAPER	
I. Barun, D. Šmida, K. Habuš, V. Martić, D. Varga, D. Šago	
Likovna terapija u Dnevnoj bolnici za psihotične poremećaje i ranu intervenciju / Visual Arts Therapy in Daily Hospital for Psychotic Disorders and Early Interventions.....	354
OSVRT / ANNOTATION	
D. Begić	
Pola stoljeća časopisa „Socijalna psihijatrija“ / Half Century of the Journal „Socijalna psihijatrija“	365
Sadržaji svih tiskanih brojeva „Socijalne psihijatrije“ vol. 1–51	377
KONGRESI U 2024. GODINI / CONGRESSES IN 2024	454
PREDMETNO I AUTORSKO KAZALO ZA VOLUMEN 51/2023 / SUBJECT AND AUTHOR INDEX FOR VOLUME 51/2023	457
UPUTE AUTORIMA / INSTRUCTIONS TO AUTHORS	459

Kongresi u 2024. godini

/ Congresses in 2024

36th International conference on Mental Health and Psychiatry
Dubai, 11 – 12. siječnja 2024.

18th International Conference on Alzheimer's disease and Dementia
Pariz, 25 – 26. siječnja 2024.

American Psychoanalytic Association National Meeting
New York, 6 – 11. veljače 2024.

17. tjedan psihologije u Hrvatskoj
19 – 25. veljače 2024.

International Conference on Psychiatry and Mental Health Disorders
Mumbai, 12 – 13. veljače 2024.

International Conference on Psychiatry and Treatments for Mental Illness
Istanbul, 15 – 16. veljače 2024.

Annual Meeting on Neuroscience & Psychiatry
Dubai, 19 – 20. veljače 2024.

Mayo Clinic Psychiatry Clinical Updates
Koloa, 26. veljače – 1. ožujka 2024.

World Congress on Psychology & Behavioral Sciences
London, 27 – 29. veljače 2024.

9th International Conference on Neuroscience and Cognitive Brain Information
Atena, 10 – 14. ožujka 2024.

ECNP Workshop for Early Career Scientists in Europe
Nica, 14 – 17. ožujka 2024.

ECNP New Frontiers Meeting
Nica, 17 – 18. ožujka 2024.

4th Cognitive Aging Summit
Bethesda, 20 – 21. ožujka 2024.

EACLIPT Conference
Amsterdam, 21- 22. ožujka 2024.

World Congress on Advances in Mental Health and Psychiatry
Barcelona, 27 – 28. ožujka 2024.

SSTAR's 49th Annual Meeting
Toronto, 4 – 7. travnja 2024.

32nd European Congress of Psychiatry
Budimpešta, 6 – 9. travnja 2024.

International Neuroscience Winter Conference
Sölden, 7– 11. travnja 2024.

Annual Anxiety and Depression Conference
Boston, 11 – 14. travnja 2024.

Cognitive Neuroscience Society Annual Meeting
Toronto, 13 – 16. travnja 2024.

8th Congress of World Association on Dual Disorders
Palma de Mallorca, 17 – 20. travnja 2024.

30th International Symposium on Controversies in Psychiatry Barcelona, 25 – 26. travnja 2024.	45th STAR Conference Charlotte, 24 – 26. srpnja 2024.	455
Annual Meeting of the American Psychiatric Association New York, 4 – 8. svibnja 2024.	FENS Forum Beč, 25 – 29. srpnja 2024.	
15th Conference on Cognitive Science Dubrovnik, 23 – 26. svibnja 2024.	Alzheimer's Association International Conference Philadelphia, 29. srpnja – 1. kolovoza 2024.	
35th World Congress Collegium Internationale Neuro-Psychopharmacologicum Tokio, 23 – 26. svibnja 2024.	54th EABCT Congress Beograd, 4 – 7. rujna 2024.	
63rd International Neuropsychiatric Congress Pula, 30. svibnja – 2. lipnja 2024.	37th ECNP Congress Milano, 21 – 24. rujna 2024.	
Royal College of Psychiatrists International Congress Edinburg, 17 – 20. lipnja 2024.	ISTSS 40th Annual Meeting Boston, 25 – 28. rujna 2024.	
18th International Conference on Clinical Child Psychiatry Pariz, 25 – 26. lipnja 2024.	11. hrvatski kongres o psihofarmakologiji Zagreb, 27 – 29. rujna 2024.	
4th International Brain Stimulation Conference Pariz, 27 – 28. lipnja 2024.	Neuroscience 2024 Chicago, 5 – 9. listopada 2024.	
EPAH's 2nd Summer School Gent, 1 – 5. srpnja 2024.	31. godišnja konferencija hrvatskih psihologa Opatija, 6 – 9. studenoga 2024.	
	18th International Conference on Psychology Tokio, 11 – 12. studenoga 2024.	
	24th World Congress of Psychiatry Mexico City, 14 – 17. studenoga 2024.	

Predmetno i autorsko kazalo za volumen 51/2023

PREDMETNO KAZALO

Adolescenti – kritički osvrt na istraživanja rizičnih po-našanja na društvenim mrežama 258

Bolnica dnevna za psihotične poremećaje i ranu inter-venciju – likovna terapija 354

COVID-19 – psihološka otpornost i zadovoljstvo životom: učinci sagorijevanja i posttraumatskog stresa u radnom okruženju pandemije 183

COVID-19 - Samoozljedivanje i suicidalnost srednjoš-kolaca prije i tijekom pandemije 3

Časopis „Socijalna psihijatrija“ – pola stoljeća – sadržaji 377

Demencija – sarkopenija kod osoba oboljelih od de-mencije 340

Depresija – uloga u razvoju blagog kognitivnog pore-mećaja 202

Društvene mreže – kritički osvrt na istraživanje rizič-nih ponašanja adolescenata 258

E-supervizije učinkovite– je li nam zaista potreban una-prijed uspostavljen odnos licem u lice ili kontakt: prošli previdi, suvremeneni kontekst i budući trendovi 232

Etiologija patološkog narcizma 291

Kognitivni poremećaj blagi – učinci depresije u razvoju 202

Kongresi u 2024. godini 452

Likovna terapija u Dnevnoj bolnici za psihotične pore-mećaje i ranu intervenciju 354

Mentalno zdravlje u Crnoj Gori i socijalno-ekonomski status: socio-geneza duševnih poremećaja u jednom tranzicijskom društvu 30

Narcizam patološki – etiologija 291

Obiteljsko nasilje u Hrvatskoj – starije žrtve: presječno istraživanje jednog savjetovališta 51

Odnos licem u lice ili kontakt za učinkovite e-supervizi-je: prošli previdi, suvremeneni kontekst i budući trendovi 232

Oporavak osoba s dijagnozom psihoze – holistički bio-psihosocijalni pristup 71

Pandemija COVID-19 – samo ozljedivanje i suicidalnost srednjoškolca prije i tijekom pandemije COVID-19 3

Ponašanje rizično adolescenata na društvenim mreža-ma – kritički osvrt 258

Psihoza - holistički biopsihosocijalni pristup u postiza-nju oporavka osoba s dijagnozom 71

Sagorijevanje i posttraumatski stres u radnom okruže-nju pandemije COVID-19 – učinci – psihološka otpor-nost i zadovoljstvo životom 183

458	Samoozljedivanje i suicidalnot srednjoškolaca prije i tijekom pandemije COVID-19 3	Suicidalnost i samoozljedivanje srednjoškolaca prije i tijekom pandemije COVID-19 - 3
	Sarkopenija kod osoba oboljelih od demencije 340	
	Stres posttraumatski i sagorijevanje – učinci u radnom okruženju pandemije COVID-19 – psihološka otpornost i zadovoljstvo životom 183	Terapija likovna u Dnevnoj bolnici za psihotične poremećaje i ranu intervenciju 354

AUTORSKO KAZALO

Antičević V.	183	Martić V.	354
Baković M.	340	Mastelić T.	340
Barić Ž.	30	Mavar M.	340
Barun I.	354	Milanović M.	340
Begić D.	365	Miljković E.	232
Borić Letica I.	258	Murn L.	183
Borovina Marasović T.	340	Mužinić Marinić L.	161
Bošnjak Kuharić D.	71	Peraica T.	30
Buljubašić A.	183	Perhoč Mrla J.	202
Burilović E.	340	Pernat M.	340
Dobrić L.	142	Raihvajn Bulat L.	3
Drmić S.	183	Rančić N.	340
Đečević M.	30	Rebernjak B.	123
Gizdić A.	183	Rezo Bagarić I.	3
Glavina T.	340	Sušac N.	3
Habuš K.	354	Šago D.	354
Herceg M.	142	Šmida D.	354
Jurin T.	202	Štrkalj Ivezić S.	71
Kovačić Petrović Z.	51	Tucak Junaković T.	101
Kozarić-Kovačić D.	30	Višić V.	340
Kralj Ž.	340	Vrga D.	354
Kuterovac Jagodić G.	258	Vukorepa D.	340

Upute autorima

Instructions to authors

O časopisu

Socijalna psihijatrija je recenzirani časopis koji je namijenjen objavljanju radova iz područja socijalne psihijatrije, ali i iz kliničke psihijatrije i psihologije, biološke psihijatrije, psihoterapije, forenzičke psihijatrije, ratne psihijatrije, alkohologije i drugih ovisnosti, zaštite mentalnog zdravlja osoba s intelektualnim teškoćama i razvojnim poremećajima, epidemiologije, deontologije, organizacije psihijatrijske službe. Praktički nema područja psihijatrije iz kojeg do sada nije objavljen pregledni ili stručni rad.

Svi radovi trebaju biti pisani na hrvatskom i engleskom jeziku.

Svi zaprimljeni radovi prolaze kroz isti proces recenzije pod uvjetom da zadovoljavaju i prate kriterije opisane u Uputama za autore i ne izlaze iz okvira rada časopisa.

Uredništvo ne preuzima odgovornost za gledišta u radu - to ostaje isključivom odgovornošću autora.

Časopis objavljuje sljedeće vrste članaka: uvodnike, izvorne znanstvene, stručne i pregledne radove, prikaze bolesnika, lijekova i metoda, kratka priopćenja, osvrte, novosti, prikaze knjiga, pisma uredništvu i druge priloge iz područja socijalne psihijatrije i srodnih struka.

Iznimno Uredništvo časopisa može prihvati i drugu vrstu rada (prigodni rad, rad iz povijesti stuke i sl.), ako ga ocijeni korisnim za čitateljstvo.

Tijekom cijelog redakcijskog postupka, *Socijalna psihijatrija* slijedi sve smjernice Odbora za etiku objavljivanja (Committee of publication ethics – COPE), detaljnije na: https://publicationethics.org/files/Code%20of%20Conduct_2.pdf, kao i preporuke ponašanja, izvještavanja, uređivanja i objavljivanja znanstvenih radova u časopisima medicinske tematike koje je objavio Međunarodni odbor urednika medicinskih časopisa (International Committee of Medical Journal Editors – ICMJE), detaljnije na: <http://www.icmje.org/journals-following-the-icmje-recommendations/>.

Urednici časopisa *Socijalna psihijatrija* također su obvezni osigurati integritet i promicati inovativne izvore podataka temeljenih na dokazima, kako bi održali kvalitetu i osigurali utjecaj objavljenih radova u časopisu, a sukladno načelima iznesenim u Sarajevskoj deklaraciji o integritetu i vidljivosti (<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5209927/>).

Uredništvo

Svaki rad zaprimljen u Uredništvu časopisa *Socijalna psihijatrija* pregleđava glavni urednik. Ako rad ne zadovoljava kriterije opisane u Uputama za autore, glavni urednik časopisa rad vraća autoru. Radovi koji zadovoljavaju uvjete bit će upućeni na recenziju.

Recenzija

Radovi koji su pisani prema Uputama za autore, šalju se na recenziju. Časopis *Socijalna psihijatrija* recenzentima savjetuje da se pridržavaju uputa u Uputama za recenzente koje su dostupne na mrežnim stranicama Časopisa.

Aim & Scope

Socijalna psihijatrija is a peer-reviewed journal intended for publication of manuscripts from the fields of social psychiatry, clinical psychiatry and psychology, biopsychology, psychotherapy, forensic psychiatry, war psychiatry, alcoholism and other addictions, mental health protection among persons with intellectual and developing disabilities, epidemiology, deontology and psychiatric service organisations.

All manuscripts must be written in the Croatian and English language.

All manuscripts undergo the same review process if they follow the scope of the Journal and fulfil the conditions according to the Author guidelines.

The Editorial board will not take the responsibility for the viewpoint of the Author's manuscript – it remains the exclusive responsibility of an Author.

Socijalna psihijatrija publishes the following types of articles: editorials, original scientific papers, professional papers, review's, case reports, reports on drugs and methods of treatment, short announcements, annotations, news, book review's, letters to the editor, and other papers in the field of social psychiatry.

Exceptionally, the Editorial board can accept other kinds of paper (social psychiatry event paper, social psychiatry history-related paper, etc.).

During the whole peer-reviewed process, the *Socijalna psihijatrija* journal follows the Committee of publication ethics (COPE) guidelines (https://publicationethics.org/files/Code%20of%20Conduct_2.pdf) as well as the "Recommendations for the conduct, reporting editing, and publication of scholarly work in medical journals" set by the International Committee of Medical Journal Editors (ICMJE - <http://www.icmje.org/journals-following-the-icmje-recommendations/>).

Editors at the *Socijalna psihijatrija* journal pay close attention to the integrity and visibility of scholarly publications as stated in Sarajevo Declaration (<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5209927/>).

Editorial board

Each received manuscript is evaluated by the Editor-in-Chief. The manuscripts that do not meet the main criteria listed in the Author guidelines are returned to the Author. Manuscripts that are qualified are processed further.

Peer-review

Manuscripts that meet the scope of the Journal and are prepared according to the Author guidelines are sent to peer-review.

Socijalna psihijatrija advises its reviewers to adhere to the Journal's Guidelines for peer-reviewers available on the Journal webpage.

Etički kodeks

Podrazumijeva se da su svi autori radova suglasni o publikaciji i da nije dan dio rada nije prije publikacije u *Socijalnoj psihijatriji* već bio objavljen u drugom časopisu te da nije u postupku objavljivanja u drugom časopisu. Uredništvo može objaviti neki već prije tiskani tekst uz dogovor s autorima i izdavačima.

Rad objavljen u *Socijalnoj psihijatriji* smije se objaviti drugdje bez dopuštenja autora, uredništva i izdavača, uz navod da je već objavljen u *Socijalnoj psihijatriji*.

Autorska prava i licence

Nakon što je rad prihvaćen autori moraju jamčiti da su sva autorska prava na rukopis prenesena u časopis *Socijalna psihijatrija*. Izdavač (Medicinska naklada d.o.o.) ima pravo reproducirati i distribuirati članak u tiskanom i elektroničkom obliku bez traženja dopuštenja od autora. Svi objavljeni rukopisi podliježu licenci *Creative Commons Attribution* koja korisnicima omogućuje čitanje, preuzimanje, kopiranje, distribuiranje, ispis, pretraživanje ili povezivanje punih tekstova ovih članaka u bilo kojem mediju ili formatu. Također, korisnici mogu mijenjati tekst pod uvjetom da je originalni rad pravilno naveden i bilo kakva promjena pravilno naznačena. Potpuna zakonska pozadina licence dostupna je na: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/legalcode>

Sukob interesa

Časopis *Socijalna psihijatrija* potiče i podržava sve autore i recenzente da prijave potencijalne sukobe interesa kako bi se osigurala transparentnost prigodom pripreme i recenzije radova. Prema ICMJE-u: „Sukob interesa postoji ako autorove (ili institucija u kojoj je autor zaposlen) finansijske (zaposlenje, u posjedu dionica, plaćeni honorar), akademске, intelektualne ili osobne veze neprimjereno utječu na njegove odluke“ (detaljnije objašnjenje dostupno je na mrežnim stranicama ICMJE-a: <http://www.icmje.org/conflicts-of-interest/>).

Otvoreni pristup

Časopis *Socijalna psihijatrija* je časopis otvorenog pristupa i njegov je sadržaj dostupan besplatno na mrežnim stranicama časopisa.

Naplata troškova prijevoda radova

Autor snosi troškove prijevoda na engleski ili hrvatski jezik, odnosno lektoriranja rada.

Oprema rukopisa

Rad i svi prilozi dostavljaju se isključivo u elektroničkom obliku. Preporučena duljina teksta iznosi do 20 kartica (1 kartica sadrži 1800 znakova s razmacima). Tekstove treba pisati u Wordu, fontom postavljenim za stil Normal, bez isticanja unutar teksta, osim riječi koje trebaju biti u boldu ili italicu. Naslove treba pisati istim fontom kao osnovni tekst (stil Normal), u poseban redak, a hijerarhiju naslova može se označiti brojevima (npr. 1., 1.1., 1.1.1. itd.).

Autor koji je zadužen za dopisivanje treba navesti titulu, ime i prezime, adresu, grad, državu i adresu e-pošte. Također je potrebno navesti i ORCID identifikatore svih autora (više na <https://orcid.org/register>). Naslovna stranica rada sadrži: naslov i skraćeni naslov rada, puna imena i prezimena svih autora, naziv ustanova u kojima rade. Sažetak treba sadržavati do 200 riječi. U sažetku treba navesti temu i svrhu rada, metodologiju, glavne rezultate i kratak zaključak. Uz sažetak treba navesti 3 do 5 ključnih riječi koje su bitne za brzu identifikacijsku klasifikaciju sadržaja rada.

Znanstveni i stručni radovi sadrže ove dijelove: sažetak, uvod, cilj rada, metode, rezultati, rasprava i zaključci.

Uvod je kratak i jasan prikaz problema; u njemu se kratko spominju radovi onih autora koji su u izravnoj vezi s istraživanjem što ga rad prikazuje.

Ethical code

All the submissions are accepted with the understanding that they have not been and will not be published elsewhere in any substantially format.

The Editorial board, with the agreement of the Author and Publisher, can republish previously published manuscripts.

The manuscript published in *Socijalna psihijatrija* can be published elsewhere without the permission of the Author, Editorial board and Publisher, with the note that it has already been published in *Socijalna psihijatrija*.

Copyright and publication licence

After a manuscript is accepted for publication, the Authors must guarantee that all copyrights of the manuscript are transferred to *Socijalna psihijatrija*. The publisher (Medicinska naklada d.o.o.) has the right to reproduce and distribute manuscripts in printed and electronic form without asking permission from Authors. All manuscripts published on line are subject to the Creative Commons Attribution License which permits users to read, download, copy, distribute, print, search, or link to the full texts of these articles in any medium or format. Furthermore, users can remix, transform, and build upon the material, provided the original work is properly cited and any changes properly indicated. The complete legal background of the license is available at: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/legalcode>.

Conflict of interest

Socijalna psihijatrija encourages all Authors and Reviewers to report any potential conflicts of interest to ensure complete transparency regarding the preparation and reviewing of the manuscript. According to the International Committee of Medical Journal Editors (ICMJE): “Conflict of interest exists when an author (or the author’s institution) has financial (employment, consultancies, stock ownership, honoraria and paid expert testimony) or personal relationship, academic competition or intellectual passion that inappropriately influences his actions.” (available at: <http://www.icmje.org/conflicts-of-interest/>).

Open-access

Socijalna psihijatrija is an open-access journal, and all its content is free and available at the Journal's webpage.

Article processing charges

The translation or language editing of the manuscript from Croatian to English (and vice versa) is funded by authors.

Manuscript preparation

Manuscripts, figures and tables should be submitted in electronic form. Normally, manuscripts should be no longer than 20 standard pages (one standard page is 1800 keystrokes – characters with spaces). Texts should be written in Microsoft Word, in a continuous font and style: the one set under the Normal style, with no additional font effects used other than words that should be in bold or italic. Tittles should be written in the same font as the rest of the text (Normal style) in a separate row, and title hierarchy should be shown using numbers (e.g. 1., 1.1., 1.1.1., etc.).

There should be a title, name and surname, address, town, state and e-mail indicated for the corresponding author.

The title page should contain: the full and shortened title of the article, full names and full surnames of all authors of the article, and the institution they work for. All the authors should also provide an ORCID ID (please check the following website: <https://orcid.org/register>). The article should have a summary not exceeding 200 words. The summary should briefly describe the topic and aim, the methods, main results,

Cilj je kratak opis što se namjerava istraživati, tj. što je svrha istraživanja.

Metode se prikazuju tako da se čitatelju omogući ponavljanje opisanog istraživanja. Metode poznate iz literature ne opisuju se, već se navode izvorni literaturni podaci. Ako se navode lijekovi, rabe se njihova generička imena (u zagradi se može navesti njihovo tvorničko ime).

Rasprava sadrži tumačenje dobivenih rezultata i njihovu usporedbu s rezultatima drugih istraživača i postojećim spoznajama na tom području. U raspravi treba objasniti važnost dobivenih rezultata i njihova ograničenja, uključujući i implikacije vezane uz buduća istraživanja, ali uz izbjegavanje izjave i zaključaka koji nisu potpuno potvrđeni do bivenim rezultatima.

Zaključci trebaju odgovarati postavljenom cilju istraživanja i temeljiti se na vlastitim rezultatima.

Tablice treba smjestiti unutar Word-dokumenta na kraju teksta, a označiti mjesto njihovog pojavljivanja u tekstu. Ako se tablica daje u formatu slike (tj. nije izradena u Wordu), za nju vrijede upute kao za slike. Svaka tablica treba imati redni broj i naslov.

Slike treba priložiti kao posebni dokument u .tiff ili .jpg (.jpeg) formatu, minimalne rezolucije 300 dpi. Uz redni broj svaka slika treba imati legendu. Reprodukciju slika i tablica iz drugih izvora treba popratiti dopuštenjem njihova autora i izdavača.

Rad može sadržavati i zahvalu na kraju teksta.

U tekstu se literaturni podatak navodi arapskim brojem u zagradi.

Literatura

Časopis *Socijalna psihijatrija* usvojila je Vancouverski stil citiranja literature, prema standardima ICMJE koji preporučuju citiranje djela objavljena u cijelosti, odnosno ona koja su javno dostupna, što ujedno znači da treba izbjegavati navodenje sažetaka, usmenih priopćenja i sl. Ponovno citiranje nekog rada treba označiti istim brojem pod kojim je prvi put spomenut.

Prigodom doslovnog navodenja izvataka iz drugog teksta koriste se navodnici. Ovaj način citiranja treba koristiti samo u slučajevima kada se informacija ne može kvalitetno preformulirati ili sažeti (npr. kod navodenja definicija).

Sekundarno citiranje odnosi se na slučaj kada autor koristi navod iz djela kojem nema pristup, već je do navoda došao posredstvom drugog rada u kojem je izvorni rad citiran. Ovaj način citiranja treba izbjegavati gdje god je to moguće, odnosno uvijek treba pokušati pronaći izvorno djelo. Ako to nije moguće, u popisu literature se navodi rad koji je zaista korišten, a ne rad u kojem je informacija primarno objavljena.

1. Autori

Ako djelo ima šest autora, navode se svi autori. Ako djelo ima više od šest autora, navodi ih se prvih šest, a ostali se označavaju kraticom *et al.* ili *i sur.* Prvo se navodi prezime, a potom inicijali imena. Više inicijala imena iste osobe piše se bez razmaka.

2. Naslov i podnaslov rada

Prepisuju se iz izvornika i međusobno odvajaju dvotočkom. Samo prva riječ naslova i vlastita imena (osobna, zemljopisna i dr.) pišu se velikim početnim slovom.

3. Naslov časopisa

Naslovi časopisa skraćuju se sukladno sustavu koji koristi MEDLINE (popis kratica dostupan je na adresi: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/nlmcatalog/journals>). Naslov časopisa se ne skraćuje ako se on ne nalazi na prethodno navedenom popisu kratica.

4. Numerički podatci o časopisu

Arapskim brojkama upisuju se podatci koje se može pronaći u samom izvorniku ili u nekoj bibliografskoj bazi podataka i to sljedećim redom: godina, volumen ili svezak, sveščić ili broj (engleski *issue* ili *number* – no.), dio (engleski *part*), dodatak (engleski *supplement* ili *suppl.*),

and conclusion. The summary should be followed by 3 to 5 key words for easy identification and classification of the content of the article.

Original scientific and professional papers should be arranged into sections as follows: summary, introduction, aim, methods, results, discussion and conclusion.

The Introduction section is a short and clear overview; it briefly mention Authors involved with the research of the paper.

The Aim section briefly describes the goals and intentions of the research, i.e. the point of the research.

The Methods section should be presented in such way as to allow the reader to replicate them without further explanation. Methods known from the literature need not be described but should simply be referred to by their generic names (trade names should be given in parentheses). The Discussion section includes the results and their comparison with the results of other researchers and well known scientific knowledge in that area. It should also explain the significance of the results and their limitations, including implications regarding future studies, statements and conclusions that are not verified by the results should be avoided. The Conclusions section should correspond to the aim of the study and be based on its results.

Tables should be placed at the end of the text in the Word document and with an indication where they are to appear in the published article. If the table is submitted as an image (i.e. is not constructed in Microsoft Word), the same instructions as for images apply.

Images should be submitted separately in .tiff or .jpg (.jpeg) format, with a minimum resolution of 300 dpi. Every image should have a number and caption. Reproduction of images and tables from other sources should be accompanied by a full reference and authorization by their Authors and Publisher.

The manuscript may have an acknowledgement at the end of the text. References should be written with Arabic numerals in parentheses.

References

Socijalna psihijatrija applies the Vancouver referencing style according to the International Committee (ICMJE) standards. ICMJE recommends citation of the complete manuscripts, i.e. publicly accessible manuscripts, meaning that summaries, announces, etc. should be avoided.

Repeated citing of a manuscript should be marked by the same number as when it is mentioned for the first time.

Quotation marks should be used when citing another text. This mode of citation should only be used when the information cannot be properly reformulated or summarized (e.g. when referring to a definition). Secondary citations refer to cases when Authors quote a passage from an inaccessible work to using a different text than the one where the quote originated. This kind of quotation should be avoided as much as possible i.e. always try to find the original scientific manuscript. In cases when it is not possible, the manuscript should cite the work that was used and not the work in which the information was primarily published.

1. Authors

In case the manuscript has six or fewer Authors, all of them should be listed. Should the manuscript have more than six Authors, the first six should be listed and the rest of them marked with the abbreviation *et al.* or *i sur.* First list the surname and then the initials of the first name(s). Multiple initials for the same person should be written without spaces.

2. Title and subtitle

Titles and subtitles are copied from the original and separated by a colon. Only the first word of the title and name are written in capital letters.

3. Journal title

Journal titles are shortened according to the MEDLINE system (a list of abbreviations is available at: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/nlmcatalog/journals>). The title of the journal is not shortened if fit is not found in the abovementioned shortcut list.

stranice (engleski *pages*). Broj sveščića upisuje se u okruglu zagradu, a obvezno ga je upisati ako paginacija (numeracija) svakog sveščića počinje od 1. Ako ne možete prepoznati broj/sveščić časopisa (primjerice, kad su sveščići uvezani), taj se podatak može izostaviti. Stranice rada se upisuju od prve do zadnje.

Primjer:

Kingdon DG, Aschroft K, Bhandari B, Gleeson S, Warikoo N, Symons M et al. Schizophrenia and borderline personality disorder: similarities and differences in the experience of auditory hallucinations, paranoia and childhood trauma. *J Nerv Ment Dis* 2010; 10(6): 399-403.

5. Izdanje knjige

Navodi se rednim brojem i kraticom izd. Rednom broju sveska knjige (ako je djelo u više svezaka) prethodi oznaka sv.

6. Grad izdanja

Upisuje se prvi grad naveden u izvorniku, za sve ostale se dodaje itd. (engleski *etc.*).

7. Izdavač

Prepisuje se iz izvornika.

8. Godina izdanja

Prepisuje se s naslovne stranice, a ako nije navedena godina izdanja, bilježi se godina copyright-a © koja se često nalazi na poledini naslovne stranice.

Primjer:

Kring AM, Johnson SL, Davison GC, Neale JM. *Abnormal Psychology*. New York: Wiley, 2013.

9. Poglavlje u knjizi

Opisuje se prvo autorima i naslovom poglavlja, nakon čega slijede podatci o knjizi. Ispred navođenja urednika knjige stavljaju se riječ u: (engleski *in:*), a iza u okrugloj zagradi ur. (engleski *ed.*)

Primjer:

Millon T. Brief History of Psychopathology. In: Blaney PH, Millon T (eds.) *Oxford Textbook of Psychopathology*. New York: Oxford University Press, 2009.

10. Stranica knjige

Navode se samo ako se citira dio knjige, uz oznaku str. (engleski *pages*).

Primjer:

Mimica N. Delirij. U: Begić D, Jukić V, Medved V. (ur.). Psihijatrija. Zagreb: Medicinska naklada, 2015, str. 84-86.

11. URL/Web adresa

Obavezno se navodi za mrežne izvore.

12. Datum korištenja/pristupa

Obavezno se navodi za mrežne izvore.

13. DOI

Ako postoji, obavezno se navodi za mrežne izvore.

Primjer:

Cook A, Spinazzola J, Ford J, Lanktree C, Blaustein M, Cloitre M, DeRosa R, Hubbard R, Kagen R, Liautaud J, Mallah K, Olafson E, van der Kolk B. Complex trauma in children and adolescents. *Psych Ann* 2005; 35(5): 390-398. Preuzeto 14. listopada 2017. <https://doi.org/10.3928/00485713-20050501-05>.

4. Numerical journal data

The data that can be found in the original or in any of the bibliographic database should be written in Arabic numerals, in the following order: year, volume, issue, part, supplement, pages. Issue number is entered in parentheses and it is required to enter it starting from 1. In case the issue of the Journal cannot be recognized (e.g. when the issues are bonded), that data may be omitted. The page numbers are written from first to last.

E.g.

Kingdon DG, Aschroft K, Bhandari B, Gleeson S, Warikoo N, Symons Metal. Schizophrenia and borderline personality disorder: similarities and differences in the experience of auditory hallucinations, paranoia and childhood trauma. *J Nerv Ment Dis* 2010; 10(6): 399-403.

5. Book issue

Book issue is indicated by the ordinary number and the abbreviation "Ed". In case the book has more than one volume, use the abbreviation "Vol".

6. City of issue

Insert only the first city from the original work. For every additional city, use the abbreviation etc.

7. Publisher

Copy from the original.

8. Year of issue

Copy it from the main page. In case the year is not indicated, the copy-right year should be written (it can be found at the end of the book).

E.g.

Kring AM, Johnson SL, Davison GC, Neale JM. *Abnormal Psychology*. New York: Wiley, 2013.

9. Book chapter

Book chapter should list the authors and title followed by book data. Use the abbreviation "In" before the Editor's name:

E. g.

Millon T. Brief History of Psychopathology. In: Blaney PH, Millon T (eds.) *Oxford Textbook of Psychopathology*. New York: Oxford University Press, 2009.

10. Book page

Book pages are marked with "pages" only if a part of the book is being quoted:

E. g.

Mimica N. Delirij. U: Begić D, Jukić V, Medved V. (ur.). Psihijatrija. Zagreb: Medicinska naklada, 2015, pages: 84-86.

11. Web address

Required for online resources.

12. Date of use

Required for online resources.

13. DOI

If available, it is mandatory to cite online resources.

E. g.

Cook A, Spinazzola J, Ford J, Lanktree C, Blaustein M, Cloitre M, et al. Complex trauma in children and adolescents. *Psych Ann* 2005; 35(5): 390-398. Accesed 14. October 2017. <https://doi.org/10.3928/00485713-20050501-05>.